Uppsala Universitets Bibliotek
Sv. avd.
Sv. litt.
Rom.
Laul

GUSTAV OXENSTIERNA

UPPSALA UNIVERSITETSBIBLIOTEK
16000 000255552

NYTT
ORIGINAL-BIBLIOTHEK

i

DEN SKÖNA LITTERATUREN

AF

UTMÄRKTA FÖRFATTARE OCH FÖRFATTARINNOR
INOM FÄDERNESLANDET.

13[:1]

STOCKHOLM.
ÖSTLUND & BERLING.

HÖG OCH LÅG.

AF

TANTE EVA. pseud.

E. M. C. Pontin

STOCKHOLM.
ÖSTLUND & BERLING.
1850.

FÖRSTA KAPITLET.

Fröken R— (sedan några dagar Grefve G—s lyckliga fästmö) satt i ett litet rum i hotel Garni, makligt hvilande det ungdomligt sköna hufvudet mot konsolatören. Hennes fina juvelprydda fingrar omslöto ett litet ljusrödt papper, endast innehållande några få rader, hvilka hon genomläste en, två, tre gånger med orolig uppmärksamhet. Sedan förde hon handen med aristokratisk värdighet till en på bordet stående ringklocka af guld och gaf sålunda signal åt den livréprydde tjenaren att inträda.

"Har man föranstaltat att mitt namn ej kommer bland anmälde resande i tidningarne?"

"Ja!"

"Är Grefve G—s helsa god?"

"Ja!"

"Det är bra, ni kan gå. — Säg Ernestine att jag önskar tala vid henne."

Betjenten gjorde en djup bugning och aflägsnade sig.

Den som med en ton, van att befalla, gjorde dessa frågor, var sista arfvingen till det sedan århundraden glänsande namnet R—. Hennes föräldrar hade tillbringat de sednare åren af deras lif på ett af de ansenliga familjgodsen några mil från hufvudstaden, och det var i dettas romantiska natur som fröken R—, helt och hållet öfverlemnad åt sina medfödda tycken och anlag, vuxit upp från barn till qvinna. Någon kort tid måste vi dock undantaga för att hålla oss till sanningen; ty fröken hade en gång på en tants oeftergifliga föreställningar blifvit sänd till en af Stockholms flickpensioner och läst och ritat och sjungit, men utan tillstånd återvändt till föräldrahemmet, medförande ifrån hufvudstaden endast afsmak för sällskapslifvet och minnet af en pensionskamrat, som blifvit hennes beundrarinna, och som ännu försökte i sina bref måla vinvinternöjena så lockande att de kunde förleda hennes vän till ett återbesök. Det berodde sedan ett år endast af frökens egen vilja; ty hennes föräldrar voro döde och enligt faderns testamente var hon förklarad myndig och fullt berättigad att sjelf disponera öfver ovanligt stora rikedomar. Dock föredrog hon att som en drottning herrska på sina fäders borg, att sprida välsignelse så långt hennes snabbfotade gångare bar henne kring i trakten, att höra vårens fågelsång och höstens stormar, än att lefva baldockors drifhuslif och njuta den papegoj-fröjden att i dag höra alldeles samma fadäser, som framtvingades i går och som skola återkomma i morgon.

Vi hafva redan i det föregående sagt, att fröken R— sedan några dagar var grefve G—s lyckliga fästmö — och vi upprepa det, ty med hennes naturs friska karakter och sanna känslor förlofvar man sig icke utan att älska, och den som förlofvad älskar — är lycklig.

Grefven, hvars personlighet vi längre fram få tillfälle att beskrifva, delade sin tid mellan de sälla dagar han lefde på frökens, snart hans eget, gods och de tvångets stunder, som hans tjenstgöring nödgade honom vistas i hufvudstaden.

Det var just under en sådan tvångets period, som Tant B. (pensionens beskyddarinna) blef högeligen förvånad att se frökens vagn framköra och höra huru hennes niece sade henne farväl på några dagar, utan att besvara en enda af hennes frågor hvarhän.

Samma dag återfinna vi vår fröken om aftonen i hotél garni och se huru hennes blickar ännu en gång flyga öfver brefvets få rader.

En tår skymde hastigt den blåa genomskinliga azuren af hennes ögon och hon förde brefvet våldsamt till ljuslågan, liksom drifven af någon plötslig ingifvelse. Elden förtärde med begärlig glupskhet det fina papperet. Blott tvänne ord återstodo ännu, skyddade af frökens små fingrar. Hon tycktes också ha beslutat at heldre låta uppbränna sin hand, än gifva dessa tvänne ord till rof åt lågorna. Det låg ett uttryck af smärtsam vällust i hennes ansigte när elden, efter att ha tryckt en glödande kyss på de rosenröda fingerspetsarne, småningom slocknade och liksom ödmjuk bortgaf sitt glänsande lif, mot beröringen af den hvita genomskinliga handen.

Flickan suckade, betraktade vemodigt dessa tvänne ord, dem hon så omsorgsfullt skyddat, och som endast innehöllo *sanning* och *förlåtelse*. De voro skrifne under synbar brådska och af en serdeles ovand hand.

Med barnslig noggrannhet hoplade hon den lilla papperslappen, öppnade låset på ett dyrbart armband, hvilket hon alltid bar, och förvarade deri den hemlighetsfulla talismannen.

"Hvad befaller fröken?" frågade kammarjungfrun, som åsett sin matmoders sista sysselsättning, och som af vördnad eller af nyfikenhet icke velat störa henne.

"Hvem gaf dig det bref du nyss lemnat mig?"

Ernestine blef blodröd.

"Jag vet icke", sade hon med sväfvande röst. "En illa klädd gosse lemnade mig det, under försäkran att det var en böneskrift från hans döende mor."

Fröken betraktade sin kammarjungfru med misstänksamt forskande blickar, vände sig sedan bort för att dölja sin egen rodnad och sade hastigt:

"Klockan nie måste jag fara bort. Ekipaget skall vid denna tid vänta mig utanför dörren."

Ernestines mun drog sig till ett sarkastiskt leende när hon gjorde en ödmjuk nigning för att tillkännagifva att hon afhört sin matmoders befallning.

"Gå", sade den sednare otåligt.

"Jag tänkte fröken hade ännu flera frågor att göra mig" invände Ernestine med affecterad enfald, och stannade qvar.

"Gå!" upprepade fröken, i det den lilla sidenbeklädda foten ljudlöst stampade mot en yppig ros, konstigt inväfd i mattan vid hennes fötter.

Ernestine försvann. Fröken R— var åter ensam. Mörka, vemodiga tankar stormade i hennes själ. Den ena tåren efter den andra föll ned öfver de bleka kinderna. Suckar af djup, bitter smärta höjde och sänkte hennes barm. Under synbar strid med sig sjelf spatserade hon länge af och an i de stora praktfulla rummen. Trymåerne täflade hvem som bäst kunde återge den älskliga gestalten, hvilken sylfidiskt sväfvade förbi dem. En enkel hvit linongsklädning slöt sig tätt omkring flickans mjuka runda lif, och det rika blonda håret sammanhölls af en guldpil, den Cupido sjelf tycktes hafva gömt i detta svall af ljusa

lockar. Pendylen slog 9. Flickan spratt till och förde handen till hjertat, som om all hennes oro på en gång förenat sig der. Det varade likväl ej länge innan hon återkom till sig sjelf. Hennes blick hvilade nu i spegeln, och det var, som hade en förtrollning förändrat bilden, hvilken nyss så strålande skön återgafs af det rena glaset. Ögonen stirrade med vildt raseri och de små händerna knöto sig hotfulla, liksom till strid. Rädd för sin egen bild skyndade hon upp, ilade till sin sängkammare och framtog ur en låda en liten börs, väl försedd med pengar. Sitt vackra hufvud insvepte hon i en tät svart slöja, släckte ljusen och smög tyst utför trappan, utan att vara åtföljd af någon. Med darrande hand visade hon kusken ett adresskort, kröp tyst upp i vagnen och var snart försvunnen.

Baron Z— gaf denna afton en lysande bal, hvad man på Stockholmsspråket kallar en "briljant tillställning". Baron Z — var känd för sina soaréer, sina viner, sina vackra hästar och sina fula döttrar. Emellertid var baron Z— en mäkta rik man och fröknarna till följe deraf firade såsom verkliga skönheter.

Den äldsta var skefögd, den andra ofantligt tyst och dum, den tredje började få höftsjuka, men aldrig kunde de tre gracerna blifvit mera öfvertygade om sin personliga älskvärdhet, än de stackars fröknarna Z—.

Fröken Thekla trodde att det var ett fint koketteri, hvarmed Skaparen sjelf begåfvat henne, när hon så der på en gång kunde blicka på tvänne kavaljerer stående på hvar sin sida om henne, och beklagade och belog ömsom den jalusi hon sålunda trodde sig uppväcka hos sina tillbedjare.

Fröken Malin hade så många gånger hört sin fromma menlöshet prisas, att hon på fullt allvar ansåg

sig vara en engel, hvarföre hon också gjorde sitt aldrabästa att antaga minen af ett lam, lade hufvudet på sned och uttalade aldrig mer än en enda stafvelse, ungefär som "Jä! Nä!"

Den yngsta var här, liksom i sagorna, den bästa af systrarna. Ful och sned, egde hon likväl ett godt förstånd, och gjorde sig stundom rolig på den öfriga familjens bekostnad. När någon kavaljer vågade en artighet öfver hennes förträfflighet, fick han sju för tu, som man säger, något som inom den aristokratiska slägten tillvällat henne namn af fröken "Snillrik", hvilket namn fadern isynnerhet icke glömde att ofta upprepa.

I afton var det, som sagdt är, bal hos baron Z —. Fröknarna voro redan klockan 7 uppbjudna till alla dansar, icke allenast till dem som händt och skulle hända, utan ock till dem som möjligen kunde ske.

Musiken skallade, kronorna strålade, ungdomligt fina gestalter flögo i valsens yrande hvirfvel. En och annan klädning söndertrampades under ett förtvifladt "aj, aj! förlåt min nådiga!" framstammadt af den olycklige upphofsmannen, icke sällan representerad af någon till officer nyligen upphöjd kadett. Dock, hvad betydde så obetydliga olyckor? Det fanns ingen flicka på hela balen, som ej minst tre gånger under aftonen slagit ihop sina små händer, under utrop af "så rysligt roligt"; ingen herre som ej fått glace-punsch. Med ett ord, det var en briljant tillställning: charmanta toaletter, damer och herrar, ackurat comme il faut och några till och med ännu bättre.

Emellertid flögo de svarta eldiga hästarna, som drogo fröken R—s ståtliga ekipage, från den ena gatan till den andra. Vagnslyktorna voro enligt frökens befallning utsläckte, en tillsägelse hvaröfver kusken aldrig nog kunde förundra sig. Emilie hade kastat

sig tillbaka i ena hörnet, dragit slöjan öfver ansigtet och hängaf sig nu åt denna storm af upproriska känslor, som ofta öfverväldiga oss när misstankan, under hvilken form som helst, fått inrymme i vår själ. Plötsligt stannade vagnen, fotsteget nedfälldes och Emilie steg ut, så svag och vacklande, att hon endast med yttersta möda kunde hålla sig uppe. "Om en halftimme skall ni hämta mig här igen", ropade hon åt kusken, med en röst så olik den lugna ton, hvarmed hon vanligen utdelade sina befallningar, att Bergström, den 20-åriga trotjenaren i hennes föräldrars hus, med hatten i hand ödmjukt dristade fråga huru lilla fröken mådde. Han hade sett henne som ett sjelfsvåldigt barn småningom växa upp under sina ögon. Han hade med egen hand i en ståtlig silfverskål inburit lilla Emilies dopvatten, och han kunde ej rätt vänja sig vid tanken, att hon ej alltjemnt var ett barn. Med en ed öfver nutidens förbannade galenskap, som tillåtit den unga fader- och moderlösa flickan att blifva myndig (kuskar reflektera också öfver qvinnans emancipation), satte Bergström hatten på sig och såg — må fröken förlåta oss den djerfva liknelsen — med en nästan faderlig oro, huru Emilie plötsligt försvann bakom dörren till ett stort hus, vid en af hufvudstadens minst besökta gator.

"Jag skall som en pil vara här tillbaka, sedan jag hemkört vagnen", sade Bergström för sig sjelf, "och här utanför vill jag vaka öfver det stackars barnet." Med detta beslut intog han åter sin plats som en obetydlig tjenare och begaf sig af.

Emilie stod nu i en rymlig förstuga, der hon förgäfves sökte att göra sig tillräckligt hemmastadd med mörkret, för att kunna upptäcka någon dörr. Med bäfvande rädsla trefvade hon omkring väggarna och stannade slutligen i en fördjupning, der hennes lilla

hand träffade ett väldigt messingslås. Hon vågade en sakta knakning, dörren öppnades genast, — men huru kunna beskrifva den scen, som nu afslöjades för hennes blickar!

En 17-årig flicka, strålande i hela glansen af ungdom och skönhet, stod plötsligt framför henne och nedslog blygsamt sin blick vid åsynen af den oväntada gästen. Det lilla rummet framställde denna disharmoniska blandning af fattigdom och grannlåt, som man någon gång träffar hos dessa olyckliga, hvilka från en trälande arbetsamhet hastigt blifvit försatta i ett lättjefullt välstånd. Möblerne voro utmärkt vackra, men den röda damasten full af fläckar. En sidenschalett utgjorde jalusi till det ena fönstret. Rullgardinen öfver det andra var vårdslöst uppdragen och hängde så snedt, att dess undra kant omildt afbrutit stjelken på en yppig mossros, som blommade i fönstret. En roman af Eugene Sue låg uppslagen på soffan, bredvid ett sönderrifvet aftonblad. Öfver kakelugnen sträckte sig ett fint snöre, hvarpå några linnekläder voro upphängda till torkning. Ett grönt draperi utgjorde dörren till nästa rum, och sedan den unga flickan återkommit från sin första häpnad öfver det oväntade besöket, skyndade hon sig att omsorgsfullt tilldraga detta förhänge, liksom fruktade hon sin gästs nyfikenhet. Hennes toalett var vacker och prydlig och framstod såsom en fullkomlig kontrast till rummets smaklösa oordning.

"Hvad gör mig äran af ert besök", frågade hon med en röst så späd och darrande, att Emilie kände sitt eget mod betydligt återkomma.

"Förlåt mig", svarade hon, "om jag vågat störa er. Jag var ute på en promenad och just stadd på hemvägen, då en mans förödmjukande förföljelse tvingade mig att söka skydd i närmaste hus."

"Och tror ni då att detta hus är en fristad för förödmjukelser?" sade den unga flickan bittert, i det en tår våldsamt och hemlighetsfullt söndertrycktes i hennes svarta eldiga öga.

"Jag tror ingenting", inföll Emilie med obeskriflig ljufhet, "men jag känner att ni skall tillåta mig hvila här en stund, tills jag hunnit återkomma från min förskräckelse. Bor ni alldeles ensam här?"

"Jag vet icke hvem ni är", fortfor flickan, utan att gifva akt på frökens fråga, "men ni ser ut att vara en förnäm dam; om så är, så skynda härifrån innan månskenet låter någon menniska igenkänna er vid min port. Det skulle kunna medföra mycket obehag för er." Här gömde hon ansigtet i sina händer, för att dölja den högröda rodnad som åtföljde dessa ord.

"Och hvilken fara skulle väl kunna drabba mig här?" Emilie såg sig rädd omkring och hennes blekhet jäfvade fullkomligt det mod hon förgäfves sökte antaga.

"Man skulle kunna säga att — att ni vore en af *mina* bekantskaper och man skulle då förakta er". Det låg ett så oändligt djup af smärta i tonen hvarmed dessa sista ord uttalades, att Emilie ovilkorligt utsträckte sin hand.

"Ni är misskänd och olycklig", sade hon vänligt, och ni gör både er sjelf och verlden orätt genom detta hårda bedömmande. Hvem skulle väl ha hjerta att förakta er?"

Flickan blef dödsblek. Hon reste sig långsamt. Hennes långa smärta figur tycktes blifva ännu längre. Ögonen flammade vildt och hennes kalla hand fattade krampaktigt Emilies.

"Ni skall få se hvarföre", sade hon med någonting liknande vansinne i sina åtbörder, och drog plötligt undan det gröna draperiet.

Midt på golfvet i detta lilla rum stod en vagga, hvari ett underskönt barn slumrade, i ljuf medvetslöshet om sin mors beklagansvärda öde. Emilie ville draga sig tillbaka, men barnets utomordentliga skönhet fängslade henne så mäktigt, att hon ovilkorligt sammanknäppte händerna och försjönk i åskådandet af denna englalika menlöshet.

Modern hade fallit på knä vid vaggan och hennes brännande läppar hvilade på den lilla pannan. Tår efter tår nedföll i de ljusa lockarna, hvilka, likt en gloria, omgåfvo det lilla hufvudet. Det var en tafla värd en Raphaels pensel.

En paus af några minuter uppstod, endast afbruten af barnets lugna jemna andedrägt och det entoniga ljudet af vaggans rörelser, hvilken modern med varsam hand förde fram åter. Sedan hon en stund stillatigande betraktat sitt barn, sade hon, med bittert våld öfver sig sjelf, "*han har ingen fader*, och kan ni ännu fråga hvarföre man föraktar mig. Fruktar ni ej nu, att man skall anse er vara en vän till mig."

Emilie hade sjunkit ned på en stol, ur stånd att kufva sin våldsamma sinnesrörelse. Hennes lilla hand fördes mekaniskt till armbandslåset, men hon drog den åter bort med tvekande obeslutsamhet. Sårad stolthet, sårad kärlek och djupt deltagande stridde vexelvis om herraväldet i hennes själ. "Och hvem", sade hon slutligen, under det ett konvulsiviskt leende flög öfver hennes läppar, "hvem är eder förförare? Hvad heter den tyranniske förstöraren af er lefnadsfrid?"

"Åh! ett namn gör så litet till saken", svarade flickan, med denna kärlekens instinkt, som under sjelf-

va sin förnedring ej har hjerta att blottställa det dyrbara föremålet. "Det gör detsamma hvad han heter och icke vill jag nämna honom nu, när han snart skall gifta sig och få en fröken, som man säger är mycket förnäm och rik; men icke tror jag att hon kan hålla af honom mer än jag har gjort, mer än jag ännu gör, fast han nu icke bryr sig om hvarken mig eller gossen."

Dessa ord uttalades med en så rörande enkelhet att Emilie med ens gaf vika för sina känslor. Hon framtog utan vidare besinning den lilla papperslappen ur sitt armband, och visande den frågade hon med darrande röst:

"Känner ni detta?"

Flickan spratt till som hade en orm stungit henne; den ödmjuka resignation, hvarmed hon nyss talat, försvann helt och hållet, ögonen brunno af en onaturlig eld och något liknande hat vanställde de svällande purpurläpparne. Hon ställde sig midt emot Emilie, liksom utmanande henne, i det hon med bruten röst sade: "det är således *ni* som tagit honom ifrån mig."

Ett enda ögonblick lågade Emilies kind af stolthet, ett enda ögonblick kände hon hela skillnaden mellan sig och den ouppfostrade, förförda, öfvergifna flickan som stod framför henne, men blott en minut varade denna sinnesstämning. Barnet i vaggan började sakta gråta och Emilies stolthet ödmjukade sig ofrivilligt under känslan af allt det heliga värde som omgifver *en mor*.

"Jag besvarar icke er förnedrande anklagelse" sade hon mildt, "med handen på hjertat svär jag, att jag ända tills i dag varit i okunnighet om denna tidigare förbindelse, men om det kan medföra den ringaste atom af tröst i eder olycka, så hör mitt oåterkalleliga beslut, att *aldrig* blifva den mannens ma-

ka, som så litet aktat sin pligt som fader, sitt värde som menniska."

Qvinnohjertat är i sanning ett mål för de mest stridiga intryck. Nyss tycktes den stackars flickan vara färdig, att till hvarje pris vilja försvara sin företrädesrätt hos sin älskare, och nu när hennes rival lugnt och kallt afsade sig honom, glömde hon helt och hållet sig sjelf i medvetandet af hvad han gick att förlora. Hon blef åter den undergifna flickan, som utan knot inser sin ringhet och hon svarade med en röst så bevekande, som det gällt hennes egen fördel:

"Straffa honom icke så hårdt. Gud skall veta, att jag icke önskar honom något ondt och icke kan fordra att han skall gå ogift för *min* skull. Jag kan ändå aldrig få honom, det vet jag nog."

Det låg så mycken omedveten ödmjukhet, så mycken okonstlad filosofi i dessa ord att Emelie nästan blygdes öfver sin egen bittra känsla.

"Och hvad önskar ni då?" frågade hon vänligt, "hvad var eder mening med den biljett jag erhållit i dag. Haf förtroende till mig, allt hvad jag kan göra för er vill jag försöka."

Flickan betraktade henne misstänksamt, utan att säga ett ord.

"Ni tror mig ej. Har ni då, så ung som ni är, redan förlorat tron på välvilja hos edra medmenniskor? Det måste i sanning vara en barbar, som så kunnat förderfva ert unga hjerta."

"Jag tänkte icke på honom nu", sade flickan uppriktigt. "Jag tänkte blott, att när ni kan vara så grym emot den ni älskar, hvarföre skall ni då vara så god mot den ni icke älskar?"

Emelie kände sig underbart dragen till den unga flickan, hvars naturliga originalitet alltmer intog hen-

ne. "Det är icke grymhet att afsky dem, som med uppsåt och öfverläggning gjort oss mycket ondt."

"Det är blott rättvisa", svarade hon, under det hennes kinder lågade af förtrytelse.

"Jag vet icke hvad det vill säga att afsky", inföll flickan, "men visst måste de rika och förnäma bittrare känna en förolämpning än vi, som ända från barndomen blifvit vanda dervid."

Emilie rodnade. Ännu en gång jemförde hon sig sjelf med det ovårdade förförda naturbarnet och erkände i djupet af sin själ att hennes hjerta kunde lära mycket godt i denna boning, hvilken hennes likar med förakt skulle skyndat förbi, (måhända fariseiskt tänkande på egna förtjenster).

"Och hvad skulle ni göra om ni vore i mitt ställe?" frågade hon med stigande intresse. "Huru ville ni uppföra er mot en man, hvars handlingar så litet berättigade till godhet och öfverseende?"

"Om jag vore i ert ställe", upprepade flickan, och ett uttryck af salighet strålade öfver hennes bildsköna drag, "icke skulle jag förskjuta honom."

"O, min Gud!" tillade hon, betäckande ansigtet med sina händer, liksom ville hon gömma sig sjelf för denna bländande fantasi. "Jag skulle gifta mig med honom och sedan använda hela mitt lif, för att utplåna och förbättra hans svagheter."

Det var Emilie omöjligt att svara. En här af olika känslor rörde sig uppproriskt inom henne. Hon betraktade flickan med beundran och slutligen, hjertligt räckande henne handen, bad hon:

"Förtro mig hvad ni önskar för er egen del. Gud, som ser oss båda i denna stund, ser äfven att det finnes intet offer, som jag ej vill bringa er. Säg, hvad skall jag göra för er lycka?"

"Jag önskar — önskar blott", här utbrast den stackars flickan i en ström af tårar, "att man icke skall taga mitt barn ifrån mig, att han icke må behöfva uppfostras utan både far mor. Se huru vacker han är, så fet och rödblommig; tror ni väl jag skulle kunna lefva utan honom?"

Med dessa ord lindade hon sin arm omkring den lilla halsen och försjönk i stum åskådning öfver sin slumrande skyddsengel.

"Vill då löjtnanten taga honom ifrån er?"

"Ja! han säger att jag ännu är för ung att bo för mig sjelf, att han icke har råd att underhålla både mig och gossen, och att han derföre vill inlösa barnet på barnhuset, der det skall få lika så god vård som hos mig. Om ni visste huru mitt hjerta blöder vid dessa ord. Det är som man beröfvade mig lifvet, och jag hoppas äfven att Gud låter mig dö, om denna förskräckliga dag någonsin inträffade."

"Ni skall få behålla ert barn", lofvade Emilie under det tårar af djupt medlidande höljde hennes kinder. "Jag är mycket ung, mycket oerfaren, men aldrig än gaf jag ett löfte, det jag icke med obrottslig sanning har hållit heligt. Var lugn, jag skall vaka öfver er, bedja för er och — och ert barn. Farväl, Gud välsigna er!"

Ej längre sig sjelf mäktig ilade Emilie ut. Hon ville icke visa flickan utbrottet af sin rörelse, och först sedan hon var uppkommen i vagnen gaf hon fritt lopp åt stormen af sina upproriska känslor.

Den unga modern satt tyst vid vaggan och på hennes varma rodnad och leende förtjusning när hon oafvändt betraktade sitt barn, kunde man lätt sluta att hoppet strålade öfver hennes hjerta.

Baron Z—s bal fortfor emedlertid, eller snarare tilltog i munterhet, ty oss emellan sagt var baron Z— en frikostig värd, och gästerna ofta törstiga, något som ovilkorligt animerar herrarna, och på bal, men också endast och allenast på bal, är damernas goda lynne beroende af herrarnas.

Man hade nu hunnit till ett ganska vigtigt moment under aftonen. Deux-battangerne öppnades med pomp och ståt till matsalen och en ström af ljus, en atmosfer af vällukt, svagt tillsatt med en eller annan doftande läckerhet från det rikt serverade bordet, emottog här det glada sällskapet.

Balens yppersta dansör, den farligaste af alla hufvudstadens lejon, presentera vi härmedelst under namn af löjtnanten grefve Galén (inom parenthes må anmärkas, att grefven alltid med strängaste noggrannhet ihågkom den betydelsefulla accenten öfver é i sitt namn, till förekommande af alla oriktiga prononciationer). Löjtnant Galén var en mycket vacker ung man, en blandning af Mars och Cupido. Pannan var majestätiskt hög, ögonen blixtrande och tusenfaldiga i sina olika uttryck. Det låg en verklig förtrollning i hans blick, när den fästades på någon qvinna med ömhet. Damerna kallade honom också "Paradis-ormen", "le grand mangeur de cours", "guda-valsören", m. m. I afton var grefven i sitt rätta element. Han hade uppfunnit fyra nya turer i kottiljong. Han hade med ett nästan öfvernaturligt förutseende insett att major Diger (hvilken hade för vana att på hvarje bal valsa omkull minst tvänne gånger), just framför den lilla fina excellens-frun skulle rulla sig i stoftet, hvarföre han, en sekund förut, flugit öfver golfvet och på det mest chevalereska sätt, genom en athletisk attityd befriat hennes nåd från den närgångna hyllningen. Med

ett ord, löjtnant Galén var gamlas och ungas förklarade favorit. De äldre fruarna påstodo att han påminde om kavaljererna i fordna tider. De yngre fruarna rodnade och ombytte samtalsämne. De unga flickorna skulle mankerat sjelfva kronprinsen, för att få valsa med den gudomliga Galén.

"Får jag promenaden efter supéen?" frågade han nu en ung friherrinna - - - stjerna (enligt allas utsago, la Reine du bal).

Friherrinnan svarade blott med en blick, men en blick som, om den just ej var värd "ett kungarike", likväl var värd en ännu ömmare fråga.

"Tillåt mig hjelpa er", hviskade grefven, i det han fattade i snibben af friherrinnans mantilj och lade den svarta silkes-sammeten öfver hennes bländande hvita axlar.

'Huru mår eder vackra fästmö?" sade friherrinnan, och ett uttryck af svårmod gaf i detta ögonblick hennes ansigte något madonnalikt.

Löjtnanten blef icke det ringaste förbluffad. Det var nu hans tur att svara blott genom en blick, men en blick *sådan*, att friherrinnans kinder öfverdrogos af glödande purpur.

"Hvad har man för sig i kabinettet", frågade major Diger, och nedsköljde ett dussin ostron. "Den ena efter den andra af sällskapet försvinner. Säkerligen ett af baron Z—s vanliga upptåg. Baron är förunderligt produktiv i sättet att roa sina gäster".

"Ja!" upprepade friherrinnan, liksom glad att få vända sin uppmärksamhet åt något främmande föremål; "säkert få vi tableaux vivant".

I denna stund anmälde en af fröknarne att en fattig skådespelerska från landsorten anländt. "Hon har", så lydde berättelsen, "skiljt sig ifrån truppen och

kommit hit upp, i hopp att få engagement vid kongl. theatern; men hvar och en vet hvad den kongl. theatern i thy fall svarar sina supplikanter, och i sin verkligen beklagansvärda värnlöshet har hon nu beslutat, att ensam gifva några gäst-roller i privata kretsar, för att förskaffa sig tillräckliga inkomster att återvända till sitt öfvergifna sällskap. Hon skall vara en utmärkt talang, efter hvad landsortstidningarne uppgifvit, och framför allt mycket vacker. Det beror nu på herrskapet, huruvida vi skola tillåta en stagnation i dansen för barmhertighets skull. Hon ger i afton blott en obetydlig pantomim".

Hvar och en biföll med nöje detta förslag, och hela sällskapet tycktes plötsligt förvandladt till den personifierade frikostigheten. En urna af marmor framställdes på ett bord, midt i salen, och åt dess hemlighetsfulla djup förtrodde man, efter råd och lägenhet, hvad man unnade den stackars aktrisen.

Det största förmaket inrymdes helt hastigt till theater; alla svarta silkes-schalar hopträcklades till fond, ett par damast-sparlakan utgjorde ridå, några lampor nedflyttades till ramp, och spektatörerne rangerade sig så godt sig göra lät i flere rader. Man väntade nu blott på prima-donnan, och hon lät också vänta på sig, ty en hel qvart hade gått förbi, utan att det mystiska förhänget rörde sig ur stället. Löjtnant Galén hade fått sin plats närmast theatern, och vågade en högljudd uppmaning till "mademoiselle", att icke längre gäcka åskådarnes förhoppningar.

Plötsligt undandrogs ridån — aktrisen visade sig. Det var en qvinna ännu i fulla blomman af sitt lifs sommar. Hennes drägt var ytterst fantastisk, men framställde på det mest fördelaktiga sätt den utomordentliga skönheten af hennes växt; tvänne långa, svarta hårflätor, omlindade med perlor, lågo likt en

strålkrans omkring hufvudet, och upphöjde ännu mer hyns varma sydländska kolorit. Om man skulle anmärka något mot den plastiska formen af hennes ansigte, var pannan kanske för låg; hårfästet började knappt tvänne tum öfver de stora, mörka ögonbrynen, hvarigenom hennes ansigte stundom erhöll ett utseende af grymhet, hvilket ögonens englalika mildhet likväl tycktes motsäga. Med en böjning af fulländad graçe helsade hon sällskapet och bad, på bruten fransyska, att någon af herrarne för några ögonblick ville biträda såsom hennes stumme älskare.

Allas blickar vände sig nu till Galén, som genast erbjöd sig att bidraga till det allmänna nöjet. Friherrinnan märkte dock med förvåning en hastigt öfvergående blekhet i grefvens ansigte, när han med vacklande steg inträdde i förmaket. Förhänget nedfälldes åter för några ögonblick, under hvilka sällskapet, med oförställd beundran, utgjöt sig i en ström af loford öfver den unga flickans vackra utseende och eleganta manér.

"Månne hon är svenska?" sade löjtnant R— till fröken Malin.

"Jää!" svarade fröken, trogen sin menlösa roll.

"Jag tyckte på den klingande musiken i hennes röst, att hon borde tillhöra söderns varma luftstreck".

"Nää!" detta ord betydde stundom en fråga i fröken Malins mun.

De unga tu hunno ej längre i frågor och svar. Representationen började. Aktrisen hade nu ombytt toilett. Perlorne i håret och gasklädningen voro försvunna och hade lemnat rum för en ytterst tarflig blus af mörkt tyg och en liten schalett, vårdslöst knuten under hakan. Äfven i denna tarfliga drägt var hon

skön, och hennes symetriska drag buro en så obeskriflig prägel af barnafrid och oskuld, att äfven de mest förhärdade måste känna sig rörde deraf. En grof sömnad hvilade på hennes knä, och tycktes taga hela hennes uppmärksamhet i anspråk: glada tankar flögo liksom blixtar då och då genom hennes själ; man kunde se det på läpparnes strålande leende, på ögonens skälmska uttryck. Hon tycktes hafva förfärligt brådtom med sitt arbete — men le, i medvetandet af den rena glädje, som väntade henne i hvilans stund. Plötsligt hördes ett sakta buller: flickan upplyftade ögonen — grefve G.... stod på något afstånd och betraktade henne uppmärksamt. Det låg en verklig artistisk konst i den hastiga förändringen af hennes ansigtsuttryck: förebråelse, nyfikenhet och beundran omvexlade blixtsnabbt. Hon såg åter ned på sitt arbete, liksom ville hon derigenom försvara sig för de nya underliga intryck hon erfor; beundran tycktes dock slutligen segra öfver hvarje annan känsla — arbetet föll ur hennes hand, och hennes tjusta blick hvilade några sekunder i grefvens. Ridån nedgick.

"Hvad hon var charmant!" ropade baron Z—; "jag kan aldrig påminna mig hafva sett någon vackrare!"

"Och löjtnanten!" anmärkte fru S—, "han, som är känd för att aldrig se förlägen ut, stod han der icke nu så tafatt och rädd, som — som --

"Den första kärleken", inföll löjtnant P—; "man kan verkligen säga, att han var inne i sin roll".

Här afbröts åter anmärkningarne af en ny framställning. Man såg samma rum, som i första scenen, men mera omsorgsfullt möbleradt; der fanns nu, utom det lilla anspråkslösa bord, på hvilket den grofva sömmen hvilade, ännu ett annat af mahogny, i mera

modern stil, och på hvilket några dyrbara broscher och ringar voro kringströdde. Vid detta bord, och midt emot en väggspegel i förgyld ram, hvilade halft tillbakalutad i en yppig soffa, samma qvinliga väsen, som förut en gång vunnit sällskapets beundran som "charmant". Oskulden strålade ännu lika skön från det friska, jungfruliga ansigtet, men ögonens uttryck skiftade oroligt som norrskensflamman i alla nyanser, mellan det djupaste vemod och den saligaste glädje; läpparne hvilade icke ett ögonblick: deras sprittande lif tycktes styras af ordställningarne i ett bref, med hvars läsande dess egarinna var sysselsatt. Hastigt, likasom fattad af innehållets magiska tjusning, flög hon upp, tryckte papperet till sin mun och förblef blundande, i en ställning, hvilken så fullkomligt återgaf hänryckningens idé, att sjelfva konvenansen icke mera förmådde återhålla åskådarnes bifallssorl. Efter några sekunder skiljde hon brefvet från sina läppar, och i den blick, som hon nu åter öppnade, såg man ett uttryck af osäkerhet, som småningom öfvergick till fruktan. Hennes ögon ilade oroliga öfver bordet bland smyckena, och hvilade ej förr än de hunnit till hennes sömnad; en högre glans lifvade hennes anletsdrag, och likasom gripen af ett oemotståndligt begär, störtade hon sig öfver det grofva arbetet, lemnade det nyss så varmt kyssta papperet — på golfvet. Det låg en tvungen ifver i den flit, med hvilken hon nu sydde, utan att lyfta ögonen, och en artistisk förmåga i den sanning, med hvilken hon lät åskådarne känna sin egen strid i valet mellan barndomens fridfulla värf och den nyväckta kärlekens rosenlöften. Småningom stannade nålen, — en lätt suck höjde hennes bröst — och blickarne sökte åter, först flygtigt, sedan uppmärksammare, de glittrande prydnaderne; slutligen höjde hon

sig från platsen, bortlade varsamt sin sömnad, gick med likgiltigt skick fram och åter, — tog i förbigående en brosch — stannade framför spegeln och fästade den, lossade och åter fästade den, försökte ännu en annan; hennes rörelser blefvo lifligare. Plötsligt stannade hon framför det fällda brefvet, betraktade det med stigande ömhet, upptog det åter och omläste det. För hvarje rad hon tyst genomögnade, uttryckte hennes ansigte och rörelser allt högre det förtroende och den glädje, som allsmäktigt intog hennes hjerta, och då hon hunnit till brefvets slut, voro de steg icke vacklande, som förde henne till det enkla bordet, från hvilket hon upptog sin söm. Der stod hon nu med arbetet i ena handen och brefvet i den andra — blickade först på det ena, så på det andra — ett leende af vemod i de sköna dragen, och konstnären skulle valt denna attitud, detta ansigtsuttryck, för att måla oss den första qvinnan, då hon med helig liljehand nalkades äpplet. Med en min af innerlig resignation närmade hon slutligen arbetet till sina ögon — obeskriflig ömhet strålade ur dem, och en tår - - - en afskedstår, föll på det nu uppoffrade vittnet till hennes förra fridfulla tankar. Stilla lät hon arbetet åter falla på bordet, tryckte brefvet mot sitt hjerta och höjde blicken bedjande mot höjden. Kärleken kunde icke hafva valt skönare och sannare bild, för att uttrycka sin seger. Ridån föll.

Åskådarne voro efter den andra scenen fullkomligen ense om att artisten hörde till första ordningen konstnärer, och hvar och en täflade om hvilken skulle uttala det mest lofordande akjektiv framför den unga flickans namn. Kammarjunkaren K—, hvars omdöme var af ogement anseende, emedan han en gång låtit trycka en recension öfver en dans-soiré, der alla damerna mal grè bon grè, gjordes till skön-

heter, afbröt det allmänna berömmet med den anmärkningen, att man icke borde fästa sig blott vid aktrisen, utan äfven vid idéerne i det drama hon utförde, och tillade: att detta icke var någon vanlig tableau, utan snarare en tabula seria — en tendens-pantomim, som måhända alluderade på någon af dagens händelser, — hvilken anmärkning satte myror i hufvudet på hans grannar, och gaf anledning till den ena gissningen djerfvare än den andra. Löjtnant P— prisade isynnerhet artistens sanning och finhet i öfvergångar, och fröken D—, som redan öfvergått till en mera mogen ålder, yttrade bestämdt sin tro, att denna artistens öfvergång skulle blifva orsak till hennes undergång. Denna sista visa reflexion besannades också när förhänget ånyo drogs åt sidan, och visade för åskådarne samma rum som förut, men med ett helt olika utseende. Möblerne voro i oordning, stolarnas öfverdrag voro dels sönder, dels icke uppfästade, fönstren saknade gardiner, på bordet låg en halfäten skorpa bredvid ett utdrucket glas mjölk; allt bar prägeln af oordning, fattigdom och sorg. I rummets ena hörn stod en vagga, och det undanskjutna, gröna draperi, som omgaf den, lät åskådarne märka att den var tom. Någon stund förflöt, utan att artisten blef synlig, under hvilken hvar och en, förande sina blickar från mål till mål i det otrefliga rummet, hann att genom egna gissningar och kombinationer försättas i vemodig sinnesstämning. Hvarje minuts väntan ökade dysterheten, och det var med en blandning af nyfikenhet och fruktan, som man motsåg artistens ankomst. Slutligen syntes hon. Om icke de förgråtna ögonen, de liljehvita kinderna och den djupa förtviflan, som talade ur hela hennes ansigte och hållning, framställt olyckan i hela dess sorgliga sanning, så skulle hennes vårdslösa drägt, i hvilken qvarlefvor af prakt och ar-

mod hånade hvarandra, dock upplyst åskådarne nog om hennes belägenhet. Med långsamma, vacklande steg och sänkt hufvud framgick hon till vaggan, knäböjde och gömde ansigtet i sina händer. Det var i hennes ställning någonting så förkrossande, att månget öga tårades och intet andedrag hördes i salongen. Sakta lyftade hon sitt hufvud; sorg, förtviflan, harm och vrede återgaf vexelvis hennes ansigtsuttryck, tilldess hon åter, likasom af trötthet, sänkte hufvudet mot sitt bröst och förblef så stilla några sekunder. Hastigt, som om hon vaknat till minnen af annan natur, lade hon handen eftersinnande mot sin panna, reste sig upp, och med ett leende — en månskensstråle öfver en nattstorm — fästade hon sina blickar på den tomma vaggan. Troget förd af sina minnen, klarnade hennes ansigte åter, och hela hennes väsen öfvergick till uttrycket af en kärlek — icke rädd och anande, som i första scenen — men hög, strålande, oändlig. Med blickar, anletsdrag och rörelser talade hon nu ett språk, så rikt och så uttrycksfullt, att hvarje åskådare ovilkorligt med hjertat uppfattade hennes mening och offrade henne sitt varmaste intresse. Hon genomgick efter hvarandra sin kärlek, sin älskares köld, sin modersfröjd, sin fattigdom och sist sin smärta, när man beröfvat henne sitt barn. Det var isynnerhet i dessa sista uttryck af förtviflan och vrede, som hon gaf frihet åt hela sin mimiska styrka, och då hon slutligen, öfverväldigad af ansträngning, nedsjönk på golfvet, manade ännu hennes sammanknutna hand och slocknande blick himlens hämd öfver hennes förförare.

Värden skyndade, så snart förhänget hade fallit, att söka artisten, för att presentera henne för sällskapet, men hon var försvunnen som genom trolleri. Denna mystificering ökade ännu mera intresset för den unga flickan, men de flesta togo dock afsked med

den öfvertygelsen, att den gästfria baronen var tillställare af alltsammans, utan att kunna förklara sig hvarföre han i afton valt framställningen af den förförda oskulden.

Natten hade dragit sin svarta stjernprydda mantel öfver jorden, ljusen i fönstren slocknade småningom. Sömnen strödde sin vallmo öfver lyckliga och olyckliga, öfver rika och fattiga, hvilans välsignelse utbredde sig i tyst frid.

Emelie R— hade halfklädd kastat sig i en ypperlig causseuse. Hennes långa ljusa hår nedföll oordnadt på den alabasterhvita halsen. En oaftorkad tår smög sig sakta utför hennes bleka kind och bevisade att den slummer, som nu tillslutit hennes ögon, icke räckt länge. Löshår, färger, smycken, allt hvad som förra afton hört till hennes theaterdrägt, lågo huller om buller i den största oordning. Ett bref hvilade på hennes knä, som straxt efter hennes återkomst blifvit lemnat till kammarjungfrun af en "herre, blek som döden", och som vi ej äro alldeles obekanta med brefskrifvaren taga vi oss friheten göra läsaren bekant med skrifvelsens innehåll:

"Frukta icke, fröken Emilie, att genomläsandet af dessa rader skall förorsaka er det obehag man erfar under åhörandet af en envis supplikants böner, som tigger om det omöjliga, eller den plåga man erfar vid åsynen af tårar dem man icke ämnar aftorka. Ert uppförande, fröken Emilie, är för mig ett straff, för er en hämd, som skyddar er för både böner och klagan; och jag skulle — var öfvertygad derom -- äf-

ven förskonat er från detta sista återseende af mina ord om icke pligten, ni sjelf och min egen stolthet tvingade mig till denna skriftliga afsägelse af allt hvad jag skattat som mitt lifs högsta lycka, till detta oinskränkta återgifvande af edra löften och förbindelser till mig.

Måhända skulle ni kunnat ernå detta syfte genom medel som icke offentligt brännmärkt mig, på ett sätt som, mera qvinligt och ädelmodigt, icke ställt mig så uselt föraktlig och öfvergifven mellan det lidande, förorättade, anklagande offret på ena sidan och den förlorade, hämnande, oförsonliga engeln på den andra. Men ni hade förkastat ända till den minsta tro på någon qvarlefva af ädelhet inom mitt bröst. Ni ville icke blott förskjuta, ni ville slå - - - och, njut Er triumf, fröken Emilie, slaget har träffat så djupt och så ohjelpligt som ni önskat det.

På samma gång jag sjelf skall bespara er för lång tid återseendet af min person, befriar jag er äfven från det beskyddare-kall, till hvilket ert hjertas godhet hänförde eder en dag. Ni kan icke mera återfinna Laura, men var lugn; ert uppträdande här har försäkrat henne om en framtid, som aldrig skall sakna hvarken skydd eller stöd.

Och nu farväl, fröken Emilie! — Likasom ångern öfver stundens brott medför lifslångt qval, gifves det äfven ögonblick i lifvet så solljusa och så varma, att återskenet af deras glans långt in i det kommandes mörkaste dagar närer vårt hopp om himmelsk förlåtelse och salighet. För dessa stunder — mina minnen — helgar jag er, fröken Emilie, en erkänsla, en tacksamhet, som ni icke kan förakta.

O. Gallén.

Fyra år hafva flutit bort på tidens ström efter de händelser vi nys beskrifvit - - - Det är en vacker sommarafton i slutet af Maj. Foglarna sjunga, floderna dansa, blommorna le i yppig fägring; ingen härjande lia har ännu hjertlöst afskurit deras ljufva lif. Solen är i sin nedgång, dess sista strålar falla välsignelserikt öfver jorden. Tacksamma tårar samla sig i rosornas kalkar. Dagens sorl försvinner allt mer och mer. Naturen håller sin aftonbön.

Komminister-bostället vid B. hade en särdeles vacker belägenhet; man kunde icke önska sig en herrligare utsigt än från de gammalmodiga med tjockt bly infattade salsfönstren. Också var salen familjens älsklingsrum. Der emottogs de rika bondhustrurna när de med sina välmenande gåfvor öfverraskade sin älskade prestfru. — Der kristnades de små barnen. Der sammanvigdes det eldiga brudparet. Der utdelades allvarliga förmaningar. Der uppenbarade sig gudsfruktan i flärdfri glädje och stilla flit år efter år. Bönderna i församlingen hade ett ordspråk om sin vördade själasörjare. "Har pastorn sagt det, så är det rätt". Hans råd aktades som orakelsvar, och efter en sådan inledning må vi väl våga bedja läsaren att med oss göra ett besök i prestgården, denna varma herrliga sommarafton.

Gubben har tändt sin långa tobakspipa och sitter i förtroligt samspråk med en af kyrkovärdarne. De båda vännerna ha tydligen nyss slutat ett politiskt samtal. "Veckobladet" hvilar ännu helt darrande på pastorns knä. En tår klämmes sönder i hans välvilliga öga. Man dömmer af denne enda blick att gubben gerna skulle vilja gifva sitt lif om han åt samhället kunde skänka den frid, som förde spiran i hans lugna fristad.

Efter några ögonblick öppnades dörren.

En flicka, skön som kärlekens ideal, smyger sakta in, bärande en bricka, väl försedd med kallmat. Gubbarne skola äta aftonvard och Laura skall servera dem.

Det låg något nästan idylliskt öfver denna anspråkslösa måltid och den unga flickans tysta, drömlika sätt att liksom instinktlikt gissa till deras önskningar.

När hon för en stund aflägsnat sig, sade kyrkovärden (visserligen något oredigt emedan den fjerde ofantliga smörgåsen just nu hvilade nästan hel i hans väldiga mun):

"En bra grann flicka den der, vördige pastor. — Huru länge är det ni haft henne hos er?"

"Fyra år! min kära Lars Andersson", svarade gubben vänligt.

"Förlåt mig, vördig pastor, om jag gör mig näsvis och frågar er om det är sant hvad grannarna hviska - - -"

Det flög en lätt rodnad öfver prestens skrynkliga kinder vid dessa ord. "Och hvad hviska då grannarne", upprepade han med fast ton.

"De säga", fortfor kyrkovärden förtroligt, "att när flickan hade varit här i två dagar, kom prinsen hit en kulen höstqväll — ja, den riktiga kronprinsen! och gaf er en stor summa penningar, som skulle sättas in i kyrkokassan och förvaltas åt Laura och hennes lille bror, fast Gud tog den lille engelen till sig. De mena tro på att både gossen och flickan voro grufligt förnäma mans barn."

"Min kära Lars Andersson! grannarnas ord äro ej alltid att lita på, och dessutom" — här började pastorn hosta — man kunde tydligen se, att det kostade på honom att icke få tala klara sanningen - - "dessutom så händer det då mycket i verlden hvaröfve-

vi menniskor icke böra — hvarken dömma eller undra — och vi göra då bäst att tiga stilla och blott tänka att Gud styrer allt till en god utgång."

Detta tal var latin för Lars Andersson, men "när pastorn sagt det, så var det rätt" och kyrkovärden tillade blott godtroget: ja, så är det, det är visst och sant det.

Det uppstod en paus vid det lilla runda bordet, hvilken prosten icke tycktes sinnad att afbryta. Kyrkovärden deremot kunde icke så lätt släppa ett ämne, hvaröfver han länge fruktlöst funderat. "Hon måtte allt" — tillade han nyfiken — "älskat sin lille bror obegripligt, efter hon nästan hvarenda qväll strör friska blommor på grafven.

"Hvem skall ej älska barn", svarade pastorn rörd. "Barnen höra ju himmelriket till."

Här blef samtalet afbrutet af Laura, som ånyo infann sig. Pastorn behandlade henne med en fars hela kärleksfulla godhet och flickan tycktes i hvarje min, i hvarje blick visa huru tacksamt hon erkände det. Efter aftonvarden infunno sig småningom husets öfriga medlemmar. När de alla voro samlade frambars bibeln. Gubben föreläste högt ett kapitel derur. Andakt och bön förenade alla dessa hjertan och dagen slutades i frid.

— — — — — — — — — — —

Fröken R. hade blifvit 4 år äldre sedan vi sågo henne sist, men denna tid tycktes snarare ha utbildat än minskat hennes skönhet. Hon herrskade ännu som en liten drottning på sitt ståtliga fädernegods, och oräkneliga voro de korgar, hvilka hon utdelat åt de djerfva aspiranterna till hennes hand och hjerta.

I afton var det ett litet valdt sällskap hos fröken R. Man serverade som bäst glace och samtalet flöt med obehindrad liflighet.

"Är ni då verkligen så kall som ni låter påskina?" sade öfverste N. med en viss darrning i rösten, i det han betraktade henne betydelsefullt.

"Kall!" upprepade Emilie. "Icke är jag kall fast jag tager mig friheten indela ungherrarne i tvänne klasser, bedragare och stackare! Till hvilken klass ni sjelf hör, herr öfverste, vet jag väl ej riktigt, men säkert är ni det ena eller det andra.

"Och hvad äro då qvinnorna?" frågade öfversten, icke utan bitterhet.

"Offer!" sade Emilie och en purpurrodnad flög öfver hennes kind.

"Mannen skall i alla tider blifva hvad qvinnan gör honom till!" inföll öfversten.

"En gammal sats, som jag hört minst hundra gånger" — log Emilie — "jag lyckönskar de qvinnor, hvilka taga den åt sig, men jag skulle vilja säga dem i förtroende, att de taga sig vatten öfver hufvudet. Allvarsamt talat, så var öfvertygad, att ingen innerligare än jag vill knäböja för qvinnans heliga kall som mor. Om ni menar att på moderns ansvar hvilar sonens framtid, så kanske att jag till vissa delar går in på eder sats; men sannolikt ville ni förbehålla oss rättigheten att reformera fullvuxna kavaljerer — konungens trotjenare och tromän — nej! jag tackar ödmjukast, det åtar jag mig på intet villkor."

"Hvad fröken Emilie har blifvit förändrad", sade professor B. runkande på hufvudet. "Hon var förr så älskvärd, det låg en renhet i hennes tankegång hvari englarne kunde spegla sig. Nu är hon sarkastiskt bitter — i disharmonie med sig sjelf och andra — det gör mig i sanning ondt att se denna plötsliga förändring vid så unga år.

"Det skall kanske komma en tid då Emilie ser med samma ögon som förr" — inföll grefvinnan K.

profetiskt. — Hon lefver nu blott för sina underhafvandes bästa och tyckes ha' beslutat att helt och hållet uppoffra sig åt dem. Det var en underlig historia med hennes förlofning. Icke utan en viss skandal. Nå! nå! när adertonårs flickor blifva myndiga, så må man vara beredd på sottiser. S'å upp ett förmånligt giftermål för en sådan hvardagsbagatell — buelle bètise!"

"Jag har aldrig rätt fått reda på den der saken", sade professorn nyfiken, "var grefve Galén ingen bra man?"

"Åh! förträfflig", försäkrade grefvinnan. "En liten ungdomsförvillelse, en den allra lumpnaste liaison och Emilie rifver upp himmel och jord och skickar ringen tillbaka och bär sig åt som en toka. Det fordrades minsann det anseende som hennes slägt i århundraden egt för att undvika en offentlig ridikyl — men gud vari lof! Galén var för hederlig att berätta saken, och jag hoppas att den snart blef glömd."

"Är grefven ännu i hufvudstaden?"

"Nej bevars, som en äkta romanhjelte flydde han *ur* fäderneslandet, några af hans ovänner säga att kreditorerna dertill bidrogo, men jag var hans intima väninna och kan försäkra, att blott Emilies nyckfullhet jagade honom bort."

ANDRA KAPITLET.

Grefve Galéns lilla våning på drottninggatan, hvilken, under den tid egaren varit utrikes, degraderats med den anspråkslösa benämningen "rum för resande", hade i afton återtagit hela sitt förra anseende. Alla golf voro renfejade, spindelväfvarna i taken omsorgsfullt borttagne, väggarne i förmaket till och med omtapetserade och hvartenda fönster försedt med splitter rena gardiner. På kakelugnen i salen stod en vacker blomvas med nyss utslagna syrener, och i sängkammaren hade värdinnan (som, oss emellan sagt, i många år haft ett godt öga tilll grefven) med egen hand inburit ett glas liljeconvalj och förgät mig ej.

Grefve Galén skulle återkomma just i dag med Svithiod. Värdinnan tog sin svarta sidenklädning — kastade en pröfvande blick i spegeln, tyckte först nu att hon åldrats en smula på dessa 4 år och tänkte med en hemlig förmätenhet på en - - - en doft äkta karmin, men denna plan blef blott en tanke, ty grefven öppnade i samma ögonblick dörren och stod lifslefvande för den förskräckta, förtjusta och förlägna

värdinnan. Hon "kände i luften" att ett utrop af öfverraskning skulle ursägta hennes halffärdiga toalett, hvarföre hon, slående ihop sina knubbiga händer, utropade:

"Nå min gud! se grefven! "min verld", min tid, "min herre", är det verkligen grefve Galén? Kors! jag blef så — glad, så rädd. — Här äro grefvens nycklar. En sådan evighet grefven varit borta! är det beskedligt det — hvafalls?"

Här tog den 40-åriga frun på sig en blygsam flickmin, liksom hade hon i utbrottet af sin glädje sagt för mycket.

"Fru Rosaura (grefven brukade alltid kalla värdinnan hennes dopnamn, för att slippa det prosaiska tillnamnet: Limpa) har blott blifvit yngre och vackrare på denna "evighet". Huru står det till, min lilla fru? — lika snäll och omtänksam, ser jag, alltid samma täcka vårdarinna för sina hyresgästers trefnad."

"Åh, vice versa, lika skälmaktig och treflig!" svarade frun, nedslående ögonen, men grefven gick miste om denna komplimang, ty han hade redan tagit sitt inre rum i besittning.

Samma afton såg man på spektaklet grefve Galéns vackra profil i ett oxöga. Han såg ytterst allvarsam ut och tycktes unna föga uppmärksamhet åt pjes eller spektatörer. Sedan hans blickar gjort en hastig rund kring salongen och hans hufvud med artigt galanteri böjt sig för en mängd bekanta damer, nedsjönk han i en slags liknöjdhet, hvilken förargade många af de små fruarna och fröknarna och mamsellerna, med hvilka alla grefven förr haft så god tid.

"Har varit utrikes, kantänka", sade fabrikörskan Q— och gjorde en knyck, så att strutsfjädrarna svajade af och an.

"Hvad grefve Galén förlorat sig", anmärkte friherrinnan —stjerna och kastade en smäktande blick inåt oxögat.

"Han har blifvit läsare", försäkrade grefvinnan R—, "jag vet det af säker hand, af en person som sett honom i England."

"Han lärer vara förlofvad med en tysk furstinna", berättade assessorskan K.

Liksom pinad af det påtagliga uppseende han ådrog sig, reste sig grefven plötsligt och lemnade spektaklet, utan att man visste ordet af, hvilket endast blef ett nytt ämne för funderingar och gissningar.

Följande dagen väcktes grefve Galén af åtskilliga invitations-kort. Man bjöd honom på dejeuné, på diné, på soupé. Hvar och en tycktes täfla att vara den förste som helsade honom välkommen, men det oaktadt erhöllo de parfymerade biljetterna blott ett helt enkelt "nej". Grefven var illamående och kunde icke hafva den äran. Hela dagen tillbragte han, till värdinnans stora förundran, ensam på sina rum, utan annat sällskap än en stor newfoundlandshund, en aqvisition, som grefven lagt sig till under sina resor.

"Hvad går åt menniskan", sade fru Limpa, smuttande på sin tredje kaffekopp. "Jag tror karlen blifvit förtrollad, men min tid så vacker han är; har kusin Erika sett honom se'n han återkommit?"

"Måtte det! när ångbåten lägger till midtför min näsa, — jo, bevars! hvad jag såg, både honom och de andra passagerarne så noga som jag sett dem genom förstoringsglas."

Grefve Galén tycktes efter sin hemkomst verkligen blifvit en förändrad menniska. Hans rykte af "lejon" förlorade sig i forntiden och han gällde nu under namn af "misantropen". Många af hans förra

intima vänner hade tagit honom i aversion. Några som han knappt kände runkade hemlighetsfullt på hufvudet och menade, att de nog visste orsaken till denna plötsliga förändring. Slutligen gick det grefve Galén som hvar och en om hvilken man länge talat — man glömde honom och sysselsatte sig med annat.

Hösten kom, med gula löf och ostliga vindar. Landtmannen skördade sina åkrar. Stadsbon insatte dubbelfönster, prutade på veden och svor öfver "*mäd-diga*" gator. Vid denna tid skref den yngsta af fröknarna Z. ett bref till en barndomsvän, hvilket jag händelsevis snappat upp och som jag nu tar mig friheten meddela läsaren:

"Min trefliga Småländska!

Ja, det tror jag! Den som, lik dig, nu fick elda en riktig vinterbrasa i den der stora hvitmenade sals-spiseln, sätta sig framför den med sin spinnrock, omgifven af "alla husets hjon" och så berätta spökhistorier, tills håret reste sig på hufvudet, eller tills den gemensamma aftonbönen bringade lugn öfver alla sinnen. Ser du, det vore *roligt!* det skulle smaka mig bättre, än att nu för femte gången efter mitt födelseår inträda såsom en agerande medlem i den så kallade säsongen, hvilken liknar sig till att blifva allting, utom angenäm. Systrarna köpa gazer och musliner, tala om adoratörer (som aldrig tala om dem) och beställa skor hos fru Söderlund, 2 tum för långa och 4 för smala. Jag är ändå den bäst lottade unga dam, ty min uppvaktare håller mig jemt sällskap i lust och nöd och håller sig anspråkslöst jemt bakom ryggen. Förstår du ej att jag talar om min trogna puckel? som, huru ovänlig jag än visar mig mot honom, aldrig tröttnar att följa mig. Men, skämt å sido! jag mår väl och — frid öfver allt skapat och vanskapat!

Nå! du vill höra Stockholms nytt? A la bonheur! jag har stoff till en hel roman. Fröken R — är flyttad till Stockholm. Du hörde väl härom året en romantisk historia om hennes förlofning och fästmannens landsflykt etc. etc.

Han är nu återkommen och ser ut som det personifiserade vemodet. Fröken deremot är en strålande bild af glädjen. De råkas a'lt emellanåt och spela helt olika roler. Hon representerar *lifvet* — Han *döden* — men jag profeterar i min fåvitsko att af lifvet blir död, om ej sakerna snart få ett förändrat utseende. För några dagar sedan råkades de unga tu på en dinée hos min far (som oss emellan sagt blott lefver af den mat han stoppar i andra). Grefven var, som vanligt, tankspridd och fåordig. Fröken liflig, till och med en smula förflugen. Hon drifver de mest orimliga satser med en briljant kontenans, och Galén ser ut som han icke brydde sig om att motsäga henne (en karl skulle skrifvit: som han gaf henne f-n). Hon påstod då, t. ex., att all känsla är illusion, att kallt förnuft borde styra alla våra tankar, ord och gerningar, och att hvad som för närvarande gjorde henne så tillfreds var det *kalla* lugn, hvarmed hon betraktade hvarje föremål. Några herrar togo upp ämnet och bestredo med handen på hjertat den kalla åsigten. Grefven teg, betraktade oafvänt en liten löfmask, som darrade på en blomma i frökens bukett, och då flickan i sin ifver gjorde en hastig geste, så att det lilla djuret föll ned på golfvet, afbröt grefven henne tvärt, pekade på insekten och sade: Akta er, fröken Emilie, att förstöra en oskyldig varelse, som krälar vid edra fötter. Hela samtalet är ej värdt att ens en stackars mask offrar något derför.

Det låg i grefvens ord något så öfverlägset, så egenkärt, så förargeligt, att jag kände mig helt varm och önskade af själ och hjerta att vara Emelie, för att få ge honom svar, men fröken svarade ingenting, böjde sig ned efter den lilla affällingen, satte honom på en törnros och räckte grefven, under det hon ännu lifligare fortsatte dispyten.

Galén tog blomman, placerade den i en på bordet stående vas och drog ett kort, som man bjöd honom till ett vhistbord.

Jag är icke mycket clairvoyante, men nog tyckte jag att Emilie efter grefvens bortgång blef mera medgörlig, det vill säga mindre munter. Sednare på aftonen hörde jag henne klaga öfver hufvudvärk, och först vid supéen klarnade hennes ögon. Icke ett ord vexlades vidare mellan f. d. fästmö och fästman. Grefven gjorde en hastig komplimang för värdinnan och smög bort, just när Emilie undrade om hennes vagn ännu var kommen. Kan du säga huru sakerna stå? Äro de ovänner? Är den ena eller andra ännu kär?

Kär! det är ett dumt ord, tycker du ej det? — dumt att skrifva, att säga, att vara. Jag ger kärleken på båten, men ger vänskapen handen då jag nu bjuder dig ett hjertligt: farväl till härnäst!"

— — — — — — — — — — —

Bland de talrika tillbedjare, som ständigt trängdes kring fröken R., såg man äfven en ung —krona. Han var, sade ryktet, ofantligt rik — hade ett nobelt utseende och lefde som en liten furste. Den ena tillställningen aflöste den andra. Kammarjunkare —krona stod i spetsen för alla. Emilie var den *enda* han utmärkte; om något annat fruntimmer fans i societéen, i hela verlden, tycktes vara honom fullkomligt likgiltigt.

Fröken R— behandlade sin älskvärda adoratör med äkta qvinnogrymhet. Stundom fick han en hel afton sola sig i hennes leende, stundom bestods ej ett halft ord, men kammarjunkaren tycktes vara utrustad med Jakobs ihärdighet och Hjobs tålomod.

En dag hade han öfvertalat Emilie att, tillsammans med några andra unga damer, bese en tafle-exposition, mycket berömd i tidningarna. Kammarjunkaren var sjelf artist, och hade på samma exposition ett madonna-hufvud, förvånande likt Emilie, hvarföre han så mycket enträgnare beifrade sitt påstående, för att äfven på detta sätt få gifva uttryck åt sin hyllning.

Han hade hemtat damerna och gick just på fröken venstra sida, inbegripen i ett lifligt tal om de sköna konsterna, då grefve Galén på sin ståtliga ridhäst i kort galopp möter det konverserande sällskapet.

"Akta er, för guds skull!" ropade Emilie, ty kammarjunkaren, blind för allt utom för sin sköna granne, såg ej att han gick rakt framför hästfötterna.

—krona hörde visst ej till de modlösa, men att så der i hast se sig nära att öfverridas kan bringa den djerfvaste ur konsepterna. Han tog ett hastigt skutt åt sidan och gjorde dervid ett det våldsammaste knäfall i rännstenen, till damernas ytterligare förskräckelse.

Med ett leende midt emellan skämt och allvar sade grefve Galén: "Förlåt mig kammarjunkare —krona! Det var icke min mening att skrämma hvarken *er* eller edra damer", gjorde med dessa ord en sirlig komplimang för sällskapet, och fortsatte sin ridt.

Gud vet om sjelfva adam kunde se mera förtviflad ut efter syndafallet, än vår stackars kammarjunkare efter sitt fall i rännstenen, der han blifvit så illa tillty-

gad, att han omöjligen längre kunde promenera i damernas sällskap.

Med kufvad bitterhet försökte han att gifva hela händelsen en lustig vändning, men det gick icke att skämta, kammarjunkaren försvann och Emilie kände en otrefnad, som betog henne all lust att vara angenäm.

"Det var grefve Galéns fel", sade fröken P. förargad. "Har man sett något mera hyrkusk-likt än att rida folk rakt i ansigtet."

"Men har man sett något mera narraktigt än att i förskräckelsen falla på knä på gatan?" skrattade fröken T. (som var litet förtjust i —krona).

"Det är Emilies fel", ropade flickorna Z. "Den stackars menniskan gör allting på tok i din närhet."

"Kors hvad grefven såg försmädlig ut", anmärkte mamsell S.

Emilie teg och påskyndade sina steg. Hemkommen till sig tog hon en bok och försjönk i läsningen deraf under hela återstoden af aftonen.

Man talade snart icke om annat inom le beau monde än kammarjunkaren —kronas synbara tur hos den rika arftagerskan. Emilie hade helt hastigt förändrat uppförande.

Allt sedan den olyckliga dagen utmärkte hon sin tillbedjare vid alla möjliga tillfällen, synnerligast i grefvens närvaro. Ständigt rådfrågade hon hans tycke, hans smak, hans vilja. Kammarjunkaren steg derigenom minst 100 procent i allas omdömen. Man förutspådde nu att han skulle göra lycka, han blef med ens så förbålt hygglig — så solid, så intressant. Ja, först efter kammarjunkarens kullerbytta tycktes man inse hans sanna värde.

En afton hade den öfverlycklige unge mannen tillställt en slags litterär soirée och dit inbjudit alla, som kunde berömma sig af något estetiskt anseende.

Fröken Emilie R— stod naturligtvis främst på listan, ehuru hon visst icke hvarken kunde eller ville räknas bland blåstrumporna. Värden hade uppbjudit hela sin förmåga att sprida all den glans öfver sin tillställning, som en god kassa i förening med en naturlig god smak kunde åstadkomma. Alla orangeri i hela trakten fingo släppa till sina dyrbaraste växter. Salen skulle dekoreras som en liten trädgård, och ljusen voro placerade så, att dess sken kastade en strålande ljusström öfver salens främsta sida, der en upphöjning med en blomstermatta till golf var bestämd såsom damernas plats.

Det är icke möjligt att föreställa sig något smakfullare och vackrare än denna lilla löfsal, som utgjorde trädgårdens "*aldraheligaste*" och dit kammarjunkaren nästan med triumf införde Emilie. De andra damerna följde, efter tur och anciennité, hvar och en tänkande inom sig, att aftonen skulle slutas med en högtidlig förlofning.

Grefve Galén befann sig bland de andra herrarne midt i salen, och tycktes nu som vanligt fullkomligt liknöjd för all den glans, som omgaf honom. Han tycktes icke lemna någon synnerlig uppmärksamhet åt Emilies triumftåg, och endast en flyktig helsning gaf tillkänna att han ens sett henne.

Soiréen började. De herrligaste stycken, på vers och prosa, klingade ur vältaliga munnar. Inprovisatörer och extemporatörer och deklamatörer och kurtisörer offrade det bästa de egde. Damernas näsdukar höjdes till fuktiga och torra ögon. En och annan röd näsa flammade genom det flitiga bruket af batist-duken; —krona slutade sjelf första afdelningen med en glödande deklamation af Stagnelii kä.lek.

Emilie satt verkligen som en liten drottning omgifven af sitt hof i den blomsterprydda salongen, —

och föreföll idealiskt skön i sin hvita atlasklädning, med de rika gula lockarna sammanhållna af blixtrande juvelnålar. Sjelfva afunden knäböjde i afton vid hennes thron, det gick en hviskning genom hela raden af fruntimmer: "hon är förtjusande, hon är superb."

Efter första afdelningens slut blef det en hvila, eller rättare sagt en uppståndelse bland sällskapet. Man spridde sig, man bildade små kotterier. Här diskuterades ifrigt om poesiens egentliga upprinnelse, och pratades högljudt bara lappri, der flödade satiren med leende qvickhet, här och der hviskades sakta om ömmare känslor. Med ett ord, man sade hvad man ville, man hade roligt. Liksom händelsevis befunno sig grefve Galén och Emilie i samma kotteri, de tycktes aldrig hvarken söka eller sky hvarandra, men det oaktadt brukade de sällan vexla några ord. Det väckte derföre ett visst uppseende när grefven nu helt ogeneradt nalkades Emilie.

"Hela hufvudstaden talar om fröken R—s förlofning", sade han (med något af forntidens varma förtrolighet i sin röst). "Tillåt mig, att snarare få vara den förste än den siste, som önskar er lycka."

En rodnad af lågande purpur färgade Emilies kind.

"Jag tackar för er lyckönskan", svarade hon med ett svagt försök att le, "när jag en gång *blir* förlofvad, skall jag sannolikt känna mig ännu mera tacksam."

"Åh!" sade grefven allvarsam, till och med missnöjd: "Detta vore ju ett så förnuftigt parti."

Emilie vände sig bort. I detta ögonblick stod hon bredvid kammarjunkar —krona, som, med hennes schal på ena armen och hennes solfjäder i hand,

sannerligen såg fadd ut, jemförd med Galéns resliga figur och martialiska utseende.

"Je suis à vos ordres!" försäkrade han, liksom beredd att taga ner månau, om Emilie skulle uppmanat honom dertill.

"Mais! je n'ai rien à vous dire", svarade fröken snäsigt, då det uttryck af djup smärta, som målade sig i den förälskade unge mannens drag, åter bevekte henne till godhet.

"Ayez pitié de mes caprices!" sade hon vänligt, tog kammarjunkarns arm och gjorde med honom en rund kring salongen.

Andra afdelningen började, och började med ett föredrag af Galén. Det var ingen af sällskapet som visste att han ämnade uppträda såsom talare, och man blef derföre så mycket mera förvånad, när grefven oanmäld uppsteg och utbad sig för några ögonblick den allmänna uppmärksamheten.

Minnet! var hela hans ämne. Med eldig inspiration förde han sina åhörare bort i en aflägsen forntid, skildrade *styrkan*, *modet*, *mannakraften* hos de nu slumrande hjeltarna, målade deras ära, deras segrar, deras död, öfvergick småningom till en närmare tid, lärde hvarje hjerta att ännu en gång genomlefva dess egen flydda sällhet, och slutade med en poetiskt rörande beskrifning öfver en dåre, hvilken i det djupaste armod — saknande det nödvändigaste för lifvets uppehälle — ständigt talade om sin *rikedom*, sin *skatt*, den ingen i verlden kunde beröfva honom, och denna rikedom var *minnet* af en enda glad dag under hans lif.

Det låg i grefvens röst något så musikaliskt välljudande att, äfven om hans ord varit mindre vältaliga, skulle de likväl mäktigt verkat på hvar och en som hörde honom. Nu rådde blott tystnad i salongen.

Ingen tycktes hafva mod att säga någonting, — *Minnet* af det nyss slutade talet hade åstadkommit en slags mystisk tjusning, en beundran som icke sökte eller behöfde några uttryck.

Emilies blickar höjde sig icke från golfvet så länge grefven talade. När han slutat lyfte hon sitt tårfulla öga mot hans och — var det inbillning, att i den blick, som nu mötte hennes, låg all den *kärlek*, all den varma ömhet hvarpå hon en gång trott. Var det blott hågkomsten af hennes förflutna sällhet som skapade denna villa? eller var det sanningen af det närvarande?

Grefve Galén lemnade sin plats och försvann bakom andra talare. Ridån hade fallit för Emilies sällhetsdröm, hon kände sig obeskrifligt illa till mods när kammarjunkar —krona, med ridderligt galanteri böjde sig ned, för att på knä få räcka henne en äkta perla, som fallit ur en liten ring på hennes hand.

Aftonen led till slut. Den outtröttlige värden föreslog att man, under afvaktan på vagnarna, skulle dansa kottiljon. Den skulle taga sig så väl ut bland de gröna träden och fröken Z— (den puckelryggiga) nekade visst ej att bestå sällskapet litet dansmusik.

Sagt och gjort. Par efter par svängde snart gladt omkring. Kammarjunkar —krona valsade, med en lycklig älskares hela hänryckning, och märkte ej att han oupphörligt stötte emot soffor och bord. Emilies ögon strålade. Ingen hade någonsin sett henne så vacker.

En gång då det blef hennes tur att välja kavaljer, ilade hon lätt öfver golfvet, till en aflägsen fönsterfördjupning, der grefve Galén satt och bläddrade i några noter, räckte honom sin hand och sade med intagande vänlighet:

"Grefve Otto! ett enda slag!"

"Ursäkta, min nådiga fröken! jag valsar aldrig", svarade grefven vårdslöst — "men här äro ju många andra, mera dansanta och mera värdiga denna lycka än jag". Med dessa ord visade han på en liten kadett (hvilken, till följe af sin nära slägtskap med värden, fått ett kort för soarén).

Frökens ansigte mulnade, men hon försökte att hålla god min, fattade den lille kadettens hand och valsade raskt med honom. Kadetthjertat klappade af stolthet, ynglingen rätade upp sig, för att blifva så lång som möjligt, och var fullkomligt öfvertygad, att hela sällskapet blott hade ögon för honom i denna stund.

Efter valsens slut voro de flesta vagnar anlända, man neg och tackade och tackade och neg, hvar och en gjorde sitt bästa, för att öfvertyga tillställaren, att aftonen varit den angenämaste de någonsin upplefvat.

Emilie märkte ej alla de händer, som sträckte sig efter hennes kappa, hennes hatt, hennes schal; somliga höllo blott i yttersta snibben deraf, men alla sträfvade att få hembära henne något offer af hyllning.

I detta ögonblick passerade grefve Galén.

"Godnatt, fröken Emilie", sade han med en ton af satir. "Jag önskar er en lugnare sömn, än den ni består alla edra stackars adoratörer" - - - och med dessa ord var han försvunnen.

Hemkommen till sig utbrast Emilie i bitter gråt. Den firade skönheten, den rika arftagerskan, den afundade fröken R.! — der satt hon nu så ensam i mörkret, gömmande ansigtet i sina händer, ett rof för känslor öfver hvilka hon sjelf blygdes.

Det så högt beprisade förnuftet — hvart hade det nu tagit vägen? Akta dig, min unga läsarinna, att högt skryta deraf, hylla i tysthet dess lagar, men uppenbara mer i handling än i ord de åsigter du omfattat.

Förgäfves sökte Emilie sömnen. Grefvens varma, talande blick strålade som ett solsken öfver hennes hjerta. "Han älskar mig ännu", hviskade hoppet. "Hvad bryr jag mig derom? han är ej värd mig", invände stoltheten". - - - "Ack! han leker blott med min känsla", försäkrade fruktan. "O, gud! om jag vore hans!" ropade kärleken, med en röst, som öfverväldigade allt annat. Minnet af all hennes flydda sällhet, af alla hennes försvunna drömmar, log åter i hela sin tjusning, ända till dess afund och medlidande ännu en gång framtrollade Lauras bild.

"Jag föraktar honom!" utropade hon, sammanknäppte händerna med konvulsivisk styrka och nedsjönk i brinnande bön; men ett hjerta, så i strid med sig sjelf, så stormande och oroligt, hvarom ber väl det? Endast när menniskans själ är harmonisk kan bönen skänka henne någon tröst, emedan den då först blir ett tempel, der Gud igenkänner sitt beläte. Det är derföre som brottslingen icke *kan* be, det är derföre som den ångerfulle endast genom bönen känner sig lugnad. Det är derföre som passionerna fåfängt anropa himlen om bistånd.

"O, gud! gif mig styrka att glömma honom!" ropade Emilie, under det känslan ännu eldigare bad: "O, gud låt honom blott älska mig!"

Sådana tanklösa böner *kunna* ej medföra någon tröst, och Emilie kastade sig slutligen på sängen och gret sig till sömns. (Morpheus har ändå alltid medlidande med ungdomen).

Följande morgonen lofvade en af dessa friska, herrliga vinterdagar, då hela naturen tyckes le. Solskenet tittade vänligt in genom de höga fönstren i Emilies sängkammare, och vågade till och med en varm kyss på de bleknade rosorna af Emilies kind. Den unga flickan satt just nu för sin toalett.

Läsare! jag lemnar åt din egen fantasi att måla - - - hvad spegeln i denna stund uppfångade. Den genomvakade natten hade gifvit något blekt och lidande åt hennes ansigte; något, som jag icke vill kalla tröthet, icke mattighet, men som gjorde henne oemotståndligt skön i detta ögonblick. Klockan slog 10.

Hvarje morgon, vid denna tid, brukade kammarjunkarn uppvakta med de dyrbaraste blommor, och i dag voro de mera vackra och välluktande än någonsin. Ett litet, det aldra som sötaste genombrutna papper, stack förstulet fram ur en rosenknopp, och ökade med en ny parfym behaget af den strålande buketten. Emilie kastade blommorna på bordet, betraktade missnöjd det lilla papperet och slutade helt och hållet sin toalett, innan hon brydde sig om att taga reda på dess innehåll.

Sedan kammartjenaren inburit hennes frukost och hon förgäfves försökt att äta något deraf, tog hon liknöjd brefvet och ögnade som hastigast igenom det.

Damerna äga många sorters korgar, men synnerligast *en*, som är fatalare än alla de andra. Denna står vanligen på någon tom hylla i garderoben, och bär det ohyggliga tillnamnet "cache désordre". Deri gömma de, huller om buller, gamla räkningar, besvarade och obesvarade bref, visitkort, kasserade noter, sönderrifna romaner och tidningar, med ett ord: allt hvad de icke mera vilja se. Hvad tycks väl! Kammarjunkarns bref, så artigt, så elegant, så ödmjukt "supplicerande om några ögonblicks enskilt samtal på förmiddagen", fick utan krus hålla till godo en bortglömd plats i den förfärliga "cache desordren".

Emilie satte sig till pianot och tycktes hafva glömt både bref och brefskrifvare, när kammarjunkarn oanmäld insteg.

Det vore synd att säga det den unge mannen icke gjort allt hvad mensklig makt förmått, för att gifva åt sitt utseende så mycket behag som möjligt. Perukmakarens tång hade krusat hela hufvudet med mästerlig konstfärdighet, och skräddaren hade ingenting att förebrå sig rörande fracken och - - - - les expresibles. Kammarjunkarn tog sig verkligen väl ut i glacéhandskar, och det uttryck af bryderi och förtjusning, som stridde om herraväldet i hans ansigte, gjorde honom, minst sagt, ganska söt. (Jag slår vad att mången kammarjunkare känner igen sig i min beskrifning.)

"God morgon, min nådiga fröken!" sade han, med en djup bugning. "Förlåt att jag kommit så tidigt, men hvad jag har att säga, är af den natur, att - - - - att hvarje vittne skulle beröfva mig allt mod, och endast inför er englalika godhet vågar jag uttala min heligaste hemlighet!"

Emilie rodnade.

"Bäste kammarjunkare!" sade hon naivt, "förskona mig från alla hemligheter, jag är i sanning den minst värdiga förtrogna, till hvilken ni kunnat vända er. Låt oss välja ett annat konversations-ämne, men min hufvudvärk gör mig i dag så föga ämabel, att jag på förhand ber er ursäkta min oförmåga att, som sig bör, göra les honneurs."

"Jag vågade smickra mig med", fortsatte kammarjunkarn, "att fröken Emilie vore tillräckligt min vän, för att i min närvaro ej känna det tryckande som ligger i skyldigheten att göra les honneurs. Jag hoppades att fröken skulle anse mig mera som en förtrolig bekant, än som ett besvärligt främmande."

"Ack! de förtroligt bekanta äro ofta de aldra tråkigaste", invände Emilie, med grym uppriktighet. "*Ni*

kan naturligtvis icke taga detta åt *er*", tillade hon, när en lågande rodnad uppsteg på kammarjunkarns ansigte.

"Fröken Emilie! lek icke med mig", utbrast han, ur stånd att kufva utbrottet af sin rörelse. "Ni vet att jag älskar er, att mitt lifs enda återstående lycka beror af er. Det är icke endast ett hjerta jag nedlägger för edra fötter, det är en menniskas hela framtid; en varelse, så uteslutande fästad vid er, att om ni försköt honom - - -"

Kammarjunkarn kunde icke fortsätta; känslan öfverväldigade honom och han nedsjönk till Emilies fötter, fattande hennes hand med ångestfull innerlighet.

"Grefve Galén!" anmälde betjenten och öppnade deux-battangerna, innan kammarjunkarn ännu hunnit resa sig från sin tillbedjande ställning. Grefven ville i första ögonblicket draga sig tillbaka, men dörrarna voro redan tillslutna efter honom, och en instinkt sade honom, att han skulle exponera Emilie genom detta hastiga försvinnande. Han nalkades derföre så ogeneradt som möjligt, och tog plats vid Emilies andra sida, utan att något drag i hans ansigte förrådde den scen, hvartill han nyss varit vittne.

Fröken R— tycktes totalt hafva förlorat koncepterna. Tegnér talar om huru "bröstet häfdes som vågen", och huru kinderne "flammade som norrsken", men jag undrar hvad han skulle sagt, om han sett vår hjeltinna i denna stund. Kammarjunkaren representerade den stumma desperationen, ty, oaktadt han icke sade ett ord, uttryckte hvarje min och hvarje rörelse den ursinnigaste vrede — han tog slutligen sin hatt och försvann efter det knapphändigaste afsked.

Emilie kände sig nu mera förlägen än någonsin och oaktadt grefven med verklig talang nästan ensam

underhöll konversationen, uppstod dock långa pauser, som måste förefalla ytterst pinsamma under en dylik tète a tète.

"Grefve Gallèn!" sade Emilie slutligen och lade sin hand på hans arm, "svara mig uppriktigt, hvad tänker ni om mig?"

"Min nådiga fröken! ni har begärt min uppriktighet. Ursägta då, att jag erkänner mig på sednare tider så litet ha tänkt på det täcka könet, att jag icke gjort mig någon redig föreställning om en enda individ. Jag kan således icke besvara er fråga!"

Emilie log bittert, i hennes öga uppsteg en tår den hon förgäfves sökte undertrycka. Hon såg upp, och ännu en gång igenkände hon i grefvens drag, den mest lidelsefulla ömhet, men hans blick hvilade knappt en sekund i hennes, hvarefter den liksom genom en förtrollning återtog sitt vanliga uttryck af kallt allvar.

"Jag har just i dag sett kammarjunkar — kronas vackra Madonna-hufvud på tafle-expositionen", sade han likgiltigt. "Alla menskor påstå att det skall hafva en utomordentlig likhet med er."

Emilie teg.

"Det är besynnerligt", fortsatte han, "hvad meningarna om skönhet äro olika — somliga anse blott det reguliära vackert, somliga föredraga det irreguliära, såsom pikant. Endast få hafva frågat sig sjelfva om orsakerna till denna oupphörliga smakens strid."

"Nå väl! förklara mig dessa orsaker", bad Emilie. "Dessa gälla ju ingen individ, jag skulle då akta mig att vädja till ert omdöme." Det låg något på en gång förebrående och varmt i tonen, hvarmed dessa sista ord uttalades.

"Jag vill icke åtaga mig att förklara något så outredt, men efter ni så önskar vill jag säga er huru

jag stundom fantiserat deröfver. Menskans väsen består af ett yttre och ett inre sätt. Det yttre är en produkt af tanke, förstånd och vilja, det har fått sin rigtning af uppfostran och bruk och går jemt omkring i ledband, fördt af det passande, af dekorum. Det hemtar sina befallningar från själens hem — hjernan — och ögat är oftast en spepel af dess karakter. Det inre sättet deremot är en oförfalskad ton af känslan, en färgstråle af begärens innersta natur, det bor djupt i hjertat och munnen är den ros på hvilken det älskar att uppenbara sitt flammande lif. Det är en grym men derför icke mindre verklig sanning, att menskan blott sällan och under korta tidsmomenter eger frid mellan sitt yttre och sitt inre sätt, men striden dem emellan har från barndomen blifvit en så inrotad vana, att man vid mera framskriden ålder icke märker deras eviga kamp."

Grefven betraktade Emilie uppmärksamt under det han fortfor:

"Muskelspelet kring munnen och blicken ur ögat hafva således oftast skiljda intressen, och ansigtet är icke då vackert, emedan det saknar harmoni, men under förhållanden och i stunder då själ och känsla äro ett, då ögat med uppriktig kärlek ler och gråter med munnen, då glänser skönhet i anletets frid, om än dess drag icke öfverensstämmer med reglornas cirkelmått. Således, ju mera vårt innersta doldaste begär, vår känsla är densamma som vår vilja och vår oförställda handling, desto mera eger vårt ansigte detta tycke, detta *något* som omedvetet behagar. Det är derföre som detta intagande yttre nästan alltid tillhör barnet, hos hvilken striden ej ännu hunnit utbilda sig; derför tjusar oss oskulden så allsmäktigt, som icke vet af någon förställning, derföre älska vi uttrycket i den silfverlockiga filosofens ansigte, der

striden redan är utkämpad och tanke och känsla gemensamt hylla aftonens frid."

Emilie kände sig djupt träffad af detta tal. Hennes eget lif hade i många år icke varit annat än en fortsatt förställning, men någonting obeskrifligt bittert uppstod vid tanken att Galén just var den, som gifvit hennes väsende denna riktning.

"Och hvad säger ni om den, som först frånryckte oss vår tillit till det goda, som tryckte detta förställningens insegel på vår mun, som splittrade idolen i våra drömmar och tvingade oss att *le*, när vårt hjerta ville gråta sig till döds, månne han väl är i stånd att uppfatta någon sann skönhet? Tror ni det?

"Jag tror", sade grefven och hans röst darrade, "att en varelse så föraktlig som den ni omtalar, ej ens förtjenar det ringaste deltagande, att den mest raffinerade hämd, äfven om den för alltid beröfvade honom tron på qvinlig godhet och finkänslighet, voro ett alltför obetydligt straff, han borde alltjemt gisslas med nya förebråelser, och ingen tid och ingen frånvaro borde befria honom derifrån."

"Men om", fortsatte Emilie, hvars lifliga natur öfvergick från den ena ytterligheten till den andra, "om, oaktadt allt detta, han ändå egde en upphöjd plats i mången qvinnas omdöme."

"Så bevisade det blott", afbröt grefven med iskall likgiltighet, "den gamla satsen: att qvinnan är ett väsende fullt af motsägelser, en slags personifierad inkonseqvens hvilken mannen aldrig rätt förstår. — Men förlåt, fröken R—, jag har redan länge nog tagit er tid i anspråk, jag kom blott för att säga farväl, emedan jag ämnar resa bort i morgon."

Grefven reste sig.

"Således! Adieu min nådiga fröken. När jag återkommer hoppas jag att få helsa er som den char-

mønta lady —krona och var öfvertygad att ingen kan varmare önska er lycka än *jag*." Här gjorde han en obetydlig bugning, lät sina läppar lätt vidröra Emilies hand och var i samma ögonblick försvunnen.

"Således borta - - - kanske för alltid", utbrast Emilie. "Nå väl!" tillade hon med förtviflans mod: "en person som sjelf erkänner sig föraktlig, som jag nyss så har förolämpat, hvad värde har väl han i mina ögon."

Och, liksom för att undfly sig sjelf, ringde hon och befallte fram sin vagn.

"En lång promenad i den friska vinterluften skall göra mig godt; jag har ju dessutom många upphandlingar att göra för mina små skolbarn! Ack! *de* skola kanske älska mig och förstå mig rätt." - - -

Så fantiserande, klädde Emilie sig och några minuter derefter möttes hon af mången som med afund tänkte: Se der en menniska i verlden, som är fullt oberoende och fullt lycklig.

Huru kortsynt är likväl hvarje dödligt öga! huru oklart skådar det ofta, både sin egen och andras ställning.

Julen nalkades med stora steg.

Hufvudstadens butiker framplockade det bästa de egde. Herr Leja exponerade på vanligt sätt både sig sjelf och mycket annat smått och godt.

De unga damerna sydde julklappar och fördjupade sig i "virkböcker" tills de sjelfve sågo ut som "luftmaskor".

Kammarjunkar —krona bar på sin korg med temligen god min, svor öfver rika arftagerskans koketteri, men tog sin skada igen på "kassino".

Baron Z. sträfvade förgäfves att få sina döttrar bortgifta.

"För litet pengar, för litet pengar", hviskade ungherrarna och skrefvo reverser på stora penningesummor, hvilka det var rikare flickor förbehållet att få betala.

Fröken R— hade rest på landet, för att tillbringa julen på sitt fädernegods bland sina underhafvande.

"Bevars det skall låta så vackert", menade mången - - - men mången som sett litet djupare i det inre af dagens historia gissade, att hon skulle komma igen när - - - "när tider blef".

TREDJE KAPITLET.

I den lilla prestgården, der vi förr en gång gjort besök, rustade man också till julen, men på ett helt olika sätt. Prostinnan bakade *oändliga* tortor, naturligtvis måste de vara stora, när hvarje socknebo skulle ha sin beskärda del deraf. Stora gödkalfvar fingo släppa till lifvet, och julgaltens volym trottsar hvarje beskrifning. Prostinnan och Laura voro outtröttliga i verksamhet, den sistnämnda hade blifvit hela socknens favorit, — hon måste kläda alla brudar, stå fadder åt alla små barn, sitta näst prostinnan vid hvarje gästabud, o. s. v.

Vintern hade snögat och våren hade grönskat öfver den lilla kullen på kyrkogården, som gömde hennes allt. Dit styrde hon ännu ofta obemärkt sin gång. Ack! endast himlen räknar de tårar modern gråter vid grafven.

Julafton kom ändtligen. Prosten tog på sig sin bästa rock, prostinnan en krage så hvit och så styf, att den tycktes vara ett praktexemplar af potatismjölets verkningar. Laura såg ut som sjelfva madonnan i sin enkla hvita klädning, med den nedslagna blic-

ken och den ödmjuka minen - - - Alla samlades klockan 8 kring julbordet, der en högtidlig julpsalm afsjöngs under den varmaste andakt.

Under denna högtidssång hörde man tvänne kraftiga slag på dörren och kort derefter inträdde en resklädd ung man, med frost i håret, med frost i mustacherna och alldeles oigenkännelig genom en hög rock-krage, som skymde nästan hela ansigtet.

Detta oväntade besök gjorde intet afbrott i psalmen. Prosten gaf föga eller ingen uppmärksamhet åt den objudne gästen, hvilken, slagen af den högtidliga scen som mötte honom, omedvetet sammanknäppte händerna och deltog i detta rena tillbedjande.

Efter bönens slut nalkades gubben vänligt främlingen, men kunde icke återhålla ett utrop af ovilja då han igenkände grefve Galén.

"Min herre!" sade han med en ton, vördnadsbjudande och full af kraft, "ert besök i mitt hus förefaller mig i sanning så öfverraskande, att jag ber er förlåta den brist på gästfrihet, som min första helsning tillkännagaf."

"Ack! jag kan icke begära att någorstädes vara välkommen", svarade grefven dystert, "men pligten förde mig hit, och denna bekännelse skall, jag är öfvertygad derom, vara nog för att unna mig ett rum i ert hem för några dagar."

Prosten räckte stillatigande grefven sin hand och först nu såg denne sig omkring i rummet. Laura stödde sig likblek mot soffan. Prostinnan tände några ofantliga talgljus, och bönderna gapade som - - - ja, som bönder på det oväntade främmandet.

"Huru mår Laura?" frågade grefven med någonting obeskrifligt vekt och godt i sin röst.

"Väl!" svarade den unga flickan nästan ohörbart, utan att lyfta ögonen från golfvet.

"Allting år sig likt här", fortfor grefven, som märkte den förvåning han uppväkte hos de öfriga gästerna. "Samma fromma frid — Ack! om lyckan kan dväljas på jorden, så måtte hon visst trifvas i en sådan boning."

"Icke så pathetisk, min unge vän", log prosten, "svärmeri och öfverdrift skapa ingen lycka — men mor! duka ännu en plats vid vårt bord — Ni kom i en lycklig stund, grefve Galén! emedan välsignelse hvilade på alla tungor när ni inträdde. Med välsignelse skall ni äfven draga härifrån. Vare detta min hjertliga välkomsthelsning."

Alla satte sig nu till bords. Här var fisk, här var korf, här var gröt, här var stek. Här var en anrättning som ovillkorligen påminte om gamla tider. Samtalet flöt lifligt och gladt. Grefve Galén berättade mycket om de land, der man icke eger några vintrar, och gästerna åhörde honom med barnslig uppmärksamhet.

Efter en förnyad bön tog man slutligen godnatt, och hvar och en gick till hvila. Grefven fick sitt rum på vinden under taket, der han hade god tid att göra bekantskap med prostinnans högtidsklädningar och herr prostens koftan, ty dessa upptogo ena väggen af gästrummet.

En hvitmenad spis, en hvitmålad säng, ett litet bord och några stolar voro de enda möbler som bestods, men allt var snygt och i godt stånd. En brasa af sprakande granved kastade ett gladt sken i det lilla rummet och lakanen voro af genomskinlig hvithet.

Grefven kastade af sig rocken, tog en cigarr och satte sig framför elden. Många stridfulla, oroliga tankar tumlade i hans själ. Det förflutna, det närvarande och framtiden tog mörkt och dystert för hans

inre åskådning, men han erfor en röst inom sig, starkare än hvarje smärtsam erinran, och denna röst uppmanade honom att "handla rätt."

Prostinnan och prosten sutto också vid spisen i deras lilla sängkammare. Båda genomgingo med glad tacksamhet de många julaftnar de upplefvat tillsammans. Båda talade rörda om "vår Herres godhet." Gumman släckte slutligen ljuset, och båda somnade, utan ånger öfver den dag som flytt, utan oro öfver den dag som komma skulle.

Laura sof ej; hennes hjerta hade blott rum för en tanke, hennes första och sista och *enda* kärlek. Hon hade återsett honom, och allt hvad hennes hjerta förmådde gifva af ömhet och tillbedjan, slösade hon u'an besinning, utan raisonement, på sin fridsförstörare. Alla de tårar hon för hans skull utgjutit, alla de förebråelser hon gjort sig sjelf, allt det förakt hon utstått af andra, hvad gällde väl det i vågskålen mot den oändliga tillgifvenheten i hennes hjerta. Hon tyckte det var en godhet utan gräns, att grefven sökt upp henne. O! var ej allt hennes lidande betalt med en sådan uppoffring. Ödmjuka, kärleksfulla tankar hviskade henne slutligen till sömns och lyckliggjorde hennes drömmar.

Må ingen tro det vara min mening, att framställa Laura i ett vackert ljus, derföre att hon varit förförd och olycklig. Otaligt många hennes likar förlora all rätt till vår välvilja, emedan de merendels alltid visa oss den vanliga gången af brottet, ett lif uppfyllt af passioner, af oordning och fridlöshet, en massa af ökade felsteg, och slutligen en ålderdom så afskyvärd, att jag ryser vid denna bild. Men det gifves äfven (och hvarföre skola vi blygas att erkänna det) bland fallna qvinnor *en* och *annan* som, trots de fläckade vingarna, likväl bibehållit mycket af sin englanatur.

Kärleken hade låtit Laura glömma sitt qvinnovärde, men i kärleken ligger likväl alltid något som talar "försoningens språk". Den som mycket älskat varder mycket förlåtit.

Grefve Galén väcktes sjelfva juldagen af prostgårdens enda tjenarinna, som med något omild hand ruskade honom i det hon frågade om "herrn icke ville följa med till julottan."

"Naturligtvis!" sade grefven alldeles yrvaken, var med ett hopp ur sängen och stod snart derefter klädd i en vacker morgondrägt i salen, der man tog försvarligt till bästa innan man gaf sig ut i morgonkylan. Tvänne små bredslädar stodo på gården, förspända med hvar sitt par öländningar. I den ena togo prostinnan och Laura plats, i den andra åkte båda herrarna, under förtroligt samspråk, utan att likväl med det aflägsnaste ord vidröra Laura. Grefve Galén hade förr aldrig tillbragt någon juldag på landet och kunde icke upphöra att beundra den allé af facklor, genom hvilken han passerade. Hvarje bonde har sitt brinnande bloss. Det var en öfverenskommelse i församlingen, att på det viset lysa prosten till kyrkan - - - Gubbarne visste nog att de ej gjorde sig detta besvär för intet.

Sedan den vackra orgeln tonat sin högtidliga morgonhymn, uppsteg prosten på predikstolen, och det fans icke ett hjerta som ej andaktsfullt höjde sig till Gud vid den älskade själasörjarens första ord: "*Varde ljus!*"

Grefve Galén kände sig lugnare och fridfullare stämd än på länge. Lifvets kamp och strid slumrade småningom under de sublima tankar som gudstjensten ingaf. Guds tempel, slutade predikanten, är hvarken dessa jordklot af stoft, eller dessa solar af eld, eller tiden, eller rymden, eller det oändliga; det är menni-

skosjälen. Vi se blott Gud *utom* oss emedan han är *inom* oss.

"Amen!" suckade hvarje innevånare i den lilla kyrkan, och alla återvände med mer eller mindre uppbyggda hjertan till sina hem.

"Laura! jag har något att tala vid dig!" sade grefven, då han hjelpte den darrande flickan ur slädan. "Säg mig när eller hvar jag kan få råka dig utan vittnen? Vädret är så vackert. Solen skall snart unna oss några varma strålar, kunde vi icke göra en promenad tillsammans?"

"Om en timma skall jag vara färdig", svarade Laura med lågande rodnad, och nu följdes alla åt i stora salen.

Den bestämda timman försvann snart, Laura syntes på gården och grefven bjöd henne sin arm, utan att gifva någon vidare tydning åt sitt uppförande.

"Hvarthän?" frågade prosten förvånad.

"Vi komma åter", sade grefven med eftertryck, och med dessa ord förde han Laura genom den stora gårdsporten.

Stillatigande vandrade de länge, och liksom en gemensam instinkt ledt deras steg stannade de ej, förr än de hunnit den lilla grafven på kyrkogården, der några friska gröna blad blyga uppstucko sina hufvuden och vackert kontrasterade mot den hvita snön.

"Laura!" sade grefven, i det tårar störtade ur hans ögon, "här vid vårt barns graf - - - här under Guds klara fria himmel, säg, tror du att jag kan tala någon osanning?"

Flickan svarade ej, hon förde blott en af grefvens händer till sina läppar, såsom tecken att hon förstått honom.

"Nåväl!" fortfor han med hastigare ton. "År hafva förflutit sedan vi sist råkades. År af sorger och strider för oss båda. Jag har gjort dig mycket, outsägligt mycket ondt — här vid denna graf bönfaller jag om din förlåtelse — vid denna graf ber jag dig blifva *min hustru.*"

"O Gud!" utropade Laura bäfvande af salighet och nedsjönk mot den kalla marken! "hör du, hör du mitt barn! huru din fader talar — ja, du hör det! Du har i din ljusa, granna himmel bedt Gud att låta mig upplefva detta ögonblick. Här tryckte hon sin panna mot den lilla grafkullen, liksom ville hon tacka det medvetlösa stoft, som hvilade derunder."

"Lugna dig, Laura!" fortsatte grefven och knäböjde vid hennes sida. "Jag har mycket att försona. Icke blott namnet make, kan upprätta de fel jag begått, men om den starkaste vilja förmår uträtta någonting, så skola dina återstående dagar blifva lugna. Laura, har du förstått min mening, min ödmjuka innerliga välmening."

Flickan reste sig. En oförklarlig glans låg utredd öfver hennes ansigte. Ur ögat strålade ett uttryck af öfverjordisk eld när hon svarade:

"Nej! icke *här* blir den ringa, föraktade Laura din hustru! vårt barn är dödt, den enda länk som på jorden kunnat sammanbinda våra öden. Minnet af ett outplånligt fel skulle blott nu förena oss; men ser du! der! der solen lyser som klarast, der brinner vår bröllopsfackla, der lefver vårt barn, der skall jag ännu en gång blifva din rena Laura!"

Så talande, utsträckte hon sina armar och grefven tryckte en kyss, en broders kyss på hennes panna.

"Otto!" fortfor hon, "en gång i lifvet får jag väl kalla dig så. Uppfyll min varmaste bön! Låt detta

ögonblick vara det sista vi råkas. Minnet af de ord du sagt mig, af den ömhet du visat mig i dag, skall vara mig nog för hela min lefnad - - - Jag kunde ej uthärda att se dig annorlunda. Denna bön, jag känner det, är min gode engels. Måhända har jag blott styrka att uttala den *här*. - - - Otto! Farväl! må vårt barns ande bedja för oss båda."

Ännu en gång hvilade flickans läppar på grefvens hand och i nästa minut var hon försvunnen.

Det vore omöjligt att beskrifva grefvens tillstånd. Beundran, medlidande och samvetsqval stormade i hans hjerta, och likväl, oförklarliga menniskonatur, hade utgången af denna scen skänkt honom en lättnad, en känsla af frihet, öfver hvilken han sjelf blygdes.

Med darrande hand bröt han ett blad från grafven, gömde det vid sitt bröst och gick med långsamma steg tillbaka till prestgården.

Den första underrättelse som mötte honom, var att Laura rest bort till en bekant på några dagar, hon hade lemnat ett litet paket till grefven, under det uttryckliga vilkor, att det ej måtte brytas innan han återkommit till hufvudstaden.

Med någonting liknande religiös andakt bemäktigade sig grefven paketet, tillbragte ännu en dag hos det välmenande prestfolket och reste, sedan han skrifvit ett bref till Laura, af följande innehåll:

"Laura! Du har afkunnat vårt öde och jag lyder och välsignar dig. Är du verkligen samma Laura, hvars skönhet förtrollade mina sinnen? den lilla obetydliga flickan, hvars hela lif blott tycktes vara en oupphörlig vexling emellan skratt och gråt? Ja! du är densamma, men kärleken har utvecklat blomman, olyckan har flätat martyrkronan i dina lockar och engeln har i dag gifvit mig ett törne deraf. Jag skall trycka detta törne till mina läppar. Laura, det är

din afsägelse att blifva min hustru, men i sjelfva denna afsägelse igenkänner jag himlen i ditt hjerta. — Farväl, Laura! Jag skall aldrig återse dig. Tyst och innerligt skall min omtanka vaka öfver dig och uppfylla dina minsta önskningar. Farväl! När du någon sol-'jus dag, eller någon stjernklar afton styr din gång till ett litet anspråkslöst kors på kyrkogården, så bed för honom, hvars återstående lif skall blifva en fortsatt bön för ditt väl.

Otto."

Grefve Galén hade rest — men icke till Stockholm. Den halfårs-permission han erhållit föredrog han att passera på landet hos en af sina bästa vänner, en ung artist, som med hela sin själ hängifvit sig åt konsten. Här tillbragte han lugnt och enformigt sin tid, mellan studier och räsonemanger. Den unge S— var en ovanligt liflig och svärmisk natur. För att göra läsaren närmare bekant med hans inre (hvilket blir af icke så obetydli; vigt i fortgången af vår berättelse), vill jag be honom afhöra ett samtal mellan de båda unge männen.

(Artisten sitter med nedböjt hufvud framför sin stafflett, penseln har fallit ur hans hand och han synes försjunken i tankfullt grubbleri.)

(Grefve Galén hvilar till hälften utsträckt på en soffa, med en filosofisk bok i hand. Äfven han tyckes hängifven åt någon uteslutande tanke till dess han utropar):

"S—! hvartill denna beständiga sorgbundenhet. Hvad är det som så oupphörligt nedslår ditt sinne? Är det möjligt att en konstnär till följe af sin konst kan känna sig olycklig? Jag hade alltid föreställt mig dessa högre lottade naturer, dessa söndagsbarn, lefvande i en verld mycket skönare än den, i hvilken

hvardagsmenniskan efter klockslag förnöter tiden. Och du som eger ungdom och talang, du som har en hel framtid att hoppas på, kan du känna dig olycklig?"

S— såg upp. Något svärmiskt och eldigt glödde i hans svarta öga, när han svarade:

"Du frågar om konsten kan göra oss olyckliga och jag svarar dig *ja!* gränslöst. Artister, stora eller små, ryktbara eller osynliga, brinna dock alla af samma osläckbara längtan att skapa en likhet till de skönhetsdrömmar, som ständigt dansa sin gudadans för vår inre åskådning. Det är då denna längtan med passionens allmakt griper vår själ, som vi darrande, med penselns trollstaf besvärjande vidröra duken, och framtvinga *så* en härmning af den himmelska uppenbarelsen i vår fantasie. Det är ett febertillstånd, som räknar flere eller färre stunder af yrande lide'se — — — men derpå följer hvardagslifvets afbrott. Vi blifva lugnare, och efter någon tids förlopp återse vi med full sans vår inspirations alster. Du kan icke göra dig en föreställning om det qvalfulla i ett sådant återseende, du skulle icke då frågat: "är det möjligt". Vi hafva lifligt minne af originalets ideela skönhet och rena harmoni, vi hafva förmåga att jemförande, vid sidan af detta minne, ställa vår arma färgskapelse, men det gifves stunder då vi sakna mod att länge uthärda åsynen af en grinande karrikatyr bredvid det som är oss gudomligt heligt. Har du någonsin hört en musik som en gång med allsvåldig tjusning fört dig hän till sällare gästning i högre rymder återgifvas af en fuskare på ett oslämt instrument, så har du ändå blott dunkelt anat hvad konstnären känner, ty du lider af ett yttre, främmande, men artisten af ett inre — sig sjelf. Det gifves ingen konstnär, huru stor han än må vara, som icke någon gång genom-

lefvat sådana stunder och erfarit en olycka djupare och bittrare, än hvardagsmenniskan förmår ana."

En paus uppstod för några minuter.

"Har du aldrig älskat?" frågade Galén.

"Jo, konsten!" svarade S— eldigt.

Grefven log.

"Alltså har *hon* hitintills varit din enda älskarinna; men tror du icke att du någonsin kan blifva din brud otrogen?"

"Nej!" svarade artisten innerligt. "För en tid sedan tillbragte jag några dagar i Stockholm och fick genom en underlig tilldragelse ett kort för en soaré, der man lofvade mig att få göra bekantskap med den skönaste qvinna i hela verlden: en fröken R—."

"Nåväl!" afbröt grefven, hvars panna öfverdrogs af högröd rodnad.

"Åhja! hon skulle vara vacker om icke i hennes blickar låg något så oroligt sökande, att man aldrig rätt fick reda på dem; hon visade mig hvad jag aldrig förr sett, att äfven blondiner kunna hafva ett inledt och passionfullt ansigte. Jag tänkte flere gånger under aftonen att hon skulle blifva en syperb Judith, om man kunde föreställa sig henne, med guldgult hår och blåa ögon. Men hur var det - - - jag påminner mig som en dröm, att jag under mina resor hörde dig vara förlofvad med en fröken R— - - - det var väl aldrig min Judith?"

"Nej!" sade grefven och ombytte samtalsämne.

Den så mycket omtalade Emilie bodde nu åter i hufvudstaden — hennes dagar voro en kedja af lustbarheter. Mer än någonsin tycktes hon hängifva sig åt förströelsernas hvirfvel, och bibehöll alltjemnt sin plats såsom drottning i de skönas rike.

En afton, när Ernestine plockade juvelerna ur sin frökens lockar, och lät silfverkammen fara genom det sköna, rika håret, sade hon menande:

"Jag undrar om grefve Galén är gift ännu?"

Emilie spratt till.

"Du rycker af mig håret!" sade hon bleknande; "hvad är det du pratar om för ett giftermål?"

"Blif icke ond, söta nådiga fröken! Jag skall visst tiga, men jag rår icke för hvad jag fått höra af en bekant från landet, som i går var inne och helsade på sin moster."

"Du vet jag tillåter aldrig sqvaller", sade fröken, och slog några droppar macassar-olja i en böljande lock, "men för sällsamhetens skull må du säga mig, hvem som berättat dig denna saga?"

"Söta fröken! det är dag-sanning. Ulla Rörström, som gaf sig med friherrinnan P— åt landet, jag vet aldrig hvad egendomen heter, men det är rysligt långt bort, kom hem med ett ångfartyg häromdagen, och hon sa' att grefven var hos en prest, som hade en fosterdotter, och den var han så pin kär i, att det skulle snart bli bröllop af."

"Jaså! Och hvad hette den der fosterdottern?"

"Jo, hon skulle heta Laura, och vara ett frånfallet barn, utan både far och mor!"

Fröken darrade.

"Jag fryser!" sade hon, "skaffa mig genast eld."

Ernestine aflägsnade sig på ögonblicket.

En feberfrossa skakade Emilies hela varelse.

"Laura!" sade hon, "han älskade henne då verkligen — och det var blott mig han bedrog. Nå ja - - - - må han blifva lycklig, och hon - - -

Med krampaktig hand fattade Emilie en penna och skref:

"Fröken R— har, till följd af en obetydlig förkylning, ådragit sig illamående, och är således hindrad att i afton deltaga i baron Z—s fest."

Några ögonblick derefter instörtade alla tre fröknarna, med förtviflan utbredd i sina ansigten.

"Emilie! för guds skull! dekontenansera ej hela sällskapet genom ditt uteblifvande. Hvad tror du major N— och baron K— och ryttmästar W— och kammarjunkar —krona säga, om du ej kommer?"

"Ah! hvad den sednare beträffar", försäkrade Emilie, som förgäfves bjöd till att skratta, "så har *han*, sig sjelf till skräck och andra till varnagel, i långliga tider undvikit mig."

"Nej! söta Emilie, kom nu! Vi lofva att till belöning derför berätta dig en *stor* nyhet."

"Nå?" sade Emilie med kufvad ängslan.

"Kära du! Galén, som åter sökt opp sin aldra käraste, och nu lärer vara på väg att gifta sig. Jag säger som pappa: det är i sanning liberalismens tid."

"Chacun à son gout!" sade den vindögda fröken, det var åtminstone icke för skönhetens skull — jag såg den välsignade menniskan en gång på tredje raden. Åhjo! hon var, som folket är mest."

"Men hur vet ni allt detta?" frågade Emilie.

"Af din egen kammarjungfru, som berättat det för vår. Obegripligt att du icke hört det."

"Ni vet ju, att nyheterna alltid bruka komma sist till mig? Men för att komma till ett annat ämne: jag känner mig verkligen så illamående, att jag måste bli hemma i afton — trösta ni kavaljererna på bästa sätt. Jag ger er dermed ett hvarken svårt eller ledsamt uppdrag, hoppas jag?"

"Nu, godnatt, mina snälla flickor! jag behöfver hvila."

"Ack, så förfärligt ledsamt!" ropade fröknarna ända ner på yttersta trappsteget.

"Jag kommer igen till dig", hviskade den puckelryggiga, med deltagande vänlighet, "sof nu en stund, det skall göra dig godt!"

"Sofva!" eftersade Emilie för sig sjelf, steg upp och öppnade, liksom genom en händelse, en gammal låda, den hon nästan aldrig brukade begagna.

Här låg, bland mycket annat för länge sedan bortglömdt skräp, äfven en liten ring af ett gräs-strå, den hon en gång under lyckligare tid fått af Galén. Hvad den mest sönderslitande förtviflan icke förmått åstadkomma, det verkade nu denna obetydliga småsak. Emilie tryckte ringen till sitt bröst, och utbrast i en välgörande gråt.

Högsommaren var i annalkande. Efter de kalla och fuktiga dagar, som hos oss icke sällan inträffa i Juni månads början, följde några andra, så klara och varma, att de tycktes liksom utgjutna ur ett fromt och kärleksfullt hjerta. För menniskan, som på ett sinnligt sätt omfattar skapelsens under, och på hvilka dessa verka antingen tryckande eller upplyftande, skulle den nyss förflutna tiden kunnat framställa sig som ett uttryck af Guds vrede eller förtörnelse, och den närvarande deremot såsom en återglans af den eviga försoningens mening. Det låg frid öfverallt, frid i dalen och på bergen, frid i den luft, som vaggade blommans stjelk, och i den vind, som sakta krusade insjöns yta.

På en af de morgonstunder, då sinnet ovilkorligt upplyftes af all den helsa och lif, som andas i naturen, såg man dörren öppnas till en af våra ofta så romantiskt belägna bondstugor. Tuppen stod ännu på tå och pröfvade sin strupes välljud. Katten låg på tröskeln och tvättade omsorgsfullt sin tass. Hela gården hade detta utseende af landtlig frid, som man så väl känner, i sommarmorgonens och ensligheterns tystnad.

Genom stugdörren utträdde tvänne män, hvilkas utseende röjde en påfallande olikhet, särdeles på det ställe, der vi nu befinna oss.

Den förstkomne syntes vara vid den lyckliga ålder, då mogna, fullvuxna tankar skapa en helgjuten poesi af ungdomens svärmiska inbillningskraft. Hans klädsel utgjorde en egen sammansättning af bondens och herremannens, den var på en gång enkel och lätt, grof och smakfull. En ränsel fulländade utrustningen och angaf ägarens närvarande ändamål: en fotresa. Växten var smärt och temligen lång; håret mörkt och lockigt, ögonen blixtrande, ansigtet ovalt och blekt, men ingalunda sjukligt, profilen ren och uttrycksfull.

Hans följeslagare, en äldre man, tillhörde synbarligen ortens vanliga allmoge, och utmärkte sig, som mängden af den, genom öppna, ärliga anletsdrag.

"Farväl nu, Lars Andersson!" sade den förre, sedan de under tystnad uppnått den lilla gårdsgrinden. "Tack och heder för all gästvänlighet! Kom till prestgården nästa söndag med lilla Petter, så får jag rita af honom."

"Tack sjelf, herre!" genmälde den tilltalade, "jag tänker att i prestgården får ni vackrare folk att rita af. Der är en mamsell, som är precist lik Jungfru Maria i kyrkan. Ett däjligare fruntimmer har ni aldrig sett, det vågar jag."

Den resande log.

"Och hvarifrån förskrifver hon sig?" frågade han vårdslöst.

Kyrkovärden antog en hemlighetsfull mine, smög sig helt förtroligt till främlingen, lade sin arm på hans, och hviskade:

"Herren gud vet, om det icke är en kungadotter eller så der bortåt. Prosten vill aldrig ge något reelt besked, när det är fråga om flickan, och annars talar han klara sanningen i allting."

"Huru länge har hon vistats i prestgården?" fortsatte främlingen, hvars nyfikenhet blifvit väckt.

"Åh! en fem år blir det väl vid valborgsmässa; hon hade en liten bror med sig, när hon kom till vår prost. Somliga säga", tillade Lars Andersson, och blinkade hemlighetsfullt, "att det skulle vara hennes son, men det är jemnt omöjligt, så sedlig och anständig, som hon håller sig. Den gossen sörjer hon emellertid obegripligt, det kan man se; ty hvar sommarqväll strör hon rosor på den lilla grafven."

Artisten, ty vi vilja icke längre hålla läsaren i okunnighet om hvem vår resande egentligen var, vandrade tyst framåt, funderande på den mystiska berättelse han åhört.

Svärmisk och eldig omfattade han alltid det ovanliga med ifver, och med en blandning af nyfikenhet och intresse stod han slutligen utanför porten, som förde till den lilla, anspråkslösa prestgården. Här voro redan väfstolar och spinnrockar i full gång. Prostinnan stod i korta ärmar och upphängde en mängd garn i trädgården. Prosten rökte sin pipa i solskenet och tycktes för ögonblicket njuta af detta herrliga dolce far niente, hvaråt äfven den flitigaste ibland ovilkorligen hängifver sig.

"Förlåt!" bad främlingen vänligt, "att jag vågat oanmäld inträda till er, men mitt yrke, som landskaps-

målare, låter mig ibland alltför mycket förbise decorum. Jag anhåller derföre att få presentera mig sjelf såsom Fredrik S—, stadd på en fotresa för att afteckna de vackraste vyer i denna trakt. Man har sagt mig att prestgården skall ega några, särdeles värdiga att föreviga."

"Välkommen!" sade gubben med sin vanliga välvillighet. "Det har många gånger förundrat mig, att det hitintills icke fallit någon in att afteckna mitt lilla solbelysta bo, med dess underbart vackra omgifningar. Sitt ner och hvila en stund, innan ni beger er vidare, och lofva mig att ni, under hela den tid ni uppehåller er här i trakten, vill anse prestgården såsom ett hem."

Artisten satte sig bredvid sin värd, rörd af den nästan patriarkaliska gästfrihet, som mötte honom. Han betraktade gubbens silfverlockiga hufvud, lugna blick och fromma uttryck, med beundran, och kände sig ovilkorligen dragen till denne man, hvars hela existens blott tycktes vara en lefvande menniskokärlek.

Nu ringde den väldiga messingsklockan till frukost; drängar och pigor syntes på gården; stora röda rosor lyste i halmhattarna på de förre. De sednares solbrända ungdomliga ansigten och glada miner talade lifligt om hälsa och flit.

Konstnärens öga sökte förgäfves den underbara flickan, hon syntes ej. Slutligen började han glömma hela berättelsen, då, liksom genom ett trollslag, en bukett af doftande törnrosor smögs i prostens hand och ett gladt skratt hördes bakom honom. Båda herrarna vände sig om och - - - artisten kände sig obeskrifligt öfverraskad af den syn, som nu mötte hans blickar.

Laura stod der, skönare än sjelfva Aurora, med den finaste rodnad öfver de eljest bleka kinderna.

"Godmorgon fader", sade hon med okonstlad hjertlighet och förde gubbens hand till sina läppar.

"Godmorgon mitt barn", genmälde gubben vänligt. "Det är min fosterdotter Laura", fortsatte han vänd till främlingen.

Nu först fick Artisten se in i flickans öga, aldrig förr hade någon qvinnas skönhet så tjusat honom, aldrig så som hos henne hade han sett denna underbara blandning af engel och menniska, som så mäktigt fängslar och hänför oss. Orörlig stod han der, med blicken oafvändt fästad på Laura, utan att framföra ett ord.

"Ni glömmer att helsa på min hustru", log prosten, i det ett äldre fruntimmer vänligt räckte honom sin hand.

"Förlåt", upprepade S— brydd. "Jag var för ögonblicket solblind, något som icke ofta brukar hända mig."

Bekantskapen med den goda vänliga prostinnan var snart uppgjord. Dagen förflöt gladt och hastigt. S— fann sig särdeles väl i detta fridens hem, och dyrkade redan Laura såsom penaten deri.

Våra små teckningar egna sig icke till någon utförligare beskrifning af det dagliga lifvet i prestgården. Nog af: den ena morgonen efter den andra försvann, utan att artisten tycktes ihågkomma det egentliga ändamålet med sin fotresa.

Laura och han företogo långa promenader tillsammans, och alltid återvände den sednare mer eller mindre hänförd af sin vackra vägviserska. Han hade sett qvinnor, hvars skönhet varit långt mera strålande, hvars samtal egt hela rikedomen af en vårdad

uppfostran, hvars utvecklade konstsinne fullkomligen fattat hans egen tankeflygt, men aldrig än hade han funnit ett hjerta så barnsligt godt, ett väsende så sannt naturligt, som Lauras.

Om det är sannt att själar skapas närslägtade med hvarandra — om det är sannt att sympatiens kända men oförstådda band med tankens snabbhet kan förena tvänne varelser: O! då fanns väl aldrig några väsenden, som så hastigt och så djupt fattade att de voro skapade af samma faders allmakt, genomträngde af samma himmelska vilja; och dock, huru olika dessa till sitt ursprung lika känslor. Vid den unga konstnärens sida erfor Laura denna trygghet, detta lugn, och på samma gång detta ödmjuka förtroende, som ädelheten och öfverlägsenheten alltid ingifver. För honom åter var hon en länge anad, men aldrig förr sedd uppenbarelse, ett väsende, som tusen gånger framstått outredt för hans inbillning, hälften Maria hälften Magdalena sammansmälta i en enda tafla, öfverstrålad af det ungdomliga ljusets glans. I henne låg hans feberdröm uppenbarad, i henne all den ideala skönhet, som han så ofta förgäfves sökt framkalla på duken.

S—, hvars uppmärksamhet nu mera nästan uteslutande koncentrerades omkring Laura, upptäckte snart att on tidigt hvarje morgon företog en ensam utvandring. Icke sällan syntes hon återvända med ett förklaradt uttryck öfver de bleka dragen, någon gång äfven med stämpeln af en sådan förtviflan, att till och med en främmande skulle känt sig smärtad deraf. Färgäfves sökte S— att utforska anledningen dertill. Med all den grannlagenhet, som ett dylikt ämne fordrar, vände han sig till prosten, men vid hvarje häntydning svarade denne blott med ett bibelspråk eller med egna åsigter om den eviga försoningens betydelse.

Uppfylld af det innerliga deltagande, som en varm, snart sagdt omedveten kärlek ingifver, sökte artisten ingjuta några strålar af sin egen lefnads friskhet i hennes ofta drömlika tillstånd, men alla de mest lifliga bilder, de mest poetiska framställningar, kunde under sådana stunder blott för ögonblicket framkalla en skymt af samma inspiration som fyllde hans eget bröst. Det var denna lefvande marmor, denna blott sitt inre förbrännande vulkan, som med en makt så mycket mer förförisk som den var honom obekant, drog konstnären med sig; en af dessa fatamorgana-bilder lik, efter hvilka man störtar sig i hafvet, omedveten om målet.

Hvarje morgon uppsteg han i daggryningen, fattade pensel och färgor, beredd att fullända något påbörjat utkast, då de lätta stegen af den lika tidigt vaknade flickan nådde hans öra. Snabb som hinden följde hon gångstigen förbi hans öppna fönster, hoppade öfver spången bredvid en närbelägen liten bäck och försvann snart bakom gran och fur.

Drifven af en oemotståndlig makt kastade artisten penseln ifrån sig och skyndade efter, men aldrig vågade han fortsätta förföljandet ända till dess han upphann henne. Gömd bakom en utskjutande klippa eller några täta löfträd brukade han afvakta hennes återkomst. Med hvilken oro spanade ej då hans blickar efter hennes; med hvilken ängslan sökte han ej att läsa i de bleka, än af smärta tårbegjutna, än af helig resignation strålande dragen.

En dag hade hon på vanligt sätt aflägsnat sig och såsom vanligt äfven blifvit bemärkt af artisten, men någon opasslighet, som under de sednare dagarna fortfarande ökats, gjorde hennes gång mera långsam, hennes steg mindre lätta än förr. Ett drag

af djupt svårmod låg utbredt öfver hennes ansigte, ögonen voro matta och hela hennes varelse bar prägeln af någon fördold sjukdom. Hon hade likväl hunnit ur sigte innan S— vågade följa henne, men denna svaga, nästan vacklande gång, denna mer än vanliga tungsinthet hade icke undgått hans uppmärksamhet. En namnlös ångest dref honom framåt. Han stannade icke som vanligt vid klippan. Utan att besinna om den kosa han valt ledde i Lauras spår, fortsatte han i detta drömlika tillstånd då våra handlingar ledas snarare af instinkt än af medvetande. Efter en qvart timmas förlopp hade han uppnått den plats, der sockenkyrkan med sin gårdsplan jemte några obebodda få byggnader var belägen. Laura syntes ingenstädes och likväl var det som hade en inre visshet försäkrat hosom att hon *måste* dväljas ibland dessa minnen, resta åt förgängelsen. Han vandrade länge på kyrkogården. — Öfverallt samma tystnad, samma ödslighet. Sjelfva templet stod der nu i sin strålande morgonskrud, såsom ett memento mori. Blott här och der i de höga träden, som skuggade kyrkomuren, höll en och annan liten fogel sin första morgonhymn; och såsom suckar från de till evig hvila lagde, drog någon vindflägt sina djupa andedrag mellan de stumma grafvarna. Med ljudlösa fotsteg beträdde konstnären detta ensliga ställe, detta sista gemensamma hem. Han läste de efterlefvandes saknad på månget kors, mer i bilden än i orden, han såg ett leende af kärlek in i döden uti dessa blommor, dessa blad och kransar, som slöto sig tätt intill grafvarna, liksom kyssande det stoft de betäckte.

Nu var den lilla gården genomvandrad. Blott det sista hörnet återstod ännu — det låg så undandanskymt af lönnar, intet solsken hade än i dag besökt det. En enda liten grön blomsterprydd jordtorf-

va syntes här. Var det solens första hälsning som i snöhvit strålglans nu hvilade öfver den lilla grafven? Var det silfret af någon engels vinge som upplyste den? I helig bäfvan närmade sig den unge kostnären. Der låg — en fallen qvinna. — Fallen! ja väl! men såsom tåren från Guds öga, såsom himlens snö på mörka jorden. Laura låg der medvetlös på knä, med ena armen lindad omkring korset, och i handen hållande ett pappersblad som darrade i morgonvinden. Och konstnären nalkades till hennes sida, och lade stum sin hand på hennes axel, men hon såg och hörde honom ej, ty hennes blick var bortom skyarna och hennes lif var under torfvan. Då föll hans ögon på det skrifna bladet som hon qvarhöll — Och sårad som Heloten af sin broders jagtspjut, spratt han till, ty skriften var hans ungdomsväns, orden hade Galén tecknat. "Laura!" så läste han - - - "din afsägelse att blifva min hustru - - - när du någon solljus dag eller någon stjernklar afton styr din gång till ett litet anspråkslöst kors på kyrkogården." Utan att kunna fatta en enda tanke, en enda föreställning om hvad han borde eller icke borde, hade den unge mannen efter det första ögonkastet på brefvet, drifven af alla den mest våldsamma lidelses qval, sig sjelf ej lägre mäktig, låtit den skumma blicken uppfånga ett och annat ord, hoppa öfver en och annan rad, och nu, såsom träffad af en blixt, förlorade han helt och hållet synförmågan och förmådde ej urskilja en stafvelse mer.

"O, min Gud!" utbrast han i en suck, så tyst för örat att dess ljud ej nådde Laura, men så högljudd i hans inre, att alla fibrer tycktes vilja springa sönder dervid. "O, min Gud!" suckade han åter, och som jagad af en afgrundsande störtade han bort öfver grafvar och minnesvårdar, genom lundar och skogs-

stigar, genom snar och öfver klippor, och anlände sålunda i ett tillstånd af feberyrsel till den lugna prestgården.

När Laura sednare på morgonen hemkom fann hon S— sittande på gungbrädet under den stora eken midt på gården. Med sin vanliga hjertlighet nalkades hon och räckte honom handen till hälsning, men artisten besvarade ej såsom han brukade hennes vänliga: godmorgon. Det låg något kallt, nästan frånstötande i hans röst och ansigtet öfverdogs af èn dödlig blekhet.

"S—" sade Laura vekt, till och med ödmjukt, "är ni missnöjd med er stackars lärjunge. Jag inbillade mig att ni i går var särdeles nöjd med mina framsteg i er älsklingskonst."

"O, min Gud!" upprepade artisten och gömde ansigtet i sina händer. "Laura! jag älskade dig såsom renhetens och dygdens ideal. Jag trodde på dig som på Gud. O! hvarföres störtades jag från min himmel, hvarföre står du i detta ögonblick *så* för mig."

Flickan blef dödsblek. En konvulsivisk skakning genombäfvade henne och hon nedföll sanslös vid S— fötter. På en gång återvaknade allt hans deltagande, all hans ömhet. Han såg icke mer den splittrade idolen i sitt hjerta - - - han såg blott Laura halfdöd framför sig, och hela hans känsla af kärlek och förgudning återkom. Laura! vakna, vakna bad han så ömt och innerligt, att elden af hans bön liksom genomträngde hennes väsende och hon drog ett djupt andetag. "Förlåt, o förlåt!" bad han då, ödmjukare och andäktigare än den mest ångerfulle brottsling. "Jag har sårat dig, Laura, men jag har redan straffats nog genom min förtviflan under din vanmakt."

"Sårat mig", hviskade Laura med ett barns hela uppriktighet. "Ni visste ej hvem jag var --- ni kände mig ej och derföre älskade ni mig. Slöjan har fallit från edra ögon. Jag har stått inför eder i sanningens ljus och ni har känt er bedragen. Det tillhör mig att bönfalla om eder förlåtelse, som ej sjelf egt mod att visa mig så felfull och förtappad som jag är."

"Niding", ropade konstnären med gnistrande ögon och sammanbitna tänder, "och denna engel har du kränkt — och detta hjerta har du sönderslitit."

Laura reste sig, hon var icke längre den ångerfulla ödmjuka flicka, som nyss böjde sitt hufvud mot jorden — hög, stolt, nästan sublim stod hon der med blicken orörligt fästad på artisten i det hon yttrade:

"Min egen bekännelse berättigar er att öfver mig uttala hvad dom som helst, jag skall undergifvet åhöra den, men om ni tror er ega rättighet att öfver en frånvarande like, hvars namn jag vördar, hvars blotta minne upprätthåller mitt lif, fälla ett enda ord af klander, så skall jag visa er huru den stackars Laura förmår att hata, och huru äfven den ringaste varelse förstår att hämnas en orättvisa.

S— betraktade flickan med häpnad. Hon var icke nu Maria — icke Magdalena. Hon var martyren som kysser korset och ler under dödsångest. Han kunde icke utsäga ett ord. Hans blick var liksom förstenad fästad vid henne, och nästan tillbedjande sammanknäppte han händerna och en tår perlade omärkligt nedför kinden.

"Tag edra ord igen och vi äro åter vänner", sade Laura, hvars goda hjerta bevektes af denna

tår. Hennes kinder öfverdrogs af rodnad och hon räckte konstnären sin hand, med en engels leende.

"Laura! jag skall säga och göra allt hvad ni vill", svarade artisten med hänryckning — "men ni bör veta att *han* var min vän — att jag hört honom uttala den mest glödande kärlek för en annan, att jag vet huru han ännu älskar henne, och att jag sett det bref ni nyss höll i er hand. Det var denna dubbelhet som jag icke förstod. Laura! ni är förmycket engel att *dåras*, derföre säger jag er sanningen, och Gud skall veta att i den gömmer sig ingen atom af egennytta.

Flickans hand darrade i artistens. Blekheten på hennes panna blef ännu genomskinligare och det var med synbart våld öfver sig sjelf hon fortsatte.

"Ni har läst mitt bref. Nåväl, ni finner deraf att jag i detta ögonblick kunnat vara hans hustru. Ni har sagt mig att - - - att", här vibrerade rösten nästan omärkligt, "att han älskade en annan. Nåväl! och dock har han velat göra mig ett offer af sin sällhet, sin framtid. Det var denna dubbelhet ni ej förstod, men *här*, *här* är den förstådd", sade Laura och förde handen till sitt hjerta. "S—, Gud välsigne er för denna underrättelse. Ännu en enda fråga: säg mig namnet på - - -"

"Emilie", svarade S—, "länge döljde Galén denna hemlighet, men jag har slutligen genomskådat honom och han har förtrott mig sin kärlek."

Laura spratt till. En spasmodisk darrning öfverföll henne ännu en gång, men blott för ett ögonblick.

"Och vet ni", frågade hon vidare med kufvad smärta, "om Emilie delar denna böjelse?"

"Hon vet ej deraf", svarade S—, "hennes en gång djupa men kränkta känsla skulle aldrig kunna försonas."

"Nog!" sade Laura. "Jag tacker er för dessa underrättelser, de sista jag någonsin skall fordra af er i detta ämne." Här tryckte hon lätt hans hand och aflägsnade sig efter en vänlig nick till den af tusen olika känslor bestormade konstnären.

FJERDE KAPITLET.

Halt! verda!

Fältvakts-befäl!

Framåt!

Är befälhafvaren vid vakten?

Ja, herr löjtnant!

Dessa ord vexlades med låg röst emellan en lång svartmuskig gardist, med geväret i färdiggörningsställning, och en ljuslockig yngling i officers-uniform, hvilken sednare, med hemmastadd säkerhet, efter en pröfvande blick på vedetten, fortsatte sin vandring utefter en smal gångstig som slingrade sig genom en nyss löfvad björklund.

Det ställe, till hvilket den ljuslockige ynglingen styrde sin vandring, var en ekbevuxen kulle, tillräckligt hög för att dominera den kringliggande trakten och erbjuda fri utsigt öfver den fruktbärande dal, som omgaf dess fot. På ena sidan krökte sig en hög bergsträcka och begränsade taflan med sin mörka furuskog, och på den andra låg en blå vik af mälarn i

tusen bugter mellan yppiga åkerfält och grönklädda lunder. Ej långt från stranden och liksom famnad af uråldriga ekar och almar framglittrade den hvita slottsbyggnaden af Sköldborg, fröken Emilie R—s familjgods, med sina ståtliga torn och tycktes liksom beskyddande nerblicka på de här och der kringströdda anspråkslösa rödmålade fiskarstugorna med sina hvitstrukna fönsterbågar.

Det var afton. Solen hade blott en halftimmas väg till skogstopparna. Icke den minsta flägt krusade vattenytan. Den yppiga grönskan, skiftande i qvällens milda dager, gjöt sig liksom älskande i böljans famn, och himlen sjelf, famnad af strändernas skönhet, tycktes här ha funnit ett sköte värdigt att afspegla oändlighetens anletsdrag.

Efter att ytterligare hafva blifvit anropad af fältvaktens gevärspost, anlände vår unge vandrare till höjden af den kulle, från hvilken vi nyss kastat en hastig blick omkring oss, och hälsades der välkommen af en medelålders man, som med uppknäppt uniformsrock och aftagen mössa låg beqvämt utsträckt och hade hufvudet lutadt mot handen.

"Patrulleringen verkställd och ingenting passerat", sade den yngre, förande handen till mössan, "våra vedetter äro vaksamma som om det vore på allvar, och hvar och en står som kapten Galén befallde det."

"Förbannadt bra, min kära Stormskantz. Slå dig nu ner här du också till ro — vi kunna lugna oss till klockan blir 2 i natt, ty förr lärer väl ingen attack komma i fråga. Ser du en sådan präktig utsigt. Hvad säger du om en styrkdryck just här nu på aftonqvisten. Vi skola väl hafva något att roa oss med så här detacherade från kamraterna — kalfaktor" fortsatte han med ljudlig röst, "hit med mat-tornisten!"

"Du har alltid lika goda idéer, Brummerhjelm, som du har gammal konjac och fina viner -- och om qvinnorna svarade dig ja lika gerna som jag gör det nu, så skulle du snart förvandla den der stolta fröken i slottet derborta till din fru; à propos, — det var deliciöst portvin -— såg du henne i dag då hon var ute och red?"

"Köpt hos Cederlund — 3 R:dr 24 sk. buteljen — Nog fan såg jag henne, men du, du stal dig till ett litet samtal då hon passerade vår vakt. Tag ett stycke af den här skinkan, den är från Lübeck direkte. Nå hvad sa' hon?"

"Åh jag serverade henne med ett dussin artigheter om Freja och Rota, och hon lofvade att komma ut igen i morgon, eller i natt, för att åskåda bataljen. Skål för henne och för krig på allvar!"

"Och för skinkan!"

"Materialist! Om jag en gång blir egare till det der slottet, så får du skilja på dina skålar då du dinerar hos mig."

"Ha! ha! ha! Då du blir egare till slottet — kära Stormskantz stör intet min matro — Hon är ju en emanciperad qvinna och sådana styra nog sina slott sjelfva. Jag slår hvad att du icke en gång får hålla i stigbygeln om hon sitter af i morgon."

"Då har man nog annat att tänka på. Är det sannt att attacken skall börja här?"

"Ja, så sade Galén. Och försvaret har han ordnat som en karl. Han är skapad till general, derför undrar jag icke heller på att vår högste befälhafvare skickade honom hit att taga befäl öfver förposterna. Ser du derborta på bergshöjden bland tallskogen, just er det ser som mest lugnt och fredligt ut, nära den der stora granen till venster. Vet du hvad der är?"

"En jägarkedja kanske!"

"Tag dig en klunk portvin till, så blir du kanske mera hittug. Jo! der stå tvänne mordenglar i kanon-skepnad som bestryka slätten och landsvägen, det enda ställe der fienden kan deplojera sin styrka, och hvilken operation är honom nödvändig för att med kraft kunna forcera vår starka position. Vore det nu på allvar så vågar jag tio mot ett att vi skulle med våra 300 man försvara platsen mot 6,000 ryssar."

"Den der Galén är visst en bjesse i många fall, och gud ska' veta jag gerna unnar honom majorsbefattningen, som man talar om att han skall få. Men i hans sätt bland kamrater ligger ett allvar och en öfverlägsenhet, som förstör all trefnad. Sedan han var utrikes skall han blifvit mycket förändrad."

"Åh fan! Det var nog förlofningen med den der fröken Emilie, som knäckte honom. Man har aldrig kommit underfund med hvilken det var som slog upp af kontrahenterna, — kalfaktor! tag bort det här och fram med cigarrer!"

"Det kallar jag att representera! Det är poetiskt att röka en cigarr vid solnedgången. Men snart slås väl tapto vid högqvarteret, och vi hafva en visiter-rund på halsen. Hvar är Galén?

"Ser du icke der nere vid stranden bland alarna står en hvit häst bunden. Det är hans — och han sjelf försvann nyss mellan almarna på vägen till den der lilla gråa kojan till höger, som står och ser så torftig ut bland all den andra herrligheten på strand. Märkvärdigt nog är den der udden icke under Sköldborgs egor, och det kan man lätt märka på skillnaden i utseende."

"Kuriöst, att han besöker just det sämsta och fulaste huset i grannskapet, — men tyst! hvad är det

för hvitt, som skymtar der borta i Sköldborgs park. Låna mig din kikare! - - - Ha! stolta fröken, med en förtrogen, är ute på rekognoscering. Den som hade vingar och permission!"

"Fortsätt du ditt spejande!" sade Brummerhjelm, intagande en ännu beqvämare ställning, "och rapportera troget allt hvad du observerar."

"Hå! hå! nu börjar jag förstå Galéns kuriositet. Fan till instinkt den karlen har! Ha! ha! ha!"

"Hur då?"

"Jo! han står just nu vid dörren till den der grå, usla kojan, men bredvid honom står en flicka, som, om icke kikarglasen alltför mycket bedraga, är rasande vacker. Stackars liten! hvad hon ser beskedlig och ödmjuk ut; nu lägger hon sin hand på hans arm. Vore jag i hans ställe, så skulle jag bestämdt kyssa henne."

Brummerhjelm sprang upp, ryckte kikaren ur den unge officerens händer, och utropade:

"Jag ger flickan dj.... men om jag fick se Galén, den stränge, allvarlige, återhållsamme, vara lik oss andre, så gaf jag gerna hela min aflöning. Men der står han och tar henne icke en gång om lifvet — han komprometterar ju hela det manliga slägtet. — Se så! adjö, min engel! Nu skiljdes de åt."

"Titta om du ser till fröken ännu!"

"Ja vaserra! Hon står der bland träden som en gudinna, eller rättare som en venus-bild, ty hon rör sig icke, och är jemnt vänd mot den der kojan, så jag kan icke se hennes ansigte."

Här afbröts samtalet af det hvinande ljudet af en raket, som sågs stiga högt upp mot zenith.

"Det är natt!" — sade Brummerhjelm. — Vi

skola göra aflösning. Gå ner och ställ upp vakten!" fortsatte han, i det han tillknäppte sin rock. — "Jag tar sjelf emot."

Och vi låta de båda officerarne sköta sin tjenst i fred och kasta i stället en blick in i den der lilla gråa kojan.

Det gifves för den tänkande åskådaren få syner af mera sorgvidrigt intryck än fattigdomens uthungrade och trasiga uppenbarelse midt ibland en yppig och rik naturs välsignelser. Motsatsen af de idéer och känslor, som åsynen af en sådan tafla uppväcker inom vårt bröst, är desto mera vedervärdig, som den mindre häntyder på någon försynens oundvikliga skickelse, någon himlens straffdom, under hvilken vi, utan rättighet till klagan, undergifvet måste böja oss, än den hånande påpekar samhällsinrättningarnes brister, menniskornas orättvisor, och således ökar det plågsamma af vårt intryck genom en slags anklagelse mot oss sjelfva.

Det armodets hem, i hvilket vi nu införa läsaren, var genom sin belägenhet på den fruktbara stranden, och sitt nära grannskap med det praktfulla slottet Sköldborg, särdeles tjenligt att inge känslor af den sorgligt nedslående natur, om hvilken vi talat. Till och med jemfördt med de omkringliggande fiskarstugorna i sin röda, trefliga landtdrägt, såg det ut som ett näste, öfver hvilket hvilade någon förbannelse, och närmade man sig detta så kallade hus, så tviflade man på möjligheten att inom dessa nedmultnade väggar, dessa näfverlappar till fönster, detta usla torftak, kunde finnas menniskor i stånd att uthärda vinterns snö och stormar.

Af de trenne innevånare, som här under femton år frusit och hungrat, tycktes de tvänne äldsta vara ur grafven uppgångna gäster — likbleka, åldriga, maktlösa.

En gubbe med blott få hvita hår på det annars skalliga hufvudet, sammankrumpen och knotig, rigtade själlösa blickar ur ett par till hälften försvunna ögon på en utlefvad gumma, hvilken just nu, stödjande sina hvassa armbågar mot ett af tvänne stora stenar uppburet bräde, med vidöppen mun lutade sig öfver några derpå blänkande silfvermynt. Kojans tredje boningsgäst var en flicka, och naturen hade likasom af nyck åt hennes tjuguåriga gestalt förlänat helsans och formernas utmärkande behag. Ett svall af silkeslena ljusa lockar omgaf hennes ansigte, hvars regelbundna drag och stora uttrycksfulla ögon med skäl kunde benämnas sköna, och hennes figur egde denna smidighet och denna mognad som verldsdamen eftertraktar, men ofta genom snörlifvets tyranni bannlyses.

"Va' inte bekymrade nu längre", yttrade flickan. "Vi kan nu få bå' brö' och såfvel och ändå står de bi till en kaffetår åt mor! Dä' va' en rar och vacker herre och han va' skickad från vår Herre sjelf när vår nöd va' som störst och mitt arbete inte ville förslå längre."

"Pengar! silfver! - - - och vi ha' ändå inte stulit", sade gumman med darrande röst. "Guds nåd! På femton år har jag inte sett så många mynt. — Ack, far! nu har Gud förlåtit dej, att du så förbröt dig mot grefven."

Den tilltalade runkade tviflande på hufvudet, och svarade med matt och djup röst:

"På grafvens brädd, efter femton års elände, är det svårt att hoppas på någon nåd mera härnere - - - och ändå, ack! jag gamle syndare — ändå ville jag så gerna för er skull tro på min förlåtelse. — För femton år se'n! — ja! det var då jag också för er skull syndade för att bli rik och blef bortkörd från grefvens egor, och blef sjuk och orkeslös och för-

satte er båda i uselhet. Hade icke du varit, Maria, du outtröttliga dotter, så hade vi längesedan svultit ihjäl allihop."

"Tala inte så, far! Nog har vår Herre välsignat mitt arbete, men dä' ha' inte räckt till åt tre ändå, och aldrig har ni låtit mej få klaga vår nöd hos den nådiga fröken, som nu eger slottet och som di säjer är så go' mot de fattige."

"Nej, hellre hade jag svultit ihjäl", sade den gamle med mera styrka och eftertryck, "grefven förbannade hela min slägt och lofvade att hundarna skulle äta upp den af oss, som visade sig på hans gods — och fröken är ju hans dotter, hon hatar oss hon med."

"Hvem var den guds engeln som gaf dig det här och som talade med oss här nyss", sporde gumman sin dotter.

"Dä' fick jag inte veta", genmälte flickan, men han lofvade att komma igen och dra försorg om oss."

"Gud välsigne honom och hans vägar", bad gubben. "Läs högt din aftonbön, Maria, och låt oss innesluta honom i den."

Icke långt från den bedjande familjen och på en ikullfallen ekstam satt Gallén vid samma tid, med blicken irrande kring vikens stränder och tänkte på helt annat än förposter och fältmanövrer. Vi kunna sluta dertill om vi lyssna till de afbrutna meningar, som han tid efter annan uttalade halfhögt, och hvilkas innehåll gifva oss en aning om de känslor som arbetade inom hans bröst.

"En god gerning! — Ack, du lumpna massa, som låter oss köpa detta loford för några skilling, som vi icke behöfva. Hon var vacker, denna Maria! vacker som *hon*, hvars nöd jag också förvandlade till välstånd - - - - . - välstånd, ett krossat hjerta, en kränkt oskuld - - - - - min första ungdoms lysande idrott. Det är icke på det förflutnas graf som några fridsblommor växa för mig - - - - - månne det finnes någon som knoppas vid min framtids väg? - - - - - Mannen är svag då han längtar efter det som verklig-heten icke har, då han hängifver sig åt ynglinga-drömmar. Frid och lycka äro för mig endast ord utan motsvarighet i lifvet, och dock på denna tafla, der nu mitt öga hvilar, gifves det icke en skugga af ofrid - - - En gång tänkte jag mig såsom icke blott en främling i denna trakt. Jag hade en dröm om en engel och engeln var blott en hämdens genius, ett väsende mera is än eld. Hon skapades att straffa, icke att lyckliggöra. Ah! du lilla gråa förfallna koja — *du* innesluter dock ett rum, der icke lifvet hvilar på rosor, du skänker också mig ett besällare-kall och jag sluter det i min famn och anropar himlen om förmåga att kunna utföra det som mitt hjerta önskar - - - Det skall åter blifva ljust i dessa själar, det skall blifva varmt i dessa hjertan och den pånyttfödda lyckans välsignelser från dessa läppar, de tillhöra *mig*." En tår glimmade en sekund i Galéns öga, då ljud af steg, som hastigt närmade sig, plötsligt afbröt alla vidare meditationer, och snart blef äfven en man, klädd i kask och vapenrock, synlig, som tycktes forska efter någon i sommarnattens dunkel.

"Lösen, kamrat!" ropade Gallén, återkommande till det närvarandes pligt, då den sökande var nära nog att höra honom.

"Midnatt!" svarade den anropade och stod i nästa ögonblick i honnörsställning framför sin chef.

"Hvad är å färde?"

"Rapport från fältvakten N:o 2, att fienden satt sina förposter i rörelse och tyckes vilja turnera vår högra flygel."

Gallén förblef ett ögonblick eftersinnande, derefter sade han befallande:

"Det är omöjligt! Helsa befälhafvaren för vakten från mig — han skall i stillhet afbida mina order."

Rapportkarlen återvände och nästa minut försvann Galén i galopp på sin hvita gångare.

En fältmanöver är en föreställning, en lek af krig. Tapperhet och handkraft äro der lika öfverflödiga, som träffskjutning. Då i krig ändamålet är att förstöra sin fiende, är deremot under dessa öfningar all omsorg ospard att akta hvarandra. Derföre få de stridande icke nalkas hvarandra närmare än 50 alnar, derföre står det på orderna hvilket parti skall retirera och avancera, derföre lär den åt truppen endast att bo några nätter under bar himmel, lefva några dagar af tornistens förråd, och utan fruktan skjuta med löst krut. Befälet deremot har tillfälle att med sina dispositioner ådagalägga både omdöme och fintlighet, och derföre finner man äfven grånade krigare med intresse deltaga i detta fredliga militärnöje. Nyttan må nu deraf vara stor eller liten, vackert är det att åse under en ljum sommarnatt dessa blixtrande fängkrut, — muntert att höra detta smattrande af skotten, och landskapet får om dagen likasom fördubblat lif af

dessa glänsande bajonetter, dessa galopperande hästar och bullrande kanoner. Ej underligt då, att hvarhelst dessa öfningar utföras de framlocka talrika åskådare, och omtalas länge som högtider af ortens folk.

Klockan var 2 på morgonen. Dagningen hade redan öfvervunnit nattens skymning och andades sin friskhet i en sakta vidlägt, som mildt krusade vikens vattenyta och susade sin morgonhälsning i aspens krona. Södesknarren, denne outtröttlige nattvakt bland halfvuxet gräs på ängen, fortsatte ännu allljemt sitt entoniga lockande, och några klingande suckar af göken voro de enda ljud, som tillkännagåfvo naturens återvaknande.

På vägen som ledde öfver den förut omnämda slätten, nedanför berget med sitt maskerade artilleri, hade de nyfikna församlat sig, ty ryktet hade hviskat till dem, att den egentliga effektscenen skulle blifva stormandet af de under Galéns försvar anförtrodda höjderna.

Till häst, till fots och i vagnar hade dessa spektatörer grupperat sig utan ordning längs med landsvägen och klädedrägternas brokiga hvimmel, de eleganta damernas hattar, landtfolkets mångfärgade anspråkslösa hufvudkläden, kuskarnes galonerade rockar, en och annan af misstag uppslagen glänsande parasoll — allt detta, på en grund af daggfrisk grönska, gaf åt morgontaflan både lif och rörelse, munterhet och behag.

Bland mängden af nyfikna, som böljade i denna massa, fängslades ovilkorligt uppmärksamheten af ett fruntimmer till häst. Redan på afstånd beundrade man det lediga och stolta i hennes ställning, den säkerhet och det behag med hvilket hon förde sin glänsande arab, än i samlad sakta takt, än i flygande sträckt galopp, och betraktade man henne på närmare håll,

då glömde man både häst och ställning, för att med ofrånvända blickar njuta af fröken R—s strålande ansigte. Då man såg henne här, tyckte man att morgonens friskhet, naturens skönhet och stundens liflighet hade förenat deras tjusningsmagt, för att låta den på en gång uppfattas i hennes gestalt. Också gafs det intet ögonblick, under hvilket hon tillät sin ädle springare hvila, som icke någon af de församlade kavaljererne stod vid hennes sida och med sitt sötaste leende framhviskade oförställd hyllning och beundran. Föga belönande voro dock dessa grannlåter, ty fröken tycktes icke höra dem, och svarade på hvarje tilltal blott med frågor om den blifvande attacken, med gissningar om dispositionerna för försvaret, och det var blott när svaret på hennes frågor förrådde den tillspordes okunnighet och bryderi, som ett flyktigt, sarkastiskt leende gästade hennes rosenmun.

Några gevärsskott hördes på afstånd och allas ansigten vände sig åt den sidan hvarifrån man väntade anfallet. Nyfikenheten bemäktigade sig hvarje åskådare och samtalen tystnade under det hvar och en sökte komma så, att han bäst skulle kunna se den väntade representationen. Ännu visade sig dock inga trupper och väntan hade rikt tillfälle att stegras under den halftimme som skotten hördes, småningom ökande deras antal, närma sig slätten, och en och annan beriden ordonans i sträckt galopp syntes och försvann.

Slutligen såg man framkomma ur skogsbrynet en ryttare, på hvars ståtliga hållning och befallande åthörder till sitt medfölje af ordonanser man lätt anade befälhafvaren, och innan han i sakta traf hunnit den kulle, på hvilken vi förut gjort ett kort besök, och dit han nu styrde sin färd, hade flere än en igenkänt Galléns vackra resliga figur. Ögonblicken efter det han stannat sin häst, med front utåt slätten och med

kikare i hand öfverskådande fältet, såg man en stark sluten trupp infanteri marschera nära det ställe, der de nyfikna befunno sig, och hastigt som genom förtrollning glesna till en vidt utsträckt kedja. På båda flyglarna af denna frontlinie uppmarscherade i skridt en afdelning rytteri, så att åskådarna sågo sig på trenne sidor omgifna af trupper, hvilkas tystnad och afmätta rörelser egde någonting af högtidligt allvar, som hos mängden ingaf ett slags försigtighetsbegär. Man såg sig om efter någon säkrare plats, och märkande att äfven bakom den neutrala samlingen af åskådare var posterad en sluten massa fotfolk, började man röra sig åt höger och venster, och i folkmassan uppstod detta böljande, denna trängsel som är så hinderlig för hvars och ens fortkomst.

Fröken Emilies gångare var icke den minst otåliga, och det fordrades hela hennes både mod och vana att tygla honom till lydnad. Dock kunde hon icke förmå honom stå fullkomligt stilla, utan sökte derföre att lugna honom genom små utflykter än åt ett, än åt ett annat håll. Under en af dessa promenader utan mål befann hon sig midt uti den infanterikedja som vi omnämnt, och nära dess befälhafvare löjtnant Stormskantz, hvilken, icke viljande förlora ett så godt tillfälle att uttrycka sin beundran, nalkades henne med den behagligaste helsning, hvaraf han var mäktig.

"Ett herrligt förebud ögonblicket före slagtningen", yttrade han leende, "är utan tvifvel uppenbarelsen af segerns gudinna; men tyvärr känner jag att, huru än min arm må segra i dag, är mitt hjerta redan öfvervunnet — fånget."

"Edra ord", svarade Emilie med låtsadt allvar, "passa bättre till en reine du bal i salongen, än till en valkyria på bataljfältet, och derföre råder jag er att spara på komplimenter. Jag ville deremot tacka

er, om ni gaf mig någon upplysning om hvar man är bäst för att åse det snart inträffande anfallet."

"Hvarje plats på denna sidan gärdesgården der borta till höger är i högsta grad farlig, ty här komma vi att drabba tillsammans. Vi hafva fått order att envist försvara denna vår ställning och icke retirera förr än fienden deplojerat åtminstone en femdubbel styrka här på slätten. Då, deremot, skola vi med blixtens snabbhet kasta oss på ömse sidor om den der bergsåsen, ty der – – – ja, ja! Ni får väl se huru förträffligt kapten Gallén har ställt till det. Ytterst farligt är i alla händelser att dröja här. — Se der! nu gifva de yttersta vedetterna eld! För guds skull rid långt härifrån. Er häst är ju nästan vild!"

"Det passar icke segrens gudinna att vara rädd", yttrade fröken leende, "jag vill se striden på nära håll"; och så fortsatte hon att tumla sin arab i närheten af jägarkedjan.

Emellertid hade de öfriga åskådarne hunnit på andra sidan om den af Stormskantz utvisade fridlysta gärdesgården, och fältet var nu endast besatt af trupper. Under orubblig ordning syntes från skogskanten sakta retirerande en gles tiraljörkedja, som genom väl underhållen eld nästan insvepte sig i krutrök och helt och hållet bortskymde det anordnade försvaret för den starkare truppafdelning som förföljde den. Men knappast framkomna till den af Stormskantz kommenderade styrkan gjorde den halt i dess luckor, en gemensam eld helsade de förföljande, och de måste nu i sin tur draga sig tillbaka för de förenade truppernas bajonettanfall. De först anfallande måste förstärkas, men hvarhelst en sluten massa visade sig, der vankades en schock af kavalleritrupperna, och från den slutna infanterireserven skickades förstärkningar så väl afpassat till stridskedjan, att det motsatta partiet, för-

argadt öfver detta långa uppehåll som ej var beräknadt, och ovisst om den truppstyrka, som försvarade slätten, beslutade att med hela sin makt sätta sig i besittning af den så envist försvarade terrängen.

Trenne skvadroner kavalleri och tvänne bataljoner fotfolk i slutna kolonner utbredde också nu så småningom sina linier på sjelfva vägen, och det var just detta ögonblick som Gallén hade förberedt och afvaktat. Likasom de hade haft vingar försvunno nu de försvarande, både folk och hästar, och från berget, icke 500 steg från de deplojerande trupperna, förkunnade tvänne eldgap, med täta åskdundrande ljud, huru döden skulle hafva skördat, om det icke varit lek.

Fröken R—, som med yttersta möda (af både intresse och nyck, under denna tid lik en af fabeltidens sköldmör), fört sin häst än hit, än dit bland de stridande, endast åtföljd af en enda ridknekt, hade dock ända tills nu förmått styra arabens ifver, men då kanonerna så nära och så oväntadt framljungade sitt eldspråk, kände hon att hennes välde var slut. Den eldige gångaren föraktade både betslets maningar och sin herrskarinnas ord — han flög, gripen af yrande skrämsel, med en fart, oupphinnelig för nordens hästslägte — och styrde instinktlös sin bana mot stranden. Långt borta låg redan den eleganta ridmössan med sina vajande panascher, och löst från sitt fängsel var Emilies rika hårsvall. Fåfängt försökte hon ännu att bibehålla jemvigten, rakt mot sjön gick det allt närmare — andedrägten beröfvades henne — det skymde för hennes ögon och hon förlorade hastigt sina sinnens bruk.

"Tag befälet öfver reträtten!" sade Galén likblek ill sin närmaste man — och som pilen försvann han från sin förvånade omgifning.

Vi lemna nu både fältmanöver och åskådare att fortsätta sin dag af oss ostörda, och införa i stället läsaren i en af de förut omtalade trefligt rödmålade fiskarstugor, som stodo der vid stranden anspråkslöst uppblickande till slottets beskyddande storhet. Den scen som der möter vår blick är värd att skådas. På en anspråkslös bädd hvilar en qvinna, och hennes dyrbara sidendrägt skulle ensamt vara nog att öfvertyga oss om huru föga hon tillhör detta hem, om äfven icke det aristokratiska och fina i hennes dödsbleka anletdrag talade om en mera lysande lott i samhället. Hennes ögon voro slutna och de mörka, långa ögonhåren skuggade kinder hvars liljehy, fastän icke bruten af den minsta incarnat af rodnad, likväl mera vittnade om engeln än om döden. Hennes ena arm var blottad och dess rundade former hvilade sin snöhvita mognad i de kraftfulla händerna af en man, som till hälften knäböjd vid sängen tycktes med sina ögon dricka hvarje droppa af den röda pulsvarma blod, som i en klar stråle uppsteg ur ett nyskuret sår. En gammal gumma med tårade ögon och en äldre man i läkare-uniform, som med kännaremin undersökte den sjukas puls, utgjorde rummets befolkning.

"Nog!" sade läkaren, "låt oss förbinda armen, som jag säger, kontusionen är obetydlig och det är mera skrämsel som orsakat vanmakten. Om några timmar kan hon i vagn återvända till sitt slott."

"Välsignelse öfver edra ord, doktor", yttrade den andre i det han hjelpte till med förbindningen. "I alla händelser stannar ni här qvar till dess hon kan återvända. Jag tager er frånvaro på mitt ansvar."

Läkaren mumlade några ord mellan tänderna om öfverflödig försigtighet och intog derpå sin plats i ett hörn af rummet.

Ännu några minuter och fröken R— öppnade ögonen. Hennes blick hvilade halft drömmande på Galén. Ett leende af obeskriflig ljufhet strålade öfver hennes ansigte, hon utsträckte handen och hviskade knappast hörbart: "Jag skulle vilja dö nu!"

Med oförställd förtjusning böjde Galén sig ned öfver den fina hand, som hvilade mellan hans egna, tryckte en eldig kyss derpå och försvann, sedan han ännu en gång uppmanat läkaren till den största uppmärksamhet.

Några dagar hafva flytt. Det är förunderligt hvad tiden går fort i romaner, äfven i de aldra långtrådigaste. Fröken R— var fullkomligt återstäld, och hade efter fältmanövern inbjudit Galén jemte några andra främmande att tillbringa midsommars-högtiden på det ståtliga slottet. För att göra läsaren bekant med Emilies närvarande sinnesstämning, taga vi oss friheten meddela ännu några fragmenter ur bref från den puckelryggiga fröken Z. (hvilken hela våren varit Emilies gäst).

Den 25 Juni.

"- - - Denne Galén, och denna Emilie, sätta mig alltjemt myror i hufvudet. Stundom tror jag att myrten redan borde brytas till brudkronan, stundom åter att grefven snarare blir min man än Emilies. Efter den der betydelsefulla svindeln vid fältmannövern, hvaraf jag lofvade mig så mycket, har följt en kallsinnighet som jag icke förstår, gud vet hvilken ond genius som ställt sig emellan de unga tu. I går var en verklig tychobrahe-dag. Emilie kom vid middagstiden från en lång ensam promenad, och påminde mig verkligen om de der förtrollade prinsessorna i sagan, hvilka under sina vandringar af skogsfrun blifva slagna med mållöshet. Hon var såsom stum hela dagen och

gick som i sömnen. Grefven med de andra herrarna voro på jagt och först på aftonen kommo de åter, men långt ifrån att sätta lif i vår värdinna, blef hennes lynne efter deras återkomst hundra procent värre. Jag gjorde som vanligt mitt bästa, att hålla munterheten vid makt, men med sådana hjelptrupper som Emilie och Galén ger sig äfven den tappraste. Få se hvad morgondagen har att bjuda, ty först i öfvermorgon afsänder jag mitt bref.

Viktoria!

Hemligheten är afslöjad. Jag vet allt - - - Tror du att jag lyssnat? nej, fy! det tror du ej — men om du tror att jag tillstoppat öronen när jag i rummet utanföre helt oskyldigt uppfångade Emilies och Galéns röster, så — gud nåde mig — känner du ej min nära slägtskap med mamma Eva. Nå väl! middagen var i allsköns tråkighet försiggången. Kaffet hade gjort sin rund kring salongen, och den vanliga tyngden, som efter en god middag faller öfver alla sinnen, gjorde hvarje medlem af det lilla sällskapet fåordig och - - - sömnig. Några herrar togo sin tillflykt till biljarden. Några damer försvunno i trädgården. En och annan nedsjönk i de mjuka sofforna och lurade smått bakom ett tidningsblad. Emilie drog sig in i sitt lilla kabinett närmast salongen och jag satte mig med min virkning vid fönstret. Galén gick som det onda samvetet utan rast eller ro (inom paranthes sagt är detta eviga promenerande fram och tillbaka i rum det obehagligaste jag vet). Nå väl! Efter en half timmas promenad, under hvilken jag väl hundra gånger önskat honom all verldens väg, drog han sig åt kabinettsdörren och, stannande på tröskeln, frågade han: ”stör jag fröken Emilie?”

”Nej!” svarade Emilie vårdslöst och grefven inträdde.

Nu hade jag kanske bordt absentera mig, ty med all min naturliga egenkärlek kände jag verkligen, att i denna stund var jag öfverflödig, men drifven af en oöfvervinnelig nyfikenhet stannade jag qvar och hörde följande afbrutna meningar:

Vår värdinna har några dagar varit så ovanligt tyst - - - Jag vet ej om det kan anses såsom indiskretion om en af de äldsta gästerna i slottet vågar fråga efter orsaken till denna förstämning?

Emilie svarade ej. Galén reste sig. Skall jag anse er tystnad såsom en befallning för mitt aflägsnande? frågade han.

Tyd den efter eget godtfinnande, svarade fröken med darrande röst. Grefven närmade sig dörren. Stanna qvar, bad Emilie. O! haf fördrag med min nyckfullhet, fortfor hon. Jag vet icke hvarföre mitt lynne några dagar varit så bittert. Det är som hade jag förlorat tron på allt godt. Det förefaller mig nästan som jag i detta ögonblick riktade blickar på min onda genius.

Säkert skall då lugnet och glädjen återkomma, om denne demon för alltid aflägsnar sig — men unna dock min stolthet att innan vi skiljas påminna er, det endast er egen enträgna bjudning beredt er obehaget af min närvaro.

Åh, det blir nog många som komma att sakna er om ni lemnar denna trakt, till exempel någon blåögd skogsgudinna, som med sina ljufva toner ständigt lockat er åt öster, under edra ensliga promenader i den mörka furuskogen.

Grefven teg ett ögonblick. Jag skulle velat gifva mycket om jag kunnat se uttrycket i hans ansigte när han svarade:

Spara ert raljeri, min nådiga fröken, till någon som bättre än jag förstår finessen deri. För min del

beklagar jag blott att edra egna promenader så sällan riktats åt öster i skogen, att en främmande nödgats beröfva er glädjen af en god gerning.

Galén tog härvid fram ett aftonblad, och utan vidare råsonnemang föreläste han högt någon obetydlig artikel derur.

Lydia! vill du följa mig, sade Emilie sednare på aftonen till mig, jag har ett angeläget ärende till gubben i gråa stugan, den så kallade "skogstjufven". Vågar du med mig besöka detta näste.

Du vet min kärlek för äfventyr, var hela mitt svar, och kort derefter vandrade vi arm i arm till detta hide, ty endast så kan jag kalla det ställe dit vi nu styrde våra steg. Jag skulle vilja vara Eugene Sue för att med sanning kunna måla dig den gamle gubbe, som mötte oss utanför dörren. Aldrig i min lefnad har jag gjort mig föreställning om något så förtorkat, så utsvält och obyggligt, och hvad som ännu mer ökade fasan af hans åsyn var ett anskri af vildhet när han igenkände Emilie. Han skrek ej — han tjöt såsom vilddjuret när det är färdigt att kasta sig öfver sitt rof. Det var en tafla hvilken jag under lugnare ögonblick skulle velat afteckna. En ung skön flicka i strålande elegans bredvid en menniska så brännmärkt af elände och passioner, att han endast som en straffsyn tycktes vara rest ur jorden. Med knuten hand kryper han allt närmare, liksom tänkte han blodigt hämnas Emilies lyckligare lott, och bakom detta par knäböjer en stackars vanskaplig qvinna, förlamad af förskräckelse, med blicken vildt riktad åt himlen. Tycker du ej att taflan är superb - - - och hela scenen förlagd i en nästan ogenomtränglig mörk furuskog, under en gadusköu sommarafton. Det var emellertid mindre romantiskt att vara en agerande medlem i detta spektakel.

Emilie upptog sin börs och räckte åt gubben, men vid åsynen af dessa guldpenningar tycktes han blifva fullkomligt vansinnig.

Vik bort, du min fiendes dotter, du afgrundens afkomma! ropade han ursinnig och slet de få hårstrå som armodet ännu lemnat honom i behåll. Hvad vill du här. Gå upp till slottet och håna olyckan, som din fader. Njut som han ditt öfverflöd, och straffa brottslingen med oförsonlighet. — Med dessa ord rusade han på Emilie, beredd att utan skonsamhet döda henne.

I detta ögonblick syntes en ung flicka, som pilsnabbt skyndade till den gamle och ställde sig emellan honom och Emilie.

Ni vet icke hvad ni gör far, sade hon utsträckande famnen emot honom - - - Den goda, vackra fröken vill visst icke göra oss något ondt. Blif icke ond på honom, hviskade hon, vändande sig till den förra; Far är icke väl snäll, och isynnerhet mot qvällarna blir han värre.

Liksom en engels vinge vidrört den gamle, knäböjde han plötsligt stillatigande vid Emilies fötter, tryckte det kala hufvudet till hennes klädefåll och utbrast i våldsamma snyftningar.

Emilie lade sin hand på hans hufvud, böjde sig ned till hans öra och hviskade: Om min fader gjort eder något ondt, så förlåt honom. *Hans* och *ert* barn ber derom i detta ögonblick, och jag skall anse som en helig pligt att förbättra ert öde, orsaken till er olycka må vara hvilken som helst.

Ack, nu går ingen nöd på oss, sade flickan gladt. Gud har redan skickat oss en räddare som hvar afton ger oss penningar till den följande dagen, och som

lofvat att skaffa oss ett bättre hem i nästa vecka. Gud välsigne honom, det blir nog bra hädanefter för oss, fast far blifvit tokig på gamla dar.

Emilie riktade blicken mot jorden och försönk i djup tystnad. Och hvarföre, ropade hon slutligen med glädjestrålande ögon, hvarföre kunna vi ej vara tvänne som bistå er? Gif mig er hand, unga flicka, och lofva mig att icke för er räddare omtala hvad som förefallit i afton. Jag skall icke förr än han är borta besöka er, men mitt minne skall troget förvara hvad jag nu sett, och jag skall sörja för er med en väns ömhet. Så talande afdrog hon en ring, satte den på den unga flickans finger och hviskade: Jag har fått den af *min* far, stäm *din* faders tankar fridfulla vid hågkomsten af hans ovän. Gud välsigne er alla. Farväl — farväl.

Jag erkänner att dessa ord, så enkla och dock så varma, rörde mig innerligt. Emilie har aldrig förefallit mig älskvärdare än i detta ögonblick. Flickan kysste öfverlycklig frökens hand och så sin egen med den granna ringen uppå. Gubben riktade själlösa ögon först på den ene, så på den andra, och vi återvände hem sedan Emilies börs försvunnit i det fattiga barnets lilla förklädesficka.

Sällskapet var allmänt församladt på den stora gårdsplanen vid vår återkomst, och roade sig som bäst att kasta ring. Ingen sysselsättning kan vara mera förmånlig för koketteriet. Man reser sig på de små tåspetsarna, böjer det smärta lifvet än hit, än dit, utsträcker armarna liksom till famntag åt den midtemot stående kavaljern, och gör slutligen en förtjusande grimas af misshag, när ringen oftast faller bakom ryggen. Emilie fattade genast ett af de förgylda spjuten, ställde sig midt på gården och ropade gladt: "Den första som kastar till mig sin ring skall blifva min granne."

Plötsligt hven det i luften och alla ringarna lågo i en sekund vid värdinnans fötter, utom grefve Galéns, hvilken, liksom hade han ej hört uppmaningen, stod med ringen på sin egen arm och tycktes blott vänta på lekens fortsättande. Emilie rodnade, upptog den ena ringen efter den andra och kastade till hvar sin egare; sedan hon utdelat alla hotade hon Galen med fingret och sade skälmskt: "grefven skall ge pant, som ej följde de öfrigas artiga exempel."

"Jag kände ej denna lag, att äfven på lek hylla vår värdinna", sade han med lätt ironi, "men lika godt, *här* är min pant", fortfor han med eftertryck och lade ett hopvikt papper i Emilies hand.

Leken fortsattes ännu en liten stund - - - théet kom och det var afton af denna dagen.

"Godnatt, mina älsklingar. Jag spår allt godt, ty ingenting är fördelaktigare än en smuta oenighet mellan tvänne älskande. "Efter storm låter Gud solen skina". Ack, med denna sanning vill jag somna godt."

Emilie satt i sin sängkammare, med blicken häftad på dessa grefvens ord: "Då hvarje återseende af er *onde genius* måste vara er motbjudande, lemnar jag ert hem i morgon, innan ni uppstigit, och tager mig friheten att endast på detta sätt säga farväl, sedan jag ödmjukt förklarat min erkänsla för godhet och gästfrihet."

Emilie rusade upp, tog ett visitkort och skref med en blyertspenna: "Fröken Emilie R— ber grefve Galén ej lemna slottet innan hon återsett honom". Betjenten, en temligen tungfotad postillon d'amour, återkom efter ett ögonblick med samma visitkort. Grefven ursägtade sig deri med få ord: "angelägna affärer tvingade honom att i god tid följande dagen

vara i hufvudstaden, hvarföre han omöjligen kunde profitera af frökens förnyade bjudning". Emilie slet kortet i tusen bitar, kastade dem på golfvet och försjönk i bittra tankar. Så satt hon hela den ljumma ljusa sommarnatten, så satt hon äfven, när tidigt på morgonen ett lätt åkdon rullade bort och hon genom gardinen igenkände Galéns vackra profil.

Dagen var ovanligt varm och qvalmig. Gästerna på slottet samlades sent. Det såg nästan ut som hvar och en erfor saknaden af Galéns närvaro, ty konversationen hade aldrig varit mera trög och fattig. Efter frukosten föreslog Emilie en allmän sjöfärd, som med nöje beviljades. Man begaf sig par om par till den vackra stranden, der tvänne stora vackra löfprydda båtar liksom inbjudande emottog sällskapet.

"Vi skola besöka mitt favoritställe, näckens grotta" sade Emllie, sedan man beqvämt slagit sig ned på de mattbelagda små trädsofforna. "Ni kunna icke tro hvad der är vackert. Om sommaraftnarna brukar jag alltid betrakta solens nedgång från detta ställe — och många gånger har jag derifrån återvändt med bättre tankar både om mig sjelf och allt annat."

"Jag vet icke hvad jag ville gifva", sade fröken Z., "om jag kunde reformera Emilie till en verklig qvinna. Mina herrar! vore jag i ert ställe, jag skulle aldrig offra en suck på detta altare af is. Har jag någonsin hört på maken, att en flicka som *du*, ung, rik, vacker, tagit det förtviflade beslutet att aldrig gifta sig."

"Kan du visa mig någon gift qvinna som är lycklig?" frågade Emilie allvarsamt. "Nog har jag sett mången som lett under brudkronan, men som gråtit bittra tårar redan innan myrten vissnat. Somliga blifva sina männers hushållerskor: laga deras biff, koka deras soppa och infinna sig precist den 1 i hvarje

månad, för att begära penningar till hushållet. Uppstår då någon balans i redogörelsen för den förflutna tiden, så blir det oftast en scen. Låt vara under smekmånaden en scen af ömhet och leende. Den unga frun är då förtjusande i sitt bryderi — "hvar i guds namn har jag gjort af dessa riksdaler?" — hon rodnar, hon ängslas, hon slår slutligen båda armarna om mannens hals, och han glömmer penningar och allting. Men åren gå och sakerna få ett förändradt skick. Det blir ett helt annat drama. Frun utkommer med röda ögon, och mannen upprepar ännu för sig sjelf: "slarf" - - - "fåfänga", "supéer", m. m. Så komma barnen med oräkneliga besvär. Frun degraderas från hushållerska till piga. Hon tvättar och stryker, hon räknar deras linne, stickar deras strumpor och ändrar pappas gamla rockar åt Pål och Per och David. Så sträfvar hon, år ut och år in. Mannen har sina göromål utomhus, hemkommer hungrig och trött, äter och sofver och bryr sig icke om något "onödigt fjäsk". Så kallas inom äktenskapet denna fina uppmärksamhet, denna grannlagenhet i tal och manér, som för den bildade qvinnans trefnad är lika nödvändig som luften. Måhända har jag en smula öfverdrifvit målningen, men det ligger dock mycken sanning deri. Och skulle det hända denna stackars qvinna, att hennes hjerta känner sympati med något annat väsende, än den en åldrig far eller en egen tanklös vilja bundit vid hennes sida; om hon, med ett ord, älskar någon annan, då kastas för alltid bannstrålen öfver hennes renhet; då föraktas hon — ty hennes man är ju så hederlig, så utmärkt redlig. Ack! verlden räknar för *intet* ett bedrägeri på lifvets sällhet. Tillhör det gifta paret "la haute volée", så blir det en annan tafla, hvars skuggsida ofta är ännu värre. Hennes nåd är då en praktmöbel i salongen. Man betäcker den

med dyrbara tyger, den lofordas och tadlas, förgudas och förtalas, allt efter modets vimpel. Äktenskapet är der vanligen blott ett konvenans-parti. Man gifter sig derföre att förbindelsen är förmånlig: det är en aristokratisk slägt — ett magnifikt parti, o. s. v. Mannen är der icke make, icke husfader — han är värd, han är statsman. Han skall representera, och det betyder för det mesta bortläggandet af all poesi, allt solsken inom det husliga lifvet. Man är i stora verlden mindre noga om frun har en eller två älskare. Det hör till och med till goda tonen. Det enda som man der ej förlåter, är *penningebrist.* — Nej tack! jag gifter mig ej. Tycker du att äktenskapet är afundsvärdt?"

"En ifrån början till slut fullkomligt falsk sats kan icke ha någon mera vältalig försvarerska", sade baron K— artigt. "Jag vågar dock disputera edra förskräckliga åsigter om giftermålet och till och med påstå, att de endast härleda sig från er fullkomliga oerfarenhet. Ni är uppfödd, min nådiga fröken, utan en moders omhuldande vård, och kan derföre icke göra er någon egentlig föreställning om ett verkligt *hem*. Jag deremot har ett mera välsignelserikt minne, och försäkrar er, att intet kan så förädla mannen, så skydda honom i frestelsens ögonblick, så lära honom att älska dygden och att lefva för det rätta, som minnet af hans föräldra-hem, af hans mor."

"Och jag", sade löjtnant R—, "utber mig att få retuschera edra taflor. Till att börja med den första.

Mannen måste arbeta för att kunna slå sig ut. Han har ej råd att bestå sig en hel här af tjenare, och den hustru han väljer hoppas han skall blifva för honom icke allenast en förtjuserska, utan äfven en huld deltagarinna i lust och nöd. Hon är det

dyrbaraste han äger, klenoden i hans hjerta och hem, - - - men omsorgerna för deras gemensamma välfärd taga hans tid i anspråk, arbetet och tröttheten ta äfven ut sin rätt. Kurtisen tillhörde sysslolösheten under fästmanstiden. - - - Den stilla tysta ömheten tillhör maken och husfadern, men mannen får oftast icke denna tröstande, upprätthållande engel som han drömde om, han får i stället en hustru, förstörd af romanläsning — bortskämd af svaga föräldrar och endast älskande *sig sjelf*.

Hon vill framförallt fjäsas och förgudas — om ej, så suckar hon: "O min gud, han förstår mig ej, han är en grobian utan känsla, utan förmåga att uppskatta alla de harmoniska vibrationerna i min natur" och så gör händelsen att någon sysslolös löjtnant finnes i grannskapet, som tycker det är roligt att förvrida hufvudet på den hjertnupna frun. Ack, *han* skall ersätta tomheten i hennes hjerta, det är ju så förtåtligt, så vackert att älska, han är finkänslig, han grimacerar när herrn i huset fäller hufvudet på sin hustrus axel och smålurar. Han kan icke förlåta att det luktar cigarrök i hans rum. Han presenterar henne hvarje morgon en bukett doftande blommor, han skrifver sonetter och valsar med den unga frun, under det mannen helt trankilt slår sig ned vid ett spelbord. Detta är förmycket för ett qvinnohjerta! hustrun blir kär, men mannen var icke nog uppmärksam, icke nog grannlaga, han förtjenade ju sitt öde."

"Löjtnant R—, vi gifta oss ej", afbröt Emilie leende, "åtminstone ej med hvarandra. *Ni* känner alltför väl damerna, *jag* herrarna. Vi skulle säga hvarann för många sanningar."

"Det torde komma en bevingad skalk, som gör fröken mindre radikal", sade assessor P—. "Den rätta

har ej ännu klappat på dörren till hjertkammaren. Vänta, min nådga fröken! Jag skall taga mig friheten påminna er om detta samtal, när ni en gång blir litet kär."

"Kärlek är blott en vacker öfversättning af egoism", inföll Emilie och lekte med en neckros.

"Emilie, hur kan du säga så!" ropade grefvinnan R— och kastade en smäktande blick på kapten L—. "Kärleken är ju den enda solstråle vi äga på vår långa mödosamma pilgrimsfärd till grafven. Älska är ju himlens uppmaning till jordens barn, föreningsbandet här nere, föreningsbandet der uppe."

"Men hvarföre kunna vi ej älska utan genkärlek", fortfor Emilie. "Om föremålet för vår kärlek är ädelt, sublimt, i alla afseenden värdt vår varma beundran, så fortfara vi likväl ej att älska, om ej vår känsla delas. Idolen i vårt hjerta faller ned från sin höga ståndpunkt, och vi bli kalla - - - endast derföre, att vår fåfänga gjort en missräkning. Det var vårt eget *jag* som skulle upphöjas. Det vore vi sjelfva som skulle beundras. Vi misstogo oss — och derföre upphörde äfven vår kärlek."

"Kära Emilie: bevisa din tro med dina gerningar", hviskade fröken Z.

Den förstnämda rodnade och svarade ej.

Båtarne gledo sakta fram. "Nu äro vi snart hos necken" ropade Emilie gladt. Ett högt berg reste här sin gråa hjessa bland unga löfträd och stod der såsom en högtidlig qvarlefva af forntidens kraft och allvar, bland dessa leende barn af nutiden. Sällskapet landsteg. Emilie flög förut, lätt som hinden. De blåa banden af hennes halmhatt lekte sjelfsvåldigt med sommarvinden, kinderna glödde af ungdom. Hon

föreföll som en liten fée, förföljd af menniskorna, hennes fot vidrörde knappast marken — blommorna böjde lätt sina hufvuden som vid en fjärils kyss, när hon ilade öfver dem. "Se så!" utbrast hon slutligen och kröp in i berget utan att gästerna begrepo hvar hon tog vägen.

Plötsligt liksom genom en förtrollning hördes några accorder af en harpa och denna gamla, ehuru aldrig föråldrade melodi.

"Djupt i hafvet på demantehällen
Necken hvilar i grönan sal."

Sällskapet stannade och lyssnade. Det låg verkligen illusion i denna musik, och när Emilie kort derefter framstack sitt sköna hufvud genom ett nästan ogenomträngligt löfvalf, som utgjorde ingången till grottan, påminde man sig ovilkorligen de längesedan döda sägner om hafsfrun och bergsdrottningen.

Endast med yttersta möda lyckades det gästerna att inträda i grottan, men inkomna dit lönades också deras arbete. En stor sval rotunda, prydd med de skönaste blommor, erbjöd en behaglig tillflykt under sommarvärmen — och allt hvad smak och konst ega i sin makt var här användt, för att göra denna fristad så angenäm som möjligt. Hvar och en af det lilla sällskapet uttryckte sin förtjusning. Glädjen var såsom bosatt i "neckens grotta". Man skrattade, man lekte, man öfverlistade hvarandra i små upptåg. Det skulle varit svårt att nu igenkänna det fåordiga frukost-sällskapet på slottet.

Emilie deltog blott föga i den allmänna munterheten, och det var icke svårt att upptäcka huru hvarje försök att synas glad kostade henne en plågsam ansträngning. Nästan med samma otålighet, som hon

föreslagit sjöfärden, påyrkade hon nu hemresan, och gästerna måste, med eller utan sin vilja, rätta sig efter värdinnans nycker.

Sedan de återvändt och hvar och en fullbordat middags-toaletten, samlades man i matsalen, der ett rikt serverat bord bjöd på de mest utsökta rätter. Emilie satte sig förströdd på sin vanliga värdinneplats, men kuverten vid hennes högra sida, som upptagits af Galén, låg ännu obegagnad. Ingen af sällskapet vågade oombedd upptaga den, och Emilie gaf heller ingen vink åt någon, att blifva hennes granne. Herrarna grinade, fruntimren logo, men värdinnan märkte det ej. Sedan första rätten blifvit borttagen inkom Ernestine och viskade några ord vid jägaren bakom frökens stol.

"Hvad är det?" frågade Emilie, liksom anande något ovanligt.

"En flicka som önskar tala vid fröken R— vid tillfälle", svarade jägaren ödmjukt och borttog Emilies tallrik.

Med all sin vana vid sällskapslifvet, med allt våld öfver sig sjelf var det Emilie omöjligt att bibehålla kontenansen. Hon svarade utan att man tilltalade henne — hon skrattade vid de allvarsammaste ämnen, hon var med ett ord fullkomligt frånvarande och ingen af gästerna kunde undgå att märka det. Slutligen, ursägtande sig med en olidlig hufvudvärk, uppdrog hon åt fröken Z— att göra les honneurs såsom värdinna, sköt stolen från bordet och aflägsnade sig.

Inkommen i sitt kabinett kastade hon sig på soffan och ringde otåligt.

"Låt flickan komma in", sade hon till Ernestine, och kort derefter inträdde Laura.

Redan en gång förut hade dessa båda qvinnor skådat hvarandra, ansigte mot ansigte. De stodo nu åter inför hvarandra. Laura med sin vanliga min af mild resignation, Emilie med ovisshetens och fruktans ångestfulla uttryck i sitt ansigte.

Laura nedböjde ödmjukt sitt hufvud till hälsning. Emilie reste sig till hälften och frågade med kufvad bitterhet: Hvad är edert ärende?

Laura teg. Denna första helsning var så lite uppmuntrande att hon nästan ångrade sitt djerfva företag.

"Hvartill kan jag vara eder nyttig?" fortfor Emilie i mildare ton, ty den stackars flickans förlägenhet undgick henne ej.

"Jag har ej af egennytta besökt er. Jag kom drifven af tacksamhet för er en gång visade godhet och äfven förledd af min ömhet för en person, som fordom var oss båda kär.

Emelie rodnade. "Var god och påminn er", sade hon stolt, "att vår ömhet *aldrig* egt något gemensamt. Det är mig i sanning omöjligt att gissa anledningen af ert besök."

"Alla få ju älska Gud", sade Laura naivt, "den ringaste så väl som den högste. Jag trodde derföre ej att i minnet af en gemensam ömhet kunde ligga något sårande. Om jag misstagit mig, så förlåt det."

Det uppstod en paus, under hvilken Laura syntes samla all sin själsstyrka för att kunna fortsätta. Emilie betäckte ansigtet med sina händer, liksom ville hon dölja den våldsamma striden i sitt inre.

"Hvarföre har ni kommit hit?" frågade slutligen den sednare, utan att se upp.

Laura teg.

"Till saken", fortfor Emilie. "Min tid och mitt lynne tillåter mig inga öfverflödiga samtal. Får jag veta hvad jag kan göra för er? min börs och min goda vilja stå genast till er tjenst."

Laura teg och betraktade Emilie. "Det är icke penningar, icke gåfvor som lockat mig hit", sade hon undergifvet. "Jag ville blott ännu en gång återse engeln, som en afton stod i min låga koja och som i olyckan och tröstlösheten lofvade att vara min vän."

Emilie såg upp. Tvänne stora tårar tillrade utför de bleka kinderna, hon reste sig och räckte Laura handen.

"Min syster, min mor, min välgörarinna!" ropade denna och sjönk till Emilies fötter. "Ack! känn er ej sårad af dessa ord — mitt hjerta har inga bättre namn för dem jag älskar. Får jag tala till er öppet, varmt, förtroendefullt som den aftonen, hvilken mitt hjerta aldrig skall glömma."

"Tala", sade Emilie, som ovilkorligen kände sig bevekt af ömheten och innerligheten i Lauras väsende.

"O! jag begär blott sanning! För guds barmhertighets skull lofva mig att besvara en enda fråga. — Hela mitt lifs lycka hänger vid detta svar. — Lofva mig att utan betänklighet, utan fruktan, säga mig ett enda: *ja* eller *nej*.

"Jag lofvar det", sade Emilie högtidligt och utsträckte handen.

Laura teg ett ögonblick — hennes ögon riktades åt himlen, hennes händer sammanknäpptes och nästan som hon bedt till Gud, hviskade hon knappast hörbart: "Älskar ni honom ännu?"

En dödlig blekhet och en glödande rodnad omvexlade blixtsnabbt på Emilies kind. Stoltheten och rättskänslan stridde en hård kamp, men slutligen, öfverväldigad af sin länge dolda känsla, ropade hon nästan med vildhet: "Ja! jag älskar honom med hela elden och tröstlösheten af en obesvarad kärlek — jag älskar honom utan gräns, utan namn, utan hopp. Gläds åt din seger, du har måhända bättre än jag förtjenat din sällhet."

"Vedergällningens stund har kommit", sade Laura med ett öfverjordiskt uttryck i de bildsköna dragen. "Det är den ringa, förförda, stackars flickan, hvilken ni en gång lyckliggjorde, som i dag återbetalar sin skuld, som nu skänker er sällheten. Vet då: han älskar er, han har alltid älskat er och jag – – – jag är blott föremålet för hans medlidande, men Gud har styrkt mig. I detta medvetande ligger icke längre någon bitterhet. O! blott ännu en bön, den varmaste mitt hjerta eger — gör honom lycklig. Hvad jag sagt eder är sannt, sannt som guds godhet och er sällhet. Farväl!"

Innan Emilie hunnit sansa sig var Laura försvunnen, och den förstnämda nedsjönk i ett rus af salighet.

Vintern hade svept sitt hvita bårtäcke öfver jorden. De fattiga arbetade, fröso, tiggde eller stulo. De rika täflade om granna ekipager, supéer, toaletter. Det var denna vanliga omväxlande mångfald af armod och lyx, af snikenhet och slöseri, som man aldrig fin-

ner mera påfallande, än i en stor stad. Vi äro åter i Stockholm — och vi göra i förbifarten ett kort besök hos fröken Emilie R—.

Kors! hvad står på! se huru glädjen strålar ur hennes ögon. Se huru bråttom hon har. Hvartill alla dessa arrangementer, dessa handtverkare som springa ut och in, dessa massor af dyrbara tyger, dessa granna draperier, dessa oräkneliga blommor. Min gud, hvad är det för en högtidsdag? Jaså! helt simpelt en kostymbal — och jag som tänkte på bröllop och förlofning - - - "Oh! c'est trop de bruit pour une omelette."

Fröken R— skulle, som sagt är, gifva en kostymbal, och alla hufvudstadens lejon och lejonninnor voro outtröttliga i verksamhet.

Allt sedan sin återkomst till Stockholm hade Emilie ej återsett Galén. Han var osynlig öfverallt der hon vistades, och i hvarje societé, der de fordom båda umgåtts, såg man numera aldrig grefve Galén. Efter tusen olika försök att få råka honom, tog Emilie slutligen sitt parti, skref några ord, deri hon på det aldra hjertligaste bad att "grefve Otto" ej måtte uteblifva på hennes bal nästa thorsdag, och på dessa rader erhöll hon ett kort bifall, med löfte att "grefven skulle hafva äran infinna sig, om det beviljades honom rättigheten att komma okostymerad."

Det var detta löfte som gjorde Emilie så glad. Derföre glödde hennes kind, derföre strålade hennes öga och ingen depens och intet besvär var för stort, som kunde gifva ökad glans åt hennes tillställning.

Den stora dagen kom ändteligen. Redan kl. 7 såg man en oräknelig mängd dyrbara täckslädar stanna utanför fröken R—s hus. Turkar och turkinnor,

greker och araber, negrer och kineser, hinduer och eremiter hoppade vexelvis ur slädarne och försvunno i den rikt upplysta trappan, och damer i alla möjliga färger, af alla möjliga dimensioner, gladde ett ögonblick de nyfikna åskådarne.

Se der kommer ett spektakel med näsan i vädret, klädd som en riktig likkista. — Fy f–n så hon ser ut.

Nej se kille! som drar sämsta kortet med sig, det var en fuling af äkta skrot och korn; jag tror det är en af ministrarne. Fall inte, min sköna! eller fall åtminstone i mina armar.

Se der en äkta kägelkung, lika kort som lång. Akta dig att man ej slår dig, kung lille.

Dessa och flera andra ohyfsade meningar uttalades af den talrika samlingen, som stannat utanföre och som endast på detta sätt uttryckte sin harm öfver den granna balen, hvari de endast på detta sätt fingo deltaga.

Ingen af sällskapet visste hvad drägt Emilie hade valt, ej ens fröken Z—, ehuru hon användt all sin fintlighet för att utforska det.

I den eleganta, väl dekorerade salen trängdes man redan om hvarannan. Det strålande skenet från ljuskronorna kastade ett bländande ljus öfver alla dessa granna drägter, och från åtta stora kandelabrer af mattpoleradt och ciselerat silfver, uppburna af figur-

grupper, utlöpte sex vridna armar, bildade i form af vinrankor med löf och drufklasar. Armarna uppburo mellan sig en lätt öppen korg af silfvertråd, sammanspunnen som de finaste spetsar och fylld med naturliblommor, hvilkas friska färger fingo fördubblad glans af det bländande skenet från vaxljusen.

Det vore omöjligt att i detalj redogöra för dessa rikedomens och smakens olika fantasier, hvilka i den brokigaste mångfald uppenbarade sig här.

En mask ådrog sig emellertid den mesta uppmärksamheten, mindre för sin elegans än för sin enkelhet, och framför allt genom sin utmärkta hållning. Det var en lång, utomordentligt vacker dalkulla, som helt anspråkslöst utsålde tagelringar. Hennes klangfulla, väl utsagda *du*, förenat med de naivaste anmärkningar, tjusade och roade hvar och en till hvilken hon vände sig, och den lilla dalkullan hade innan kort ett talrikt följe.

"Skall du icke också köpa dig en ring åt din käresta", sade hon, stannande framför grefve Galén hvilken, trogen sin föresats, var den ende som infunnit sig okostymerad.

"Jag har ingen käresta", svarade han, betraktande dalkullan med forskande ögon.

"Du är då mycket snål, som icke kan köpa en ring till dess du får någon", fortfor kullan envist, "men så skall jag gifva dig en ring ändå" — här löste hon en guldring från den öfriga knippan af tagelringar, lemnade honom den och försvann med sin förvånade svit.

Galén spratt till, han igenkände Emilies förlofningsring, den han återsände dagen efter uppträdet hos baron Z—. Emilies namn stod der ännu, men under

detta namn var med stora bokstäfver ristat "förlåt mig."

En svindel öfverväldigade grefven. Det svartnade för hans ögon och han nedsjönk bakom en pelare, helt och hållet förgätande hvar han var.

När han såg upp stod dalkullan framför honom, men masken var borta och Emilie blickade in i hans ögon med den djupaste, mest tillbedjande kärlek.

De voro här några minuter ensamma. Ingen sökte dalkullan bakom denne pelare och ingen, utom hon, hade sett Galéns plötsliga vanmakt. "Förlåt mig", upprepade hon och räckte honom handen. "Hvad jag brutit emot er har många års ånger och lidande icke mäktat försona — men en bön ur det hjerta, som ständigt afgudat er, skall ni icke förmå eder förakta."

Galén kunde icke svara. Hans sällhet var för ny, för oväntad. Nästan som en drömmare förde han handen öfver sina ögon, liksom ville han väcka sig sjelf ur denna salighetsdröm. Småningom klarnade hans medvetande och han böjde hänryckt ett knä för sin första, aldrig glömda kärlek.

Några dagar derefter förkunnades högtidligt Emilies förlofning med grefve Galén. De voro synbarligen båda i sjunde himmeln, och när författaren väl lemnat dem der, brukar han vanligen dra sig ur spelet.

Laura var försvunnen. På 6 månader hade man icke sett den ringaste skymt af henne, icke hört ett ord om henne och prosten, som tid efter annan erhöll bref med utländsk poststämpel, bevarade troget hennes hemlighet.

På grefve Galéns ifriga efterfrågan hade han blott svarat att hon var nöjd och befann sig väl och ej längre behöfde de årliga penningebidrag, som grefven hitintills lemnat henne.

Konstnären irrade som en dåre öfver hela verlden att söka henne, och många år förgick utan att något ord förspordes om de båda flyktingarna.

Galén var gift. Alla hans drömmars glänsande luftbilder stodo nu lefvande omkring honom och Emilie, i hvars tju-ande väsende de alla sammansmälte liksom i en brännpunkt, njöt sin lycka med tyst, nästan bäfvande hänryckning.

En afton då de båda unga makarna företagit en lång promenad, funno de vid hemkomsten ett utländskt bref, adresseradt till dem båda. Brefvet hade svart lack och stilen var synbarligen konstnärens. Med darrande hand bröt Galén kuvertet. En liten gravyr i svartkrita föll i hans famn och ett fint pappersblad innehållande några få rader.

Gravyren föreställde en graf, öfrerskuggad af tårpilar och vid hvars fot en silfverbäck tycktes framsucka sitt milda, ehuru entoniga drapa. Det skrifna pappersbladet innehöll endast följande ord:

"Laura är död. Hennes sista suck utandades en välsignelse öfver er båda. Jag har suttit vid hennes bädd och i de slocknande blickarna läst en kärlek, som ända in i döden ej ägde någon tanke för sig sjelf. Hennes lif var martyrens - - - hennes slut var engelns. — Frid öfver hennes stoft. — Hvem ville önska att det himmel-åtsträfvande och ömma hjertat skulle hafva vant sig vid verlden, eller hårdnat till ålderdomens känslolöshet."

Galéns blick hvilade i Emilies. Tysta föllo de båda makarna i hvarandras famn. Hvad de erforo

förmår jag ej uttrycka. Det gifves känslor, hvars natur tillhör sensitivan, de tåla ingen beröring, ej en gång af pennan.

Konstnären har ej ännu återkommit, men de madonnor eller heliga martyrbilder af hans hand, som tid efter annan öfverkommit till Sverige, ha alla egt en utomordentlig likhet med den undersköna flickan i prestgården.

Fröknarna Z— åldrades och lade sig till löständer. Baron började draga in på seglen, man hviskade här och der att han äfven fått en puff af den hammarsköldska konkursen — men författarinnan vill ej svara för sannfärdigheten deraf.

Och till eder, mina läsare, som följt mig genom dessa blad, hvilka måhända ofta tröttat eller misshagat er, har jag blott att tillägga min tacksamhet och mitt farväl.

Slut.

Nytt original-bibliothek, 13 [:2]

LASSE LUCIDOR DEN OLYCKLIGE.

Historisk Novell

af

Wilhelmina. Stålberg

STOCKHOLM.
ÖSTLUND & BERLING.
1850.

I.

EN HUSLIG SCEN.

I Westergöthlands aldraskönaste nejd, icke långt ifrån det herrliga Kinnekulle och nära den yppigt grönskande strand, mot hvars lummiga skogar den stolta Wenern håller sin klara spegel, ligger ett stort herregods med det anspråkslösa namnet *Tunatorp*. Besynnerligt nog utgör ordet *torp* slutstafvelsen af namnet på nästan de flesta egendomar i Westergöthland och den nästgränsande provinsen Småland, hvilket för långväga resande faller sig något besynnerligt, då dessa egendomar, så rika på skog, fiske och betesmarker, samt med mangårdsbyggnader, ofta nog liknande slott, utgöra den bjertaste motsats till hvad åtminstone vi, stockholmare och upplänningar, pläga benämna torp. Sådant är, företrädesvis, fallet med herregodset *Tunatorp*, hvilket utgör ett bland de skönaste smycken i den rika krans af vackra landtegendomar, som provinsen Westergöthland har att visa på sin åt Wenern gränsande kust.

Detta Tunatorp, som nu, för tredje och sista gången, omtalas såsom herresäte, för att sedan framkomma under en vida anspråkslösare både skepnad och benämning, var från medio af 1500-talet och vidare under större delen af 1600-talet, ett ganska litet och obetydligt hemman; men blef, alltifrån den tid, då Carl XI lät indela landtarmén, boställe för en fändrik vid Westgötha regimente. Det har sedermera under nyare tider, blifvit af enskildt man inköpt och sammanslaget med stora sträckor af skog och mark, så att det af sitt ursprungliga skick bibehållit ingenting annat än det förtjusande läget, tillika med namnet. Af den vidsträckta parken med sina engelska gångar, sina kinesiska bryggor, konstgjorda grottor, schweitzerhyddor m. m., visste man, på tiden för vår berättelse, icke det ringaste. Der ett tvåvånings *corps-de-logis* af sten nu sträcker sin stolta fasad och sina vackra flyglar, höjde sig då en liten röd, envånings träbyggning med gröna knutar, luckor och ingångsdörrar. Denna byggnings höga tak, belagdt med spånor och sedan svartlakeradt, så att det på långt håll glänste mot solstrålarna, bildade, med sina åt alla fyra väderstreck utskjutande vindskupor, ett slags kors, temligen konstmessigt och vittnande om smak och sinnrikhet hos en af den tidens byggmästare; — så tyckte man åtminstone då. Hvardera af dessa kupor, eller utbyggnader, utgjorde en vindskammare, då mellanrummet deremot bildade sjelfva vinden, eller loftet. Nästan på samma sätt, med ett rum åt hvarje väderstreck, var den undra våningen indelad, blott med den skillnaden, att dessa rum voro något större, samt att der fanns, midt i byggningen och gent emot den långt utskjutande, med tak öfverbyggda förstuguqvisten, som på ömse sidor var försedd med bänkar, en stor stuga, eller hvad vi kalla sal, hvilken om

hösten och vintern med sin i den vida spiseln ständigt flammande brasa, men om våren och sommaren deremot med sina friska löfruskor och blomsterqvastar, syntes ganska inbjudande.

Framför den nyssbeskrifna förstuguqvisten sträckte sig en med frodigt gräs bevuxen gård, skuggad af tvänne både till omfång och höjd ovanliga lönnar, hvilka i sednare tider, då förändrings- och förskönings-andan svept sina väldiga vingar omkring nästan hvarje trakt af vårt kära fädernesland, nödga's, i trots af deras ålder och ärevördiga utseende, suckande böja sina hjessor under den härjande yxan, emedan de skymde för utsigten. På den tid, hvarom vi gå att tala, utgjorde de ställets förnämsta prydnad, hvaremot den på byggningens motsatta sida belägna trädgården var utan både plan och skönhet, ehuru icke liten. Inga symetriska gångar funnos der, inga besåer och lusthus till skygd mot den brännande solen. En liten plommonskog i ena hörnet var temligen ovårdad och för öfrigt växte der, om hvarandra, päron-, körbärs-, äppel-, hassel- och oxelträd, bland askar, aspar, lindar, samt en och annan bok, som låtit förirra sig så långt från dess egentliga hemland.

Tunatorp, hvilket, såsom förut är nämndt, af konung Carl XI anslogs till fändriksboställe, egdes deremot allt från år 1650 till 1668 af en bland Westgötha Infanteriregimentes lägre officerare, benämnd Henrik Sjöblad. Denne hade köpt och tillträdt det ungefär halftannat år förrän han gifte sig med fröken Elisabeth Ensköld, en ytterst fattig flicka, men af gammal adel, hvilket på den tiden i mångas tycke vida ersatte bristen på egodelar. Och då den unge mannen, som sjelf var af temligen gammal adlig börd, fann fröken med de många anorna ganska vacker, var det utan mycken svårighet, som han fogade sig

efter sina föräldrars önskan att han skulle taga henne till hustru, sedan de förut hindrat honom att gifta sig med en annan flicka, föremålet för hans första ungdomskärlek, derföre att hon var ofrälse och således icke passade till fru åt en *adlig fändrik.*

I en af de fyra kamrarna på nedra botten af den rödmålade med gröna knutar och dito fönsterramar utsirade byggningen, just i den kammaren, hvars mot öster vettande fönster på något afstånd visade en skymt af Wenern, hvilken, glittrande i morgonsolens strålar, liknade en lysande silfverduk, befann sig, under en vacker juni-morgon 1652, husets lilla värdinna, den nyss tjugutvå-åriga fru Elisabeth Sjöblad, som hvardagsvis benämdes rätt och slätt *Lisen.* Hon var klädd i hemväfdt bomullstyg, rödt och hvitt, men med oerhördt breda ränder. Drägten bestod af först en vid, mångveckad kjortel och sedan en kofta, med långa skört, hvars tätt åtsittande lif visade den lika fylliga som smidiga växten, lemnande halsen nästan obetäckt, om man undantar en liten grön silkeshalsduk, hvilken, här och der uppstickande mellan den rödrandiga, något mycket urringade koftan och de bländhvita skuldrorna, bildade liksom ett och annat grönt blad bland en mängd rosor och liljor. Det lilla näpna ansigtet, af naturen öppet och vänligt, men nu skuggadt af något bekymmers moln, infattades i den hvita ramen af en besynnerlig mössa, gjord af linong, med stort rundt nackstycke och hvars gárnering, bestående af tvänne breda motvecksrimsor, bildade liksom vingar på sidorna, men lemnade pannan bar i midten. Ett visst tio qvarter bredt blårandigt lärftsförkläde, med en dervid fästad väldig nyckelknippa, fulländade den husliga drägten.

Den unga frun, som var sysselsatt med att spola garn till en för handen varande lärftsväf, upphörde

plötsligen med att trampa råcken och lät venstra handen, hvari hon höll garnändan, sysslolös hvila på knäet, medan hon försjönk i djupa betraktelser. Slutligen började läpparna röra sig och hon uttalade högt och tydligt de orden:

— Store Gud! . . . om han skulle älska henne ännu!

Men i detsamma hördes, från en vrå af rummet, ett ljud, som väckte fru Lisen ur sina drömmar och som, likt en frisk vindflägt, förjagade de tunga dimmorna från hennes själ: det var den späda rösten af ett tre månader gammalt barn.

Den unga modern rusade upp, sköt ifrån sig spolråcken och ilade till vaggan, hvarifrån hon upptog den lilla, tryckte sina läppar mot dess späda kind och återvände till fönstret, der hon satte sig med sin älskling i famnen.

— Magga! Magga lilla! — sade hon, jollrande och lyftade barnet i jemnhöjd med sitt eget nyss så mulna, nu så glädjestrålande anlete. — Är hon vaken? — Tycker hon om att vara i händerna och slippa ligga i vaggan, då hon icke sofver?

Så fortfor hon att jollra och smeka med barnet, hvarunder hon icke märkte att dörren gick upp och hennes man inträdde i rummet.

Henrik Sjöblad var en lång och groflemmad krigsbuss med ett vackert, ehuru starkt solbrändt ansigte, långt, rakt hår af mörkbrun färg och ett par ännu mörkare, yfviga knäfvelborrar. Han var, såsom till hvardags och icke för dagen tjenstgörande, klädd i ett par straxt nedanför knäet slutande, ofantligt vida benkläder af grått lärft, blå yllestrumpor, samt skor med silfverspännen, men hade för öfrigt en gammal kyllerrock, på hvars många fläckar och brister det

tydligen märktes, att den icke längre dugde till uniformsrock, ehuru den icke var nog sliten, för att helt och hållet bortläggas.

Då fändrik Sjöblad, som tycktes vara en man af omkring tjugoåtta års ålder, helt tyst och långsamt inträdde genom den på glänt stående dörren, var det icke med kärlekens blick han sökte sin unga maka: tvärtom stannade han, med rynkade ögonbryn och en viss missnöjets knipning på munnen, på något afstånd från moder och barn.

Den förra blef honom nu varse och då hon icke längre syntes plågad af de ledsamma tankar, som nyss nedtyngde henne, blickade hon på sin man och log, såsom endast en kärleksfull mor är i stånd att le:

— Se, Henrik, flickan börjar redan att visa förstånd. Se hur hon skrattar! — O, gud, hvad hon är söt! — Ser du! . . . Men, så stå då inte så långt borta, utan kom närmare!

— Jag ser — sade Sjöblad med oförändrad min och utan att röra sig ur fläcken.

Frun såg på honom något förvånad; och då hon märkte att han var vid elakt lynne, tog hon, såsom mången älskvärd qvinna före och efter henne, sin tillflykt till barnet, görande dess oskuldsfulla gratie till medlare och till jemnare af det synbara missförhållandet. Med den späda Magdalena på armen gick hon fram till dess far, lade sin hand på hans skuldra och yttrade, ännu med sitt behagliga leende:

— Vill lilla Magga gå till far? — Se på far och skratta!

Faderskänslan, hvilken lifvat Sjöblads ansigte endast så lång tid, som erfordrades till en kort smekning, dervid han med sitt grofva finger strök omkring barnets hals, lemnade åter rum för det dystra uttrycket, och han yttrade i hvass ton:

— Magga? — Magga? . . . Hvad är det för slag? . . . Jag tycker icke om att du kallar flickan så, när hon är döpt till Magdalena *).

— Jag tyckte icke heller om, att hon skulle hafva detta stygga och fula namn — genmälde frun, i det behaget skyndade på flykten, lemnande rum för en vrede, som ingalunda klädde; — men i alla fall måste jag hålla till godo dermed, blott för det att du ville så hafva det.

— Magdalena! . . . Är *det* ett styggt, ett fult namn? — ropade fändriken, tagande tre steg tillbaka.

Frun, som synbarligen var ond öfver att hon ej lyckats afvinna sin man en smekning, eller ens ett leende, fortfor i samma, något vresiga ton:

— Ja, det tillstår jag, att så mycket jag håller af den lilla flickan, lika mycket plågar mig hennes namn, ett namn, som jag aldrig har kunnat tåla; och då det nu icke kan hjelpas, emedan hon fått det vid den heliga dopfunten, så måtte du åtminstone unna mig att afkorta det. Icke kan jag väl, i hvart ord, rada upp den långa ramsan.

— Jag vet — sade Sjöblad, som gick att sätta sig på en stol — jag vet *hvarför* du hatar namnet Magdalena.

— Nå, ja — genmälde frun, som tog plats på en annan stol — jag vet, jag, deremot, hvarföre du så mycket älskar det namnet.

— Icke utgör *detta* för dig en giltig orsak att hata det? — yttrade mannen med en allvarsam blick på henne.

---

*) Det är bekant, att Magdalena Sjöblad i hvardag'ag kallades *Magga*.

— Icke skulle jag heller tro det vara anledning till motsatsen — menade frun.

— Kära Lisen! — återtog fändriken, betänkligt skakande på hufvudet — din svartsjuka på en stackars nu mera oskadlig varelse gör dig i sanning löjlig.

— Oskadlig! — utropade Elisabeth. — Oskadlig! . . . hur vet jag om hon är oskadlig för vårt lugn och vår husliga lycka? — Har du icke älskat henne, denna olycksaliga Magdalena Ek, alltsedan du var aderton år och hon fjorton? — Höll du icke på att bli vansinnig, för det du icke fick henne till hustru . . . och var det icke af blott lydnad för dina föräldrars vilja, som du, fullkomligt lika nöjd hvem du fick, sedan räckte *mig* din hand inför altaret?

— Jag nekar ej till att allt detta ju har sin fullkomliga riktigbet — svarade Sjöblad helt lugnt. — Men *hon*, den arma förskjutna, rår ju icke derföre.

— Ja så! — utropade fru Lisen och började bittert gråta — hon rår icke derför? — Och kanske du icke heller rår för, att du hänger fast vid det gamla, en gång slitna bandet, och undandrager *mig*, din inför Gud och menniskor lagligen vigda hustru, den kärlek jag har rätt att fordra — jag, som dock älskar dig så högt.

— Min kära Lisen — återtog Sjöblad — nu talar du oförståndigt. Du vet nog, om du blott vill sansa dig, att kärleken är något, som man hvarken tigger, eller trotsar sig till. — Då vi gifte oss visste du af min förra förbindelse. Du visste ock att jag gjorde allt, för att i en vacker och dygdig hustrus armar söka glömma hvad som varit, och du har ju sett huru du, förmedelst dina behag och dina goda egenskaper, småningom lyckats tillvinna dig min kärlek. — Laga nu bara så, att du icke genom ett ovänligt uppföran-

de jagar på flykten denna känsla, som nu lyckliggör oss begge.

— Oss begge! — upprepade Elisabeth och blickade upp mellan tårarna. — Ja, så trodde . . . så hoppades jag och var så outsägligt lycklig i denna min ljufva inbillning. Jag trodde att du småningom förjagade denna din fordna älskarinnas bild ur ditt hjerta, för att gifva allt bättre rum åt din hustrus . . . jag trodde att din envishet, att vilja uppkalla vårt första barn efter denna Magdalena, var blott en nyck, som jag småningom förlät dig, ehuru den i början kostade mig tårar — allt detta trodde jag, enfaldiga, och har derföre under de sista trenne af de aderton månader, som vi varit gifta, funnit mig, om icke just så öfverlycklig, åtminstone ganska belåten; tills på en gång, för några dagar sedan, en landstrykerska.....

— Lisen! — ropade Sjöblad, fallande henne i talet.

— Nå, ja — återtog frun, utan att låta skrämma sig — en landstrykerska. Hvad har du att invända mot det uttrycket? — Kom hon icke hit direkte från landsvägen, uthungrad, husvill . . . med en hungrig pojke vid sidan? . . . Och hon är *icke* gift, Henrik! — Vid tjugufyra å s ålder mor åt en sexåring . . . således redan vid aderton år så djupt fallen! — O! . . . jag blyges vid blotta tanken! — Naturligtvis kunde jag icke, såsom kristen menniska, neka herberge och bröd åt en fattig mor med sitt barn, som gråtande bönföll derom . . . Äfven om jag genast vetat hvem hon var, hade jag icke kunnat visa bort henne, ehuru mycket jag hittills hatat och nu föraktar henne; men jag kan icke förklara hvarföre hon redan vid första anblicken förekom mig så motbjudande, ja — så vidrig, att jag genast vände mig bort, fastän menniskan var långt ifrån ful. Jag undrade sjelf öfver

detta besynnerliga förhållande, tills du, efter några ögonblick, hemkom från åkern och med utropet *Magdalena!* sträckte emot henne dina armar, dem du dock genast lät falla, af blygsel öfver din hustrus närvaro.

Den unga fändriksfrun, som, under det hon talade om sin medtäflerska, röjde en allt mera stigande förbittring, gjorde här ett uppehåll, i tanka att hennes man skulle svara något; men han teg och fästade oaflåtligen sina ögon på det med smala strimmor på sneden inlagda ekgolfvet, som för en timma sedan blifvit beströdt med friskt doftande granris.

— Jag stod helt stum af bestörtning — återtog Lisen, — och jag började nu begripa hvarföre qvinnan och hennes barn på mig gjort ett så obehagligt intryck. Jag trodde, emellertid, att hon varit gift; ty hvad visste jag om hennes öden? — Jag hade aldrig velat tala med dig om henne . . . det var mig nog, att hon var till och att jag visste dig hafva älskat henne ända till ursinnighet. Döm nu om min förvåning då hon, sjunkande på knä för dig, under snyftningar utropade: "Henrik! för vår fordna kärleks skull unna mig en fristad här, så länge, tills jag får höra mig om efter något annat, eljest får jag förgås med mitt barn. Se den arma gossen! — Hans far, som är sängliggande sjuk, förmår ej mera beskydda oss. — Det är frun, som, liknande Abrahams hämdgiriga hustru, jagat oss ur huset. Lik den olyckliga Hagar, vandrar jag nu omkring med min son, utan tak, utan bröd, utan skydd."

Vid dessa ord lyftade Sjöblad sina ögon från golfvet och fästade dem på sin hustru med en på en gång öm och allvarlig blick, sägande:

— Välan, min kära Lisen — du har ett förträffligt minne, märker jag. — Jo, just så var det den olyck-

liga Magdalena talade. Och dessa ord, som du i ditt minne så väl bevarat, säg om de icke rörde ditt hjerta?

— Rörde mitt hjerta? — Nå, det måtte jag säga! . . . Det är just vackra ord för en ärbar hustru att stå och afhöra. En sådan der förderfvad varelse, som icke blyges att helt öppet erkänna sig hafva en annans man till fader åt sitt barn, djerfves tillika åberopa den fordna kärleken hos en hederlig karl, som nu är gift, och hvars lagvigda, ärliga, anständiga och trogna hustru står bredvid och hör på alltsammans! — Det är väl icke att bli rörd, utan snarare förargad öfver.

— Också blef du det, vida mer än du hade bordt, kära Lisen, och jag skulle önska, för vår kärleks och lyckas skull, att du visat ett helt annat uppförande, än du gjorde. Hade du, mild och deltagande, såsom hvarje ädel qvinna bör vara mot den fallna, talat beskedligt vid Magdelena, tröstat henne och hyllat hennes barn, i stället att med alla tecken till afsky stöta det ifrån dig, så hade jag, vid den klara himlen öfver oss, fallit till dina fötter och dyrkat dig, såsom mitt lifs hulda engel, såsom den, hvilken Gud sändt att ånyo blomsterströ min väg, från hvilken ett oblidt öde en gång uppryckt alla blommor, att ånyo stämma till samklang det brustna strängaspelet i min själ. Nu deremot såg jag mig förenad med en vanlig, ganska vanlig qvinna, medan Magdalena, denna herrliga, riktbegåfvade flicka, som vid min sida skulle blifvit en engel, genom en bofs nedrighet och flera elaka menniskors samfäldta bemödanden gått förlorad.

Dessa ord från makens mun verkade som dolkstyng på den stackars Elisabeth. Hon lade barnet i vaggan, mot hvars lilla hufvudgärd hon lutade sitt af

tårar öfversköljda ansigte, utropande under konvulsiviska snyftningar:

— Himmelens Gud! — det är då sannt! . . . sannt . . . sannt! . . . Den är då verklig, denna olycka, som jag icke ens i inbillningen vågade fatta! . . . Du älskar henne ännu . . . henne . . . och henne allena . . . medan jag är ingenting för dig!

Den hittills så allvarlige mannen började nu att vakna. Han satte sig på en stol bredvid vaggan, drog den snyftande hustruns ansigte i sitt knä och bad henne, i en öm ton, att hon skulle lugna sig.

— O, hvad mannen dock är sjelfvisk och obillig! — fortfor hon att klaga. — Jag begär ju icke för mycket, då jag fordrar din kärlek i utbyte mot den gränslösa tillgifvenhet jag egnar dig. Är det väl underligt om jag harmas, om jag lider, då jag ser dig vid den oförmodade åsynen af din förra älskarinna blifva som om du knappast kände mig mera, och, oaktadt den förnedring hvaruti du finner henne, och som du säkert förut vetat af, fastän den för mig varit obekant, blifva allt mera kall för mig och hafva tanken och ögon endast för henne? — Gå till dig sjelf, Henrik. Om du älskade mig, såsom jag dig — hvad gjorde du väl vid åsynen af en man, som du visste mig hafva älskat af hela min själ? . . . Månne du öppnade din famn för honom? . . . Månne du smekte och hyllade honom? — Lägg handen på ditt hjerta, Henrik, och svara mig uppriktigt om du gjorde det.

Dessa ord innehöllo en sådan slående sanning, att Sjöblad, långt ifrån att kunna vederlägga dem, tvärtom måste för sig sjelf tillstå att hans hustru hade rätt.

Utan att svara, lyftade han henne upp från golf-

vet, satte henne på sitt knä och lät henne, lik ett bedröfvadt barn, gråta ut vid hans bröst.

— Jag bemödade mig — återtog Elisabeth mellan tårarna — jag bemödade mig i början att icke tro hvad jag såg, nemligen att du mot mig blef allt kallare. I stället att plåga dig med någon förebråelse, fördubblade jag mitt bemödande att behaga dig. — Förgäfves! — du hade för mig icke mer något vänligt ord, knappt en smekning för vårt lilla barn.

— Om jag mot dig visat mig kall — och kanske äfven varit det – vidtog nu Sjöblad, — så är det af billig harm öfver din hårdhet mot den stackars Magdalena, icke af återvaknande kärlek till henne, som sedan hon beklagligen blifvit offer för en nedrig gubbes utlagde försåt, aldrig mer kan hos mig väcka någon annan känsla än medlidandets, tillika med den ständigt aggande tanken på hvad hon *kunnat* vara, om icke grymma föräldrar skiljt oss åt. Jag ville blott att den, som frivilligt räckt mig sin hand, under löfte att åtnöja sig med den ljumma känsla jag i början kunde egna henne, skulle . . .

— Skulle åtnöja sig med att, under hela lifvet dela ditt hjerta med henne, som förr egde det odeladt? — inföll Elisabeth.

— Nej, icke så — återtog fändriken — ty en gång skulle jag dock öfvervinna denna första kärlek, för att ensamt och uteslutande älska min maka, mitt barns mor.

— Ack! — suckade den unga frun — det var hvad jag alltid hoppades, och det skulle äfven hafva inträffat, så vida icke *hon*, den olycksaliga, haft den fräckheten att komma hit, just hit, för att begära gästfrihet. Kunde hon icke hafva gått *vår* dörr för-

bi? . . . Var det så roligt för henne, att se dig tillsammans med din hustru . . . ditt barn? — O, jag ber dig, Henrik, jag bönfaller hos dig under brännheta tårar: — aflägsna denna qvinna, och det så snart som möjligt, såvida ditt eget hela lifs lugn är dig kärt. — Haf henne genast härifrån med sitt barn; ty icke förr kan jag få någon ro. Så länge hon vistas under vårt tak, sofver jag ingen enda natt, utan att i hvarje ögonblick spritta upp af en oförklarlig oro.

— Besynnerligt! utbrast fändriken. — Fruktar du väl att den fromma Magdalena, hon, som icke uppsåtligen skulle vilja trampa på en mask, än mindre skada någon menniska, skulle vilja göra oss något ondt?

— Jag vet icke bestämdt hvad jag fruktar, Henrik; *ett* blott vet jag, och det är att jag icke mer förmår draga andan såsom förr, sedan dessa varelser kommo hit. Qvinnan ginge väl ändå an . . . men hennes pojke . . . Åh, den är förskräcklig!

— Hvad säger du, hustru? . . . Den lilla vackra gossen med de rika bruna lockarna och de stora blå ögonen, som . . .

— Som ega en sådan förunderlig blick — inföll frun — och som skjuta blixtar under de svarta ögonbrynen. — O, det är något helvetisk i de ögonen . . . något, som kommer mig att rysa. Min morbror, David, som har farit så mycket till sjös, berättar ibland om en hop underliga djur, som skola finnas derute i de varma länderna: bland annat har han talat om tjusormen. Just en sådan tjusare föreställer jag mig att Magdalena Eks gosse är, och jag säger dig, Henrik, att förr eller sednare kommer den gossen

att anställa någon stor olycka här i huset; så mycket känner jag på mig.

En dräng, som nu helt dristigt inträdde och frågade om han skulle köra upp det lilla ploglandet, till venster om kalfhagen, afbröt här de båda makarnas samtal och kallade fändriken ifrån sina familje-angelägenheter till omsorgen om sitt landtbruk, hvilket han skötte med en på den tiden alldeles ovanlig sakkännedom.

2.

FÖRNÄMT FRÄMMANDE.

Dagen efter ofvananförda husliga uppträde färdades tvänne ryttare på landsvägen, som leder till Skara. Ehuru båda redo på utmärkt vackra hästar, af synbarligen utländsk, sällsynt race, väl ryktade och med väl kammade mahnar och svansar, märktes dock, redan på långt håll, att de båda ryttarne voro långt ifrån kamrater och sällskapsbröder, ithy att den ene, med en hållning så ledig och behaglig, som om det gällt att tornera inför ett sällskap af sköna damer, helt obesväradt handterade den ömsom dansande, ömsom sig stegrande stridshingsten, då deremot den andre, hvilken ständigt red efter, på ungefär tre alnars afstånd från den förste, satt uppsträckt i sadeln, styf och stel, som om öfra delen af hans kropp bokstafligen hade varit fastsurrad vid en hummelstör.

Den förste ryttaren var den under drottning Christinas tid och sedan allt intill sin död så betydelsefulle och namnkunnige grefve Carl Gustaf Wrangel, lika tapper till lands som till sjös, hvarföre han i en

person förenade de eljest vanligen så skiljda kallen af *riksamiral* och *fältmarskalk*.

Carl Gustaf Wrangel var, vid denna tiden, en man i sina bästa år, med en fin, välbildad, äkta aristokratisk fysionomi, och en växt så ädel och hög, att den gerna kunnat tjena till modell för en Antinous. Han var, för tillfället, klädd i en blå, tätt åtsittande rock af fint engelskt kläde, rikt utsirad med guldsnodder, i alla möjliga bugter och svängningar sydda på både skört, uppslag och bröst. Benkläderna voro af samma slags tyg, ehuru utan guld, korta och oformligt vida. På hufvudet bar den ståtlige herren en hatt med vida brätten, på ena sidan uppfästad med en agraff af stort värde, derifrån tvenne hvita strutsfjädrar svajade. Omkring halsen hade han en stor, nedviken krage af hvitt tyg, förfärdigad af klosternunnor i Gent, och så konstig, att den mången gång väckte både undran och harm hos de svenska damerna, hvilka omöjligen kunde åtaga sig att brodera en dylik. Öfver axeln satt en blå och gul fältbindel af siden, samt vid venstra sidan ett äkta saracener-vård med briljanteradt fäste. Fotbeklädnaden utgjordes af ett par mjuka elghudsstöflar, försedda med guldsporrar.

Den ryttaren, som red i fotspåren af fältmarskalkens häst, var hvad man i våra dagar kallar *ordonnans*, men som på den tiden benämndes ridknekt. Det var en trogen själ, en lika tapper som tillgifven tjenare, hvilken redan i många år varit oskiljaktig från grefvens sida, fäktat under honom både till lands och sjös, samt mer än en gång vågat lifvet för sin älskade herre, af hvilken han ock värderades ganska högt. Nu var han en karl af omkring fyratio års ålder, martialisk, ja, nästan grym att skåda, och enligt vanan klädd i den för en kavalleri-korpral på den ti-

den brukliga uniformen, ty korpral var den rang, som Erik Bom innehade.

Det var jemnt två år före drottning Christinas nedstigande från thronen, och således en lika orolig som olycklig tid för vårt fädernesland. Ty en hvar vet hvilka oordningar som under denna monarkinnas sednare regeringsår hade innästlat sig i Sverige och der gripit omkring sig som ett förstörande ogräs. Wrangel, hvilken, som en äkta riddersman och nordisk krigare, näst Gud och sin ära älskade det land, som sett honom födas, sörjde, liksom mången rättskaffens man på hans tid, djupt och innerligt öfver Sveriges förfall, men ändå mer öfver det allt mer öfverhandtagande moraliska förderfvet hos henne, som af ödet blifvit satt på Wasarnas lysande thron, men som sjelf visade sig så ringa akta denna lycka och heder. Det var således icke underligt, att den stora fältherrens blick nu var mulen, fastän himlen var så blå, luften så ren, grönskan så frisk och böljan så glittrande.

"Ack, mitt dyra, mitt arma fädernesland!" suckade han i tankarna och nedsänkte hufvudet, medan han lät tygeln hänga slapp öfver den ädle hästens glänsande hals — "hvi har jag icke magt, som jag har vilja, att rädda dig från det förderf, hvari du råkat genom en lättsinnig qvinnas förvållande? — Och denna qvinna var likväl så rikt begåfvad, var af Gud utrustad med så stora själsegenskaper, så ovanliga snillegåfvor och — hvad mer! hon är dotter af den store Gustaf Adolph, hjeltekonungen, den krönte martyren, hvars ädla hjertblod, för den sanna religionen utgjutet på Lützens slätt, icke kan annat än ropa ve och förbannelse öfver de Svenskar, som affalla från den lära, för hvilken han gick att spilla sitt lif. Huru mycket mer skall det icke då nedkalla Guds hämd öf-

ver hans enda ättling, som, icke aktande det rika arfvet af ett stort, frejdadt rike, det heliga testamentet af ett ädelt och tappert folk att styra och lyckliggöra, uppenbarligen missaktar både religion och folk, samt umgås med planen att frånsäga sig båda. — Ha, Christina! — du, som fordom var så stor, så frejdad i alla länder, så firad och beundrad! — hvem skulle väl hafva anat att du, från den lysande bana du i din ungdom beträdde, skulle småningom vika af på en väg, som, långt ifrån god, långt ifrån att leda till ära och berömmelse, leder till din lyckas och ditt ryktes graf?"

Den tappre mannen afbröt här, för några ögonblick, sin föga uppmuntrande tankemonolog, men fortsatte den sedermera sålunda:

— Förskräckligt! Ingen ro, ingen personlig säkerhet! — Uppror bland allmogen, missnöje bland de bättre lottade! . . . Rikets finanser förstörda! . . . Skattkammaren tömd . . . alla kronogods bortskänkta åt för det mesta dåliga eller odugliga lycksökare! . . . Kyrkorna tomma, medan gator och torg hvimla af musikanter och gycklare! . . . Jesuiter icke blott insläppta i landet, utan ock vid hofvet upptagna och hedrade, medan mången rättsinnig och gudfruktig Svensk får stå tillbaka! . . . Sederna ohjelpligt förderfvade . . . alla pligtens, sedlighetens och ordningens band lossnade . . . sådan, o Sverige, är den bedröfliga tafla du nu företer och från hvilken dina andliga och rättskaffens inbyggare gerna *ville*, men icke *kunna* bortvända sina blickar!"

Ånyo gjorde fältherren ett uppehåll i sin tankemonolog och började att med mera fart rida framåt vägen, hvarvid hästen tydligen förnam att den välkända husbondehanden manierade tyglarna. Den ädle ryttaren lät, under en längre stund, förströ sig af den

honom omgifvande herrliga naturen, af blomsterängarnas doft, af sommarvinden, som lekte med hans rika, långt nedhängande bruna lockar, samt af de hvita eller mångbrokiga fjärilar, som parvis fladdrade omkring hästens hufvud, för sekunden sättande sig än på det med perlor rikt utsirade hufvudlaget och betslet, än på den mot solens strålar blänkande bröstplåten med det Wrangelska vapnet anbringadt i guld på blått stål, ett verkligt mästerstycke af ciseleringskonst.

Ändtligen fästades den tappre grefvens blick på en lärka, som flög upp från ett träd vid vägen och med snabba vingslag höjde sig i luften, der hon snart med horizontelt sträckta vingar stilla seglade allt högre och längre i det oändliga blå. Denna syn återförde fältherrn till sina betraktelser, hvilka, om de varit klädda i ord, hade lydt ungefär sålunda:

"O, att jag, liksom denna lärka, kunde svinga mig långt bort! . . . Jag sluppe då se och bevittna det, hvarvid mitt Svenska hjerta blöder, som om en med hylling försedd dolk vore slungen derigenom. — Dock — liksom lärkan från sin luftsegling snart återvänder till boet i den älskade nejden, så drages väl äfven jag af mitt hjertas varma längtan tillbaka till det kära — o ve, att jag tillika skall nödgas säga det *beklagansvärda* fäderneslandet! — Och denna snillrika drottning . . . hvilken ond ande är det väl, som drifver sitt spel med henne? — Ständigt lösare grundsatser . . . ett allt mera i ögonen fallande förakt för hvad skickligt är . . . ett allt djerfvare trots af det passande, af ärbarheten, som utgör en qvinnas ädlaste smycke, hon må sitta på konungastolen eller vid sländan . . . ett allt fräckare åskådliggörande af de laster, dem hon hittills åtminstone sökt dölja för verldens blickar! — Och denne Spanjor, denne förhatli-

ge don Antonio Piementelli, *) som kommit hit, utan att tyckas vilja återvända till sitt land; — säkert är han en bland de mörkrets andar, som hafva försvurit sig mot vår ännu så älskade drottnings både timliga och eviga välfärd. Hvad kunna de väl hafva att tala, att uppgöra, att afhandla, under deras beständiga och långa sammanvaro på tu man hand? — Åh, säkert icke något godt; säkert icke något, som länder till drottningens och rikets fromma."

Här afstannade, för tredje gången, den store fältherrens tankegång, i samma ögonblick som han stannade med hästen och, vändande sig till korpralen, yttrade:

— Kan du säga mig, käre Bom, hvad det är för ett litet vackert ställe, hvars tak synes derborta, mellan träden?

— Nej, herr fältmarskalk, — svarade den tillfrågade, läggande tvenne fingrar på sin blanka pikhufva. — Nog har jag färdats denna vägen mer än en gång, men det är nu så länge sedan och jag har, under tiden, sett så många andra trakter, att jag icke finner mig stort hemma här.

Ridten fortsattes ännu en stund, hvarunder, genom vägens beständiga slingring, det vackra landtstället, som nyss fästat grefvens uppmärksamhet, helt och hållet försvann för hans blickar, tills, vid krökningen omkring en liten skogsdunge, det plötsligen åter framstod med sin rödmålade byggning och sina väldigt skuggande lönnar.

---

*) Historien omtalar en Spansk ambassadör med det namnet, som år 1652 anlände till Sverige och som, vida mer än höfviskt var, åtnjöt Christinas gunst. Han påstås hafva varit en jesuitismens anhängare och träget arbetat på drottningens öfvergång till katholska läran.

— Ett litet trefligt ställe, på min ära! — utbrast Wrangel och lät sina ögon med synbar förnöjelse hvila på den lilla vestgöthagården, som var ingen annan än Tunatorp, der fändrik Sjöblad bodde.

Ridknekten nickade pligtskyldigast sitt bifall och sade ett långsamt och torrt: *Ja-ha.*

Men nu märktes, i det frodiga gräset under de stora lönnarna, något som tumlade sig, och som man i början trodde vara en hund, tills det, då den tumlande varelsen hastigt sprang upp och stod på två fötter, befanns vara en gosse af ungefär sex års ålder.

Det var, i sanning, en behaglig syn, detta yra barn, som från en hög, snöhvit panna skakade det långa i oordning komna mörkbruna håret och derefter, då han ännu icke märkte de på vägen utanför sakta framridande, började att med de mest lätta och smidiga rörelser, galoppera omkring gården och under barnslig, nästan vild lek afslå grästopparna med ett litet spö, som han hade i handen.

— En rasande vacker pojke! — yttrade Wrangel, som var ytterst barnkär.

Gossen märkte nu bullret af annalkande hästfötter och stannade plötsligt för att med undran betrakta de resande, såsom barn pläga göra.

— Hör hit, vildbasare! — ropade grefven, ridande närmare staketet, som skiljde gården från landsvägen.

Gossen satte en spotsk min på sig och strök med sin lilla knubbiga, solbrända hand öfver ögonen, för att få undan håret; men svarade icke.

— Kom närmare, hör du! — sade Wrangel.

— Jag heter inte vildbasare — yttrade då gossen med ett uttryck i sitt lilla ansigte, som om han funnit sig ytterst förnärmad.

— Ja så; — nå, hvad heter du då?

— Jag heters Lars Strusshjelm, — svarade barnet och klef fram till staketet med så stolta steg, som om det varit en kronprins.

— Strusshjelm! — upprepade fältmarskalken liksom för sig sjelf och med yttersta förvåning. — Strusshjelm! . . . Lars Strusshjelm! — Så heter ju den gamle amiralen, till hvilken jag nu är stadd på resa, men icke heller någon annan, så vidt jag vet, ty inga barn har det gamla folket, så att denne pilt kunde vara hans sonson.

Han grubblade ännu ett par sekunder på denna gåta; ändtligen frågade han:

— Hvad heter din far, gosse?

— Strusshjelm — svarade barnet.

— Jag menar pojken är galen! — utbrast grefven alldeles förbryllad. — Hör du — hvar bor din far?

— På Martorp, — blef svaret.

— Således ändå den samme — utropade grefven.

— Martorp heter ju stället, dit vi nu skola rida och der den gamle hedersgubben, som förr varit en så tapper sjöbuss, nu ligger och drages med en svår sjukdom, efter hvad jag hört, och som säkert för honom i marvatten endera dagen. — Hur kan det här hänga ihop?

Han frågade vidare:

— Hvad heter det här stället?

— Det vet jag icke.

— Och du, hvarför är du icke hemma hos din far?

— Jag får inte det . . . och inte mor heller.

— För hvem?

— För fru Sara, som körde bort oss häromdagen.

Fältmarskalken blef allt mera förundrad; han visste icke hvad han skulle tänka om alltsammans. Ändtligen frågade han:

— Hvem bor här?

— Här bor farbror Henrik — fick han till svar.

— Farbror Henrik? — Hvad är det för en?

— Det *är* farbror Henrik; folket kallar honom fändriken, men jag kallar honom farbror Henrik och mor säger bara Henrik.

— Jag måste hafva reda på det här — yttrade grefven vidare, och vändande sig till Erik Bom tillade han:

— Min käre Bom, du får lof att rida in här och fråga efter namnet på så väl gården som gårdens egare. Om han är hemma så säg, att jag önskar ett samtal med honom.

— Skall ske, herr fältmarskalk — svarade Bom och lagade sig till att efterkomma befallningen, då i detsamma ett helt annat föremål fängslade hans uppmärksamhet och han utropade med en mustig knekted:

— Tusan . . . en sådan sötnos till qvinna der står, och det med en liten unge på armen! — Bomber och granater, är hon icke så vacker, som de katholska madonnorna med Christusbarnet i famnen.

Wrangels blick följde nu riktningen af Boms och såg en vacker ung qvinna med ett spädt barn på armen framträda på förstugubron, men draga sig tillbaka vid åsynen af de främmande. I detsamma ropade den lille gossen med nästan gråtande röst:

— Aj! aj! — se der är ugglan!

— Ugglan! hvad menar du? — frågade grefven.

— Det var fru Lisen med ugglan på armen — genmälde gossen.

— Ugglan! — det var ju ett litet barn, din stolle!

— Ja, mor kallar henne också för ett litet barn . . . men jag kallar henne ugglan, för hon har så stora ögon . . . och så skriker hon, alldeles som en uggla . . . Och jag är så rädd för henne, att jag springer bara jag får se henne.

— Såå? . . . du är en pultron, hör jag, — yttrade grefve Wrangel. — Det passar eljest föga en gosse att springa undan af rädsla. Hurudan krigare skall du kunna bli med tiden, om du talar om att vara rädd?

— Krigare? — Det tänker jag aldrig bli. Krigare bara sticka ihjäl folk. — Nej, jag vill lära läsa jag, så slipper jag bli ihjälstucken.

Nu återkom Erik Bom, som hade varit inne för att uträtta sin herres ärende; men han kom ej ensam utan åtföljd af herrn på gården, den unge och raske fändrik Sjöblad.

— Ha! hvad ser jag? — ropade fältmarskalken då han blef fändriken varse, och räckte, med ett fryntligt leende, sin hand åt den unge mannen, som med glädjestrålande anlete skyndade ut genom grinden.

Herr Sjöblad gjorde en ödmjuk helsning och betygade sin glada öfverraskning, att få äran se herr fältmarskalken der på trakten.

— Icke mindre öfverraskad är *jag* att träffa *dig* här, min käre Sjöblad — yttrade Wrangel i det han lätt hoppade ur sadeln; — och efter som nu händelsen fogar så, att jag kan få språka några ord med dig, så bjuder jag mig, helt dristeligen, till din gäst på en liten stund.

— För mig skall det bli en lika stor heder som glädje, att under mitt ringa tak få hysa en så ärad gäst — svarade fändriken, i det han förde den främmande öfver gården och in i den stora gäststugan, der det färska löfvet och det nyss påströdda, finhackade granriset fägnade grefvens både syn- och luktorganer.

Han hade icke väl satt sig ned på en af de blåmålade trästolarna, förrän en piga inbar och på det stora ekbordet framsatte ett stort tennstop med friskt, ur källaren nyss upptaget öl, jemte tvänne små bägare af silfver. För den resande, som hade blifvit törstig af den långa ridten i solsken och damm, var detta en ganska välkommen syn, och sedan fändriken gifvit befallning om korpral Boms rikliga förplägande, satte de båda männen sig tillrätta vid bordet och värden kredensade sitt förnäma främmande af den friskt bornerande, välsmakande drycken.

— Nå, min käre Henrik! — började Carl Gustaf Wrangel — det är nu allt bra många år sedan du som skeppspojke följde med på flottan, der jag förde befälet.

— Ja, väl, herr grefve och fältmarskalk — svarade Sjöblad; — jag var då en fyr på tretton och ett halft år.

— Och hur gammal är du nu?

— Nu har jag fyllt mina tjuguåtta år. — Jo, jo; en hvar kommer till ålder, om han får lefva.

— Det är allt en hög ålder, som du har kommit till — inföll Wrangel skrattande. — Men säg mig: har du aldrig ångrat att du öfvergaf sjön?

— Aldrig, herr grefve. — Min håg stod aldrig till den trolösa vågen. Strider jag till lands, så har jag blott *ett* slags fiender att bekämpa; men är jag

ute på hafvet så har jag tvänne slag, lika farliga, nemligen både menniskorna och elementerna.

— På sätt och vis kan du ha rätt — genmälde fältherren; men jag känner båda slagen af stridssätt och afskyr intetdera. På sjön svalkar det så godt kring både kind och bröst, och en väl utförd sjömanöver skärper eftertankan. — Dock, låtom oss tala om dig. — Hur finner du dig nu på din plats?

— Temligen väl, herr grefve. Mot mitt befäl har jag ingenting att invända och jag söker alltid *så* ställa mig, att icke *det* heller må hafva något att invända mot mig. Men hvad åter angår våra politiska ställningar, så . . .

— Så äro de icke outhärdligare för dig, min käre vän, än för hvarje annan svensk man — föll grefven honom i talet. — Vi skola lemna politiken, min gosse, och endast tala om dig och dina enskilda förhållanden; ty jag tycker alltid så mycket om dig och har flera gånger undrat vid hvad regimente du slog dig ner, sedan du beslöt att bli landtkrabba, som sjögastarna säga. Hur är det med din far, majorn? . . . lefver han ännu?

— Ja, gud ske lof, både min far och min mor lefva och bo ett par mil härifrån; det är derföre jag har gått in vid Westgötha infanteri.

— Godt. — Du är ju gift också?

— Ja, sedan halftannat år.

— Såå? —, Jag såg då nyss en skymt af din unga hustru och hon var, i sanning, ganska vacker. Jag förmodar att hon är af god familj?

— Hon är en fröken Ensköld. Hennes far var kapten och blef skjuten i tyska kriget.

— Nå, hon har skänkt dig en son, redan?

— Nej, gunås; det ville sig icke så väl; det är allt bara en liten flicka.

— Nå nå, gif dig tillfreds — bättre lycka en annan gång! — tröstade fältherrn.

— Ja, få se — sade Sjöblad och tömde sin bägare.

— Men, hör på — yttrade Wrangel åter — en sak måste jag hafva reda på. Ja, jag kan icke längre berga min nyfikenhet, hvilken är så stor, att jag, änskönt, jag icke visste att jag här skulle träffa en bekant, lät min ridknekt gå in för att fråga hvem som bodde här och om jag kunde få ett samtal med värden eller värdinnan.

Sjöblad såg frågande på den talande.

— Hvad är det — återtog denne — för en liten gosse, som springer och leker här på gården? — Det här stället fästade min uppmärksamhet, redan på långt afstånd, och då jag kom närmare höll jag stilla med hästen, för att betrakta huru vackert och trefligt här var. Då fängslades mina blickar af ännu ett annat föremål, nemligen en liten alltför näpen pojke, som sprang på gården och gjorde allehanda odygd, men såg innerligt bra ut. Jag ropade hónom till mig och frågade hans namn. Döm om min förvåning, då han kallade sig Strusshjelm, — ett namn som, enligt hvad jag bestämdt vet, icke bäres af mer än en enda person inom Sverge, och det är gamle *amiral* Strusshjelm, som både du och jag känna sedan gammalt och till hvilken jag just nu är stadd på resa, emedan han skickat mig ett bud, med begäran att få säga mig några ord innan han dör. Gubben lär vara mycket sjuk.

— Ja . . . han är så — svarade Sjöblad och stirrade framför sig med en tankspridd min. — Jaså . . . så att herr grefven och fältmarskalken är stadd på resa till *honom!* . . . Hm! hm! — deruti ser jag ett Guds finger.

— Hvad menar du, min vän?

— Ack, jo — herr grefven, som är så ädelmodig, kunde möjligen uträtta något godt med denna resan.

— Det är hvad jag hoppas. Jag kommer i tillfälle att säga några lugnande ord åt en stackars döende gubbe, som kanske torde hafva det ganska hett bland plågornas bränningar och skär, innan han får kasta ankar i den rätta hamnen. Dock — hvad mer? — Jag fick ju icke veta hur det hänger ihop med gossen.

— Ack! — suckade Sjöblad — det är en lång och bedröflig historia och som äfven rör *mig* ganska nära.

— Men, så säg då: hvems är barnet och hvarför kallar det sig Strusshjelm?

— Det är icke så utan all grund det, herr grefve — fastän den stackars ungen ej i längden lär få bära sin fars namn.

— Sin fars? — Nu talar du i gåtor, Sjöblad.

— Visst icke, herr fältmarskalk. Den lille pojken är verkligen en son af Amiral Strusshjelm.

— Amiral Strusshjelm? — Omöjligt! — gubben är visst sina sjuttio à sjuttiotvå år; och att hans äktenskap är barnlöst, är lika säkert, som att jag sitter här hos dig.

— Hans äktenskap, ja; och då jag sade, att gossen ej får bära sin fars namn, så antyder det att han är en bland dessa olycksbarn, hvilka födas liksom med ett moraliskt brännmärke.

— En oäkta son, således? — Emedlertid finner jag det besynnerligt, att amiralen på sina gamla dagar . . . . .

— Icke försmår att vara en nedrig förförare, en eländig skurk — föll honom fändriken med flammande

ögon och lågande kinder i talet. — Värdes förlåta att jag är nog oskicklig afbryta herr grefvens ord, men jag blir så uppbragt hvar gång jag tänker på den gamle skälmen, att hela min blod kokar; och vore han icke en gubbe och dertill sängliggande sjuk, så visst skulle jag med svärdet i handen fordra honom till räkenskap för sitt mer än dåliga handlingssätt.

Sjöblad kastade sig åter ned på stolen, hvarifrån han under talets ifver uppstigit, sträckte ut fötterna och lutade sig i en tankfull ställning mot stolskarmen, hvarvid han med handen skuggade sitt starkt rodnande anlete.

— Men så berätta mig då hur det hänger ihop — uppmanade grefven — och jag lofvar dig deremot att göra allt hvad i min förmåga står, för att i någon mån bringa reda i denna sak, hvari du tycks taga en så ifrig del.

— Ja, vid Gud tager jag icke stor del deri och måhända vida större, än jag för mitt hjertas lugn och min samvetsfrid *borde* göra. Nå väl! så hör mig herr grefve och fältmarskalk, och värdes sedan sjelf dömma, om icke hvarje hederlig och bra karl kan känna hjertat vända sig i bröstet vid tanken på en sådan gammal räf.

— Så berätta då: jag hör med alla öron — svarade Wrangel, som sjelf iskänkte en bägare öl åt sig.

— Då jag — började fändriken — efter min första resa till sjös återvände till mina föräldrar, för att öfvervintra der, lärde jag känna en liten flicka, Magdalena Ek, då endast tio år gammal, således fyra år yngre än jag. Hon var dotter af en komminister, som nyligen flyttat dit på orten i stället för den förre, som fått pastorat. Magdalena och jag sågo hvarandra nästan dagligen, lekte tillsammans och kommo väl

öfverens, och ingen tänkte på att detta kunde vara något farligt för vår framtid. Om våren reste jag åter ut, denna gången med amiral Strusshjelm, och glömde snart, under bullret på sjön, min lilla lekkamrat på landbacken. Men då jag, vid nyss fyllda aderton år, ånyo kom att öfvervintra hemma, var det på en gång och för alltid slut med mina sjöresor, hvilka just aldrig varit mig rätt i smaken, men dem jag, derföre att mina föräldrar önskade det, troligen ändå hade fortsatt, så vida icke en ny med hvarje dag öfverhandtagande känsla kade hållit mig qvar på land. Magdalena var nemligen nu fjorton år gammal, men så stor och utbildad, som om hon varit minst sexton. Min gamla barndomsvänskap för henne förvandlade sig snart till kärlek, och innan kort fann jag mig icke kunna lefva utan Magdalena. Det var då jag öfvertalade min far att låta mig slippa sjön, och att jag i dess ställe skulle få gå in vid ett landtregimente. — Snart hade jag för min hjertans kär yppat min låga, hvilken hon ganska varmt besvarade, och vi framlefde tre lyckliga år under ömsesidig kärlek, kuttrande som tvenne turturdufvor, så ofta min tjenstgöring lemnade mig ledighet att få vara hemma, och drömmande om hvarandra då vi voro åtskiljda. Magdalenas far hade under tiden dött, och enkan beredde sig att med sin dotter snart flytta från orten. Denna förestående skiljsmessa förorsakade oss begge mycken sorg, och då jag nu fyllt mina tjuguett år, beslöt jag att ej längre gå smygvägar, utan öppet säga min far att jag ville gifta mig med Magdalena.

Men nu skulle man ha hört hvilket väsen det blef. Jag tror att om jag begått en verklig låg handling, hade far och mor aldrig kunnat så öfverflygla mig med bannor och förebråelser, som de nu

gjorde, för det jag, en född adelsman, sonen af en major, talade om att gifta mig med en ofrälse flicka, en simpel komminister-dotter. Mellan vår familj och Magdalenas mor uppkom genast osämja och en fullkomlig brytning, och jag antyddes att, vid straff af mina föräldrars förbannelse, aldrig mer tänka på Magdalena.

Att jag, det oaktadt, både tänkte på och äfven i största hemlighet råkade min käresta, begriper en hvar, som någonsin sjelf varit kär. Min goda, min sköna Magdalena — ty, vid Gud! hon var både god och skön — grämde sig emellertid icke mindre än jag öfver mina föräldrars hårdhet, dock — hvad var att göra? — lofva hvarandra en obrottslig trohet och afbida tiden.

— Mig tyckes som om åtminstone icke *du* skulle hafva hållit det löftet — inföll Wrangel.

— Kanske var jag dock den, som längst höll det — genmälde Sjöblad. — Dock, värdes höra mig till slut, herr grefve, och säg sedan, om ni behagar, att jag varit en man utan ära och tro.

Den stackars Magdalena, som förut var faderlös, blef nu äfven moderlös, i det att hennes mor efter en kort sjukdom afled. Då tyckte mina föräldrar synd om den arma flickan och bevisade henne alla möjliga vänskaps- och granntjenster; och de kunde det så mycket mer, som jag då var i kriget och de icke hade att befara någon beröring mellan mig och den stackars värnlösa. Dock — hvar finna en beskyddare för henne? — I mina föräldrars hus kunde hon ej få komma, och att genast få en för henne passande tjenst lät sig icke göra. Lemna henne åt sitt öde kunde de icke heller. De voro i mycken oro.

Just under denna förlägenhet kom Amiral Strusshjelm dem till hjelp. Den gamle herrn visste, såsom boende i socknen, att både komministern och hans hustru voro döda, samt att den utmärkt vackra sjuttonåriga dottern var utan tak öfver hufvudet. Med ett ädelmod, hvars egentliga grund mina högdragna men i grunden beskedliga föräldrar voro långt ifrån att misstänka, tillbjöd han, såväl å egna som sin gamla hustrus vägnar, den arma fader- och moderlösa en tillflygt i sitt hus, erbjöd sig att sjelf bli hennes förmyndare, samt sade sig hoppas att snart finna någon passande brudgum för henne, då han med glädje ville hålla bröllopp åt sin skyddling.

— Nåå? — frågade Wrangel, otåligt.

— Magdalena antog med tacksamhet det gjorda anbudet af en fristad — återtog fändriken. — Slutet på visan är, att då jag, efter femton månaders förlopp, återkom från kriget, återljöd hela min hemort af ryktet om Magdalena Eks fall. Hon var då moder åt en son, hvars fader var hennes förmyndare och bebeskyddare, den några och sextio år gamle, gifte amiral Strusshjelm. *)

— Hm! hm! — mumlade fältherrn, skakande på hufvudet.

— Döm om min sorg, min förtviflan, milt raseri, återtog berättaren. — Jag kunde icke äta, icke sofva, icke tänka. Jag fann icke ro någonstädes.

— Mig tyckes likväl, — genmälde grefve Wrangel — att du borde hafva kastat alltför få tankar på en flicka, som var till den grad dålig, att hon kunde falla för en gift gråhårsman.

*) Amiral Strusshjelms ålder uppgifves, i Svenska Vitterhets-historien, hafva, vid sonens, den sedermera så olycklige skaldens födelse, hafva varit några och 60 år.

— Ack, herr fältmarskalk, säg icke så! — bad Henrik Sjöblad med tårad blick. — Den som vet hvilken engel Magdalena Ek var, den allena vet att det fordrades en djefvuls konster för att leda henne från dygdens väg.

Med ett leende, som tydligen visade hur mycket han betviflade Magdalena Eks englaväsende, vred fältmarskalken sina väldiga knäfvelborrar och frågade slutligen:

— Nå, hur gick det sedan?

— Sedan — svarade Sjöblad — sedan, då fyra och ett halft år gått till ända, gjorde jag mina föräldrar till viljes och gifte mig med den de utsett åt mig.

— Och som du väl sjelf tyckte om? — inföll Wrangel.

— Det kan jag just icke säga, att jag tyckte om henne — menade fändriken; — men hon var, i alla fall, den drägligaste af alla de flickor jag sett sedan olyckan hände med Magdalena, hvilken fortfarande vistades i Strusshjelmska huset. Elisabeth Ensköld, min nuvarande hustru, var vacker och känd för att vara utmärkt skicklig i hushållet; och då hon helt och hållet förstått vinna mina föräldrars tyckte och dessutom fann sig nöjd med att taga mig till man, mig, med det utbrända, utdöda hjertat, så firades vårt bröllopp snart till allas belåtenhet.

— Och du har aldrig ångrat det sedan?

— Aldrig, herr grefve. Det kan jag, ära vare Gud, på samvete säga. Min lilla hustru har, alltifrån första dagen af vår förening, studerat på ingenting annat än att vinna min kärlek, och hon har fullkomligen lyckats i sina ädla bemödanden. På de aderton månader, som vi varit gifta, kan jag säga att in-

tet enda moln sväfvat på vår äktenskapshimmel, intill nu, för några dagar sedan.

— Se så, käre Henrik, nu anar jag att vi komma till berättelsens senare del.

— Ja, herr grefve; och den lyder så, att Magdelena Ek, just i början af denna vecka, kom hit, åtföljd af sin sexårige son, densamme lille Lars, som herr grefven såg leka här på gården. Hon hade irrat flera mil tillika med barnet, husvill och utblottad på allt. För stolt att direkte gå ur gård och i gård, för att tigga almosor af bönderna, hade hon, ehuru tungt det föll sig för henne, släpat sig ända hit, för att af mig begära tröst och råd. Både hon och gossen voro halfdöda af hunger och trötthet. Min hustru, som hon träffade förr än mig, mottog henne medlidsamt och lät de arma hvila ut, sedan de erhållit uödig förfriskning. Men en hvar må föreställa sig mina känslor, då jag fick se Magdalena, henne, som jag älskat mer än mitt lif, i denna hjelplösa belägenhet, gråtande vid mina fötter och af blygsel döljande sitt ansigte.

— Men hvarföre irrade hon husvill på landsvägen? — frågade Carl Gustaf Wrangel.

— För det — svarade Sjöblad — att fru Sara Strusshjelm, en herrsklysten och hämdgirig qvinna, som öfver hela orten är bekant för sin elakhet, nu ändtligen fått fria tömmar, och tillfälle att öfver den af henne så bittert hatade Magdalena utösa sin vredes fulla skålar. Endast enligt uttrycklig önskan af amiralen, som icke velat skilja sig från gossen, som han afgudar, har Magdalena, som heller icke velat skiljas från sitt barn, stannat qvar i huset, der hon gjort stor nytta genom att gå frun tillhanda med spånad, väfnad och andra landtsysslor. Man kan dock lätteligen föreställa sig hur svåra dagar hon måste hafva

haft. Hela socknen har vetat tala derom; men Magdalena har lidit och tegat, emedan hon dels fruktade att allestädes, hvartheldst hon vände sig, bli föraktad och illa bemött, dels icke ville öfvergifva gossen, den amiralen förklarade sig aldrig vilja släppa ifrån sig. Nu, under Strusshjelms långvariga sjukdom, har frun passat på att utöfva sin hämd, derigenom att hon misshandlat både modern och barnet. Och när nu sjukdomen slutligen tagit den vändning, att gubben är både lam i benen, så godt som blind och tillika slö på förståndet, förmår han naturligtvis, sjelf så hjelpbehöfvande, icke skydda och försvara någon; hvarför frun funnit för godt att med ens köra Magdalena på porten tillika med gossen, under hotelse af den rysligaste medfart, om de någonsin mer vågade visa sig i huset.

— Det är förfärligt! — yttrade Wrangel. — Och hvad skall det nu bli af de arma varelserna?

— Det vet jag i sanning icke, svarade Sjöblad.

— Mig tyckes dock — återtog fältmarskalken, efter något betänkande — att modern kunde söka sig tjenst och du behålla gossen, för att uppfostra honom som din egen.

— Det kan jag icke, herr grefve.

— Och hvarför icke?

— Men, så haf då godheten betänka, att jag har en ung hustru . . . att hon älskar mig och att hon aldrig skulle bli huld mot min fordna älskarinnas barn.

— Om hon älskar dig, borde hon väl det.

— Nej, nej; — hon är svartsjuk på Magdalena.

— Jaså; och du är en toffelman, Henrik; jag begriper alltsammans . . . du törs icke.

— Långt ifrån att stå under toffeln, herr grefve, vill jag dock icke i mitt hus hafva något frö till

osämja, något, som kan störa min och min hustrus husliga lycka, hvilken nu som bäst har börjat uppblomstra.

— Nå nå, du kan ha rätt. Men skulle man icke . . . skulle icke jag, till exempel, som nu reser till den gamle Strusshjelm, kunna förmå honom att göra något för barnet och dess moder? Jag menar någon större disposition, som för alltid befriade dem från fattigdom och betryck; ty jag vet att gubben är rik.

— Ack, det var just hvad jag genast tänkte, då jag fick höra att herr grefven ämnade sig till Martorp. Dock — det torde vara för sent. Den gamle har nu mera ingen reda och sans. Hade han det haft, så hade hans fru, på min heder, icke vågat bortjaga den stackars Magdalena med gossen; ty så elak husmoder hon än har varit, så har hennes kära hälft hållit henne fullkomligt stången, som man säger. Det har varit hårdt mot hårdt. Han är icke af det fina folket. En man, hvilken, liksom Strusshjelm, från den lägsta folkklassen, från simpel båtsman *) tjenat sig upp till amiral och adelsman, är ingen svag och medgörlig menniska, utan sträf, stormande och van att med våld bryta sin väg. Jag säger derföre ännu en gång, att, hade han varit vid sina sinnens fulla bruk, så hade Magdalena ej blifvit jagad ur huset. Att detta *kunde* ske, bevisar bäst att den gamles både kropps- och själskraft är bruten, och i sådant fall räds jag att herr grefven med sina medlande och menniskoälskande afsigter ingenting skall kunna uträtta.

---

*) Man vet af historien, att amiral Lars Strusshjelm genom sin utmärkta tapperhet lyckades, från simpel båtsman, som han blef år 1600, gradvis tjena sig upp till amiral. Långt förut blef han adlad och valde namnet Strusshjelm. (Se *Siare och Skalder*, 2 Del. pag. 165.)

— Kanske har du rätt — genmälde Wrangel, som nu tyckte sig hafva både druckit och hvilat nog och reste sig för att taga afsked. — Jag skall emedlertid försöka.

Vänligt klappade han sin värd på axeln, tackade för god undfägnad och gick ut på gården, der Erik Bom, väl trakterad och förnöjd, väntade med hästarna.

3.

EN SJUKSÄNG.

Knappt hade fältmarskalken, åtföljd af Sjöblad, gått genom förstugan och satt foten på förstugubron, förrän den lille Lars, som med en så tillförlitlig min kallat sig Strusshjelm, kom ilande emot honom, med flygande lockar och ansigtet så lågande, som om han stått inför en ugn.

Han rusade direkte fram till den store fältherrn och alldeles in på honom, och, innan Sjöblad hann förhindra det, hade gossen slagit sina båda små armar om grefvens ben och såg med sina stora blå ögon upp i hans anlete.

– Är du här, din skälm? — sade grefven leende, i det han böjde sig ned och klappade barnets hufvud.

— Skäms du icke, Lars? — yttrade Sjöblad, förebrående.

— Jo — ropade gossen — jo, jag skäms. Jag skäms för det, som den här herrn sade nyss; och derför får han inte fara sin väg, förrän han säger, att jag inte är någon pultron.

— Hvad säger han? — frågade Wrangel med en blick på Sjöblad.

— Hör du det? — återtog den lille, hållande sig fast vid fältherrns knän — Hör du — jag är ingen pultron . . . jag vill inte vara det . . . Den der soldaten der kan säga om jag icke har gått ända fram till hästarna, fastän de stampade så mycket. — Du får inte fara din väg förrän du lofvar mig, att du inte tror mig vara en pultron.

— En besynnerlig ambition hos ett barn vid hans år — yttrade Wrangel sakta till Sjöblad. — Den der pojken måtte det bli något af med tiden. Ta mig tusan är det icke synd, om han skall gå förlorad i brist på uppfostran.

Och nu böjde grefven sig ned och lyftade den lille på sin arm.

— Min lille gosse — sade han — du skall akta dig för att gå fram till hästarna. En sådan der lillepytt, som du, kunde snart bli ihjeltrampad af dem. — Nu skall jag dock säga dig att jag tror, det du är en rask gosse och ingen pultron, och till bevis på det, skall du få se på den här granna sabeln.

Vid dessa ord drog Wrangel sin damascherade klinga med det dyrbara briljanterade fästet ur slidan och trodde sig göra gossen ett nöje med att låta honom betrakta den; men barnet uppgaf dervid ett så förfärligt skri, att Sjöblad ögonblickligen måste lyfta det ned från grefvens arm, medan denne hastigt kastade sabeln långt ifrån sig.

— Det var mig en besynnerlig företeelse, detta! — utbrast fältherrn, vänd till fändriken. — Gossen har en bestämd rädsla för eggvapen, således afsmak för krigaryrket, och ändå har han stolthetskänsla och ambition. Han borde få studera. Kanske har försynen ämnat honom till något stort i den vägen.

Emellertid hade, vid det genomträngande skrik som gossen uppgifvit, flera personer störtat ut ur byggningen, främst af alla hans bleka, förgråtna moder, som var halft ihjälskrämd emedan hon trodde att hennes älskling sväfvade i lifsfara. Barnet ilade genast i hennes famn.

Äfven fru Elisabeth Sjöblad hade skyndat att öppna dörren till det rum, der hon för tillfället befann sig, för att se hvad som var på färde; men hon drog sig skyndsamt tilbaka vid anblicken af den hatade Magdalena, som så oförmodadt blifvit och så helt och hållet mot hennes vilja ännu var hennes gäst.

På Wrangels ansigte syntes tydligt, att han erfor en känsla af djup medömkan vid åsynen af den bleka unga qvinnan, som nu, glömsk af allt annat, slöt sitt barn i sina armar och hviskade till det de ljufvaste smeknamn för att stilla dess gråt. Han närmade sig henne och frågade:

— Är ni den lille gossens moder?

— Ja, nådig herre — svarade hon och skyndade att sätta ifrån sig gossen, för att kunna göra en djup, ytterst ödmjuk nigning, såsom det på den tiden höfdes en ofrälse qvinna, då hon tilltalades af en ädel och välbördig herre.

— Det är besynnerligt med den pilten — återtog Wrangel; — han tycks hafva en panisk förskräckelse för hvad som hör till krigaryrket, och ändå har han den ambitionen, att ej vilja gälla för pultron.

— Det *är* han icke heller — svarade den unga modern, som för ett ögonblick uppslog sina stora blå ögon, men genast åter sänkte dem. — Hans mod gränsar vanligen till oförvägenhet. Intet träd är så högt, att han icke, inom några ögonblick, hinner dess topp och sitter der och gungar på de öfversta grenarna, så att det är rysligt att se. Äfven på de hög-

sta och brantaste berg klättrar han upp, om han bara får råda sig sjelf; och har han då hunnit högsta spetsen, så uppger han det ena vilda glädjeropet efter det andra, obekymrad om att en afgrund gapar vid hans fötter. Icke heller är det någonting för honom att störta sig i den stridaste bäck för att vada deröfver, eller låta sig af vågorna föras långa stycken. Endast krigiska vapen fruktar han, och man kan aldrig finna säkrare medel att bringa honom till lydnad och stillhet, än hota honom med att framtaga en värja eller en sabel.

— En besynnerlig egenhet! — utbrast Wrangel, hvarefter han med en vänlig vink tillkännagaf sin önskan att få att enskildt samtal med Magdalena.

Han följde henne in i salen, derifrån hon nyss utgått. Gossen höll henne troget vid handen och följde med.

— Hör på — sade fältherrn, då dörren blifvit tillsluten efter dem — skulle jag icke på något sätt kunna vara er till tjenst, unga qvinna? Jag har af Sjöblad hört berättelsen om er olyckliga belägenhet, och då jag just nu är stadd på resa till amiral Strusshjelm, vore det måhända icke alldeles omöjligt, att jag der kunde lyckas utverka något godt för det här stackars barnet, som på ett så eget sätt väcker mitt deltagande. Kanske är den gamle herrn nu något redigare till sinnes och i stånd att lyssna till mina föreställningar om en faders pligter. I alla fall skall jag göra hvad i min förmåga står, och det vore derföre rådligast, om ni på några timmar anförtrodde mig gossen, emedan åsynen af densamma just kunde hafva den fördelaktigaste verkan.

Magdalena, som vid grefvens första ord hade brustit i tårar, förmådde icke svara för snyftningar; men han märkte nog att hon biföll hans förslag, eme-

dan hon, hållande venstra handen med förklädes-snibben för sitt ansigte, med den högra sakta sköt gossen fram till den ädle, som erbjöd sig att föra hans talan.

— Vill du rida framför mig på sadelknappen? — frågade Wrangel som böjde sig ned till den lille.

— Ack ja! . . . ja! det vill jag! . . . jag vill rida långt, långt! . . . Gud! så roligt! . . . så roligt! . . . . jublade barnet.

— När jag, i afton eller i morgon bittida, rider samma väg tillbaka, skall ni återfå er skatt — yttrade grefven vänligt till den för hans godhet så innerligt tacksamma Magdalena. — Jag skall då redogöra för hvad jag lyckats uträtta.

Inom några ögonblick var den frejdade krigshjelten försvunnen och ilade i friskt galopp framåt landsvägen, hållande i famnen den lille Lars, hvilken färdades i sin hvardagsdrägt, som dock var utmärkt nätt och snygg, men han hade nu, i egenskap af vägfarande, fått på hufvudet en liten hatt, omknuten med ett långt, fladdrande, blått band.

Under vägen roade han grefven med sitt barnsliga pladder om huru *amiraln*, som han kallade Strusshjelm, plägade hålla honom på sitt knä, låta honom gunga på sin fot samt leka och jollra med honom, hvilket fru Sara alltid varit ond öfver. Också hade hon icke tillåtit att den lille Lars fått gå in till amiralen, sedan denne blef sjuk, fastän han, (gossen) gråtit och bedt derom.

Häraf slöt grefve Wrangel att han skulle på Martorp uträtta föga till fromma för sin lille skyddling, så vida han icke fann amiralen bättre, eller åtminstone under ett ljusare mellanstånd, då hans sinnen ej voro omtöcknade af feberyrsel och mattighet.

Utan att han vidare gjorde gossen några frågor, började denne att på sitt naivt vältaliga sätt skildra det uppträde, som föregått hans och hans mors afsked från Martorp, samt huru hungriga och törstiga de varit, medan de om dagarna hvilade i skogen och om nätterna vandrade på vägen, tills de hunno till Tunatorp, der farbror Henrik var beskedlig emot dem, men fru Lisen nästan lika elak som fru Sara, fastän icke så ful som denna. Aldra värst var det dock med ugglan, ty henne var Lars rädd för.

Grefven kunde icke komma ifrån sin förvåning öfver att pilten benämnde fändrik Sjöblads lilla dotter med ett så fult namn; men eburu många frågor han gjorde, lyckades han dock icke komma underfund med hvarifrån det härledde sig. Han frågade slutligen om Lars aldrig förr hade sett ett sådant litet barn; denne svarade nej och skakade tviflande sitt brunlockkiga hufvud, då hans nye vän och beskyddare sökte öfvertyga honom att han sjelf, den nu så raske gossen, för icke länge sedan varit ett sådant der litet hjelplöst barn, en sådan der "uggla", skrikande och pipande, alldeles som den lilla flickan.

Solen började redan skrida långt ned mot vestra himlabrynet, då de ridande anlände till Martorp, amiral Strusshjelms egendom, belägen en knapp mil från staden Skara. En dräng, som öppnade grinden för fältmarskalken, blef af honom tillfrågad huru det stod till med herrn i huset, hvarpå svaret blef:

— Det är bara dåligt, det, Ers Nåde. — Amiralen lärer väl, nu som bäst, draga de sista pustarna; men inte är han väl död än, ty då skulle det hafva sports bland folket här.

Inkommen på gården såg Wrangel ett stort, något åldrigt fruntimmer träda ut från karakters-byggningens hufvudingång. Hon var klädd i en mörkbrun

sidenklädning, af den tidens bastanta tyger, styf som ett bräde och med ett oformligt långt snibblif, framtill sammansnördt med två silkessnodder. En hvit lenongshalsduk täckte den gamla damens magra hals och på den högt uppkammade tupén bar hon tvenne stenkolssmycken.

Af den stela hållningen och den bistra minen slöt grefven genast, att det var fru Sara Strusshjelm han hade äran se.

Artig och fin till sina manér, såsom det egnade en man vid drottning Christinas lysande hof, steg Wrangel genast af sin häst, i afsigt att skynda fram till husets värdinna, för att höfviskt helsa henne. Emellertid måste han först låta gossen nedlyftas af Erik Bom, som redan hoppat ned af sin häst och skyndat fram till sin herre. Knappt blef dock adelsfrun varse den lille Lars, förrän hon, glömmande den vördnad hon var skyldig en sådan gäst som den, hvilken nu stod framför henne, med sammanslagna händer utropade:

— Helige Gud! . . . se pojken! — Hvarifrån kommer han? — Hvem gaf dig lof att komma igen, du olycksfogel? . . . och hvar har du din usla meder?

På detta tilltal följde, naturligtvis, intet svar å gossens sida, men Wrangel gick ett par steg närmare och sade i stolt ton, påtagligen beräknad på att göra intryck:

— Mitt namn är Carl Gustaf Wrangel, riksamiral och fältmarskalk. Jag förmodar att jag ser inför mig amiral Lars Strusshjelms fru, och att mitt namn är kändt af er, fru Strusshjelm, synnerligast som er man väntar mig. Jag har fått ett bref, deruti han lå-

tit skrifva att han ligger sjuk och att han, ifall vår Herre skulle kalla honom hädan, dessförinnan önskar tala med mig, som under honom gjort mina första fälttåg till sjös och således känt honom under en lång följd af år.

Med en djup, ehuru föga vänlig nigning bad fru Sara den förnäme främmande stiga in i karaktersbyggningen och i en sal på nedra botten. Lille Lars följde sin beskyddare, hållande honom i rockskörtet.

Med en min som om hon velat svälja honom sneglade frun på den lilla gossen, och det syntes att hon gjorde våld på sig för att icke, redan innan grefven hunnit träda öfver tröskeln, ånyo fara ut emot det stackars barnet.

Wrangel, som märkte hennes vrånga sinnesstämning i förening med hennes nyfikenhet att veta hur den förskjutne kommit i så goda händer, skyndade sig att med den honom anborna värdigheten yttra:

— Ni undrar, min fru, huru detta stackars barn kommit under min vård.

— Jag tillstår, herr riksamiral, att det förundrar mig på det högsta, både att se den stygga ungen här igen och att finna honom i så förnämt sällskap, då jag, för några få dagar sedan, körde både honom och hans lastbara mor ut på landsvägen.

— Jag vet, min fru, att ni har haft den grymheten.

— Grymheten? — Må säga det! — Liksom inte den dåliga qvinnan har varit här länge nog och gjort förargelse.

— Det är väl möjligt — genmälde Wrangel; — men mig tyckes att ni, min fru, ej borde hafva drif-

vit den arma härifrån, förr än ni förunnat henne tid att skaffa sig ett annat ställe. Hvad tycker ni hon skulle taga sig till i en vill främmande verld, utan vänner, utan beskyddare och utan ringaste tillflykt?

— Hvad hon tager sig till bekymrar mig föga — svarade den hårda qvinnan. — Jag vet blott att hon förut tagit sig till hvad orätt är och hvarmed hon beredt mig ett mångårigt lidande, som jag ingalunda har lust att förlänga.

— Men den lille gossen borde ni åtminstone hafva skonat, såsom varande alldeles oskyldig till hvad hans mor kunnat bryta. Han är en son af er man . . . . .

— Men icke af *mig* — föll den förgrymmade frun honom i talet. — Jag har aldrig hört omtalas att de barn, som herrarne skaffa sig utom äktenskapet, blifva hyllade af fruarna.

— Det beror på fruarnas mer och mindre goda hjerta, — svarade Wrangel allvarsamt.

— Det är så vanligt — återtog fru Sara med en verkligt elak min — att höra den ena mannen försvara den andras dårskaper och utsväfningar, att det alls icke förundrar mig att höra detta språk äfven från den frejdade riksamiralen grefve Wrangels läppar. Emellertid undrar jag nu . . .

— Förlåt mig, min fru — inföll riksamiralen. — Det är ingalunda såsom försvarare för er man, eller för att på minsta sätt blanda mig i hans och edra husliga förhållanden, som jag i dag kommit hit. Det har, såsom jag redan haft äran nämna, skett på kallelse af min gamle vän och förman, som ligger illa sjuk och har sagt sig vilja tala med mig. På resan hit gjorde dock händelsen, att jag påträffade detta vackra barn, jemte dess moder, en mycket ung och

behaglig qvinna, men med ett ytterst lidande utseende. Icke af henne, utan af helt andra personer, erfor jag de armas historia, hvilken, om den ock lände den unga qvinnan till skam, tillika lände er, min fru, till föga berömmelse. Jag beslöt då att taga den lille under mitt beskydd så länge, och föra honom tillbaka till hans naturlige beskyddare, för att der söka göra hans rätt gällande. Och då vi nu ordat nog om anledningen, hvarför ni så oförmodadt återser den en gång bortjagade gossen, så anhåller jag, min värda fru, att ni täcktes föra mig in till er sjuke man, som säkert längtar efter mig.

— Ah, han längtar *säkert* efter ingenting mera här i verlden — sade den öfver sin mans snart förestående bortgång föga bedröfvade makan, skummade af vrede öfver att en främmande kunde taga sig sådana friheter. Emellertid låg det i grefvens blick och hela väsende något, som i förening med den höga rang han i samhället innehade ovillkorligen ålade henne vördnad, så att hon icke vågade visa sitt elaka lynne i dess rätta gestalt, utan nödgades, ehuru ogerna, genast föra den främmande in i sjukrummet, hvilket hon visst icke skulle hafva gjort, om han icke varit den han var. Ty för att inverka på denna oböjliga qvinnokarakter, behöfdes att man kunde injaga fruktan. Det var medelst *fruktan*, som Strusshjelm lyckats tämja henne och som han, under en tid af några och tjugu år, lyckats lefva med henne i ett, om icke just lyckligt, åtminstone temligen fredligt äktenskap.

Långt ifrån att qvarlemna lille Lars i den yttre salen, fortfor grefven att hålla honom vid handen. Också smög gossen sig så tätt intill honom och syntes så rädd att förlora honom ur sigte, att det både rörde och smickrade den tappre mannen; ty det är

förunderligt hvad den svages, den värnlöses förtroende och hängifvenhet ingifver för en ljuf känsla hos den ädelt starke. Till och med då ett djur hyllar sig till menniskan och tror henne väl, känner hon ett slags lyftning i själen och erfar en angenäm känsla, så vida hon är from af naturen.

Ehuru härdad den store fältherrn var af krigets mångfaldiga fasor och ehuru van att se sjuka och döende, kunde han dock icke afhålla sig från en ovillkorlig rysning vid första anblicken af den förr så reslige Strusshjelm, som nu låg der, förtärd af plågor och redan liknande en för längesedan död. Det förr så yfviga och svarta, nu stripiga och snöhvita håret, det likaledes hvita, tofviga och nästan öfver hela ansigtet vildt växande skägget, de aftärda anletsdragen, och hyn, som skiftade mellan gult och askgrått, gjorde ett lika starkt som obehagligt intryck på Wrangel, som dervid tänkte:

— Hvad den strådöden ändå är för en ryslig sak! — Jag undrar alls icke på våra gamla förfäder, som stucko sig med spjut eller störtade sig utför branta klippor, heldre än att ligga så der och borttvina. Annat slag att dö på slagtfältet! Der kan ett sabelhugg eller en kula inom ett ögonblick göra slut på det usla menniskolifvet; och skulle icke, såsom stundom är fallet, döden följa genast, så behöfver han dock icke en så lång besinningstid, som när han till budbärare och bundsförvandt väljer en af dessa tvinsjukdomar, hvilka på sakta glöd bortbränna merg, blod, nerver och alla krafter, och förvandla den lefvande menniskan till en mumie, ännu innan själen funnit för godt att fara dit, hvarifrån hon är kommen.

Så filosoferade inom sig den tappre fälltherrn och han hade god tid till betraktelser öfver menniskolifvets herrlighet i ungdomens, styrkans och helsans

dagar, samt dess uselhet då det vidröres af ålderdomens, sjukdomens och dödens händer; ty den sjuke gubben, vid hvars plågoläger han stod, öppnade icke på länge sina tillslutna, långt in i hufvudet sjunkna ögon, och låg helt tyst och stilla, med undantag af bröstets våldsamma häfning, samt då och då en krampaktig rörelse med högra handen, som hvilade utanpå sängtäcket.

Vid hufvudgärden satt församlingens kyrkoherde, som tillika var den sjukes läkare; ty på den tiden, då läkarkonsten i Sverge ännu var i sin linda, och då den ännu idkades af endast få, hade presterna på landet merändels tagit sig till att idka medicin. Vi säga med flit — *tagit sig till*; ty djupa voro icke deras insigter i den ädla konsten att lindra medmenniskors plågor; hvaremot, om de hade godt hjerta, varm menniskokärlek och ett brinnande nit att gagna, de genom flitigt studerande af de få böcker, som i den vägen funnos att tillgå, samt genom trägna försök och gjorda rön, småningom hunno till en icke så obetydlig kännedom af medel, användbara för synnerligast yttre åkommor. Hvad inre sjukdom angick föll det sig vida svårare, och de gode själasörjarne, som äfven åtagit sig att vara kroppens läkare, begingo derföre icke sällan de gröfsta misstag.

Om något sådant skett med amiral Strusshjelm, var hvad ingen kunde säga. Han var en man på flera och sextio år, och det är just icke vanligt att personer vid den åldern segrande genomgå en långvarig och våldsam febersjukdom. Likväl tyckte Wrangel att den, hvilken, såsom Strusshjelm, ända till sitt sextiondeandra år — ty då hade han sett honom — hade haft nerver af jern och en kroppsstyrka och vighet som en trettio års sjöman, icke borde blifvit af sin första verkliga sjukdom så illa medtagen.

Vid hufvudgården satt, såsom redan nämndt är, kyrkoherden, nu i egenskap af läkare, och gaf noga akt på den sjukes rörelser och djupa andetag. Vid sängfötterna deremot stod en gammal sjuksköterska. Grefve Wrangel satte sig sakta ned i en länstol, som stod bredvid sängen. Mellan hans knän kröp lille Lars, lutande sitt hufvud mot krigaren och omfattande honom med sina späda armar. Fru Sara stannade, med en bister min, längre bort i rummet.

— Det ligger, i sanning, något oförklarligt i detta barns förtroende till mig — tänkte Wrangel medan han strök den lille gossens hufvud och lekte med hans rika bruna lockar. — Han har aldrig sett mig förrän i dag, och ändå hyllar han sig till mig, som om jag länge varit bekant med honom. Guds finger visar sig öfverallt: troligen är jag af försynen utsedd till denna arma, öfvergifna varelses beskyddare.

Under några minuter, hvarunder gossen fästat sina stora blå ögon med en hälften undrande, hälften sorgsen blick då den sjuke amiralen, som i sina friska dagar betygat honom så mycken kärlek och välvilja, samt äfven de öfriga i rummet innevarande hade med största uppmärksamhet följt den lidandes alla rörelser, hade en djup, hemsk tystnad varit rådande, hvilken nu på ett föga angenämt sätt plötsligen afbröts. Den sjuke, som länge varit försänkt i feberslummer, troligen åtföljd af svåra drömmar, satte sig på en gång upp, utan all hjelp, rullade med en förfärlig blick de insjunkna ögonen, som redan hade dödens skärpa, gnisslade med tänderna, slog omkring sig med de affärda armarna, och uppgaf ett genomträngande läte, nästan ett vrålande, hvars ohyggliga ljud isade de omgifvande.

I detsamma började lilla Lars att, skrämd af denna rysliga yrselparoxysm, gråta och skrika, samt rusade mot dörren för att skyndsamt undkomma. Fru Sara Strusshjelm, som var nära densamma, gjorde processen kort, i det hon tog gossen i armen och med utropet *fördömde byting!* slängde ut honom i yttre rummet, hvaremot grefve Wrangel ing nting invände, ty han fann en nödvändighet uti att det skrikande barnet aflägsnades, för att icke störa den sjukes sista stund, som han nu trodde vara för handen.

Men den orolige patienten blef åter lugn och det redan i nästa ögonblick. Han lade sig sakta ned på örngottet och mottog villigt en dryck, som kyrkoherden gaf honom. Medan sjuksköterskan dervid stödde hans hufvud och grefve Wrangel höll hans hand, märkte ingen att fru Sara helt sakta smög sig ut ur rummet genom samma dörr, hvarigenom gossen nyss blifvit utslängd. Blott ett par minuter var hon frånvarande, hvarefter hon åter lika tyst inträdde, utan att någon mer än kyrkoherden märkt att hon varit ute.

Liksom hade den orolige ande, hvilken under flera dagar beherrskat den sjuke, medelst den nyss beskrifna paroxysmen brutit sig ut och försvunnit, så försvann med ens den själen omtöcknande feberyrseln och förnuft och redighet återvände. Patienten började att med klar blick mönstra de innevarande, bland hvilka han med glad förvåning igenkände Wrangel, räckte honom sin hand och sade med matt röst:

— Riksamiralen! . . . Gud vare lof!

Wrangel tilltalade honom med mycken vänlighet, sade att, då han erhållit det af kyrkoherden på den sjukes vägnar skrifna brefvet, hade han genast begifvit sig på väg och var nu kommen för att höra amiralens önskningar, ifall han hade några att meddela.

Den sjuke började då att tala, tydligt och redigt, såsom han på länge ej förmått. Visserligen var det många och långa uppehåll mellan meningarna, så att en ansenlig tid åtgick, innan det temligen långa talet var tillända, men Wrangel uppfattade dock mycket väl alltsammans, och vi vilja framställa det i sin helhet, utan några afbrott och pauser.

— Jag har — sade den döende — redan straxt efter mitt insjuknande, med kyrkoherden talat om min odödliga själ och dess angelägenheter, på det att icke den måtte lida hafveri, om nu kroppen, den usla skutan, skulle gå till botten, såsom den ock gör, jag känner det nog. Visserligen är jag en fattig syndare . . . en stor syndare till och med — men Gud är en god herre, som väl icke räknar så noga med en och annan slingerbult, blott man så der temligen seglat efter kompassen och haft sina papper på redig fot. Hoppandes att således få gå till ankar i den säkra hamnen, har jag om den saken ingenting mer att orda. Hvad åter min förmögenhet angår, så har jag fått den med hustru min och kan derföre ingenting disponera vid min död, ehuru gerna jag skulle vilja. Allt hvad jag kan göra, är att i en redlig och mäktig mans beskydd anbefalla tvänne varelser, som eljest vid min hädanfärd skola blifva utsatta för, Gud vet icke hvad för slags ondt. Det är nemligen en ung qvinna och ett spädt barn.

— Jag vet allt — inföll Wrangel. — Händelsen har gjort att jag redan lärt känna båda och . . . .

— Huru? utbrast den sjuke — Lärt känna dem?

Wrangel som fruktade, och det med skäl, att Strusshjelm skulle med vrede och ovilja mot sin hustru gå ur verlden, ifall han finge veta det hon begått den lika grymma som egenmäktiga handlingen att jaga

hans naturlige son, tillika med dess moder, ur huset — skyndade sig att säga:

— Jag har redan tillbragt ett par timmar här, i afvaktan på att ni skulle vakna ur den febersömn, hvari ni vid min ankomst låg försänkt; emedlertid lärde jag känna de två, som ligga er så ömt om hjertat.

Man vet icke om fru Sara Strusshjelm höll grefven räkning för den grannlagenhet han nu visade, men visst är, att hon vid dessa hans ord nedslog ögonen och skiftade färg.

— Ack! — suckade Strusshjelm — är det icke en förb-t söt pojke?

Man märker att vanan att svärja ännu icke i sista stunden hade öfvergifvit den förr så barske sjömannen.

— Pojken är både vacker och snäll — genmälde Wrangel — och jag lofvar heligt, vid min ridderliga ära, att han från denna stund skall vara och förblifva min skyddling.

— Tack! — sade den sjuke med en förklarad blick och tryckte, så godt han förmådde, riksamiralens hand. — Låt honom lära sjömansyrket!

— Ja, om han har lust dertill; men icke skall han tvingas. Jag vill icke, genom ett förhastadt löfte till en döende, förbinda mig att skapa en menniskas öde efter någon annans formulär; utan må gossen välja sjelf sitt yrke vid mogna år. Alltnog att jag lofvar påkosta hans uppfostran.

Den sjuke medgaf att detta var det bästa och rättaste, samt tackade ännu en gång. Efter en paus af ett par sekunder yttrade han:

— Än modren då?

— Modern! — upprepade Wrangel under synbart bryderi. — Ja, det vete Gud hvad man skall göra med den stackarn. En fallen qvinna är . . . .

Tyst! — sade den sjuke. — Tala icke derom. — Hvarje tanke på Magdalena är för mig ett dolkstyng. Jag tyckte jag hade allting klareradt; men när jag tänker på den arma flickan . . . Ack, herr riksamiral! Alla mina öfriga synder försvinna som dammkorn i jemförelse med denna stora.

— Bed Gud om nåd — genmälde Wrangel. — Magdalena skall icke lida nöd åtminstone. Jag skall bekosta hennes underhåll och, om möjligt, skaffa den arma någon passande tjenst eller sysselsättning.

Fru Sara Strusshjelm, som hittills suttit tyst på en stol vid fönstret, den hon intagit efter att hafva slängt ut lille Lars, förmådde nu icke längre qväfva sin harm, då hon hörde hvilken del den store fältherrn tog i Magdalenas öde. Hon yttrade således med ögon, som blixtrade af vrede:

— Jag märker att man blott behöfver vara en föraktlig qvinna, för att väcka deltagande hos vissa höga herrar. Med mig, som i nästa ögonblick är en värnlös enka, är det ingen som har medlidande, ingen som vill taga befattning.

Wrangel, som hade sina egna tankar om *värnlösheten* hos en så barsk fru, fann för godt att ej låtsa sig hafva hört hennes anmärkning. Icke heller den sjuke mannen bevärdigade henne med något svar, utan yttrade häftigt:

— Jag vill se gossen!

Wrangel vände sig till frun och gaf med en vink åt dörren tillkänna att hon skulle föra in barnet; men

då hon icke rörde sig ur fläcken, ilade han sjelf att hemta det.

Lille Lars var ej i det yttre rummet. Fältherrn lopp derigenom och ut i förstugan, men varseblef ej den han sökte. Slutligen sprang han ut på gården, der han ropade till sig flera af tjensthjonen och gjorde larm. Förgäfves! — Ingen hade sett lille Lars; ingen visste att gifva besked.

Dunkelt började han nu att ana något spratt af frun och skyndade derföre, harmsen och brydd öfver att ej kunna efterkomma den döendes önskan, tillbaka in i sjukrummet, för att af frun fordra räkenskap.

Då han nu, upprörd som han var, gick något hårdt i dörren, kom sjukvakterskan mot honom med ångestfulla åtbörder att han skulle vara tyst. Hon pekade på sängen, der kyrkoherden stod framlutad, med sammanknäppta händer. Wrangel skyndade dit: den sjuke drog just nu sin sista suck.

Vi förbigå hvad som i nästa ögonblick följde och vilja endast nämna att Wrangel, hvars ångest öfver att ej återfinna gossen ökades med hvarje ögonblick, förgäfves ansatte fru Strusshjelm, som med största köld i verlden försäkrade sig vara i fullkomligaste okunnighet om hvart han tagit vägen, tilläggande att "den ostyringen" väl kunnat springa i ån eller fördjupa sig i skogen, utan att hitta tillbaka.

Grefven, som började tro att hon kunde hafva rätt, och att han oskyldigt misstänkt henne för att hafva skaffat bort barnet, kände sin oro tilltaga med hvarje ögonblick vid tanken på att den arma Magdalena, af hvilken han emottagit barnet under löfte att säkert återlemna det, skulle med förtviflan återfordra detsamma. Han samlade derföre omkring sig allt folket på gården och lofvade en nästan furstlig belöning åt

den, som skulle kunna lemna säker upplysning om hvar den lille Lars vore till finnandes, eller huru han förkommit, då gårdsgrinden i det samma öppnades och den förlorade syntes, åtföljd af en man i jägardrägt.

Knappast blef gossen varse grefve Wrangel bland den på gården sammanskockade menniskohopen, förrän han med öppen famn ilade till honom och med sina små armar omslöt beskyddarens knän. Denne, förtjust som om han återfått ett eget barn, det han trott vara förloradt, lyftade den lille upp i sin famn, kysste honom och frågade hvar han varit.

Då steg den grönklädde med en bössa beväpnade mannen fram och berättade, att han i skogen funnit en af godsets underlydande bönder, som kommit bärande med lille Lars, hvilken skrikit och gråtit, som om han varit i lifsfara. Berättaren, som var gårdens förvaltare, hade frågat bonden hvad han ämnade med barnet. Denne hade ej velat redogöra för sin beskickning, men slutligen tvungits dertill medelst några käpprapp, hvarefter han, sedan förvaltaren lofvat beskydda honom mot fruns vrede, bekänt att frun mutat honom att bära bort gossen och bringa honom till det icke långt derifrån belägna Skara, der hon kände en skeppare, som snart ämnade begifva sig till Stockholm och sedan ut på handelsflottan, och den hon genom skänker nog skulle förmå att föra gossen med sig utomlands och lemna honom der, så att han aldrig finge återse Sverige.

Fru Sara var utom sig af både blygsel och harm vid denna förvaltarens frimodiga berättelse. Wrangel kastade på henne en lika vred som föraktlig blick, icke begripande huru hon, af blott hämdbegär och rå elakhet, och utan att dermed vinna något slags fördel, kunnat besluta sig till en så låg handling. Med

gossen på armen lagade han sig till att bestiga sin häst, då förvaltarn åter steg fram till honom och sade:

— Värdes höra mig, nådigaste herre! — Jag hör att min husbonde, amiral Strusshjelm, nyss blifvit död. Hans enka är nu ensam rådande här, och det är naturligt att hon ej med blida ögon skulle hädanefter se hvarken mig eller den här stackars bonden. Icke heller vill jag vidare tjena en matmoder, för hvilken jag förlorat all högaktning. Derföre skulle jag hos hans nåd, som är en så mäktig herre, ödmjukligen anhålla om beskydd för mig och den här stackars karlen. Kanske kunde vi båda få tjenst på något af herr grefvens gods?

Wrangel fann denna begäran ganska billig, efter den tjenst förvaltarn gjort honom, och samtyckte att taga de båda i sin tjenst, med villkor att de, så snart de hunnit ordna sina enskildta angelägenheter, skulle infinna sig på Tunatorp hos fändrik Sjöblad, som af grefven skulle få uppdrag att med dem vidare förordna.

Ett par månader efter ofvanbeskrifne händelse var bonden, som skulle bortbära gossen, gårdsbonde under ett gods i Westmanland, som Wrangel egde, och uppförde sig till sin nya herres fullkomliga belåtenhet. Förvaltaren deremot, hvars namn var Johansson, hade genom den mäktige grefvens bemedling blifvit förvaltare af en kungsgård i Dalarne och gift med Magdalena Ek, den han länge i hemlighet älskat. Hennes son,

som han under några år behöll hemma hos sig, bemöttes af honom med all faderlig ömhet, och det var efter denne sin styffader, som den sedermera så ryktbar vordne poeten kallade sig Johansson *).

---

*) Se Siare och Skalder, jemte Svenska Vitterhetens historia.

4

LARS JOHANSSON OCH HANS OMGIFNING.

Liksom i våra dagar låg, på 1600-talet, en af provinsen Dalarnes kyrkor, *Husby*, tillika med dess kyrkoherde-boställe, helt nära Dalelfven, som skiljde prestgårdens egor från den gent emot belägna Husby kungsgård. På tiden för vår berättelse existerade ännu icke den bro, hvilken sedermera, under Carl XII:s regering, byggdes deröfver af det tidehvarfvets archimedo, den odödlige Polhem, utan plägade de på kungsgårdssidan boende på båtar ro öfver till motsatta stranden; hvarjemte de, som om helgedagarna bevistade gudstjensten i Husby kyrka, men bodde något ofvanom eller nedanom kungsgården, vanligen gingo till denna gård, för att derifrån sätta sig öfver, emedan elfven på denna punkt är så smal, att en menniska med all beqvämlighet kan simma deröfver. Också vilja många personer påstå, att en hop unga muntergökar, innan bron blef lagd, plägade af sina kläder göra ett knyte, taga det på ryggen och simma öfver till kyrkstranden, der de klädde sig och gjorde

besök i prestgården, för att om aftonen, då nöjet var slut och den längesedan sjunkna solen manade till hvila, på enahanda sätt förfoga sig hemåt.

Äfven vi vilja förfoga oss till Husby kyrkoherde-boställe simmande — icke på Dalelfvens böljor, utan på inbillningens högblå ethervågor; men som vi uti och omkring det dåvarande patriarkaliska tjället ämna förlägga scenen för nu påbörjade kapitel, så komma vi att der uppehålla oss någon längre stund, hvarföre vi, med läsarens gunstbenägna tillåtelse, först vilja kasta en blick på tvenne gårdar, hvilkas åbor kunna hafva någon beröring med hvad vi nu gå att skildra.

Den första är den redan nämnda kungsgården, som nu mera består af tvenne skattehemman, men som på 1600-talet ännu utgjorde en enda egendom, från urminnes tider kronan tillhörig. Visserligen var dess ursprungliga slottsbyggnad, eller riddareborg, fallen i ruiner, hvaromkring hade uppstått, under loppet af framskridande sekler, den ena nya byggnaden efter den andra; men hvad som ännu qvarstod af ringmuren med sina skottgluggar, samt af de rundmurade tornen med deras taggiga bröstvärn, vittnade tillräckligt om hvad som varit under de hänsofna konungarna Birger och Magnus Smek, hvilka påstås hafva, under längre tider, vistats på denna så skönt belägna borg eller kungsgård, hvars ålder går tillbaka ända i hedendomen. Man tror att konung Braut-Anund låtit på 800-talet, uppbygga den till en boning för sig och sina efterkommande; men den blef sedan vid christna tidens början utsedd till boställe för landshöfdingen, eller som det då hette — *fogden* öfver Dalarne. Under Gustaf Adolphs och drottning Christinas regering var den åter kungsgård, men kunde i anseende till dess förfallna skick ej bebos af någon kunglig person. Afkastningen deraf uppbars dock

af kronan, som till dess handhafvande utsåg en förvaltare, hvilken när som heldst kunde afsättas, i fall han ej befanns vara nog skicklig.

Det var hit som Johansson, Magdalena Eks man, blifvit af grefve Wrangel rekommenderad; något som grefven aldrig behöfde ångra, emedan den lika driftige som förståndige Johansson i allo motsvarade det honom gifna förtroendet, och han innehade ända till sin död den indrägtiga och för en man af hans stånd så hederliga platsen på Husby kungsgård.

Ungefär en qvarts mil från kyrkan ligger en annan kungsgård, kallad Näsgård, men som i hednatiden lärer hetat Kungsnäs. Här bodde, dock endast under sommarmånaderna, bergsrådet Johan Berndes med familj. Näsgård hörde då tillsammans med det s. k. *Husby-kloster*, under hvilket den lydde alltsedan den flera sekler förut blifvit af dess då varande egare, en riddar Ulf, skänkt till den heliga stiftelsen.

Af nämnde Husby-kloster, för munkar af S:t Bernhards-orden anlagdt under loppet af 1400-talet, återstod i medio af 1600-talet icke så obetydliga lemningar, men som nu blifvit af förgängelsens allt gnagande tand så illa medfarna, att endast några halfgrusade ruiner qvarstå. I de hedniska tiderna hade egendomen varit en borg, och hetat *Riddar-hyttan*, men blef under påfveväldet kallad *Guda-Berg*, af munkarna som der byggde ett kloster till S:t Juliani ära. Gustaf I deremot, hvilken, som bekant är, vid reformationens införande i riket lät förstöra alla kloster, lade äfven detta, tillika med den derunder lydande f. d. kungsgården Näsgård, under kronan.

Men Christina, som tyckte sig kunna efter godtycke hushålla med kronans egendomar, dem hon åt sina gunstlingar bortskänkte som om de varit hennes enskildta tillhörigheter, hade år 1651 till bergsrådet

Johan Berndes, som genom sin djupa kännedom i bergshandteringen lyckats vinna drottningens bevågenhet, en vacker dag bortgifvit så väl det fordna klostret, som Näsgård eller Kungsnäs. På den sednare egendomen, som var bättre bebyggd än det på 1500-talet raserade klostret, vistades således herr bergsrådet under den vackraste tiden af året, hvaremot hösten och vintern tillbragtes i Stockholm, der den praktälskande bergsrådinnan tycktes finna sig aldra bäst.

Bergsrådet var en äldre man, och hans fru hade äfvenledes för längesedan sett sitt lifs vackraste dagar försvinna. Deras tre barn voro alla fullvuxna; sonen studerade bergsvetenskapen, för att en dag träda i sin fars fotspår; den äldsta dottern var redan gift, och den yngre, som i Dalarne allmänt kallades vackra jungfru Hedda, hade redan fyllt sina tjugu år och gifvit korgar till höger och venster, förbehållande sitt hjerta och sin hand åt någon vacker officer — ty med någon annan ville hon, såsom hon påstod, aldrig gifta sig.

Mellan herrskapet på Näsgård och förvaltaren på Husby kungsgård rådde hvad man kallar ett spändt förhållande. Väl var Johansson en af alla aktad man och åtnjöt på orten ett vida större anseende än någon förvaltare af en kungsgård före och efter honom någonsin åtnjutit; men det var *icke* på enahanda sätt med hans hustru, mor Magdalena, som hon kallades. Det var Lars, eller Lasse Johansson, såsom han af sockenboarna benämndes, hvilken orsakade att många af ortens bättre fruntimmer, och främst bland dem bergsrådinnan, drogo sig, såsom det heter för hans moder. Gossen, som af styffadern behandlades med en verkligt faderlig ömhet, heldst denne var mycket barnkär och ej hade lyckan ega något eget barn, kallades ock efter honom Johansson, och utgafs för att

vara ett hittebarn; men det beställsamma ryktet dröjde ej att utsprida verkliga förhållandet, hvilket gjordes ännu sannolikare genom moderns klemande ömhet, en ömhet som, vare sig huru som helst, aldrig kan egnas ett fosterbarn. För den utmärkt hederlige mannens skull öfversågs dock med den stackars Magdalenas ungdomsfelsteg, så mycket mer, som ingen vågade uppenbart tala utan blott i tysthet hviska derom. Dessutom var den unga qvinnan så god, så sannt ödmjuk, så innerligt gudfruktig, så välgörande mot de fattiga och tjenstaktig mot en hvar, att man icke kunde annat än af hjertat hålla af henne, äfven om man fann för godt att, vid tankan på hennes ostyrige "fosterson", rynka på näsan och ha sina egna tankar. När man derjemte till mor Magdalenas alla egenskaper lägger den, att hon var en träl i sitt hus — något som på den tiden höjde en qvinna i mängdens omdöme, samt att hon iakttog en ordning, en snygghet, som hade blifvit ett ordspråk i hela orten, så bör man icke förundra sig om mor Magdalena hade lika många försvarade som belackare. De förra, som lyckligtvis hade öfverhanden, bestodo af alla dem, hvilka i fattigdom, sjukdom eller andra bekymmer, hade rönt hennes hjelp och välvilja; de sednare — nemligen belackarne, utgjordes af dem, som mot sin vilja måste erkänna hennes förtjenster, erkänna tillika, inom sig sjelfva åtminstone, att de ej kunde likna henne i flit, ordning och huslighet, och derföre med den innerligaste skadeglädje omfattade hvarje tillfälle att få nedsätta henne och genom ett förtal — det värsta som på den tiden kunde drabba en qvinna, bevisa huru hon, som kunnat bära sig så och så åt, förgäfves utöfvade alla husliga dygder, då det förflutna kastade öfver dem en så mörk skugga.

Såsom nära grannar borde väl familjerna Berndes och Johansson hafva umgåtts, men det gjorde de

dock icke egentligen. Dertill var fru Berndes alldeles för nogräknad; och, ehuru hennes man lefde såsom ankamrat med den skicklige förvaltarn på kungsgården, kunde han dock aldrig förmå sin kära hälft hvarken att aflägga besök hos eller mottaga sådana af mor Magdalena, hvilken föröfrigt hade nog takt för att aldrig med sin närvaro falla besvärlig.

Bergsrådinnan tyckte sig uppfylla allan rättfärdighet då hon i prestgården, der de båda familjerna ständigt stötte tillsammans, icke visade något groll mot mor Magdalena, utan för prestfolkets skull talade vänligt vid henne. De skulle dock icke så ofta hafva träffats hos kyrkoherdens, om icke först och främst detta så sannt partriarkaliska prestfolk haft en dragningskraft, den ingen kunde motstå, och sedan — om icke en annan ännu starkare dragningskraft hade förmått både fru Bandes och mor Magdalena att begifva sig dit så ofta som möjligt. Den förra hade en fjortonårig gosse, som der uppfostrades; visserligen icke hennes egen son, men likväl af henne älskad med samma ömhet som en sådan, ty han var son af hennes aflidna tvillingsyster, den hon älskat som sin halfva själ, och som vid sin död hade åt henne anförtrott detta sitt enda barn, hvilket, ehuru då helt spädt, aldrig behöfde sakna en egen mor. Gossen hette Arvid Storm och blef med tiden en i Lasse Johanssons tragedi icke overksam person *).

Hvad mor Magdalena angick hade hon, som man skulle kunna tycka, ännu större skäl att ofta besöka Husby prestgård; ty hennes son, hennes älskling, den nu tolfårige Lars, uppfostrades der, på bekostnad af Grefve Carl Gustaf Wrangel, hvilken, då gossen fyllt nio år, tog honom ifrån föräldrarna och med ens i-

---

*) Historiskt.

klädde sig ansvaret för hans uppfostran. Grefven hyste det hopp att af gossen kunna göra en man, nyttig för staten, och hvars rykte skulle med en och annan stråle öka den gloria, hvilken svenska snillen under drottning Christinas regering börjat sprida öfver vår nord.

Man skref nu 1658, det var således fyra år efter det, då Gustaf Adolphs riktbegåfvade dotter gjordt allvar af sin thronafsägelse och begifvit sig bort från Sverige. Wrangel var deröfver, såsom många andra af hennes sanna vänner, djupt bedröfvad, och han ansåg således som en skingring för sina sorgsna tankar, en afledare för sina mörka aningar, den omsorg han hade om sin unge skyddling, för hvilken han, vid dess naturlige faders dödssäng, hade heligt lofvat att ikläda sig en faders pligter. Detta löfte uppfyllde han ock som en rätsskaffens man; ty äfven då han var i krig glömde han aldrig att i sina bref till hemmet nämna Lars Johansson och skicka honom en helsning, med faderlig uppmaning till sedlighet och flit.

Till lycka för mor Magdalena, hvars afgud sonen var, hade grefven icke skickat honom långt bort från hemmet, utan ackorderat in honom i Husby prestgård, hos den förträfflige kyrkoherden Columbus.

Det är denne man och hans omgifning, som vi nu gå att något närmare skärskåda.

Jonas Svenonis, eller Svensson, Columbus*), hade i tjuguåtta år varit pastor i Husby i dalarne. Född redan 1588, var han nu en man om sjuttio år, ehu-

*) Se *Westerås Stifs Herdaminne* af Joh. Fr. Mencktell pag. 25.

ru ännu ganska kry, och med ett sinne så ungdomligt, ett hjerta så barnafromt, att man ovillkorligen kände sig dragen till honom och omöjligen kunde leds i hans sällskap. Redan hans blotta utseende var en fröjd, ehuru det eljest plägar vara den blomstrande ungdomen och icke den skröpliga, förfallna åderdomen förbehållet att ingifva fröjdekänslor. Men Jonas Columbus var långt ifrån skröplig och förfallen — han var tvärtom skön, ännu såsom gubbe. Växten, hög och majestätisk, hade icke en hårsmån böjt sig under de sju decenniernas tunga börda; det silfverhvita håret afstack så vackert mot den svarta sammetskalotten och bildade långa lockar i nacken, samt kortare kring den höga pannan; skägget, lika silfverhvitt, och ovanligt rikt, nedföll i mjuka vågor öfver det breda bröstet. Kring den ännu icke tandlösa munnen låg ett leende — icke ett leende af verldslig munterhet, utan af det inre lugn, som tanken på ett snart väl fullbordadt arbete ingifver, och de förr så stora och klara, nu något insjunkna och dunkla ögonens blick tycktes lysa frid öfver hela verlden. Denna blick var en trogen afspegling af den inneboende själen.

Sådan var den man, som Husby församling på den tiden hade lyckan att kalla sin herde, och som den unge Johansson var nog lycklig att hafva till ledare, ehuru framtiden utvisade hur litet han förstått begagna sig af denna lycka. Yr, vild, stormande och med passioner, hvilkas för hvarje år tilltagande styrka uppfyllde så väl den gamle kyrkoherden som hans adjunkt, gossens egentliga lärare, med häpnad och bekymmer, var han icke skapad för att mottaga intryck af detta milda, jemna väsende, som på stillare naturer utöfvade ett så helsosamt inflytande. Ännu

var han dock endast ett barn och hans ädle ledare misströstade icke helt och hållet om hans vilda naturs tämjande, ehuru det såg mörkt ut; men Lars älskade icke den ädle gubben och lydde honom ogerna.

Dock, om den unga vildhjernan ej förstod uppskatta Columbi sällsynta egenskaper, så förstod församlingen det så mycket mer. Aldrig tyckte Husbyhoarna sig hafva haft en sådan själasörjare, aldrig en sådan predikant, aldrig en sådan uppriktig vän, en så nitisk och tillika så oegennyttig hjelpare och tröstare i alla deras enskildta bekymmer. Och hans musik sedan! — denna herrliga gåfva, hvarmed dal-allmogen påstod honom vara af englarna utrustad. Ty Jonas Columbus utgjorde på sin tid ett litet underverk i musikalisk väg, särdeles i landsbyggden; äfven i städerna var hans rykte såsom skicklig musikus icke litet. Detta bevisas bäst deraf, att kung Gustaf II Adolph påstås flera gånger hafva med särdeles nöje bevistat hans musik-öfningar med gymnasii-ungdomen, då han var Græcæ Linguæ Lektor i Westerås och tillika Rektor Cantus et Musices dersammastädes. Men ännu mer bevisas det deraf, att stiftets Consistorium hade år 1621 sändt Columbus till Tyskland, för att uppöfva sig i musik och inköpa musikalier och instrumenter för skolans räkning. Han spelade med mycken färdighet alla då brukliga instrumenter, men var isynnerhet skicklig på orgel, den han äfven förstod att uppsätta. Så hade vid hans tillträde till Husby ingen orgel funnits i hans kyrka, och han sökte derföre att så mycket möjligt var, förmedelst en liten för hans eget behof förfärdigad handorgel, höja kyrkosången och göra den ren och någorlunda högtidlig. Emellertid lyckades han, efter elfva års vistande i församlingen, öfvertala dess socknemän till bekostande af ett

orgelverk, hvilket han då till allas belåtenhet sjelf uppbyggde *).

Jonas Columbus hade vid trettiosex års ålder gift sig för första gången, och vid femtionie år blifvit enkling. Under sitt tjugutre-åriga äktenskap hade hans hustru, som var en prestdotter från Berke, skänkt honom aderton barn, af hvilka blott nio blefvo fullvuxna. Men den arma frun hade på sednare åren ofta varit svagsint, och det till den grad, att hon då alls icke visste hvad hon gjorde. Så hade hon ock, under en sådan paroxysm, året före sin död rusat ner i Dalelfven, men blifvit af en dräng uppdragen och hemförd **).

För att åt sina många till större delen minderåriga barn erhålla en ny mor, hade Columbus, ehuru redan sextio år gammal, efter blott ett års enklingsstånd ingått i nytt gifte. Den han nu valde var en trettiotvå-årig bergmästardotter från Fahlun, hvilken, from, flitig, gudfruktig och sparsam, i allo motsvarande hans fordringar af en rättskaffens prestfru och som, kanske mest derföre att hon sjelf var barnlös, blef en öm och förträfflig mor för sina styfbarn, hvilka alla älskade henne som om de varit hennes egna.

Kring den sjuttioårige kyrkoherden och hans fyrtiotvååriga fru samlades nu, på tiden för vår berättelse, åtta barn i sämja och kärlek, nemligen två söner och sex döttrar. Den äldste sonen, Thomas, hvilken, om han lefvat, skulle redan varit trettiotre år gammal, hade, för några år sedan, såsom fältprest utgått i

*) Historiskt — återfinnes i Westerås Herdaminne, art. Jonas Columbus.

**) Alltsammans historiskt, återfinnes under samma citat som ofvanstående.

kriget och aldrig återkommit *). Denna förlust och den förra fruns sinnessvaghet hade för Columbus utgjort ett tungt kors, hvarunder hans hjerta ännu fortfarande blödde; ty aldrig skulle han upphöra att sakna sin ädle, raske son, sin förstfödde; och fastän den sinnessjuka hustrun för elfva år sedan var död, fortlefde dock minnet af hennes olycka derigenom, att den yngsta, nu tolfåriga dottern Elisabeth, fått ärfva moderns själsförvirring, och det så, att hon aldrig hade några ljusare mellanstånd, utan kollrade beständigt, ehuru hennes galenskap ännu var af en stillare art. Emedlertid kände hon dock och älskade sina föräldrar och syskon och var ett utmärkt vackert barn; men att lära henne något var ett fåfängt försök, lika som att, när hon blef ond, söka blidka henne med något annat än musik. Med åren antog dock hennes galenskap en svårare art, och hon slutade, enligt Muncktells uppgift, sina dagar på Stockholms dårhus, Danviken.

Utom denna olyckliga, voro kyrkoherden Columbi alla barn friska och färdiga. Af sönerna var den trettioårige Johan redan docens i Upsala, såsom ock fadern en tid hade varit, och den sextonårige Samuel, som sedan blef den milde skalden, Stjernhjelms lärjunge och gunstling, var ännu hemma, men skulle snart bli student. En dotter, Brita, var nyss fyllda aderton år: de öfriga fyra, Christina, Catharina, Margreta och Susanna, voro alla några och tjugu år gamla.

Det var i denna omgifning och på ett af de naturskönaste ställen i Sverge, som Lars Johansson, den blifvande skalden, tillbragte sina barndomsår, ehuru beklagligen utan att af hvarken de omgifvande fromma menniskorna, eller den omgifvande storartade na-

---

*) Se samma citat.

turen, emottaga några för sin själ välgörande intryck. Väl var han ännu, för dem som sågo honom första gången, en intagande gosse, var dessutom stor, stark, vig och äfven skön, så vida man undantar de för öfrigt välbyggda, stora och klara ögonens besynnerliga skiftning från ljus till mörker, från den klaraste dag till den svartaste natt, allt efter de på själens himmel framtågande skyarna, och hvilken skiftning kunde ske så fort, att äfven den uppmärksammaste iakttagare icke alltid var i stånd att märka den, men som, då den märktes, hade något förunderligt, nästan hemskt. Dessutom var den unge gossen så vild, så oförvägen, så syndigt öfverdådig i alla sina lekar och kroppsrörelser, att han derföre ådrog sig täta förebråelser, så väl af kyrkoherden och dess omgifning, som af den ömma modern, den han ofta genom sina djerfva språng och hopp försatte i en verklig hjertångest. Hade han då lyckats att bringa henne, eller något af de andra fruntimren, derhän att de uppgåfvo rop af förskräckelse, då jublade han som om han utfört en stor och nyttig bragd.

Men med all denna oförvägenhet, allt detta förakt för faran, bibehöll han dock sin medfödda rädsla för krigiska vapen. Äfven stora knifvar såg han ogerna handhafvas. I kyrkoherdens hus blef ock icke frågan om värjor, sablar o. d., enär alla de manliga medlemmarne der egnade sig endast åt boken; men flera främmande krigsmän, som helsade på i prestgården och som händelsevis hade hört omtalas huru den unge Johansson fasade för eggjern, hade åtskilliga gånger roat sig med att draga värja eller sabel och svänga dermed kring hans ögon, tills ändtligen den gamle gode kyrkoherden, som med ömkan åsett huru gossen vid sådana tillfällen plägade blekna och

darra, en gång för alla förbjudit sina främmande att skrämma honom, samt sina söner att någonsin mer tillåta en sådan lek med den eljest så raske gossen, hos hvilken man märkte att detta slags förskräckelse var medfödd, enär han för öfrigt var så ovanligt modig och tapper. Dessutom kade den gamle Columbus, genom gossens moder, som i förtroende för honom omtalat hvarje äfven den aldra ringaste omständighet af sine lefnadsöden, ganska väl fått reda på skälet till denna besynnerliga företeelse i Lars' karakter.

Något, hvarför gossen kort efter moderns giftermål fått både bannor och aga, då föreställningar alls icke ville hjelpa, var att han fortfarande kallade sig Strusshjelm. Styffadern, som inför alldeles främmande bjöd till att dölja rätta förhållandet och ville att man så litet som möjligt skulle hafva öppen rätt till historier, ville att gossen skulle bära hans namn och gälla för hans fosterson. Men ett hos den sexårige inrotadt högmod öfver det så grannt klingande adelsnamnet orsakade hans motvilja vid dess bortläggande, och ehuru han aldrig under sitt vistande på Husby prestgård lät ordet Strusshjelm komma öfver sina läppar, var han dock inom sig stolt öfver att hafva en förnäm fader och glömde aldrig den tid, då han med högburet hufvud kallade sig Lars Strusshjelm, utan att någon förebrådde honom det. Lars Johansson låt i hans öron alltför oharmoniskt. Han hade ändå varit nöjd om han haft något annat svenskt namn, taget efter en fågel, ett träd, eller annat naturföremål; — men Johansson förekom honom så bondslätt, så platt, att han nästan rodnade då han skulle säga det. O, huru afundade han icke Samuel, kyrkoherdens yngste son, sin vän och läskamrat, lyckan att hafva ett så vackert och välklingande namn som Columbus, och huru uppgjorde han icke i sin barnsliga fantasi planer

att en dag genom förvånande idrotter — icke i Martis utan i Apollos tjenst — utmärka sig ända derhän, att han blefve adlad! Då skulle han återupptaga namnet Strusshjelm, som med hans far uppkommit och med densamma nedgått i grafven. Hade icke Stjernhjelm blifvit adlad? . . . hade icke *hans* förut borgerliga namn fått en *hjelm*, ehuru hans hufvud aldrig burit någon sådan? — Icke omöjligt derföre, att Lars Johansson, hvilken redan vid tio års ålder visade omisskänneliga anlag till skaldskap, och som vid tolf år kände inom sig en manande röst att blifva något stort — en röst, som sade honom att han var född till att i verlden väcka uppseende och beundran — icke omöjligt att *han* skulle i sin djerfva snilleflygt hinna lika långt, som den af drottning Christina så mycket lofordade och ännu i hennes efterträdares tid ganska mycket värderade Stjernhjelm. Ja — hvarföre icke vida längre? . . . Ty för hoppets flygt äro ju inga gränsor satta, lika litet som för en bortskämd pojkes otyglade ärelystnad, så länge den barnsliga fantasien, ännu fullkomligt obekant med alla de hinder, som på lifvets väg kunna möta, uti inbillningens verld gör sina stora eröfringar och tycker sig redan ega alla de lustgårdar fullfärdiga, till hvilka den nyss uppgjort sin djerfva, något fria teckning.

Och en bortskämd pojke *var* Lars, i sanning: modern hade härtill gjort sitt bästa, styffadern icke stort mindre, och många voro de, som häruti voro dem behjelpliga, sjelfva grefve Wrangel icke undantagen, helst från den stund, då han märkte att gossen var ett gryende snille. Väl sökte den lika ädle som upplyste kyrkoherden Columbus att, så väl genom ett orubbligt allvar, som genom en oaflåtlig uppmärksamhet på gossens fel, motarbeta de skadliga intrycken af ett förhastadt beröm, men det hjelpte icke stort att

framställa den individuella obetydligheten för den, som trodde sig redan *vara* något särdeles utmärkt och med tiden *blifva* en person, hvars rykte skulle klinga från det ena landamäret till det andra.

Stackars Lasse Lucidor! visserligen har ditt rykte ljudat — ljudat genom sekler till och med — men *klingat* har det derföre aldrig. Ditt öfverdåd och dina laster foro så illa med den trumpet, hvari ryktet skulle utbasuna ditt namn, att den tidigt fick en obotlig remna, så att den frambringade idel skrällande toner, ömsom vederstyggliga, ömsom djupt klagande, men alltid missljudande.

Ju större Lars blef, ju mera försvann hos honom den naiva älskvärdhet, hvilken, då han var ett litet barn, så mycket intog till hans förmån. Att skygga tillbaka för en hvar, hos hvilken han upptäckte något sträft eller fiendtligt, det var honom medfödt och klandrades af ingen. Deremot visade han sig som liten så tacksam för hvarje äfven den ringaste välvilja, och slöt sig så tillitsfullt till alla dem, som omfattade honom med godhet. Icke så nu. Ett visst misstroende, ovanligt hos barn vid hans ålder, gjorde honom skygg och tillbakadragen, och hans förr så varma hjerta hade ej mer något särdeles förråd af tacksamhet, just derföre att det område i hans själ, der tacksamhetens blommor förr hade så lätt att uppspira, nu inkräktades af egenkärlekens ogräs. Han tyckte helt enkelt att man *borde* visa honom välvilja, derföre att han var en så älskvärd gosse, och uppmärksamhet derföre att han var så snillrik. Det var ju naturligt, tyckte han, att hvar han visade sig, skulle man sins emellan hviska om hans ovanliga skaldeanlag, och sjelfmant skynda att visa honom hvad värde man satte på hans för ett barn verkligen ovanliga kunskaper. Hur skulle då *han* behöfva *tacka* för den välvilja han åtnjöt af

andra? . . . Det var ju tvertom de, som borde — om icke just *tacka för* — åtminstone *fägna sig* öfver hans bekantskap.

Men säkert är att ingen enda dag förgick utan svikna illusioner för den fåfänge gossen. Den gamle kyrkoherden, som snart insåg hans löjliga egenkärlek, aktade sig noga att i ringaste mån gifva den någon näring, eller tillåta att den underblåstes. Han hade allvarligen föreställt sin omgifning och alla sina förtroligaste umgängesvänner hur illa de gjorde, ifall de någonsin läto inför Lars påskina att han var något mer, än andra barn af hans ålder, och de rättade sig noga efter den gamle patriarkens ord, emedan de *anade* att han hade rätt, om de ock icke *förstodo* det.

Då Lars Johansson fästade sig, med få undantag, endast vid dem som smickrade hans fåfänga, begriper man lätt hvarför han icke särdeles älskade kyrkoherden Columbus, i trots af dennes outtröttsiga möda att dana honom till en nyttig, förståndig och god menniska. *Något* större tillgifvenhet visade han för kyrkoherdens fru, hvilken visst alltför gerna ville göra allt hvad hennes man anbefallte henne, men ändå derjemte, i sin stora enfald, gjorde sig skyldig till en och annan öfverträdelse, derigenom att hon hade så svårt att icke berömma Lars, eller falla i beundrans-extas, hvarje gång han för henne uppläste någon ny visa, som han diktat vid Dalelfvens skummande strand eller i djupet af den vilda furuskogen.

Ännu ett drag i gossens karakter, och som var ingenting mindre än vackert, var hans djupa förakt för qvinnokönet i allmänhet. Man kunde i sanning bli harmsen vid att höra den jemförelse han gjorde mellan man och qvinna, och som ständigt slutade *så*, att mannen var *allt*, qvinnan deremot *intet*; endast i *så*

måtto tyckte han henne hafva något värde, att hon var skapad för mannens skull. Ehvad motskäl man än sökte framställa, förstod han dock alltid att slå omkring sig med bevis, hvilka han sjelf trodde vara oomkullstötliga — bland annat *det*, att då Gud Fader lät verldens Frälsare födas, var det icke såsom qvinna, utan såsom man, hvilket i den unge disputantens ögon bevisade tillräckligt den förkärlek Gud sjelf hade för mankönet.

— Flickor — sade han — äro bara skräp, och qvinnor äro kacklande gäss, som ingenting förstå. — Från denna förkastelsedom undantog den oförskämde pojken icke ens sin egen kärleksfulla och i många hänseenden förträffliga moder, hvilken dock afgudade honom och gerna skulle, för hans skull, underkastat sig hvad försakelse, hvad lidande som helst.

Men olycklig var Lars, om han af kyrkoherden ertappades med ett enda yttrande till qvinnokönets nachdel. Han fick då en lexa, så att han aldrig glömde den. Merändels aktade han sig ock för att i den rättskaffens gamle mannens närvaro framkomma med sina för ett barn alltför opassande yttranden.

— Gud tröste mig för den pojken! — sade gamle Columbus en dag till förvaltar Johansson — han blir visst en farlig karl med tiden; ty en yngling, som träder ut i verlden med *sådana* begrepp om qvinnans ringhet och obetydlighet, huru skall väl han någonsin lära sig att skatta ädelt qvinnovärde, att tro på qvinlig dygd och hafva aktning derför?

— Derom må qvinnorna sjelfva draga försorg — svarade Johansson. Förstå de blott att ingifva aktning, så vinna de den ock; och hvad dygden beträffar, så . . . . . om det *en* gång händer, att mannen är ensam skulden till qvinnans förderf, så händer

det deremot *nio* gånger att qvinnan sjelf har största felet, just igenom sin svaghet i karakteren.

— Ni påstår således — genmälde Columbus — att den arma qvinnan bör, äfven om hon utsättes för de grymmaste försåt, de mest förledande frestelser å vår sida, ändå ega inom sig, d. v. s. i sin karakter, tillräcklig styrka att undgå de förra och besegra de senare?

— Det *påstår* jag icke allenast, utan jag *fordrar* det äfven — svarade Johansson. — En ädel och dygdig qvinna bör af ingenting kunna förledas från dygdens väg. — Nå nå — här undantar jag likväl de fall, då det är bofstreck med i spelet, såsom med min stackars Magdalena. — Men, det säger jag ännu en gång, att den qvinna, som ej förstår att under alla lifvets förhållanden *ingifva* mannen aktning, må af honom aldrig *fordra* någon sådan.

— Detta är en för vårt kön alltför beqväm sats — återtog kyrkoherden — och jag räds att Lars med tiden kommer att alltför mycket hylla den.

— Om så är — inföll Johansson — så liknar han deruti alla andra män.

— Förlåt mig — yttrade kyrkoherden — om jag häruti motsäger, ty så bedröfligt måtte det dock icke stå till i allmänhet. Bland de förnäma kan väl, gunås så visst, genom en lättsinnig drottnings alltför smittande exempel, en stor osedlighet och en syndigt lös moral hafva gripit omkring sig; men till våra presterliga och borgerliga samt ännu ringare klassers heder vill jag hoppas att dygdens bud ännu i allmänhet noga efterföljes; åtminstone har jag, såsom själasörjare, lyckligtvis haft få erfarenheter af motsatsen. Men så har jag heller aldrig hört yttras, att qvinnan är en underordnad varelse, ett oting. Detta älskvärda och med så många ädla egenskaper begåfvade kön,

bland hvilket vi alla lärt och under lifvets lopp lära att älska en öm moder, en kärleksfull syster, en trogen maka, en blomstrande dotter — huru skulle vi väl, utan att vara barbarer, kunna med något slags missaktning blicka på det? — Alla de finare, ädlare, himmelåtsträfvande känslorna i vårt hjerta hafva väckts der af qvinnor, qvinnor som hafva älskat oss och gjort allt för vår trefnad, vårt välbefinnande, vår lycka — böra då icke vi, i utbyte för så mycken ömhet, älska dem tillbaka, högakta dem och försvara dem mot allt ondt?

— Visserligen — menade Johansson — men mig tyckes, om jag får säga min tanke, att herr kyrkoherden nu går för långt från sitt ämne. — Hvem skulle icke älska en mor . . . en syster . . . etc.? — Men *alla* qvinnor äro icke genom naturens band förenade med oss. Tid och omständigheter kasta dock många utaf dem i vår väg. Icke är det då *vårt* fel, om vi, genom deras lättsinne — i fall de visa sådant — vänja oss att missakta dem.

— Men — inföll prosten — denna missaktning, som ni kallar det, och som är det hårdaste af allt ondt, hvilket kan drabba en stackars qvinna — bör dock aldrig sprida sig längre än till dem, som begått något egentligen klandervärdt. Icke böra qvinnorna i allmänhet lida för en eller annans felsteg.

— Man rår icke för — genmälde förvaltarn — att man tror alla så der . . . icke mer än jemnt, om man finner sak med en och annan. — Men nu ha vi talat om fruntimmer, i stället att tala om pilten, Lars, såsom vi egentligen skulle.

— Ja — det *var* om honom vi började tala — sade Columbus — och jag upprepar hvad jag sagt, att den näsvisingen väcker förargelse, både hos mig och andra förståndiga menniskor, genom sitt beständiga

hackande på allt hvad fruntimren göra och företaga, samt huru de äro till ingenting dugliga, utom att släpa, såsom lastdjur.

— Jag hade väntat — svarade förvaltar Johansson — att herr kyrkoherden, som icke blott är en guds man och en ärans man, utan tillika en i allo from och rättänkande man, icke skulle räkna så noga med en stackars tolfårig gosse, ehvad hån än yttrar i sitt oförstånd. Den oläten, att förakta qvinnorna, eller förbise deras värde eller älskvärdhet, kommer han nog snart — ja — måhända förrän vi båda önska det — att helt och hållet aflägga; ty han har en poetisk natur och man plär ej beskylla poeterna för att vara känslolösa, i hänseende . . . . .

— Nej . . . nej — min vän — afbröt kyrkoherden honom ifrigt — jag märker nog att vi icke förstå hvarandra, och derföre är det så godt att vi gå ifrån hela ämnet. Jag blir ändå vid hvad jag sagt, att fortfar pojken på det sättet, så blir han, just genom det ringa värde han sätter på qvinnorna, så mycket farligare för dem. Förakt alstrar sjelfviskhet och sjelfviskhet är roten till mycket ondt.

Med dessa ord slutade de båda herrarnes samtal i det ämnet.

5.

OFÖRMODADT ÅTERSEENDE.

Det var en vacker söndag i medio af Juli månad. Solen hade på molnfri himmel uppgått och skådade redan sitt herrliga anlete med den gyllene strålglorian i de hundrade sjöar, som här mellan granitbergens starka ramar höllo för henne sina klara speglar. Det var så lugnt, så fridfullt, så tyst, som om alla ting i naturen hade inom sig gjort den öfverenskommelsen, att de skulle hålla en rätt helig sabbathshvila. I furuskogen, som kantade de ömsom skrofliga, ömsom lodräta bergen, hördes icke ringaste susning; på löfträden rördes ej ett enda blad, med undantag af aspernes, hvilka i dag darrade nästan mer än vanligt; — ty det var *Herrans* dag och det syntes som om de derföre haft en ovanlig känsla af den olycka, hvilken genom seklers sekler vidlåder aspträdet, nemligen att aldrig få frid, derföre att Christi kors påstås varit förfärdigadt af sådant träd *.)

*) En gammal sägen, ganska poetisk och vacker.

För öfrigt var allt i naturen stilla och lugnt. Sjelfva dalelfven, stundom så orolig, låg i dag så blank och spegelklar och solade sig mellan sina grönskande stränder. Mellan vassen uppstack en och annan vattenlilja sitt ljusa hufvud och blickade upp mot himlen. Sjelf en på det blå djupet simmande stjerna, sände hon trånande blickar efter systrarna, de rikthegåfvade, som simma i den blå höjden; men hon skulle ännu länge få vänta på deras anblick. Bedröfvad sänkte hon åter sitt öga ned mot de perlsmyckade kristallhvalfven, der Strömkarlen hvilade, stödd mot sin förstummade harpa; ty i dag fick han icke dyka upp och låta dess toner klinga för menniskors barn — de lyckliga, som voro säkra om en evig förlossning, från den *han* ensam var utesluten *).

Vandrade man i skogen, så sjöngo foglarna der sin morgonpsalm, och Dalarnes Flora sände med sina milioner, väl vid första påseendet oansenliga, men vid närmare betraktande så sköna barn, sin tribut af balsamdoft, hvilket på den rena luftens dallrande vågor uppsteg till naturens Herre.

Gick man åter inåt byarna, så antydde allt äfven der, och der aldramest, att det var Söndag; ty inga visor hördes, inga stimmande barn jagade hvarandra, ingen slipsten drogs, inga oxar gingo med halsarna böjda under oket ut för att draga plog eller harf. Utanpå stuguväggarna hängde nu i symetrisk ordning alla de blanka liorna, plogarna stodo på ladugårdsbacken, hästar och oxar gingo i bet på den nyss afmejade vreten. Knappast syntes, i de eljest så folkrika byarna, hvarken man, qvinna eller barn: de höllo sig alla inomhus, för att kläda sig i helgdagskläder och bereda sig till dagens gudstjenst.

---

*) Den vanliga sagan om Strömkarlen eller Näcken.

Ändtligen syntes några unga drängar i Husby sockens vackra nationaldrägt, tvättade och nyrakade, ila upp till den stora klockstapeln, som under Columbi tid, eller 1639 blifvit byggd och uppsatt af Jöns Larsson från Söderhamn och har kostat den betydliga summan af 500 daler kopparmynt. Ännu funnos endast tvenne klockor *) men dem läto de raska drängarna, förmedelst en och annan dragning af sina starka armar, snart svänga i luften, så att deras ljudande metalltungor hördes vidt omkring i den stilla nejden, hvarvid synnerligast den ena ropade till menigheten sådana ord som dessa:

"Jag ropar öfver berg, sjöar, ängar och dalar:
Kommer hit, hörer till hvad Herren Gud talar!" **)

Men om det förut på Söndagsmorgonen varit tyst, så blef det deremot nu så mycket mera lifligt. Män, qvinnor och barn i deras verkligen smakfulla och fina högtidskläder kommo vandrande med andäktig min och psalmboken i handen öfver slätter och dalar, berg och backar, för att samlas på den gröna kyrkogården, innan de begåfvo sig in i helgedomen. Den stilla, solbeglänsta dalelfven var, under nära en timmas tid, betäckt af större och mindre båtar, och det så långt ögat kunde sträcka sig. Alla landade vid kyrkstranden, hvarest roddare såväl som passagerare lemnade farkosterna tomma för att följa de manande klockljuden dit, der Herrans ord, alla sorgers tröst, alla mödors välsignelse, på denna dagen flödade lik en uppfriskande dagg öfver dessa okunniga, men fromma själar.

---

*) Den tredje och största, som skall väga 18 skeppund göts först 1669.

**) Inskriptionen på en af de mindre klockarna i Husby klockstapel.

Redan på långt afstånd fästades dock, så snart Guds hus var i sigte, alla så väl de roendes som de gåendes blickar på den lilla gråstens-kyrkans enda torn, något för den tiden ganska ståtligt. Det var nybyggdt och hade för blott tvenne år sedan, eller 1656 **) blifvit uppsatt — allt genom den nitiske kyrkoherden Columbi försorg, hvars raskhet och nit att genomdrifva saker församlingen hade att tacka för så väl klockstapel, som klockor och kyrktorn, utom många andra både moraliska och materiella förbättringar.

— Ser du, mor — yttrade en gammal dalkarl till den vid hans sida vandrande kullan. — Nu ser dock kyrkan litet likare ut, än då du och jag vigdes der, för trettiosju år sedan.

— Ja, må säga det, far — svarade gumman. — Det var då en välsignad sak, att vi fingo det nya tornet; ty nu slipper våra grannar i By, Garpenberg och Wika, att tala om huru deras kyrkor äro vackra och ståtliga mot vår.

— Det kan just göra oss detsamma hvad de säga — genmälde gubben. — En hvar rosar sin vattvälling och ingen vill tillstå att han har sämre än grannen. Men hvad de ändå icke kunna neka — och det gör mig innerligen godt i själen, när jag tänker derpå — så är det att ingen socken, hvarken i Näsgårds eller Stora Kopparbergs län, kan skryta med att hafva en sådan pastor, som vi hafva uti fader Columbus. Jag har ibland på tinget sammanträffat med bönder från Skedvi, Folkerna, Grytnäs, Sundborn, Svärdsjö och många andra socknar; och fastän de ingendera just varit missnöjda med sina prester, så ha

---

*) Dagbok öfver en resa genom Dalarna, af Hülphers.

dock alla med en mun kommit öfverens om, att vår gamle Columbus är den bästa.

— Ja, och hvad presmor är beskedlig sedan! — utbrast kullan. — Så höflig och gemen är hon alltid, som om hon vore en simpel bondqvinna. Också går jag aldrig till kyrkan, utan att ha något med mig åt henne.

— Och hvad har du i dag? — frågade gubben.

— En liten rar mesost — svarade gumman småmysande. Men hon blef i hast allvarsam och tillade:
— Jag får dock akta mig väl, att icke den der tokiga Lisa får se den, ty då rycker hon den åt sig och kramar sönder den. Herre Gud, ändå, hvad det är uträknadt här i verlden, så att en hvar, äfven de frommaste menniskor, måste hafva sitt kors! Nog kunde det för vår hederlige prestfar ha varit nog med att hafva haft en tokig hustru, utan att han tillika skall ha en tokig dotter. Det der är alldeles för mycket på en hand, tycker jag. Gud förlåte mig mina synder!

— Ja, det må du väl tillägga mor, — menade gubben — ty oss, svaga menniskor, anstår det ingalunda att klandra hvad Gud gör och låter. Mins du hvad kyrkoherden sade i försöndags?

— Åh ja — och han säger väl åter i dag rätt många vackra ord.

Under detta samtal hade de hunnit till kyrkovallen derifrån gumman med sin mesost begaf sig till Columbi kök, men gubben deremot sällade sig till en skock bönder, som stodo väntande vid vestra kyrkogårdsporten.

De samtalade i politiken, något som på den tiden sysselsatte Sveriges menighet, så väl allmogen som de högre stånden. Man undrade om ställningen öfver

hela riket icke skulle bli bättre nu, sedan Christina var borta; hon som, enligt dalkarlarnes förmenande, mera tänkte på böcker och skrifter samt på allt hvad de utländska herrarna sladdrade, än på sina arma, hjelpbehöfvande undersåter. En bland hopen väckte dervid den frågan om denna drottning, i fall hon skulle besinna sig att återkomma och vilja åter bestiga thronen, någonsin skulle vinna sin önskan.

— Kan du tro det? — så släpphändt är väl icke Carl Gustaf heller — menade en annan af gubbarne.

Men det ringde samman och den på kyrkogården församlade allmogen begaf sig långsamt in i kyrkan, der alla togo plats.

I en af de bänkar, som från ålder tillhörde qvinnorna från kungsgården, satt den ännu så vackra nu trettio-åriga mor Magdalena, midt emot sin man, som hade tagit plats i en af de till kungsgården hörande karlbänkarna. Ett litet stycke derifrån hade Magdalena sin största ögonfägnad, nemligen sin son, som satt i prestbänken midt emellan sin vän, den unge Samuel Columbus, och den andre kamraten, Arvid Storm, som aldrig var hans vän.

Blott en flyktig blick då och då kastade den unga gossens mörka ögon på modern, hvars ögon deremot oafvändt voro fästade på älsklingen, och det med en blick så öm, att dess genomskinliga kristall snart simmade i tårar.

— Det skulle man kunna inbilla mig — hviskade i en annan qvinnobänk en kulla till en annan, som satt näst intill henne — det skulle man kunna inbilla mig att pojken är en fosterson, och icke hennes egen! Se på minen bara . . . Så ser man icke på ett fosterbarn.

— Dermed må nu vara huru som heldst — svarade den andra kullan — och jag bryr mig slätt icke derom; ty hvad som icke angår mig, det har jag för sed att aldrig befatta mig med; — men det säger jag och det blir jag vid, att maken till god menniska, som mor Magdalena är, har jag aldrig sett. Hon kan ge kjorteln af sig, som man säger, för att hjelpa den fattiga. Åtminstone går ingen, som ditkommit, otröstad ifrån henne, och . . .

Orgeln som nu brusade, afbröt detta i sanning lika välförtjenta som uppriktiga lofqväde och nödgade äfven föremålet derför att, liksom alla andra, fatta sin psalmbok.

Då altartjensten var slut och predikanten uppkommen på predikstolen, vände mor Magdalena sig ditåt, i beslut att uppmärksamt följa hvarje hans ord och väl bevara dem i sitt hjerta. Men hvad blef det väl af denna vackra föresats, då — vid det att hennes blick föll på prestgårdens qvinnobänk, den såg — ett ansigte, väl bekant ehuru icke angenämt för henne, ett ansigte som hos henne väckte idel bittra minnen och som hon hoppats att aldrig mer behöfva återse.

Det hade kommit resande till prestgården, slägtingar på långt håll till Columbis första hustru. De vore ett ungt par med en sexårig dotter, hvilka till sin förlustelse reste litet omkring i Dalarne och dervid tagit in i Husby prestgård, i afsigt att der stanna några dagar.

Det var visserligen på den tiden någonting sällsynt, ja — det hörde till och med till de ovanligaste händelser, att personer af medelklassen reste, blott för sitt nöjes skull. Icke ens de förnäma plägade då företaga någon annan resa än de oundgängliga, mellan deras egna gods och närmaste stad, och det af det

högst begripliga skälet, att det var så svårt att transportera sin person, ifråga om några mil. Vägarna voro smala, ojemna och illa underhållna; konsten att förfärdiga åkdon var ännu i sin linda, och det vanligaste sättet att färdas, nemligen till häst, var på längre resor obeqvämt, särdeles för fruntimmer.

Och likväl hade, trots alla dessa svårigheter, Henrik Sjöblad, som nu var löjtnant, med sin hustru och lilla dotter, i en med fyra hjul försedd och med hvit tältduk öfverspänd kärra eller enbetsvagn, rest den långa vägen från Westergöthland till Dalarne. Ty det var de, som på morgonen, just vid gudstjenstens början, hade kommit till Husby: det var fru Lisen och ingen annan, som mor Magdalena hade med onämbar bestörtning blifvit varse i bänken, midt emellan prestdöttrarna.

Dock icke så mycket för nöjes skull, som icke mera för att med kyrkoherden Columbus mundtligen tala om ett arf efter en deras gemensamma slägting på långt håll, hade löjtnant Sjöblad företagit denna på 1600-talet alldeles ovanligt långa resa och dervid medtagit hustru och dotter. Den lilla flickan hade på en tid varit sjuklig och man hoppades att resan skulle göra henne godt.

En mängd af obehagliga känslor trängde sig kring Magdalenas hjerta, vid åsynen af fru Sjöblad. Nöden hade en gång drifvit henne, den då så olyckliga, att hos sin fordne älskare söka skydd och hjelp, fastän han redan var förenad med en annan qvinna, men just denna andra, denna i Magdalenas ögon så afundsvärdt lyckliga, hade bemött henne med en frånstötande hårdhet, med ett krossande förakt. Detta var hvad Magdalena aldrig kunde glömma, fastän

afståndet och de sistförflutna sex åren hade gjort att hon nu mera sällan tänkte derpå.

Ännu hade icke fru Lisen, som höll sina blickar oafvändt fästade på predikstolen, varseblifvit Magdalena, hvars ögon för några sekunder varit fästade på henne, men som nu blickade bort åt den manliga prestbänken och såg der, icke långt från sin son, den vackra och herrliga Henrik Sjöblad i sin ståtliga kyllerdrägt. Att en suck dervid banade sig väg från Magdalenas beklämda hjerta, må vi förlåta henne, äfvensom att hon rodnade ända upp till hårfästet, då i det samma de fordna älskandes ögon möttes och han helsade henne icke med förlägen, utan med glad, vänskap ig min, såsom när en bror återfinner en syster, från hvilken han länge varit skiljd; ty till ett sådant lugn hade den nu förvandlat sig, den tappre krigarens förr så oroligt svärmande känsla för den sköna Magdalena Ek.

Allt från denna helsning och till predikans slut höll vår stackars förvaltarehustru sina ögon stelt fästade på predikanten, ehuru vi sanningsenligt måste bekänna, att orden som han talade, ehuru lärorika, uppbyggliga och vackra de än voro, gingo genom hennes öron såsom betydelselösa ljud, utan att i själen qvarlemna ringaste intryck. En mängd af grymma minnen hade hopat sig der och stängde ingången för hvarje helig och tröstrik känsla. Hon längtade blott efter det ögonblick, då gudstjensten blefve s ut och hon kunde få aflägsna sig, för att från sitt hem låta genom andra utspana genom hvad trollmakt dessa båda personer ännu en gång, och just här, framställde sig för hennes blickar.

Men det fanns i kyrkan en annan person som ännu ifrigare längtade efter gudstjenstens slut, eller som snarare glömde att hon bevistade en gudstjenst.

Denna var fru Elisabeth Sjöblad. Hon hade ännu icke varseblifvit förvaltarens på kungsgården hustru, då hon kom att blicka öfver till sin man och såg honom helsa, helsa så g'adt och bekant på någon i fruntimmersbänkarne. Den till kyrkoherdegården hörande fruntimmersbänken formerade en vinkel från den som tillhörde kungsgården, och det blef således för fru Sjöblad ganska lätt att, då hon följde riktningen af sin mans blick, varseblifva henne, som han helsade på. Död och förtappelse, hvad hade hon sett? . . . Var det då här som hennes hatade medtäflerska vistades? . . . Var det hit som dess man hade fört henne och sonen, efter att i Stockholm hafva hållit bröllopp? — Så mycket hade Elisabeth hört, som att Magdalena blifvit gift, och *väl* gift, till och med; men hon hade sedermera aldrig vårdat sig att hvarken tänka på eller fråga efter den försvunna, och hade således ingen reda på om det var i Dalarne eller i någon annan af Sveriges provinser, som Magdalenas man fått sin plats.

Men nu — nu . . . hvilket oförmodadt återseende! — *Här* var det då, förmodligen, som Magdalena bodde! . . . *Hit* hade Sjöblad velat resa, troligen endast för att ännu en gång träffa *henne*, fastän han föreburit helt andra skäl. — Ha! den bedragaren! Han ä'skade således ännu denna qvinna . . . han hängde ännu fast vid sin ungdomskärlek . . . sin *enda* kärlek! . . . Ja; ty sin inför Gud och verlden vigda maka hade han aldrig älskat, och *skulle* aldrig älska henne — så klagade inom sig fru Lisen, som dervid gjorde sin man uppenbar orätt.

Ja, sådana voro de tankar, som i denna stund marterande trängde sig omkring Elisabeths hjerta, hvilket hon ömsom inbillade sig hafva stannat, ömsom kände slå dubbla slag, allt af samma outhärdliga själsqval. Allt hvad svartsjukan har bittert, lågt, miss-

tänksamt, hat- och hämdfullt, inträngde sig der, likt en hop rysliga demoner, hvilka räckte hvarandra sina svarta händer och dansade en ringdans, dervid deras fula läderlappsvingar flägtade och susade, så att det gjorde ondt i öronen.

Det var blodet som från hjertat rusade åt hufvudet, så att kinderna brunno, ögonen flammade och det susade för öronen.

Ingalunda kunde han, den värdige själasörjaren, på sin öfver mängden upphöjda plats ana att sådana gäster som svartsjuka, hat och hämdkänsla hade i dag inträngt i detta Herrans hus, der han predikade fridens ord och sände evangelii budskap likt ett välgörande sommar-regn ned i alla efter ljus, tröst och hugsvalelse törstande själar; än mindre kunde någon bland den enfaldiga men fromma allmogen, som var så allmänneligen uppbygd af den herrliga predikan, ana något om sinnesförfattningen hos dessa båda qvinnor, hvilka hade förlorat all andakt, all själslyftning, just för det att de sågo hvarandra.

Ändtligen var gudstjensten slut och folket strömmade ut ur kyrkan. Bland de första var Magdalena, som skyndade ned till båten och satte sig i den för att invänta sin man. Det dröjde dock något länge innan han kom, ty han hade stannat för att helsa på prestfamiljen.

Nu kom han dock med raska steg och såg glad och fryntlig ut, såsom vanligt. Magdalena var blek; i hvardera ögonvrån satt en tår.

Johansson märkte dock icke straxt hennes sorgsna sinnesstämni g, utan sade, i det han satte sig och fattade årorna:

— Kors, mor, hvad du hade brådt ner till stranden!

— Det är hvad man icke kan säga om dig — svarade hon, utan att se upp.

— Hm? — sade mannen och började ro af alla krafter; — jag stannade för att tala med kyrkoherden. Hade icke du haft så brådtom, så hade äfven du råkat dem.

— Det var just hvad jag ville undvika, ty de hade främmande med sig i kyrkan — svarade Magdalena.

— Nå ja — det såg jag . . . Det var löjtnant Sjöblad med sin fru. Jag känner dem icke mycket, men vi kunna i afton göra riktig bekantskap med dem, om du vill; ty fru Columbus bad så mycket att vi skulle komma dit öfver på en stund, i fall vi icke hafva något roligare. Det ser ut att vara en hygglig karl, den der Sjöblad, och jag mins mycket väl när jag sist talade med honom: det var i Westergöthland för sex år sedan. Men frun, hon såg för hjertans besynnerlig ut. Hon mönstrade mig med ögon, som om hon skulle velat svälja mig, och ond var hon bestämdt — öfver hvad är mig alldeles obekant.

— Men du hör ju inte på hvad jag säger, mor! — tillade den fryntlige Johansson, då han märkte att hans hustru satt i djupa tankar. — Jag tror, Gud straffe mig, att äfven du ser besynnerlig ut, liksom den der främmande frun i kyrkan. — Hvad har kommit åt dig? . . . Och hvarför stannade du icke för att träffa vår gosse, såsom du eljest plägar göra? . . . Den stackarn stod der så misslynt och lång i synen, öfver att ej få träffa mor.

Gud gifve det! — suckade Magdalena.

— Gud gifve det? — eftersade hennes man. — Jag vill vara en af denna elfvens aborrar, om jag begriper det ringaste.

— Ro . . . ro, för Guds skull, min gubbe lilla, så att vi snart hinna hem — bad Magdalena.

Gubben lilla rodde och båten var snart i land.

Emellertid hade de främmande, eller löjtnant Sjöblad med sin hustru, qvarstannat i kyrkan, tillika med kyrkoherden och två af hans döttrar, medan de andra tvenne följde modern hem, för att iordningställa allt till middagen. Meningen var att bese kyrkans märkvärdigheter, hvarom de resande hade redan vid deras ankomst om morgonen yttrat en önskan.

Fru Sjöblad tog nu sitt förnuft till fånga, eller — rättare — hon beherrskade sin starka sinnesrörelse nu, sedan hon icke längre hade den hatade mor Magdalena för ögonen — icke ens hennes raske och fryntlige man. Gossen hade hon icke igenkänt, och då han begifvit sig hem, tillika med prestfrun och de tvenne af döttrarna, var det intet ansigte, som nu mera plågade den oroliga fruns åsyn.

Den första anmärkning Sjöblad gjorde, var att kyrkan var byggd för nära elfven. Han hade, som han yttrade sig, med på en gång förvåning och häpnad sett hur hon stod alldeles vid stranden, der den stundom så strida elfven framrinner. Den gamle Columbus medgaf visserligen att kyrkan, till utseendet, hade ett farligt läge, men trodde dock att ingen egentlig fara vore dermed förknippad, då detta Herrans hus, som blifvit bygdt redan vid kristendomens början, ännu icke lidit något genom det våta elementets nära grannskap.

Man besåg nu invändigt allt hvad som var värdt att beskåda: gamla aflatsbref, åtskilliga påfliga reliker, deribland ett rökelsekar, en chorkåpa, flera helgonbilder, m. m., allt mycket gammalt och vittnande

tillräckligt om kyrkans höga ålder. Besynnerligast var ett stort ben, fästadt vid en af pelarne och som uppgafs vara ett jetteben, funnet i en af de många grafhögarna eller ättekullarna, hvarpå Husby socken då hade ett så stort förråd och hvaraf ännu i våra dagar en mängd finnas qvar, ehuru de flesta, som legat nära elfstränderna blifvit under seklernas lopp af den sig allt mera vidgande elfven bortskurna. Huru det kunde hänga tillsammans med det s. k. *jättebenet*, som var en aln och fyra tum långt, var svårt att upplysa; men visst var att hela ortens befolkning enfaldigt trodde, det de i ättehögarna slumrande förfädren haft så stora dimensioner. Äfven fru Sjöblad gaf denna qvarlefva från en försvunnen tid sin behöriga gärd af förundran, i det hon runkade på sitt vackra hufvud och med from min utbrast: — Herre Gud, hvad menniskorna voro stora på den tiden! — Hurudana sängar och hurudana bänkar behöfde de icke då! . . . Och hvad långa väfvar måste det icke erfordrats, innan de fingo kläder!

— Ja, ja! — svarade den gamle kyrkoherden, småleende. — Men så hade ock deras hustrur dubbelt så långa och starka armar att arbeta med, som *vår* tids fruntimmer hafva. Hvad husgeråd beträffar, vet man just icke mycket derom; förmodligen voro de afpassade efter folkets behof; men värst måtte det hafva varit med matlagningen för de arma qvinnorna, då man besinnar hvad våra gamla sagor i den vägen uppgifva.

— Hvad då? — frågade fru Elisabeth, nyfiket.

— Jo, återtog Columbus — sagorna eller häfderna från den tiden tyda öfverallt på stora, ofantliga hushåll, eller matlag, i förening med en ända till otrolighet strykande matlust. Våra resliga och tappra förfäder kunde icke såsom vi, deras småväxte ätte-

läggar, på bordet framställa en skinka, en bringa, en oxstek, o. s. v. — utan det måste vara en helstekt galt, helstekt hjort, samt allt annat i samma proportion.

— Åh, du Gud! — utbrast fru Sjöblad. — Hvad kunde de hafva för ugnar till sådana stekar?

— Förmodligen — inföll hennes man — begagnades dertill ingen ugn, utan steken bands vid ett långt spjut, sattes framför en stekeld och vändes oupphörligt af ett par starka bussar, som dertill hade nog armstyrka.

— Träffadt! — sade den leende prestgubben. — Men efter vi nu hunnit bese allting och derunder kommit på kapitlet med mat, eller kroppslig föda, så ville jag föreslå mina ärade gäster att med mig vandra hemåt, för att se hvad mor kan hafva åt oss till middagen. Väl blir det icke någon hel galt, ej heller någon hel hjort; men kanske få vi oss en god kalfbringa eller fårbog; och om lyckan är god torde jag äfven kunna traktera med något, som för mina resande är alldeles nytt, nemligen björnstek. Min adjunkt lyckades i går att skjuta en björnunge här på skogen, och sådana äro ganska läckra, fastän de fullvuxna björnarnas kött, som dock allmänt ätes af allmogen här, förefaller något mycket groftrådigt och kärft.

— Åh! . . . det vore väl nog, om jag skulle få smaka björnstek, som jag så mycket hört omtalas — utropade Sjöblad muntert. — Det vore något att berätta vid återkomsten till vår ort. — Nog hoppades jag nästan med säkerket att blifva bjuden på elgstek; men längre sträckte sig icke mina föreställningar.

— Elgkött hafva vi nästan dagligen på vårt bord — svarade kyrkoherden. Det anse vi, Dalarnes innebyggare icke för något rart.

Sällskapet tog nu vägen uppåt prestgården, hvarvid klockaren, som måst qvarstanna så länge de voro i kyrkan, nu sorgfälligt stängde dörren till helgedomen, derunder mumlande:

— Så, nog talade de der om björnstek, elg, kalf, helstekta galtar och halfstekta hjortar, så att det vattnades i munnen på mig; men näppeligen tror jag gumman-min har något sådant att bjuda mig, när jag nu kommer hungrig hem. I alla fall har hon väl kokat soppa på tjädern, som Ola sköt i går afton. Och färskt hafrebröd har hon, med blott obetydlig blandning af sådor. Äfven såg jag henne i går hafva flötgröt *) med sig från fäbodarna. — Jag skall således göra ett godt mål.

Och under denna angenäma förespegling lunkade mannen hem.

Men om klockarfar hemma hos sig gjorde ett godt mål, så gjorde man det ändå bättre hos prestfar, der både björn- och elgstek smakade Sjöblad särdeles väl och der den väldiga silfverkannan med hederligt prestöl, flitigt gick laget omkring. Sjöblad prisade den goda drycken, såsom alldeles ovanligt frisk och stark, men Columbus menade, att der en skicklig husmoder, i förening med lika skickliga döttrar, förestå hushållningen, borde väl ölet vara godt, helst på en ort hvarest, såsom på den tiden var fallet i Dalarna, odlingen af humla var så starkt drifven, att sådan växte ymnigt utanför hvarje stugudörr **).

---

*) En mycket mäktig rätt, kokad af grädde, som här kallas *Flöte;* icke olik norrlänningarnas sötost, som kokas af oskummad mjölk.

**) Westerås Herdaminne.

Fru Sjöblad var dock ganska tankspridd, och ehuru hon, för höflighets skull, instämde med sin man uti lofvet öfver de goda rätterna och det förträffliga ölet, gjorde hon dock föga heder åt anrättningen, såsom fru Columbus med bekymrad min anmärkte. Ty om det i våra dagar gör en välvillig värdinna ondt, att se sina gäster låta den ena rätten efter den andra gå sig förbi, utan att mer än smaka derpå, huru mycket mer skulle det icke smärta på den tiden, då hvarje husmoder, alltifrån de ringaste och upp till de förnämsta, satte sin heder i att väl förstå sitt hus och kunna tillreda en rätt välsmakande måltid.

Men fru Sjöblad, hvilken omsorgsfullt uppassade sin lilla dotter, som satt bredvid henne, hade emellertid sina tankar långt borta från rätterna. Hon föreställde sig att hennes man bestämt måtte hafva vetat hvar den fordna Magdalena Ek nu vistades och hvarest han skulle kunna få återse henne, efter som han så mycket envisats att hela den lilla familjen skulle lemna hus och hem i Westergöthland och företaga något så oerhördt, som en resa ända till Dalarne; men snart förkastade hon denna tanka, såsom alldeles orimlig, emedan Sjöblad, om han nödvändigt skulle velat råka sin förra älskarinna, väl skulle aktat sig att medtaga sin hustru, utan då hellre rest ensam, för att ostörd kunna njuta af det ljufva återseendet. Mannen blef således snart frikallad från all misstanka, och den svartsjuka hustruns alla tankar fästade sig sedermera uteslutande vid Magdalena, som hon funnit så väl klädd och så verkligt vacker, något som bevisade att hon måtte blifvit lyckligt gift. Dernäst grubblade hon på hur ett sammanträffande mellan Sjöblad och hans första kärleks föremål skulle kunna undvikas, och hon föresatte sig att åtminstone icke hon

sjelf skulle votera för vistelsens förlängande i Husby, utöfver hvad mannens affärer fordrade.

Ändtligen gjordes af gamla Columbus den anmärkningen, att fru Sjöblad var alltför tyst och att, då hon icke heller hvarken åt eller drack, måste hon vara illamående. Hon försäkrade att hon mådde fullkomligt väl, och beslöt att samla sina tankar för att icke genom sin alltför synbara förstämdhet misshaga det goda, gästfria prestfolket.

Låtande detta beslut öfvergå till handling, tillgrep hon det första samtalsämne, som låg henne till hands, och frågade om alla de unga personerna, hvilka sutto med vid bordet, vore herr kyrkoherdens barn.

— De fem flickorna — svarade han — äro alla mina och jag har ännu en sjette, tolf år gammal, men som beklagligen behöfver alltför mycken uppsigt, för att kunna spisa vid bordet. Hon är, Gud bättre, något virrig till sinne — suckade han, hvarefter han tillade: — Söner har jag olyckligtvis förlorat så många, att blott tvenne återstå, nemligen den der karlen der snedt emot, som eljest har sin vistelseort i Upsala, men nu är här på besök, och så den der hoppfulla plantan nere vid bordsändan, han, som nu griper för sig ett så väldigt stycke af elgsteken.

Den gode gubben småskrattade, tog sig om det långa, silfverhvita skägget och såg omkring sig på alla sina barn med ögon, som tindrade af förnöjelse och öm faderskärlek.

— Men — återtog fru Sjöblad — jag ser *tre* unga gossar sitta der nere vid bordsändan.

— Riktigt — svarade Columbus; — men blott den medlersta af dem är min son, ehuru äfven de båda andra höra huset till, d. v. s. så länge deras föräldrar önska hafva hos mig de kära gossar, som här

göra sina förberedande studier. Sedan skola de väl ut i verlden, de liksom andra och sträfva åt olika håll. — Den till venster är en slägting till en min sockenbo och granne, och heter Arvid Storm; den till höger deremot är son till en annan af mina grannar och heter Lars Johansson.

— Johansson! — eftersade fru Sjöblad liksom mekaniskt, i det hon med skarp blick fixerade gossen.

— Ja — skulle ni händelsevis känna honom? — frågade kyrkoherden.

— Det är icke utan att ju hans anletsdrag förekomma mig bekanta — svarade fru Lisen, för hvars tanke ett ljus uppgick — dock . . . jag vet icke ... Hvilka äro föräldrarna?

— Förvaltaren på kronogodset här midt emot, som kallas Husby kungsgård, Johansson och hans hustru, den vackra och beskedliga mor Magdalena.

En plötslig skiftning for härvid öfver fru Lisens ansigte, men som dock icke märktes af kyrkoherden, hvilken just i detta ögonblick väl för tionde gången fattade den tunga silfverkannan och drack sina gäster till. Samtalet tog dervid, till fru Sjöblads stora belåtenhet, en annan vändning.

Der satt han nu midtför henne, denne samme gosse, som sex år förut, ehuru då ett litet barn, icke blott varit af henne hatad, utan äfven fruktad såsom ett olycksbringande väsende, hvilket förr eller senare skulle komma att på henne eller hennes omgifning utöfva något skadligt inflytande. Samma fruktan öfverföll henne nu, och minskades ingalunda deraf, att gossen, som hade hennes afvighet och vrånghet mot både honom och hans mor ännu i friskt minne, ur sina stora, lifliga, besynnerligt mörkskiftande ögon sköt de

underliga-te blixtar öfver till henne och hennes lilla flicka.

Men lilla Magga såg deremot så innerligt gladt på honom och började språka.

— Vet mor — sade hon.

Men fadern blef helt förskräckt öfver en sådan näsvishet och skyndade sig att falla henne i talet.

— Tyst, flicka! — ropade han. — Hvad tar du dig före? — Vet inte lilla Magdalena att barn aldrig få tala vid bordet, så vida icke fullvuxna personer tilltala dem?

Den sexåriga flickan rodnade och såg ned.

Kyrkoherden, som var mycket barnkär, såg med ömhet på den lilla ljuslockiga engeln och yttrade:

— Visserligen är det föga brukligt att barn höja sin röst der äldre personer äro närvarande, men med sådana der små långväga främmande får dock undantag ske. — Hvad var det du ville berätta mor, min lilla flicka?

— Jo — återtog den lilla, nu helt frimodigt. — Jag ville tala om för mor hur den der gossen med blå kläderna kan hoppa. Innan mor och far och främmandena kommo från kyrkan hoppade han så rysligt — ja ända öfver planket och tillbaka igen. Och så ställde han mig på planket och ville att jag skulle hoppa ner; men jag började skrika, så att den der flickan derute, som de kalla för tokiga Lisa, började skrika med . . . och så kom en gumma och lyftade ner mig och bad mig vara tyst. Då gret jag inte mer, och inte Lisa heller, utan vi skrattade båda två, när gossen återigen började hoppa och hjula och stå på hufvudet och . . . ack hvad det var roligt!

Fru Sjöblad hade bleknat af ångest och nästan medvetslöst slagit ena armen kring sin lilla flicka, medan denna talade,

— Gud i himlen! — ropade hon och gaf Lars Johansson en blick, som icke var bland de mildaste. — Min lilla Magga uppställd på ett plank! . . . Hoppa ner! — Tänk om hon hade lydt den uppmaningen! . . . Hon hade kunnat bryta sina små ben och armar af sig . . . Slå ihjel sig! . . . — Aldrig törs jag släppa henne undan mina ögon, så länge jag vistas här.

Aktningen för värdfolket förbjöd henne emellertid att säga något direkte åt den förhatlige gossen, som rodnade starkt.

— Det var väl icke så farligt heller, som du tar vid dig, mor — sade Sjöblad försonande. — Flickungen är ju frisk och sund.

— Ja, nu ja — ännu — Gud vare lof! — men hur länge är hon det, om de större få narra henne till dumheter?

— Det få de icke, fru syster — sade kyrkoherden allvarsamt. — Ni kan vara fullkomligt lugn för er lilla flicka; ingen skall kröka ett hår på hennes hufvud. — Med den der junkern skall jag, efter måltidens slut, tala ett allvarsamt ord, så att han aldrig mer skall narra något litet barn att hoppa. — Jag är van att bli åtlydd i mitt hus, och jag är viss att hvad Lars felat af barnsligt oförstånd, skall han icke göra om.

Men fru Elisabeth var ingalunda lugn och målron förblef störd, ända tills man uppsteg från bordet, då löjtnant Sjöblad drog lilla Magdalena till ett fönster, ställde henne mellan sina knän och bannade henne för det hon pratat vid bordet, samt lofvade henne till och med en liten lugg, om det skulle hände en gång till.

Den lilla flickan började bittert gråta och somnade derunder i knäet på modern, hvars harm mot Mag-

dalecarlska otäcka pojke, som hon benämnde honom, allt mer förökades.

Men Lars, som nu blifvit i skolkammarn bannad af kyrkoherden, gjorde inom sig det löftet att hämnas på "den sqvallerbyttan, ungen" — som han i sin vrede kallade henne.

Mor Magdalena hade sagt sin man hvilka de på prestgården gästande resande voro och hur stora skäl hon hade att undvika deras sällskap. Den förståndige Johansson antog dessa skäl såsom ganska giltiga, men fann dock icke sig sjelf hafva någon egentlig orsak att undvika ett sammanträffande, utan begaf sig mot aftonen ensam ditöfver till kyrkoherdens, förebärande att hans hustru fått en häftig hufvudvärk, förorsakad af värmen i kyrkan, hvarför hon icke kunde hafva nöjet inställa sig.

Den beskedliga prestfamiljen, som utan omsvep antog ursäkten, beklagade mor Magdalenas illamående; men fru Elisabeth förstod alltsammans mycket väl och tackade i hemlighet Gud, att slippa vara tillsammans med sin hatade medtäflerska. Sjöblad och Johansson kommo deremot ganska väl öfverens, men det var icke utan att ju den förre äfven var glad, ja — till och med *mycket* glad öfver att Magdalena ej infann sig, nu, sedan han visste att Johansson var hennes man och att hon, som han oförmodadt fått se i kyrkan, befann sig så nära i grannskapet. Han visste att, om han och Magdalena råkades, ett spändt förhållande skulle mellan dem uppstå, helst han kände sin hustrus svartsjuka.

En stund sednare anlände bergsrådet Berndes, tillika med sin fru samt deras dotter, den vackra jungfru Hedda. De långväga resande — såsom *de* ansågos, hvilka rest genom ett par eller några provinser, blefvo nu för grannarna föreställda, och man

satte sig på gården under de gröna träden, för att språka och hafva trefligt. Kaffe och thé voro på den tiden ännu okända i Sverige, hvarföre man måste begagna andra slags förfriskningar; och som det nu var midt i sommaren serverades med smultron och åkerbär, hvilken senare bärsort isynnerhet vann de resandes bifall.

Några famnar från prestgården, på ett ställe der elfven, genom en tvär sluttning, bildar en forss, stod på en hög kulle helt nära stranden Lars Johansson, med öfver bröstet korslagda armar och hakan sänkt mot bröstet. I gossens själ förgick något besynnerligt: tankar, lika oroliga som den vid hans fötter skummande vattenhvirfveln, rörde sig derinom. Poesiens ljusa och milda genier framskymtade der, liknande plötsliga ljusstrålar på en mulen himmel; men de förjagades ögonblickligen af ett slags vilda fantomer, som voro mjeltsjukans, missnöjets och hatets mörkalfer, hvilka aldrig tålde eller tillåto någon stillhet inom detta allt ifrån barndomen oroliga bröst, der allt var ett virrvarr, ett kaos, som aldrig skulle redas, en natt, som aldrig skulle dagas. Detta så tidigt brustna strängaspel skulle aldrig stämmas till välljud; denna oroliga ande skulle aldrig finna frid — aldrig skulle detta splittrade sinne hinna till enhet och harmoni.

Och likväl fanns der på djupet så mycket rent poetiskt guld, hvilket, om det blott varsamt upphemtades, blänkte och strålade rätt så väl som något annat af samma art; men beklagligen låg det merendels nedmylladt under ett lager af damm och slagg, och de vilda andarna, som höllo sin dans på själens djup, tillstadde sällan att det fick renvaskadt upphemtas i dagen.

Just i denna stund, då den tolfårige gossen stod och stirrade ner i forssen, diktade han, på en bekant ton, en visa, den han i flera dagar gick och sjöng för sig sjelf, men sedan bortglömde.

Han såg förunderligt vild ut der han stod, i den begrundande ställningen och med de långa bruna lockarna fläktande kring panna och kinder, utan att han med en enda rörelse af handen sökte hålla dem i styr.

Det var honom så väl när dé oroliga vindarna från skogen och elfven lekte med hans hår och svalkade hans brännande kinder. Vid sådana tillfällen plägade han äfven ofta rifva upp tröja och väst, för att låta vinden spela på det blottade bröstet.

Stående så, allena i denna storartade natur, med himlen öfver, elfven nedanför och skogen bakom sig, drog han gång på gång djupa andetag, liksom hade han nyss sluppit ur ett fängelse. Deremellan gnolade han, med dof röst, afbrutna stanser ur vinsan, som han improviserade.

Så hade han väl stått ungefär en timmes tid, då han kände ett temligen hårdt slag på sin axel. Förgrymmad öfver att blifva störd såg han sig om.

Knappt hade han dock fått störaren i sigte, förrän den mörka blicken ljusnade och han sade långsamt:

— Du här, Samuel?

— Ja — svarade Samuel Columbus, — jag har gått att söka dig. Berndes' äro komna och det är beslutadt att hela sällskapet, gamla och unga, små och stora, skola göra en spatserfärd längs utmed elfstranden norrut, för att se på ättehögarna, hvilket för de resande kan bli ganska roligt.

— Nå? — sade Lars Johansson — hvad rör det mig?

— Blott så mycket, att du kommer med — genmälde Samuel. — Far, som gissade att du, efter gammal vana, skulle dväljas vid någon af forssarna, bad mig gå att leta rätt på dig och säga, att du genast kommer och följer oss.

— Jag vill icke — svarade Lars trotsigt.

— Du vill aldrig hvad andra vilja — yttrade den foglige Samuel i den mildt allvarliga ton, som var honom så egen. — Och likväl vet du ju att, vid våra år, då man ännu icke har någon vilja, tjenar motstånd till ingenting.

— Du har rätt — yttrade Lars efter ett par sekunders besinning, hvarvid han fattade vännens arm och följde honom.

— Du är dock lycklig, du — började Lars åter, efter något uppehåll — du är bra lycklig, som är fyra år äldre än jag.

— Nå, ja! — sade Samuel muntert. — Äfven du blir en gång sexton år, och då får du se om det är roligare, än att vara tolf.

— Visst måtte det vara roligare. Man har då endast fyra år fram till tjugu.

— Sannt! Men hvad skall då ske vid tjugu år?

— Hvad som skall ske med mig vet jag icke; men åtminstone är jag väl då student och någorlunda sjelfständig menniska.

— Längta icke så mycket efter den tiden — förmenade Samuel. — Så länge du är barn räkna hvarken Gud eller menniskor så noga med dig; men när du blir fullvuxen måste du handla på eget ansvar.

— Vålan! det är just hvad jag längtar efter. — Ständigt gå i ledband, ständigt krusa, frukta och höra talas om lyda — det måtte väl icke vara något roligt;

men handla på egen hand! ... — Åh! — jag *skall* också handla!

— Sträck icke din knutna näfve mot himlen och se icke så vild ut, ty du riktigt skrämmer mig — sade Samuel.

Dessa ord, uttalade i en mild, något beveklig ton, hade en nästan elektrisk verkan på den vilde gossen, som genast blef spak, slog sin arm om vännens hals, tryckte sig tätt intill honom och vandrade sedan tyst vid hans sida.

Då de hunnit närmare prestgården, frågade Lars plötsligt:

— Skall Arvid Storm också gå med?

— Förstår sig — lydde det lakoniska svaret.

— Honom tål jag icke — återtog Lars — eller, rättare, vi tåla icke hvarandra.

— Jag vet det — genmälde Samuel; — men jag begriper icke, hvad ni båda kunnen hafva obytt med hvarandra.

— Han förebrår mig min oäkta börd — sade Lars, dystert.

— Det är mycket illa af honom — menade Samuel. — Men är det då så säkert, det? — Du känner ju icke dina föräldrar.

— Hm! — sade Lars med ett oförklarligt leende. — Amiral Strusshjelm var min far; det vet jag — fastän hela verlden misstänker riksmarskalken grefve Wrangel för att vara det. — Vare dock dermed huru som heldst, så skall jag med tiden skaffa mig ett eget namn, som skall klinga så, att det öfverröstar skränet af vanbördig . . . af . . . . .

— Ja, gör det, du! — föll honom Samuel, med ett godhetsfullt leende, i talet. — Jag tror nog, minsann, att du blir karl till att skaffa dig ett ganska

stort namn. — Blotta viljan är redan hedrande. — Låt se att du bibehåller denna vilja.

— Viljan, ja! . . . Men jag ämnar äfven lyckas, kära Samuel.

— Gud gifve det! — För mig och alla dina öfriga vänner skall detta blifva en stor glädje.

Under detta samtal hade de båda gossarna hunnit till prestgården, der de förenade sig med sällskapet, som gick att taga de gamla ättehögarna i ögonsigte. Bergsrådinnan Berndes gick vid sidan af fru Columbus och gjorde en liflig skildring af Stockholm och dess nöjen under drottning Christinas tid, samt afmålade derefter hur tyst och ledsamt der nu var, liksom hade, tillika med den snillrika monarkinnan, all glädje flytt bort från den svenska hufvudstaden.

Fru Columbus visade sig af detta samtal högst intresserad, likasom fru Sjöblad af jungfrurna Christina och Catharina Columbus, hvilka gingo bredvid henne och derunder beskrefvo en mängd seder och bruk i Dalarna, som fru Lisen fann alltför besynnerliga.

Vid moderns sida och hållande i hennes vida kjortel tultade lilla Magga, tungt bärande på en ofantlig docka, som fått göra sällskap till Dalarna, och som icke heller fick gå miste om att skåda de gamla fädrens hviloplatser.

Bergsrådet Berndes, förvaltar Johansson och kyrkoherden Columbus hade, nu såsom alltid, utan att de sjelfva visste huru det tillgick, kommit in på kapitlet om ett förbättradt jordbruk. Löjtnant Sjöblad begagnade detta tillfälle för att få tala med Magdalenas son och höra något om henne, huru hon befann sig, m. m.

Samuel Columbus hade fattat sin äldre broders, docentens arm, och talade med honom om Upsala och sitt snart förestående vistande derstädes. Men Arvid

Storm gick till venster om Sjöblad, som, då han icke alltid språkade med Lars, som gick vid hans högra sida, vände sig till Arvid med en och annan fråga eller anmärkning, och fattade dervid ett sådant tycke för denne gosse, att han sedan påstod sig aldrig hafva träffat någon älskvärdare.

Sällskapet var nu kommet till en punkt af elfstranden, der en hel mängd nu mera i elfven nedrasade ättehögar då lågo bäddade i en lång rad, ehuru de voro ömsom större och mindre, samt mer och mindre sluttande neråt stranden.

Lilla Magga, eller Magdalena, van vid blind lydnad, såsom alla barn på den tiden, fick af sin mor befallning att stanna vid foten af den högsta ättehögen, medan föräldrarna, tillika med några andra af sällskapet, gingo upp på kullens spets. Barnet omgafs emellertid af flera personer, hvaribland två af jungfrurna Columbus, samt de tre unga gossarne.

Men ungdomen var på den tiden, ehuru strängt hållen, lika yr och tanklös, som nu. Både flickor och gossar gjorde snart en sväng upp på eller omkring ättehögen, så att den lilla Magga under några ögonblick blef lemnad helt allena med sin docka.

Nu var tiden inne för den hämd, som Lars Johansson ämnat henne, för det att hon på middagen skaffat honom bannor.

I ett nu, och innan någon af de öfriga hann märka det, hade han smugit sig intill den lilla flickan. I en enda handvändning var dockan ur hennes famn och slungad långt ut i elfven.

Men i samma stund ilade ock den lilla med ett gällt anskri och armarna utsträckta, längre neråt strandsluttningen, der hon förlorade jemnvigten, föll omkull och rullade ned i elfven.

Förskräckt öfver att hans pojkstreck tog en sådan utgång, den han i sitt barnsliga oförstånd varit långt ifrån att förutse, och ännu längre från att vilja, kastade Lars sig hufvudstupa i elfven, för att rädda den lilla flickan.

Men i samma ögonblick nedhoppade äfven Arvid, och det med en sådan fart, att han kom öfver den förres hufvud, så att de båda gossarna under ett par sekunder tumlade om hvarandra i vattnet, som lyckligtvis på detta ställe icke var strömmande, utan helt lugnt.

Att skildra bestörtningen, villervallan och de förtviflade jemmerropen på stranden, skulle vara ett fåfängt försök.

Af den lilla flickan syntes intet spår, men gossarna simmade tappert, den ena längre ut, den andra närmare stranden.

Fru Sjöblad rasade: man måste med våld hålla henne tillbaka, eljest hade äfven hon rusat ner i elfven. Hon hörde icke, såg icke, tog icke ringaste skäl; och det just emedan hon i detta ögonblick saknade sitt förnufts bruk. Allt hvad som var henne klart var att hon var moder, att hennes barn sväfvade i lifsfara och att hon borde rädda det.

Emellertid var äfven löjtnant Sjöblad i vattnet. Ehuru icke egentligen *simmare*, kunde han dock icke åse huru andra vågade lifvet för räddningen af hans barn, än mindre låta det bero af en slump om detta barn återfanns eller icke.

Men nu syntes öfver vattubrynet den lilla flickans klädning, den Arvid Storm var nog lycklig att få tag uti, och såmedelst uppdraga den lilla.

Genom några raska tag med venstra armen och båda fötterna lyckades han att närma sig ett mera

lågländt ställe af stranden, der bergsrådet, förvaltaren och kyrkoherdens adjunkt, förmedelst att lägga sig framstupa efter hvarandra och hålla hvarandra i fötterna, kunde räcka honom från den gräsbeväxta strandsluttningen och hjelpa honom upp med sin börda.

I detsamma såg man en båt sticka ut från land, några famnar ofvanför der detta uppträde tilldrog sig. Det var Samuel Columbus, som hade lyckats upptäcka denna båt vid stranden, och kom med den just i lagom tid för att berga löjtnant Sjöblad, hvilken var nära att sjunka.

På en annan fläck af stranden, längre söderut, klättrade Lars Johansson sig upp, ängslig öfver den räfst som honom förstod och harmsen öfver att icke han utan den förhatlige Arvid hade lyckats rädda lilla Magga.

Att flickan var vid lif, ehuru halfdöd af skrämsel, syntes genast vid första ögonkastet. Flera personer sökte taga henne ur Arvids armar, men det lyckades icke, ty han ryckte sig ifrån dem alla och ilade, snabb som en fågel, fram till fru Sjöblad, i hvars famn han lade den räddade dottern.

Den nyss så förtviflade moderns krafter voro nu uttömda; hon dignade afdånad i armarna på de närmast stående.

Sjöblad var snart uppe på stranden. Då han såg att hans dotter lefde, skyndade han till Arvid, slöt honom i sina armar och sade:

— Tack! . . . tack och välsignelse, min raske, hederlige gosse! — Jag kan icke belöna dig nu . . . ty hvad skulle jag väl gifva såsom ersättning för mitt barns räddning? . . . Men . . . jag säger och . . . jag bedyrar det i alla dessa personers närvaro, att

— får min lilla flicka lefva tills hon blir giftvuxen, och du under tiden blifvit en bra karl, så har du, framför alla andra rätt till hennes hand, ifall ni skulle tycka om hvarandra.

Sjöblad måtte väl haft den fasta öfvertygelsen, att hans dotter skulle med tiden bli en ovanlig skönhet, efter han sålunda på förhand uppskattade hennes hand såsom det högsta pris han kunde bjuda för hennes lifs räddning.

Men den fjortonårige gossen visade intet tecken till glädje öfver det erhållna löftet. För ung ännu att någonsin hafva tänkt på en blifvande maka, besvarade han ej med ett enda ord den hänryckte faderns yttrande, utan vände sig om till sin moster, bergsrådinnan Berndes, hvilken, gråtande af glädje öfver att han ej blifvit elfvens rof, kysste och omfamnade honom.

Det var ingen lätt sak att få de fyra genomblötta personerna hem till prestgården. Det gick dock för sig utan någon förkylning, ty lyckligtvis var man midt i varmaste sommarn. Ännu visste ingen huru det tillgått, att den lilla flickan kommit i sjön; men hon började att, under det hon, insvept i adjunktens aftagna rock, bars på deras armmar, jemmerligen gråta och skrika efter sin docka, som var kastad i elfven. En fullständig beskrifning om förloppet följde derpå och Lars tvangs till en sanningsenlig bekännelse.

Man kan tänka sig hvilka förfärliga förebråelser, som från alla sidor haglade öfver den elake gossen, hvars kittslighet orsakat en sådan förskräckelse och villervalla, och som kunnat sluta med förspillande af ett eller flera menniskolif.

Aga — och den till och med ganska sträng,

var på den tiden hvad man i uppfostran främst af allt använde, icke af något slags grymhet, utan af full öfvertygelse att svedan i skinnet skulle verka bättre än den moraliska svedan af bannor och förebråelser. Det var derföre naturligt, att Lars blef lofvad mycket stryk nästföljande dag, som var måndag, ty på söndagen plägade intet slags afstraffning ske. Men fru Columbus, ett par af döttrarna samt den vackra jungfru Hedda Berndes lade sig ut för honom hos den nu för första gången på honom förgrymmade fosterfadern samt hos kyrkoherden, hvars öfvertygelse det var, att han borde hafva sträng näpst. När nu äfven löjtnant Sjöblad förenade sin röst med alla dessa försonande och sökte öfvertyga sällskapet, att gossens handling varit blott ett pojkstreck, ingalunda ämnadt till illbragd, samt att han, Sjöblad, icke tillfyllest kunde glädja sig åt sin dotters räddning, om icke den felande gossen finge full förlåtelse, så beviljades den, utan allt straff.

Så snart lilla Magdalena hunnit blifva omklädd och fått löfte om en ny docka, vida vackrare än den förlorade, log hon och hoppade som förr och hade alls ingen eftersläng af det kalla badet. Men hennes mor hade svårt att hemta sig efter sin förskräckelse, och ännu efter tiotal af år återkom alltsom oftast för hennes minne den förfärliga synen af hennes i elfvens djup nedsjunkande barn. Så länge hon och hennes man ännu dröjde qvar i Husby prestgård — och det blef icke många dagar, tack vare fru Elisabeths oupphörliga kält — vågade hon ingen enda minut släppa lilla Magga ur ögonsigte, ja icke ens på en alns afstånd från sin person. — Hon hade med prestfolket gjort den öfverenskommelsen, att hon aldrig mer skulle behöfva återse Lars Johansson, hvilken också fick på

söndagsaftonen åtfölja sin fosterfader till kungsgården för att qvarstanna der, så länge de resande vore qvar på orten.

— Ser du, Henrik — sade fru Sjöblad till sin man — jag hade ju en aning att den der stygga pojken skulle göra oss olyckliga. — Nu var det blott ett förebud; — en annan gång blir det allvar.

6.

LUCIDOR, COLUMBUS OCH STJERNHJELM.

Nio år hade förflutit efter det lilla äfventyr vi nyss skildrat. Den aldrig hvilande tiden hade rullat sitt klot framåt, ohejdadt . . . utan rast och uppehåll, såsom alltid förut och alltid efteråt. Under trycknin-gen af detta hjul krossades mången skön hoppets plantering och många illusionens blommor blefvo till stoft; — men det nedslagna hoppet började åter att plantera, och der, hvarest unga illusioner med broki-ga, lätta fjärilvingar framsväfvade, uppspirade nya blommor, för att i *sin* ordning förtrampas eller för-tvina.

Nio år synes för den ålderstegne, som lugn blic-kar tillbaka på en tillryggalagd lång vandring, icke vara någon särdeles lång tid; men med den unge förhåller det sig helt annorlunda. Barnet hinner att, från vaggan, der det låg inbäddadt såsom fjäriln i sin puppa, flyga ut i hemmets krets, börja tänka och lära: det har redan börjat bildas för sitt blifvande kall, åtminstone för sina första allmänna pligter, så-

som menniska och medborgare. Gossen har blifvit yngling och står, riktad på kunskaper, men fattig på erfarenhet, vid skiljovägen mellan det goda och det onda. Den lilla flickan har, från dockan och skolan, som hittills utgjorde hennes egentliga verld, vuxit upp till en blomstrande jungfru, som med större eller mindre glädje, större eller mindre förhoppningar och anspråk, blickar omkring sig i lifvet — ja — kanske redan har dragit sin bestämda lott ur den ödets urna, till hvilken hon längtansfull och nyfiken sträfvade.

Ett decenium eller nära ditåt — är dock en temligen lång tid — en tid af ömsom uppfyllda, ömsom gäckande förhoppningar, af utplånade eller bevarade minnen.

Men om ett decennium är för individen en tid, hvarunder stora förändringar gå hand i hand med små alldagliga händelser, så är det icke mindre för hela folkslag en tid, hvarunder stora tilldragelser — ja, många och stora statshvälfningar kunna ega rum. Sällan råder i politiskt hänseende ett sådant "Stilleben", att man har ingenting af verkligt intresse att på nio eller tio år iakttaga, anmärka eller minnas. Tvärtom kan ett decennium vara så rikt på stora och i hela folkslags öden ingripande händelser, att historien måste skynda att med snabb hand uppteckna dem alla, då den vittgirige, som sedermera läser dem i hennes aldrig förvittrade pergamentsrulle, måste anlita alla minnets och eftertankans krafter för att sammanhålla och rätt begrunda så mycket.

Under de nio åren, från 1658 till 1667, hade många af europas folkslag upplefvat stora förändringar. Äfven i Sverige hade mycket blifvit annorlunda. Den ädle Carl Gustaf, Christinas efterträdare, hade redan för sju år sedan slutat sin bragdrika lefnad, och

det i blomman af sin ålder. En minderårig prins, hans son och arfvinge, uppväxte och skulle en dag bära faderns spira, och bekläda hans thron. Intill dess hade Sverige en förmyndar-regering, med hvilken man var mer och mindre missnöjd.

Men som de politiska händelserna icke höra till denna berättelses område, så lemna vi dem, för att heldre vända oss till några af de individer, dem vi redan på scenen infört.

Södermalm, denna nu så välbyggda och rikt befolkade del af vår sköna hufvudstad, var på 1600-talet väl icke på långt när sådan som nu, men började dock att med hvarje år till en förvånande grad förkofra sig och tillväxa. Anlagd på den backiga, till södra stadsporten stötande landtnejd, som ännu i Gustaf I:s, ja till och med under hela Erik XIV:s tid, kallades *Åsöna*, har den, i anseende till de många bergen, som man antingen icke hade råd eller ock icke gjorde sig mödan att helt och hållet bortspränga, blifvit backig och ojemn, men tar sig dock från sjösidan ganska väl ut med sina terassformiga anläggningar, der hus och kyrktorn höja sig öfver och öfver hvarandra, liksom hvarftals mellan gröna backar och lummiga trän.

Utanför den höga ringmur, som förr lopp rundtomkring staden Stockholm, hvilken stad ända till under Carl IX:s tid innefattade blott hvad *vi* benämna *staden inom broarne*, var, såsom vid alla befästade städer, en djup vattengraf, nemligen på södra sidan, der de båda naturliga vattengränserna icke gingo tillsammans. Denna graf är nu torr, men dess fördjupning existerar ännu, ehuru man i densamma på senare tider förlagt Stockholms stora jern- och metallvåg. Vindbrygan öfver denna graf, hvilken brygga, om den icke nervindades, förr stängde all slags kom-

munikation mellan Stockholms stad och Åsönatrakten var på 1600-talet redan förvandlad till en sluss, hvarmedelst man kunde ut- och insläppa vattnet, i och för handelsskutors passerande; och ännu en sluss byggdes under tidernas lopp, i samma riktning och i samma ändamål. Trakten omkring Södermalmstorg blef naturligtvis först bebygd.

Det hörde under Christinas och flera af hennes eftertädares tid till goda tonen att bo på *Södra Malmen;* och det af det lätt begripliga skälet, att den norra var vida sämre bebygd. På den senare bodde ännu, med få undantag, endast borgare, på ömse sidor om det skogbevuxna sandberget Brunkeberg, hvilket åtskiljde båda församlingarna Clara och S:t Olof, som nu kallas Adolph Fredrik. Visserligen hade lyxen och välmågan börjat sprida sig äfven hit, sedan den väldige magnaten Jakob De la Gardie låtit på egen bekostnad bygga det herrliga gudstemplet, kalladt S:t Jakocs kyrka, samt endast några få steg derifrån sitt eget ståtliga palats, i verklig feodalstil med fyra hörntorn, detta till theater sedermera begagnade palats, efter hvilket intet enda spår nu synes på den så väl planerade och till torg förvandlade marken; men det var ock endast häromkring, som den norra förstaden började blifva grann, välbyggd och liflig; ty längre uppåt Malmen, i S:t Olofs trakten, såg det ännu ganska jämmerligt ut, och icke stort bättre åt sjösidan kring S:t Clara, den fordna klosterkyrkan, hvilken trakt har att tacka de stora förhärjande eldsvådor, som öfvergått dem, för sina nuvarande reguliera gator och stolta, vackra stenhus.

Större delen af adeln och den tidens *gens-comme-il-faut* bodde, således på Södra Malmen. Der bodde äfven Renstjernas, en på den tiden ganska

rik och mäktig familj, hvaraf de ännu lefvande personerna med samma namn troligen äro ätteläggar.

Det var dock egentligen fru Renstjerna, som egde ett af de ståtligaste husen i närheten af nuvarande Maria Brunnsgränd, ty hennes herre hade stupat på ärans fält, under Carl X Gustaf. Men hoppet om familjens fortfarande glans var dock icke ute; det hvilade på tvenne raska, ehuru ännu minderåriga söner, för hvilken den förre studenten från Husby, Samuel Columbus, var informator.

Denne, som under en vacker afton i slutet af Juli månad befann sig i sin egen kammare, fri och ledig från sitt mödosamma lärarekall, hade just lutat sig ut genom det öppna fönstret, för att andas litet frisk luft, då han kände ett temligen hårdt slag på sin axel. Förvånad såg han sig om.

Personen som gifvit slaget var en lång, vålväxt, blomstrande och ovanligt vacker yngling om tjuguett års ålder, med yppigt brunt hår, regelbundna anletsdrag och athletiska former. Likväl låg i ögonens blick någonting oförklarligt, på en gång gudomligt och diaboliskt, tilldragande och frånstötande, genialiskt och vildt, något, med ett ord, som hos en hvar, hvilken rätt betraktade dem, väckte en känsla af nästan omedveten afsky, men hvarest man dock, det oaktadt, fann ett slags nöje; ty först vände man af en ofrivillig instinkt blicken bort från dessa förunderlige ögon, men i samma sekund blickade man åter på dem, oförmögen att från deras trollmakt lösslita hvarken blick eller tanke.

Äfvenså gick det nu med Samuel Columbus, hvilken i början icke syntes igenkänna den nyss inkomne, men som dock i nästa ögonblick erinrade sig hvem han kunde vara, och det just för de förunderliga ögonens skull, hvartill ingen hade något liknande.

— Lasse Johansson! — ropade han och störtade i famnen af den långe, unge mannen, som var nära att — vild, som han alltid var i sina känsloutbrott — med en tryckning af sina nu muskelstarka armar qväfva den lille bleke och spenslige Columbus, hvilken härvid utbrast, hälften skrattande, hälften ond:

— Nå, men så håll då, din best! . . . eller är det din afsigt att krama ihjäl mig?

— Ack! — sade Johansson skrattande, och släppte honom — Du är, som jag märker, ännu lika rädd för smekningar som förr i verlden.

— Icke för smekningar — svarade Columbus, leende; — men sådana bestås mig, ty värr, alltför sällan, helst sedan jag nu mera så sällan råkar mor och systrar; — att bli gastkramad har jag deremot alltid ansett för en olycka, — Dock — nog om den saken: — Säg mig först och främst hvarifrån du kom er.

— Från Westerås, dit jag från Upsala varit kallad till ett möte med min välgörare, fältmarskalken grefve Wrangel.

— Såå? — . . . Och när kom du hit?

— För några minuter sedan landade jag vid Munkholmen *) med skutan, der mina saker ännu äro om bord. Jag var så angelägen att få träffa dig, att jag sprang ifrån alltsammans och bara frågade efter vägen hit.

— Det var hederligt af dig; dock icke mer än man kan vänta af en barndomsvän, som äfven under ynglingaåren förblifvit trogen.

— Det har jag, Samuel, — jag är min barndoms tillgifvenhet och mitt barndoms hat trogen.

*) Nu Riddarholmen.

Då han sade ordet *hat*, gnistrade hans ögon rätt hemskt.

Den bleke Columbus blef härvid ännu blekare och sade:

— Bort med allt hat! — Hvartill skall väl sådant tjena. Dock, kom nu och sätt dig och låt oss språka som i fordna dagar. Jag skall stoppa ett par pipor åt oss. Du röker ju?

— Åh ja — i brist på något bättre.

— Bättre? — Hvad då?

— Jag menar en försvarlig tuggbuss.

— Fy, för döden! — ropade den något sippe Columbus och gjorde dervid nästan ett hopp. — Du är väl ingen sjöman heller?

— Icke det; men jag prisar högt den ädla tobaken, samt den, som under drottning Christinas tid gjorde oss bekanta dermed genom att införa dess bruk från Holländarne.

Columbus hade nu stoppat två pipor, tänt dem och presenterade den ena åt Johansson, som vårdslöst mottog den.

— Det är länge nu sedan du var i Stockholm — yttrade Samuel.

— Ja, visserligen; det är fem år sedan. Jag var då en sexton års pojke och fick följa med riksamiralen hit, derföre att jag lyckats tentera med sådan heder, både i latinska och tyska språken. Jag mins hvad jag var förtjust i hufvudstaden och hvad det kostade på mig när jag skulle lemna den. Men nu är jag åter här, får se på hur lång tid.

— Hvad tänker du göra?

— Ingenting, min värde bror; så framt du icke räknar *det* för göra, att jag sänker roa mig duktigt, medan min ädle fosterfader gör sig besvär att skaffa

mig en förmånlig emploj, såsom det heter nu, medan vårt hederliga svenska tungomål varit af en mängd utländska ord så förbistradt, att man stundom haft rätt svårt att finna det rätta uttrycket för hvad man velat säga.

— Ack — sade Columbus — Efter du talar om utländska språk så får jag säga, att din färdighet deruti väcker icke blott min utan hela allmänhetens stora förundran. Jag vill icke smickra dig, min vän; — nå, derför tror jag icke heller att du misstänker din fordna lekkamrat och stallbroder — men rättvisa måste jag göra dig, liksom en hvar, och jag upprepar än en gång, att din språkkunskap vid så unga år är högst märkvärdig. Icke nog med att de bref du tidt och ofta haft den godheten skrifva till mig, mig — som du väl kunnat mer än en gång bli litet ond på, derföre att jag ofta mästrat dig och skarpt förebrått dig ditt lättsinne — icke blott att dessa bref varit hvart för sig verkligt lyckade stilprofver af flere utländska språk, utan du författar ju vers, utom på modersmålet, äfven på sex andra språk*) och det ganska flytande och korrekt. Detta är dock, i sanning, alldeles förvånande.

— Nej — svarade Johansson — icke när man tar i betraktande att jag, med allt mitt öfverklagade lättsinne, ändå har varit ganska flitig vid studierna,

---

*) Prof. Atterbom säger i sin bok Svenska *Siare och Skalder*, andra del. pag. 175, der det handlar om Lucidors förmåga att författa tillfällighetsvers, att han "lika behändigt kunde förherrliga tillfället i sju språk på en gång. En lika stor småsak, som att rimma sina verser i form af pokaler, grafstenar, likkistor, var för honom att, utom Svenska, tillverka äfven Tyska, Holländska, Engelska, Fransyska, Italienska och Latinska: han skref alla dessa språk lika väl som modersmålet, snarare bättre till och med. Om hans Tyska åtminstone gäller detta afgjordt."

men derjemte nästan uteslutande lagt mig på kännedomen af utländska språk.

— Och hvad ämnar du egentligen blifva? — frågade Columbus.

— Informator till en början; min höge gynnare, riksamiralen, har benäget lofvat skaffa mig en passande kondition i landsorten; få se hvad han sedan gör utaf mig.

— Informator? . . . Du? . . . du, med ditt . . . Columbus fullbordade icke meningen; han såg bekymrad ut.

— Med ditt *lättsinne* — vill du säga — vidtog Johansson. — Men, säg mig, bror Samuel — du tjugufem-årige moralpredikant! — hvaruti består då egentligen mitt, så mycket öfverklagade, lättsinne? Måhända deruti, att jag har så liten slägtskap med stockar och stenar . . . eller . . . med andra ord — en så glödande kärlek till allt skönt i naturen, det må nu uppenbara sig i ett herrligt landskap, eller en af solstrålar purpurstänkt blomma, i en skön qvinnas tjusande gestalt, eller i den svällande drufvan.

— Ja, se der! — ropade Columbus — qvinnan och drufvan! —

— Ha! ha! ha! — skrattade Johansson — qvinnan och drufvan! tvenne ord, hvilkas betydelse illa fattas af sådana renhåriga dygdemönster som du och dina likar, hvaraf vår stoftbemängda jord dock icke eger många exemplar, gudnå's — eller gudskelof!

— Men, kära Lars — yttrade Samuel, mildt förebrående — alla dina excesser i Upsala, som gjort dina sanna vänner så mycket bekymmer? — Salig far min, bland andra, han, den förträfflige hedersgubben, som nu hvilar i det tysta — jag glömmer ej hvad han tog vid sig när min bror, professorn, skref

och talade om det der slagsmålet med gesällerne, som börjat för en tjenstepigas skull, och i hvilket du var så svårt komprometterad, att, hade det icke varit för din ädle beskyddares skull, så . . .

— Säg det! — föll Johansson honom med en spefull min i talet. — Det var visst något för universitetet att göra väsen af och för din bror, professorn, att skrifva hem och sqvallra om. Tron j då alla här, i eder stora vishet, att *jag* icke ämnar blifva en lika bra karl med tiden, som trots någon annan, fastän jag under min studenttid har njutit af lifvet. Duger jag icke, må ni tro, till tjensteman i staten, för det att jag med denna samma högra hand har skakat några par tärningar, fört några hundrade vinglas till munnen, piskat upp en och annan stympare, som råkat i min väg, knackat ut ett par dussin fönsterrutor för Upsala-brackorna, samt tagit en och annan vacker flicka under hakan?

— Vi skola icke längre tala om det der — sade Columbus — utan heldre om dina vers. Säg mig, min käre Lars, hvarför du under dem af dina skaldestycken, som du låtit komma inför allmänheten, satt det fingerade namnet *Lucidor*.

— Det har så fallit mig in, svarade den tillfrågade. — Jag är, såsom menniska i allmänhet, icke alltid så särdeles redig, men som rimsnidare har jag mina ljusaste ögonblick och kallar mig då *Lucidor* *), så gerna som något annat, tills jag hinner skaffa mig ett eget familjenamn, ett stort, ett klingande namn.

— Dertill önskar jag dig, af uppriktigaste hjerta, all slags lycka och framgång — yttrade Columbus. —

*) Lucidor har afseende på *ljus* — hvarför ock skalden sedan, under sin olyckliga period, kallade sina i samling utgifna dikter Lucida Intervalla (ljusa mellanstunder).

Hvad jag nu egentligen ville säga, var att jag för krigsrådet Stjernhjelm, svenska Skaldekonstens fader, denna dyrbara qvarlefva från drottning Christinas vittra tidehvarf, icke blott visat alla verser af dig, som jag kunnat komma öfver, utan ock uppläst långa bitar af dina bref, hvilket allt väckt hans synnerliga uppmärksamhet.

— Uppmärksamhet blott — sade Lucidor, något mulen. — Jag hade dock smickrat mig med, att jag hos Sångarkungen skulle väcka en helt annan känsla.

— Beundran, menar du — genmälde Samuel. — Åh nej — dertill är den gamle veteranen alltför kinkig. Din myckna språkkunskap väcker dock — det är sannt — hans verkliga beundran; men såsom egentlig skald finner han dig just icke hafva hunnit så särdeles långt. Hos dig är, säger den store skalden, visserligen en gudagnista nedlagd, som, om den väl vårdas och handhafves, nog kan uppflamma till en klar och värmande låga; men dertill fordras, menar han, att du renar ditt sinne från all den slagg, som der tagit öfverhanden, att du höjer dina tankar, städar ditt språk och vid alla stunder, då du fattar din lyra, erinrar dig, att det är till de gudaborna sånggudinornas, den lagerkransade Apollos lof, som hvarje skald bör sjunga, icke till Pluti pris eller ursinniga bacchantinnors behag. — Om du icke besinnar detta, skall du, enligt hvad gamle Stjernhjelm tror, i trots af dina rika naturanlag, aldrig blifva mer än en skicklig tillfällighetsrimmare.

— Det vore dock roligt — yttrade Lucidor med mera allvar än han vanligen visade — att veta hvad den lärde gubben egentligen menar med att höja sina tankar och städa sitt språk. Han vet dock hvad han säger, den mannen, hos hvilken vårt fosterland står i så stor förbindelse för det ljus han der spridt.

Huru har han icke gifvit oss — om jag så skall uttrycka mig — ett nytt språk, så ohyggligt uppblandad som vår svenska under senare tiden varit af främmande ord, och det i följd af att en sådan mängd af utlänningar kommit att bosätta sig här i landet. Tyskarna gjorde början, under Albrekts regering; så kommo danskarna, under Kalmar-unionen, så skottar under Erik XIV, romerska jesuiter under Johan III, samt polackar under Sigismund. Och Christina sedan: huru lät icke hon i sina stater inkomma en mängd skojare från alla verldens landsändar? — Icke underligt då, om vi ej ega ett egentligt nationalspråk, och hvilken förtjenst af Stjernhjelm att, ur all denna förbistring, kunna framleta ord till diktande af verser, sådana som dessa:

"Tag dina gåfvor i akt, medan åren och dagarna lida;
"Sätt dina krafter i bruk, förrän åldern och gråhåren yppas!
"Tänk — här är intet bestånd i verlden, och allt är i loppet;
"Såsom en eld, en ström, ett glas, ett gräs och en blomma,
"Brinner och rinner och skin' och grönskar och blomstrar om afton,
"Men finnes släckt, still'd, bräckt och torkad och vissnad om morgon.
"Alltså menniskolif som en rök försvinner i vädret" *).

— Ja, och detta — sade Columbus, deklamerande med hög röst och det bleka anletet strålande af inspiration:

---

*) Svenska Siare och Skalder, 2 Del. pag. 8.

"Gud, Han är *Ärones* Gud; Guds ansigte lyser oss äran.
"Äran är dygdenes rot; alla dygders grundval är äran.
"Dit måttar all Guds lag, den oss allom, i sjelfva naturen
"Fast inpräntad, uti vår själ och vårt samvete lyser" *).

— Du, Samuel — sade Lars då vännen tystnade — är dock bra lycklig, som får njuta af den ädle gamles personliga umgänge.

— Så lycklig kan äfven *du* blifva — svarade Columbus. — Ifall du innerligen önskar det, skall jag göra dig personligen bekant med den älsklige gubben, min vän, beskyddare ock mentor. — Ack, jag vet icke ens hvilka namn jag skall gifva honom, den ädle, den känslofulle och varmhjertade, af så många öden bepröfvade och i alla prof beståndande mannen.

— Tror du — yttrade Johansson med något tviflande uppsyn — att du kan hålla hvad du nu lofvar?

— Och hvarför icke? — Så mycket mer, som Stjernhjelm har mer än en gång yttrat, att han gerna skulle vilja se dig.

— Mig? — utropade Lars och sprang upp. — Mig skulle han vilja se? . . . Han? . . . den store mannen? — Är det väl möjligt?

— Du kan tro mina ord, och om du vill så skall jag föra dig till honom redan i morgon.

— I morgon! — Tack, tack, broder! . . . det var hederligt af dig. I morgon förmiddag således?

— Förmiddag? . . . Hvad tänker du på? — Om du sjelf ämnar blifva informator, så vet du väl att

*) Svenska Siare och Skalder, 2 Del. pag. 82.

man icke, under den benämningen, har förmiddagarna lediga.

— Det är sannt — genmälde Johansson, suckande. — Man bor icke i hufvudstadens lifligaste och bäst bebyggda trakt, och i ett hus, som nästan liknar ett palats, för att hafva sin frihet och få göra med sina timmar hvad man behagar.

— Åh jo, bevars, ifall man rår om palatset — svarade Samuel, godmodigt skrattande.

— Ja, det tror jag; men sådana karlar, som du och jag . . . Dock, nog härom! — Vid hvad tid får jag komma och hemta dig, för att gå till den gamle? — Jag brinner af längtan och otålighet.

— Kom i morgon afton vid sextiden; då är jag ledig.

— Topp!

Redan före slaget sex följande afton knackade en skarp knoge på Samuel Columbi dörr. Det var Lucidor, eller Lars Johansson, som kom att åberopa sig gårdagens löfte.

Snart voro de båda vännerna på gatan. De togo vägen öfver Södermalms torg, gingo öfver slussen, kommo till "Vestra Långgatan", som de passerade från början till slut, och kommo ändtligen framåt Kongl. Slottet.

— Hvart för du mig? — yttrade Lars otålig. — Skall då vägen aldrig taga slut?

— Ännu ha vi ett stycke qvar — svarade Columbus. — Den gamle Stjernhjelm bor vid Brunkeberg *).

— Vid Brunkeberg? . . . Hvad säger du? . . . Brunkeberg? — Är *det* en passande boningstrakt för en man, sådan som Stjernhjelm? . . .

---

*) Det uppgifves att Stjernhjelm vid sin död bott i ett hus vid Brunkeberg.

— Såå? — återtog Columbus. — Du har, måhända, väntat dig att finna honom i mycket goda omständigheter?

— Väntat? — Hvad säger du? — Jag tager det för afgjordt.

— Nå, då var det väl att vi kommo att tala derom, så att den förundran du icke torde kunnat dölja, ej måtte såra eller förolämpa den gamle. Nu kan han åtminstone slippa se din öfverraskning. Stjernhjelm är fattig, mycket fattig.

— Fattig? — En man, som varit den lika slösande som lysande Christinas gunstling, en man som genom sitt snille verkat så oberäkneligt mycket godt, icke allenast för sin samtid, utan för ännu ofödda generationer, och hvars nit, klokhet och outtröttliga arbetsförmåga blifvit i alla tider och på så många olika vägar tagna i anspråk — han skulle på sin ålderdom vara fattig? — O, då måtte ock ett slags förbannelse vidlåda all vitterhet!

— Säg icke så, Lars — förmanade den milde Columbus; — men nog ser det ut, som om skalder och tänkare i allmänhet vore uteslutna från hvad man benämner med jordiska egodelar. Troligen härrör detta hufvudsakligast från deras ringa ifver vid dessa egodelars förvärfvande och deras oförlåtliga slarf vid deras handhafvande. — Nå-nå! jag undantager icke heller mig sjelf från denna allmänna regel; men, likasom Stjernhjelm är den största vitterhetsidkare Sverige någonsin haft, så är han ock den oefterrättligaste menniska, i fråga om att sköta penningar. Föreställ dig bara, att han låter sin penningpung hela dagen ligga framme på skrifbordet, antingen han sjelf är inne, eller icke. Utan att någonsin befatta sig med något så underordnadt, som att öfverräkna eller se efter hvad som går åt, låter han, helt godtroget, betjentpojken eller

städerskan taga så mycket de vilja, till bestridande af de dagliga utgifterna, och han blir ond om de komma och störa honom med något slags redogörelse för hvad som åtgått. Naturligtvis inträffar det ganska ofta, att penningarna äro alldeles slut; men det bekymrar föga den i fantasiens och idéernas verld ständigt lefvande skalden och vetenskapsmannen. Har han blott en tredalersplåt i sin ego, så finner man honom lika glad och obekymrad för morgondagen, som när han råkar innehafva en stor summa *).

— Men — inföll Johansson — är han då så alldeles allena? Han har ju varit gift?

— Ja visst; men han har redan i flera år varit enkling, och hans fyra barn, tre söner och en dotter, äro kringspridda i verlden, så att han har ingen hemma till sällskap och vård.

— Och du, Samuel, är ofta hos honom?

— Ganska ofta. — Han säger sig vara fägnad af min närvaro. Om han vid mitt inträde sitter och arbetar, låter han mig gå omkring i rummen och företaga hvad jag vill, utan att det ringaste finna sig besvärad af min närvaro. Deremot, om han tröttnar och blickar upp från boken eller manuskriptet, tycker han det är roligt att hafva någon, med hvilken han kan vexla tankar och idéer.

Under detta samtal hade de båda vännerna hunnit till den store skaldens boning eller, rättare, till porten af det hus der han bodde.

Columbus, hvilken var som hemma der, förde sin vän uppför tvänne temligen branta trappor, vidare genom en mörk förstuga och in i en sal med gyllenlädertapeter, mycket svärtade af tidens allt förstörande hand. Möblerna i denna sal bestodo af ett ofantligt

---

*) Columbi egna ord i hans beskrifning öfver Stjernhjelm.

valnötskåp, en underlig, af rosenträ förfärdigad och med perlemor inlagd pjes, som skulle föreställa skrifbyrå, soffa och stolar i besynnerlig fason, hvitmålade och med svarta läderdynor, ett stort bord af svart lakeradt trä med vridna fötter och infälld skifva af porslin, samt slutligen ett väggur i foderal, hvars visare nu pekade på half sju.

Columbus gick med säkra steg genom salen och in i ett rum till venster, som utgjorde Stjernhjelms arbets- och studerkammare. Likasom i salen var här ingen menniska; den stora nötta ländstolen, ursprungligen klädd med grönt sammet, stod tom och skjuten helt tätt intill skrifbordet, som var öfverlastadt med böcker och papper. För öfrigt funnos der, med undantag af ännu tvenne gamla stolar, inga andra möbler i rummet än välförsedda bokskåp, som beklädde alla väggar från golf till tak.

— Han måtte vara utgången — sade Columbus. — Och den slyngeln till betjentpojke, som kan så här gå ifrån dörrarna!

Denne inträdde i detsamma, och då Columbus förehöll honom hans vårdslöshet att lemna dörrarna öppna, till fritt inträde för hvem som heldst, till och med tjufvar, svarade han med en min midt emellan slughet och fräckhet:

— Åh, käre herr Columbus, hvem som helst går icke till min husbonde; och hvad tjufvar anbelangar, så fins här ju ingenting att bortbära, utom böcker.

Columbus brydde sig icke om att vidare tvista med pojken, för att göra honom begripligt huru böcker kunna vara nyttiga äfven för tjufvar, utan frågade hvar hans herre var.

— Krigsrådet tog en bok och begaf sig till Humlegården — svarade gossen. — Om herrarna gå dit, finna de honom säkert der, i gröngräset under träden.

— Kom — sade Columbus, vinkande åt Lucidor.

— Säg mig — yttrade denne senare, då de gått några steg — hvad är Stjernhjelms egentliga ursprung?

— I Dalarna är han född, det vet jag; men jag tycker mig hafva hört, att han icke alltid hetat Stjernhjelm, utan blifvit på senare tiden adlad.

— Han blef det redan i sina yngre år af Gustaf Adolph — svarade Columbus, och dermed är en ganska kuriös anekdot förknippad. — Dalkarl är han visserligen; det eger sin riktighet. Fadern var en vålmående bergsman, som borde hetat *Lilje*, ett namn, som ursprungligen är adel, fastän de senare ättlingarna af denna familj blifvit bönder och derföre bortlagt namnet. Också kallade Stjernhjelms far sig rätt och slätt för Olof Marqvardsson. Men när sonen, som fått studera, blef myndig, upptog han sina förfäders namn Lilje. Året före Gustaf Adolphs död, eller 1631, blef han såsom dåvarande assessor i Hofrätten i Dorpt, i Liffland, af den svenske konungen adlad och erhöll namnet Sjernhjelm — vet du hvarföre? — Jo: nu komma vi till anekdoten, hvarom den store kungen hade hört talas. Stjernhjelm hade nemligen en gång, medan han var helt liten gosse, med sin fader färdats öfver sjön Rum, i Wika socken, der han var hemma. Det var natt och på den klara himlen tindrade myriader stjernor. Fadern, som ville väcka gossen till eftertanka och till känsla för Skaparen och hans under, frågade honom om han visste hvad alla dessa ljuspunkter i det blå hade att betyda. Då svarade den lille gossen: "Jo, himlen är för våra ögon blå; men der ofvanför det blå taket är idel ljus. Der vandrar Gud af och an med en käpp i handen. Men som Vår Herre är en stark man, stöter han något hårdt med sin käpp i det ljusa salsgolfvet. Käppens doppsko tränger då igenom på mån-

ga ställen, så att ljuset lyser ned till oss. Detta, som vi kalla stjernor, är idel hål på himlagolfvet *). Berättelsen om detta originella yttrande af ett barn säges till den grad hafva roat Gustaf Adolph, att han beslöt gifva mannen ett derpå tydande namn, då han fann för godt att adla honom. — Nå — hvad tycker du om anekdoten?

— Den är egen i sitt slag — svarade Johansson; men säg mig, kära Samuel, hur Stjernhjelm har kunnat blifva så fattig; ty icke kan jag föreställa mig att hans vårdslösa sätt att handhafva penningar ändå kunnat bringa honom i armod. Kom ihåg hvad han arbetat och skrifvit, samt huru många olika embeten han beklädt.

— Just det, att han varit använd till så mycket och mångahanda, samt blifvit kastad hit och dit, har, i förening med hans egen olyckliga smak för ombyte, försök och nyhetsmakeri, bidragit till hans ekonomiska förfall — svarade Columbus. — Men den största af alla hans olyckor var dock den, att han, då han var president i Hofrätten i Dorpt, måste hufvudstupa fly derifrån, till följd af ryssarnas plötsliga inbrytande i Liffland 1656 **) Stjernhjelms gård blef då uppbränd och allt sitt lösörebo förlorade han sedan just under samma resa, då han med hela sin familj ämnade sig öfver till Sverige. Fartyget blef af storm slungadt mot en klippa och sjönk; men genom Guds synnerliga nåd blefvo alla om bord varande personer bergade. Det var då Stjernhjelm visade sig så stor i olyckan; ty fastän han egde intet, tackade han dock Gud, och det med glädjetårar, för det att hans maka och barn

*) Alltsammans historiskt. — Se Stjernhjelms biografi.

**) Det är enhvar bekant att Liffland på den tiden lydde under Svenska kronan.

blifvit räddade, så att han ej nödgades sakna något enda af de hjertan, hvilkas varma kärlek alltid utgjort hans största rikedom. — Äfven i sina olyckskamraters hjertan göt han, genom sina ord och sitt exempel, styrka och tröst, så att de mindre bittert kände sin olycka. — Dock har, alltifrån denna Stjernhjelms sista återkomst till Sverige, lyckan varit honom vrång, så att, om han icke, såsom han gör, med ett aldrig stilladt begär jagade efter *äran*, hvilken är hans själs idol, och sökte sin högsta, sin enda tröst i den öfvertygelsen att hans namn skall öfverlefva honom, lefva genom sekler, så skulle han mer än en gång dukat under för svårmod och nedslagenhet *).

— Är han då verkligen så glad och sorglös? — frågade Lars.

— Ja, — svarade vännen. — Han synes aldrig rätt nedslagen då olyckans moln hopa sig omkring honom, utan ständigt full af hopp att de åter skola skingras. Deremot är han munter och lustig vid minsta leende af lyckan och funderar aldrig på en kommande dag. Men hans tålamod i olyckan och sorgen kommer från hans själs ödmjukhet och undergifvenhet i alla försynens skickelser, och hans hopp om bättre dagar af hans aldrig rubbade förtröstan på Gud. Lättsinne ligger icke heller i hans bekymmerslöshet för morgondagen, utan snarare ett visst förakt för denna jordens småaktiga bekymmer, jemte en hos honom väl inrotad öfvertygelse derom, att hans bild för kommande sekler skall stå i minnets och ryktets Pantheon.

— Mycket har jag läst af denne man — inföll Lars Johansson — och ännu mer har jag hört talas om

---

*) Allt hvad som här säges om Stjernhjelm är rent historiskt.

honom; men den närmare beskrifning du gör på hans karakter väcker hos mig en med hvarje ögonblick stegrad längtan efter hans närmare bekantskap. Låt oss taga ut stegen, broder!

Snart inträdde de båda unga männen i Humlegårdens park, den de med snabba steg genomgingo i alla riktningar, dock utan att finna den de sökte. Några få promenerande skredo sakta af och an under de mörka löfhvalfven, och några äldre personer hade satt sig på bänkar, längst uppåt kullen, men ingen Stjernhjelm, med eller utan bok, var lägrad i gräset.

— Ha! ropade Columbus, slående sig för pannan — jag vet hvar vi skola finna honom, då han icke finnes här.

— Och det är? . . .

— Vid Jakobsdal *), hans andra favoritställe. Säkert har han stultat af ända dit.

— Men, det är ju långt dit. — Jag har hört att Stjernhjelm skall vara en man om sextionie års ålder och . . .

— Alldeles; men det hindrar honom icke att med en styrka, som om han vore tjugu år yngre, spatsera öfver en mils väg utan att känna sig trött.

— Kom, så gå vi att ytterligare söka honom.

De båda vännerna gingo genom den på Humlegårdens bakmur då alltid öppna porten åt *Gröna Gatan*, kommo sedan till den så kallade *Drottning Christinas* väg, denna vackra väg inåt skogen, som genom den snillrika drottningens försorg blifvit anlagd mellan Ladugårdslands-trakten och den tjusande nejden utanför Roslags tull. Komna till stranden af Brunnsviken, skaffade de sig en roddarbåt, som på den tiden icke var svårt att vid dessa trakter er-

---

*) Så kallades Ulriksdal på denna tiden.

hålla, och just i den sköna Juliqvällens solnedgång anlände de till Jakobsdal.

Columbus yttrade dock någon fruktan, att den gamle skaldefadern skulle redan hafva återvändt till staden; men till sin stora glädje varseblef han honom snart på det ställe i parken, der han plägade sitta och studera. Ganska riktigt satt han ock nu med en bok i handen, likväl utan att läsa; ty hans lugna, fridfulla, nästan förklarade blick hvilade med ett uttryck af öfverjordisk hänryckning på den bakom bergen sakta nedskridande solen, hvars yppiga släp af purpur och guld kastade ett rosenfärgadt sken öfver kullar och trädtoppar samt ett gyllene öfver böljorna och det med dem sammansmältande himlabrynet.

De båda unga skalderna hade helt sakta framskridit på en gräsbevöxt sidogång, utan att deras annalkande bemärkts af den gamle, hvilken de ock icke på länge nändes störa. Lars Johansson eller Lucidor, som han helst kallade sig, hade derunder tillfälle att väl betrakta den store, namnkunnige mannen.

För att göra honom äfven för oss åskådlig, nemligen i fantasiens spegel, taga vi oss frihetens låna professor Atterboms egna ord i andra delen af *Svenska Siare och Skalder*, pag. 125—126, der han skildrar den oförgätlige mannens utseende sålunda:

"Till kroppsställning och växt var Stjernhjelm lång och reslig med lemmar af idel jemnmått och friskhet. Hans utseende var manligt och angenämt; hans sätt att framställa sig värdigt och otvunget. Ur allt hans väsende lyste frihet, glädje, djuptänkthet och redlighet. Klädsel och prydnad upptogo föga hans omtanka; hans klädnad var snabb och beqväm, men snygg, om än i hans rock satt en gammal knapp bredvid en ny. Af hans ädla kraftfulla anlete eger man flera afbildningar. En af dem befinner sig in-

grafven i en signetring på den hand, som tecknat dessa drag. Den skänktes af unga landsmän vid företagandet af en utländsk resa. Dyrbar qvarlefva från en tid af förhoppningar, sympathier och uppmuntran, må den genom sin dagliga erinran om Svenska skaldekonstens fader verka såsom en talisman, att stadigt hos sin egare vidmakthålla "ett i allo *fröjdigt gemöt.*" *)

För att dock icke blifva ertappad såsom spejare på den gamle, började Columbus att efter några sekunder sakta hosta. Stjernhjelm vände dervid hufvudet åt sidan, blef varse sin gunstling och räckte honom handen med ett leende, som hastigt öfvergick från himmelsk förtjusning till jordisk fryntlighet.

— Ha! — välkommen min käre Samuel! — ropade han. — Det var hederligt att du sökte upp mig här, i det gröna. — Jag satt här, såsom du såg, försänkt i anblicken af den så herrligt nedgående solen, och tänkte dervid huru lycklig den menniska är, hvars lefnadssol så klart och stilla nedgår. — Men hvem är den unge mannen du har med dig?

Columbus presenterade sin fordne lekkamrat, den genom sina verser redan ryktbar vordne Lars Johansson, med skaldenamnet *Lucidor*.

Stjernhjelm hälsade honom med en stum bugning, liksom hade han ej kunnat förmå sig att med ett enda vänligt ord tilltala den snillrike ynglingen, och det var förunderligt att se huru den nyss så strålande förnöjelsen, den glada vänligheten blef på en gång liksom *bortvättad* från den store författarens anlete, för att lemna rum åt en hela den öppna fysionomien ytterst misskládande trumpenhet.

---

*) Förmodligen en af Stjernhjelms uttryck. Författ. anm.

Lucidor, som ganska väl märkte det, blef mycket nedslagen. Hade det händt honom med en vanlig menniska, så hade hans medfödda trotsighet säkert upprest sig, för att möta hårdt med hårdt; men af den store Stjernhjelm var detta beteende honom lika smärtande som oväntadt, hvilket ock visade sig deri, att han märkbart bleknade och sänkte ögonbrynen.

Den gode Columbus, hvilken å sin sida märkte de båda interlokutörernas minspel, skyndade att yttra:

Min gode farbror! Ni kan aldrig föreställa er hvad denne min vän, som just i går ankom från Westerås, längtat efter den lyckan att få göra er personliga bekantskap. Gud vet om han ens kunnat sofva i natt, sedan jag i går afton lofvade att i dag föra honom till er. Nu sökte vi eder först i Humlegården, och ni skulle hafva sett denne piltens nedslagna min, då vi icke funno er der. Först när jag föreslog honom att vandra hit till Jakobsdal, der vi säkert skulle bli lyckligare, mistade hans ansigte något af den längd det nyss erhållit.

— Det är dig, min gode Samuel, som jag har att tacka för denna din väns otåliga längtan — yttrade Stjernhjelm allvarligt.

— O, nej, nej! . . . jag ber för all del . . . säg icke så! — ropade Lucidor med blicken fästad på den gamles anlete, och hvilken blick på en gång både flammade och tårades. — Jag behöfde icke höra min väns skildring af krigsrådet, för att innerligen *älska* den, som så många tusende gånger väckt min beundran.

— Det både fägnar och smickrar mig, att ni hyser sådana känslor för mig, min unge vän! — yttrade Stjernhjelm med tillkämpad fattning; ty det syntes tydligt, att den unge skaldens både person och samtal var honom ganska obehagligt.

— O, nej! — ropade Lucidor! — Icke denna isköld, denna afmätta höflighet! . . . Väl vet jag, att jag genom mitt lättsinne och mina ungdomsdårskaper gjort mig lika mycket känd, som genom mina små försök i skaldekonsten — men värdes tro, att jag till bättring har lika god vilja, som tillräcklig tid . . . Skänk mig er högaktning och . . . vid Gud! — jag skall genast bli en bättre menniska!

Med den exaltation som var Lucidor så egen, antingen hans öfversvallande känsla ledde honom åt det ädla och rätta, eller det dåliga och orätta, hade han fallit på knä och med sina båda händer fattat en af Stjernhjelms, den han med djup vördnad tryckte till sina läppar. Ur hans ögon och ur hvarje muskel af hans ansigte talade denna hänförelse, denna djupa beundran, denna svärmande dyrkan som vanligen intager en ung dilettant, då han första gången nalkas en stor, en fulländad mästare.

Stjernhjelm blef rörd och ångrande sin förra stelhet yttrade han med mycken godhet:

— Icke så, unge man! — Jag är en ganska vanlig menniska, som tycker om att bli älskad — icke en gud, för hvilken man bör knäböja. Öfver *edra handlingar* har jag ingen domsrätt, om jag äfven skulle hafva hört att de stundom varit något fria och bullersamma. En hvar må sopa rent för *sina* dörrar, säger ett häfdvunnet ordspråk. Men, om ni vill tillåta en gammal man att fritt bekänna de intryck edra skaldeförsök gjort på honom, så vill jag säga er, att jag, för min del, läst dem med nöje och harm ömsom; — ni torde förstå att harmen öfver de oftast missbrukade icke obetydliga skaldegåfvorna stundom undanträngt nöjet af deras förnimmande. Skald, i detta ordets egentliga och sköna mening, blir ingen — märk det, min unge vän — ingen, som icke stä-

dar både känslor, tankar och språk, innan han fattar den gyllne lyran för att sjunga, och som icke heldre sjunger till den strålande ärans och alla dygders lof, än till pris för det själsdöfvande ruset och de mindre rena böjelser, hvilka, oss sjelfva ovetande, stundom taga vår själ i besittning *).

Både Columbus och Lucidor stodo tysta: det var som om de längtat att få höra flera ord från den gamle skaldefaderns läppar, då denne i hast omstämde sin ton från det högtidliga allvar han nyss iakttagit, och till sin vanliga älskvärda munterhet.

— Nu, mina unga vänner — yttrade han, skola vi sätta oss och prata ännu en stund. Ni behöfven hvila och aftonen är så vacker, att jag ännu icke spörjer någon lust att gå hem. Till en början vill jag visa er en versstump, som jag diktat här i gröngräset, just nu, för en timma sedan, under öfvermåttet af min glädje öfver att ännu, vid mina år, vara begåfvad med en sådan god — ja — oafbruten helsa; ty jag mins knappt att jag någonsin varit sjuk. Versen är intet mästerstycke, mina hjertans vänner; men för att vara af en nära sjuttioårig gubbe, torde den dock låta höra sig.

Och den gamle öppnade sin plånbok, deruti han med blystift upptecknat följande, som han nu uppläste.

"Helsan är allt. Allt, allt är allsintet, der intet är
Helsan.
"Kongliga våld, makt, prakt, gull, vett, är allsintet
mot Helsan.

---

*) Hvad skulle den exemplariske Stjernhjelm hafva sagt om Bellman under hans lifstid hade uppträdt? Lucidor var på sätt och vis en Bellmans föregångare, ehuru på långt när icke så rikt begåfvad, som denne.

"Rikedom, ungdomslust, konst, gunst, äro vanskliga gåfvor,
"Kommande, gångande som en vind; tacknämliga, ljufva
"Dock, ej längre, än helsan är hos; viker hon fare väl, Fröjd!
"Helsa till lif och själ gifve Gud, vår eviga helsa! *)

Den stilla vänlighet Stjernhjelm nu visade grefve Wrangels skyddling skulle nog hafva helt och hållet försonat denne med det första, sträfva och underliga mottagandet, om blott den gamle, då han om qvällen skiljdes från de båda unga, som ledsagat honom till hans port, hade yttrat en önskan, att Lucidor skulle besöka honom vid tillfälle; men detta var något, hvarmed han teg helt stilla.

Med icke liten bedröfvelse, ja — med vida mer allvar, än som vanligen visade sig hos denne så lättsinnige unge man, beklagade Lucidor sig för Columbus öfver att ej hafva erhållit den så mycket efterlängtade tillåtelsen af umgänge i Stjernhjelms hus.

— Åh, det var blott en glömska, en tankspriddhet af den gamle — tröstade Columbus. — Jag skall nog åt dig utverka den önskade tillåtelsen.

Men Columbus lofvade här mera, än han var i stånd att hålla; ty knappt hade Stjernhjelm, vid hans

---

*) Mången torde tycka, att alla här anförda verser af Stjernhjelm föga motsvara våra dagars fordringar af en beundrad, fulländad skald; men man besinne blott att de skrefvos för tvåhundra år sedan, samt att språket sedan dess undergått en så stor förändring, och man skall genast upphöra att stöta sig på det mindre flytande i stilen.

Ofvanstående lilla stycke "till *Helsans pris*" lärer verkligen blifvit, såsom gamla handlingar intyga, af Stjernhjelm författadt — i Juli månad år 1667, "*i det gröna gräset vid Jakobsdal*", enligt hvad den af skalden sjelf tecknade titeln tillkännagifver.

nästa besök, fått ögonen på honom, förrän han utropade:

— Det var mig en underlig *personnage*, den der sig så kallande Lucidor, som jag dock så ifrigt hade önskat att få se. Jag tror ej att ryktet öfverdrifvit, då det skildrat honom som en vild, orolig sälle. Den menniskan har starka passioner och kommer visst icke att göra lycka i verlden, utan tvärtom likna dessa meteorer, dem man ser lysa några ögonblick, för att snart med ett dån krevera i luften. På mig gjorde han, ehuru ganska vacker, ett obehagligt intryck, som jag önskar att icke så snart finna förnyadt. — Vore du icke något äldre än han, och — framför allt — vore du icke af en karakter, så helt och hållet motsatt denne svärmarens, så skulle jag som vän afråda dig från hans umgänge; men, som det nu är, kan jag vara utan all fruktan, och till och med tro, att ditt exempel möjligen skulle kunna hafva ett välgörande inflytande på honom.

7.

DEN FEMTONÅRIGA.

Högsommaren började lida mot sitt slut, ehuru den ännu stod i yppig, prunkande fägring. Väl voro ängarna öfverallt slagna, men det gröna, frodiga gräs, som ånyo klädde dem, gaf dem åter ett så vackert utseende och lofvade en icke så obetydlig efterskörd. Det var blott ängsblommorna man saknade, dessa myriader gula, hvita, blå, violetta och röda blommor, som af Floras händer blifvit så frikostigt utströdda öfver de grönskande slätterna; *de* voro för alltid borta, lågo förtorkade bland det i ladorna nyss intrampade höet.

Föröfrigt var allt sig likt. Träden yfdes ännu af sina yppiga, mörkgröna löf, bland hvilka intet enda ännu blifvit blekt eller rödskiftande. De ymniga sädesfälten, efter hand mognande till skörd, böljade så vackert för sommarens milda vindar. Saftiga hallon glödde på buskarna i skogen, och fåglarna, långt från att ännu tänka på flyttning till varmare länder, sjöngo så högljudt och så mangrannt, att man skulle

varit frestad tro, det de tillställt den ena täflingssången efter den andra.

Och solen glödde och böljorna glittrade, och himlen var blå, hög och ren, som på en majdag. Och i skogen hördes denna underbart ljufva, melankoliska susning, som bringar själen i — Gud vet hvad för slags besynnerlig stämning; och i backar och på kullar, der icke den mejande lian gått fram, doftade myriader af skogsblommor och mossväxter, jemte dem af Floras barn, hvilka först mot hösten blicka ut i naturens rike, liksom för att välsigna den afskedstagande sommaren.

Man var i medio af Augusti månad. Endast något mer än tvenne veckor voro förlidna sedan den dag, då Lars Johansson tillika med vännen Columbus träffade Stjernhjelm i parken vid Jacobsdal. Den unge mannen hade genom sin höge gynnare, grefve C. G. Wrangels rekommendation, erhållit plats som informator hos en i Westergöthland bosatt familj, och var redan ditflyttad.

Han hade hört att major Rosenhane — så hette hans nya principal — skulle bo på en vacker egendom icke långt från Kinnekulle, och han gladde sig åt att få återse denna sköna trakt, der han tillbragt sina första barndomsår, och hvarom ett dunkelt minne ännu föresväfvade honom. Men, hvad blef hans förvåning då han, under sjelfva nedresan från Stockholm till Runestad — detta var namnet på den gård, der han skulle vistas — åkte förbi en gård, hvars rödmålade staket och ovanliga gallergrind han tycke sig igenkänna, och fick på tillfrågan höra, att nämnde gård hette Tunatorp, tillhörde en löjtnant Sjöblad och utgjorde närmaste grannskapet intill Runestad, samt att de båda familjerna, Rosenhane och Sjöblad, fliteligen umgingos; synnerligast skulle fröknarna Rosenhane och

fröken Sjöblad vara "alldeles ovanligt goda vänner", tillade den beskrifvande skjutsbonden.

— Fröken Sjöblad! . . . Fröken Sjöblad! — mumlade Johansson.

— Ja; fröken Magga på Tunatorp, vet jag.

— Magga! . . . riktigt, ja . . . Så kallades ungen i hvardagslag.

— Ungen? . . . Hm! — ja! — *Magga* säga de bara på smekvis, liksom. — Hon är eljest kristnad till Magdalena.

— Jag vet det, min vän.

— Kan tro det, när jag hör att herrn har känt henne när hon var en unge. Men nu, skall jag säga herrn, är hon ingen unge, utan ett så stort, fullvuxet, grannt och vackert fruntimmer, som trots någon i hela häradet.

— Såå? — Men hon kan dock icke vara annat än ett barn — på sin höjd är hon femton år.

— Ganska riktigt: hon har fyllt femton just nu i sommar. Jag vet det så väl, för min äldsta däka*), Anna Cajsa, är lika gammal, och de båda, fröken Magga och hon, läste för presten på en gång — det var nu i våras.

— Bevars! — läsa de så tidigt för presten här i orten?

— Ja, ser herrn — det var bara min flicka och löjtnantens fröken, som voro så der unga; de andra läsbarnen voro allesammans äldre. Men med min dotter måste läsningen påskyndas derföre, att hon hade tillbud på en tjenst i en annan socken, en riktigt rar tjenst; men de ville icke taga emot henne, förrän hon hade gått och läst, si; med fröken Sjöblad skulle

*) Säges om flickorna i Westergöthland och Småland.

det deremot påskyndas derföre, att hon skulle förlofvas. Rasa dö!

— Förlofvas? — Hon? — Barnet?

— Jag vet icke hvarför herrn håller i sig med att hon skall vara barn. — Nå nå . . . jag säger ingenting om'et; vid femton års ålder plär man just icke vara hvarken stor eller förståndig. Men fröken sjöblad är båda delarna, fastän de säga allmänt här på orten att hon skall vara litet bortskämd af sin far, och icke så litet heller. — Men så får man väl litet ursäkta denna svaghet hos löjtnanten: han är en så bra karl annars, en riktig karlakarl, och någon svaghet skall menniskan ha.

— Nå, men med hvem är hon då förlofvad, den der ungen? . . . unga flickan, skulle jag säga.

— Med en hjertans rar och galant gosse — en fändrik Storm här, vid vestgötha regimente.

— Åh, fan! — hvad säger du? . . . Det blef således allvar?

— Allvar? — Kors.! har då herrn också hört, att fändrik Storm redan som barn skulle hafva fått löfte om fröken?

— Ja, jag har hört det.

— Månn' det? — Och att det skulle ha varit derföre, att fändriken, som då var någorlunda stor, när hon var bara en liten pyssling, skulle ha fiskat upp henne ur sjön, dit hon blifvit knuffad af en annan pojke, en elak sate, som inte visste bättre, än att skuffa ett litet barn i sjön. — Pina dö, en sådan pojke!

Lars Johansson bet sig i läppen. Han brydde sig icke om att söka upplysa bonden om ryktets falskhet och säga att det var den lilla flickans docka, icke hon sjelf, som af den elake gossen blifvit knuffad i sjön, utan frågade, efter något uppehåll:

— Han tycker väl mycket om henne?

— Fästmannen, menar herrn? — Ja, pina, rasa dö, — hvad han det gör. Och ett riktigt beläte skulle han väl också vara, om han icke tyckte om en sådan däka — med förlof — hon är fröken, men däka är hon i alla fall. — Hon är så lång, vet herrn, så att modern, det lilla knytet, får se upp när hon talar vid henne; och så smal om lifvet, så att jag godt skulle kunna knäppa om henne med mina händer — om jag bara finge, förstås. — Och fyllig och giftvuxen ser hon ut, rasa dö, så att det är en lust att se. Och sådana ögon . . . och sådana läppar . . . och sådant hår! — Ja, det säger jag, att jag ursäktar förra prostgårdsadjunkten, som i vintras blef galen för hennes skull. Ja, gör jag så.

— Hvad säger du? . . . galen?

— Ja, så kapitalt galen, att de måtte köra honom till spetalet, och der sitter han än. — Och det var skada på karl, skall jag säga herrn; ty f-n i mig kunde icke han predika som en riktig engel. Och hvad han diktade för ena vackra och rörande visor sedan! De der visorna sjungas nu öfverallt i socknen, liksom till minne af den stackars magistern.

— Nå, men tyckte flickan alls icke om honom?

— Åh nej — hon bara skrattade åt hans jemmer och grimaser, som hon kallade det. — Jag vet så väl allt det der, för jag har en syster som tjenar på Tunatorp, och hon kan tala om *paschaserna*, hon — ja, pina dö, kan hon icke så.

— Så att hon är så stor och så vacker! — yttrade Lars, liksom för sig sjelf, men bonden hörde det likväl; och som han var en ärlig, välmenande själ, ville han varna den unge mannen för en möjligen mötande olycka och höll således, med ogement förnumstig min, följande förmaningstal:

— Kära herre! en sak måste jag säga herrn, fastän jag väl vet att herrn, som är en så fin och förnäm herre, och troligen också mycket lärd, väl kan taga illa upp, att en så ringa karl som jag vågar komma fram med sådana ord. Men, jag tycker om herrn: herrn har varit hygglig och gemen under hela vägen vi åkt tillsammans, och det skulle vara stor synd om en sådan artig och beskedlig och vacker herre skulle gå förlorad.

— Gå förlorad? — upprepade Lars med yttersta förvåning.

— Förlorad, ja — pina dö, vore icke det stor synd; jag säger det ännu en gång: och jag säger herrn, att herrn får inte bli ond: men det säger jag herrn, att om herrn stannar något längre här på orten — jag menar hos majorns på Runestad, så får herrn ofta se fröken Sjöblad. Gör inte då som adjunkten, käre, gode herre; utan slut igen både ögon och hjerta; ty fröken Magga är, pina dö, en dj— till däka.

— Hvad i all verlden kan du mena med det? — frågade poeten, storskrattande.

— Ja, ja — sade bonden med samma på en gång bekymrade och välvilliga min — herrn skrattar nu — och det undrar jag alls icke på; men herrn kunde få gråta sedan, och det skulle jag just icke heller undra på. Allt nog: den der Magga är en rysligt farlig flicka och — är det sannt, som de säga om henne, så . . . Men det vill jag inte tro. — Det är väl hennes skönhet . . .

— Nå, hvad säga de då?

— De säga, att hon af en gammal finska, som bor i en enstaka stuga der uppe i skogen, och som de allmänt kalla för häx-Maja, har lärt sig konsten att koka kärleksdryck, samt mycket annat otyg, och

att det är orsaken hvarför allt hvad karlar heter bli förtrollade i henne.

— Du sjelf inberäknad — yttrade Lars med ett nytt gapskratt.

— Ne-nej, kära herre, så mente jag inte. Fälle är jag också karl; men sådana som jag gå dock fria för det der trolltyget, i fall det är något. Nej — jag menar de ogifta, jag — och bara herrar, förstås.

— Du tror således — återtog Johansson — att fröken Sjöblad hade gifvit prostgårds-adjunkten en kärleksdryck och att hon kan ge äfven *mig* en sådan?

— Jag hvarken tror eller icke tror — menade bonden — men jag tycker det är min skyldighet, såsom god kristen, att varna en ungdom, sådan som herrn, från förderfvets snaror.

— Tack, min hederlige vän! — sade Johansson med så mycket allvar, som hans ansigte och röst för ögonblicket voro i stånd att antaga. — Jag skall nog söka akta mig för den der farliga flickan, heldst nu, sedan jag blifvit varnad. Det plär eljest icke vara mitt sätt, att förälska mig i andras fästemör.

— Fästemö eller icke — det hjelper icke, kära herre, så vida trolldom är med i spelet. Den förnuftigaste har man sett duka under för sådant otyg. Ja, pina dö!

Lars Johansson var bland de få på hans tid, som voro nog upplysta, för att icke tro på trolldom och häxeri; men det var farligt att inför menige man yttra en sådan otro, den de vida mindre förläto, än det fräckaste fritänkeri i religionsväg. En person på 1600-talet, nog fördomsfri att i alla sägner om spöken och gengångare se idel vantro eller ock ganska naturliga ting, samt i de så kallade trollkäringarnas signerier icke annat än grofva knep, hvarmed de bedrogo den dumma, vidskepliga hopen, en sådan person blef af

denna, endera ömkad för sin blindhet eller ock anklagad såsom sjelf trolsk, eller såsom den, hvilken sjelf kunde i löndom hafva gemenskap med Den Onde, just för det att han offentligen förnekade Den Ondes medelbara magt öfver menniskan. Man vet huru, just under Carl XI:s regering, så många, många menniskor uppgåfvo sin anda under marterna af ett brinnande bål, blott för det att de af sina då så dumma medmenniskor blifvit anklagade för så kallad trolldom. Näpst förtjenade visserligen dessa elaka gubbar och gummor, hvilka, drifna af den krassaste egennytta, föregåfvo sig kunna, enligt hvars och ens önskan, till lif eller lem skada menniskor och boskap, påstodo sig genom trolldom kunna åstadkomma eldsvåda, sjukdom, fattigdom och alla slags olyckor, dels för att hämnas egna oförrätter, dels för att mot betalning hämna andras, och derunder på ett rysligt sätt missbrukade Guds namn, hvaremellan de högljudt åkallade den onda principen; men *brännas* lefvande var dock ett förfärligt straff, helst man besinnar att dessa lågornas talrika offer voro till större delen sjelfva förvillade, mest till följd af den bedröfligaste okunnighet, samt att flertalet af dessa arma voro oskyldigt anklagade. Väl var det under Carl XI:s minderårighet temligen tyst, angående sådana gräsligheter som att dömma menniskor till bålet, och det var först långt efter sedan den kraftfulle och i många fall ganska prisvärde, men i detta hänseende oförlåtligt både vidskeplige och grymme monarken sjelf kommit till styret, som de ohyggliga häxeriprocesserna egentligen togo sin början och slutade med så många dödsdomar; men folket var dock, öfver hela Sveriges rike, öfverhufvud ganska vidskepligt, de högsta klasserna icke ens undantagna, och uppskrämd som man var af de många berättelser om Hin Ondes jemmerliga grasserande i Da-

larne, i början af 1600-talet, då ett så otroligt antal menniskor af alla åldrar, män, qvinnor och barn blifvit anklagade för och öfverbevista om att hafva trollat, samt derföre — en stor del aflifvade, resten på annat sätt straffade, så behöfde man allenast höra nämnas det tvåstafviga ordet *trolldom*, för att rysa och darra i alla leder.

Således, ehuru stor gyckelmakare Lars Johansson för öfrigt var, vågade han icke inför den beskedlige men enfaldige bonden visa sig höjd öfver folkets allmänna vidskepelse. Att söka upplysa den ärlige landtmannen om att Gud icke tillstädjer menniskorna att med tillhjelp af mörkrets andar främja sina planer, skulle dessutom hafva varit ett fåfängt försök och endast tjenat till att nedsätta den unge herremannen i bondens opinion, der han nu, utan all sin förskyllan eller värdighet, stod så högt. Han sade dock hvad han trodde sig *våga* säga, utan fara att blifva misstänkt.

— Kära du — sade han — det fins visserligen menniskor, som kunna trolla; men det plär vara idel gamla kärringar, någon gång äfven en gammal elak gubbe; men inte är det tänkbart, att ett så ungt barn, som den der fröken är, skall kunna vara till den grad förderfvad, som att lägga sig om bord med en häxa, för att af henne lära sig en hop konster.

— Ack, herre — suckade bonden — åldern gör ingenting till saken. Hur var det i Dalarne, vid det stora oväsendet der? — Var det icke, bland andra galningar, ända till tre hundra barn, som bekände sig hafva varit på besök i helfvetet, och som, till straff derföre, fingo stå och skämmas vid kyrkodörren, med ris i handen, tre söndagar å rad *)? — Men inte

*) Historiskt.

säger jag derföre, att fröken Magga är saker till allt hvad de säga om henne, ty ingen har någonsin kommit på henne med några signerier; ingen kan säga sig hafva *sett* henne hvarken besöka häx-Maja. eller bereda kärleksdryck. — Hon är så vacker, så att . . .

— Om — inföll Johansson — jag visste att hon sådant gjorde, så skulle Blåkullafursten taga henne med hull och hår.

— Det vore — sade bonden — alltför vackert både hull och hår åt den herrn; ty hennes hull är som den hvitaste färsk-ost och håret är glänsande ljusbrunt, och så långt och tjockt, att hon väl skulle kunna svepa in sig deruti, liksom smålandsdäkorna i sina vallmarskappor. Adjunkten hade allt rätt, när han i en af visorna, som han diktade om henne, sade:

"Mer grann frodas icke en ros uti park.
"Mer fager växer icke en lilja på mark."

Du gör mig i sanning ganska nyfiken — yttrade Johansson — och jag längtar verkligen att se den der flickan. — Fästmannen är väl dödligt kär uti henne?

— Ack, käre herre! — han är så, att han kan hänga upp sig — svarade bonden.

— Och hon, å sin sida? — frågades vidare.

— Hon? — Åh nej — det tror jag inte. För öfrigt vill jag, pina håla dö, se den i synen, som har riktigt reda på det der. Fadern lärer genast hafva gifvit *ja*, då fändriken, just den dagen då fröken fyllde sitt fjortonde år, begärde henne till hustru, dervid åberopande ett gammalt löfte, kan tänka. Fröken sjelf sade ingenting, utan lät det ha sin gång; men frun lärer ha varit ond och lärer än i dag, som syster min säger, icke kunna förlika sig med den tanken,

att hon skall få en ofrälse måg; ty en adelsman ville hon nödvändigt att det skulle vara.

— Men — inföll Johansson — då frun är missnöjd med den blifvande mågen och flickan icke heller tycker om honom, så .....

— Hvem vet rätt hvad fröken gör? — föll bonden honom i talet. — Hon har så många nycker, som dagarna i året, och väl fler ändå. Ibland klappar och smekar hon fästmannen, så att han är som i sjunde himmeln; ibland stöter hon honom ifrån sig och säger att hon alls icke bryr sig om honom — och allt detta, utan att han har gjort henne hvarken ondt eller godt. Det händer visst att han ledsnar, den stackars unge herrn, och säger ett han skall slå upp med alltsammans, och att han aldrig mer skall sätta sin fot inom Tunatorps grind, jemte mycket annat af samma slag; men då kommer den skönheten och slätar sig in och kysser och smeker och gråter och är så fördjäkladt söt, att man skulle ha ett hjerta af sten, för att icke förlåta och älska henne. Och båda delarna gör nu den stackars fändriken, och det är riktigt på skarpen, aldra helst då, när hon med rörande krokodilstårar bedyrar, att hon aldrig har tyckt om någon annan än sin älskade Arvid, fastän hon roar sig med andra herrar.

— Roar sig? — Ja så. Det vill säga, att hon visar sig behagsjuk mot hvem som helst, för att göra fästmannen svartsjuk?

— Ja ja! — svarade bonden — så lär det vara.

— Nå, men till sådant behöfs ju ingen kärleksdryck och inga andra trolldomskonster, än dem hvarje qvinna har i sin makt, om hon blott vill anlita dem.

— Väl möjligt; jag förstår mig icke på det der alltihopa. Men, hvad jag vet, är att jag nu har var-

nat herrn för den farliga fröken, så att herrn vet hurudan hon är.

— Det har du, min käre vän, och det som en bra karl. Men nu måtte vi visst vara framme. Är det icke det hvita stenhuset der borta, vid slutet af allén, som major Rosenhane rår om?

— Jo, ganska riktigt; det är karaktersbyggningen på Runestad. Jag önskar att herrn måtte komma att trifvas der. Skulle herrn deremot vilja åka sin väg igen, så låt ingen annan än mig skjutsa. Jag hör under godset här, heter Anders Persson och fås alltid rätt på.

— Tack, min vän! Jag skall hafva dig i minnet — svarade Johansson och hoppade ur den skakande bondkärran, som höll vid början af allén.

Med en poets hela frikostighet och sorglöshet för morgondagen grep han i sin ficka ett silfvermynt, som han gaf bonden i drickspengar, utom skjutslegan, som på förhand var betalad.

Bonden grinade så vänligt, bockade på sitt klumpiga vis och skrapade med foten, hvarefter han tog studentens kappsäck och lunkade med den allén uppföre, till herrgården.

Lars Johansson gick efter i djupa tankar, hvilka, ehuru de icke kläddes i ord, lydde ungefär så här:

— Så har då den outgrundliga makt, som vi kalla *öde*, slungat mig tillbaka till den ort, som sett mig födas och der jag tillbragte min lefnads första år, en tid af omedvetenhet, af nästan blott ett halft lif. Men det var ock en tid af oskuld! — O, att jag vore så oskyldig, som då! — Dock — idel dumheter! — Hvilken menniska kan väl vid öfver tjugu år vara så oskyldig som vid fem eller sex? Det kan hvarken man eller qvinna. — Qvinna! — Qvinnorna, ja — de äro just de rätta! Den fördelen hafva de blott framför oss

männer, att de kunna slå sand i ögonen på folk, hyckla en oskuld, en renhet, som är långt ifrån att finnas i deras själ. Och enfaldigt folk tror dem — till en tid åtminstone. Men sådana som mig lura de icke; och jag kan på samvete säga, att jag till dem aldrig har betalt lärpenningar. Tvärtom har jag vid alla tillfällen sökt att bedraga dem. — Har väl detta varit rätt? — Ack! — frågar man då i sina handlingar alltid efter det rätta? — Mot en man skulle jag dock aldrig vilja handla falskt, eller oärligt. — Nej; öppen vänskap eller öppen fejd! — Fejd har jag ju för hela lifvet förklarat denne Arvid Storm, som från barndomen utgjort min afsky . . . och honom — honom skall jag finna i min väg just här — på den första ort, der jag går att sjelf förtjena mitt bröd! — Han och jag! — tvenne afgjorda antagonister . . . tvenne naturliga motsatser, tvenne födda fiender! — sammanförda på samma fläck af jorden, just som om den icke vore stor nog, för att hvardera af oss kunde få en liten vrå!

Under dessa betraktelser hade han hunnit slutet af den mycket långa allén och kommit upp på gården, der han af mötande domestiker blef införd i en af flygelbyggningarna, för att der omkläda sig, innan han inträdde till majorns.

Några dagar derefter, då han nätt upp hunnit göra bekantskap med sin nya omgifning och någorlunda hunnit sätta sig in i sina nya förhållanden, var han en afton helt ensam ute och spatserade. Väderleken var den aldra herrligaste, och med sitt poetiska sinne blef den unge mannen, för hvarje steg han framgick, allt mera hänryckt af nejdens romantiska skönhet.

Ovilkorligt, och utan att han tänkte derpå, hade hans kosa tagit riktningen åt Tunatorp, som låg blott

en half fjerdedels mil från Runestad, der han nu vistades. Först när han hunnit helt nära detta ställe, der hans öde tagit en så afgjord vändning i och genom ankomsten af grefve Wrangel, som blef hans beskyddare och välgörare, kunde han icke afhålla sig från att gå ändå närmare, för att rätt taga det i ögonsigte. Han spatserade derföre utmed kanten af en rågåker, som tillhörde Tunatorps egor, och kom sålunda på en omväg in uti en liten skogsdunge, gränsande till Sjöbladska trädgården och från den afskiljd endast förmedelst en gles gärdesgård.

Medan han så gick och betraktade egendomens vackra läge, fästade sig hans tankar uteslutande vid Magdalena Sjöblad och vid allt hvad den pratsamme skjutsbonden hade sagt om henne, och han gjorde sig sjelf den frågan: Månne hon verkligen kan vara så vacker, eller är det blott allmogen här, som så tycker? — I förra fallet — tillade han i tankarna — är ju den der förarglige Arvid Storm en lycklig ost.

— Dock — fortsatte han efter något uppehåll sin tankemonolog — är hon så trolsk, som den hedersplantan, bonden, afmålade henne, så måtte dock lyckan af en förbindelse med henne vara föga afundsvärd. — Ja ja — flickan är alldeles orimligt behagsjuk och dertill i högsta måtto nyckfull; det kunde jag af beskrifningen fatta, och deruti består hela hennes häxeri.

Medan han så tänkte hade han kommit in i den lilla skogsdungen bakom Sjöblads trädgård, hvilken sednare han ännu hade i så lifligt minne från sin barndom, att han när som helst skulle kunnat afteckna den. Men ack, hur förvånad blef han icke när han, genom den höga, glesa gärdesgården kastade en blick in i denna trädgård, som under de femton år han varit frånvarande undergått en sådan total förändring.

Förr var den, ehuru temligen stor, af föga värde och skönhet, samt lemnad nästan helt och hållet åt naturens hand: nu deremot syntes genast, vid första anblicken, huru äfven konsten gripit in der, och det med ett väldigt handtag. Der funnos nu en mängd hvarannan korsande, snörräta gångar, fint sandade och väl krattade, samt kantade af hallon- och stickelbärsbuskar; der funnos planterade törnrosor, jemte en stor mängd andra blommor. Den stora hop af vilda trän, som förr växte utan ordning och plan midt ibland fruktträden, voro allesammans borthuggna, med undantag af bokträden och ett par stora lindar. Deremot voro fruktträden omplanterade i bestämda rader, sågo ut att vara utmärkt väl skötta och lofvade för det året en ymnig skörd. Sängarna, med de få slags köksväxter, som på den tiden plägade odlas i Sverige, voro väl rensade, och plommonskogen i trädgårdens ena hörn hade förkofrat och utvidgat sig.

Men bäst af allt var dock en berså af mot hvarannan planterade och sedan sammanflätade lindar, som med sin gröna fondvägg af qvistar och löf stödde sig mot den förutnämda, åt skogsdungen vettande gärdesgården. Derinne voro bänkar placerade, jemte ett litet bord, hvarpå lågo åtskilliga sysaker, bevittnande att husets fruntimmer här plägade sitta och arbeta.

Johansson, som vandrade utanför gärdesgården, för att genom densamma taga sjöbladska trädgården i ögnasigte, hade just hunnit till den nyssnämnda bersån, och hade icke väl borrat sin spejande blick genom de glesa löfven, förrän han såg en ung flicka komma inspringande med min och åtbörder, som om hon velat *smyga* sig och ej blifva sedd af någon. Då hon förvissat sig om att ingen från trädgårdssidan blef henne varse, antog hennes ansigte ett så besynnerligt uttryck af på en gång glädje och spotskhet, slughet

och barnslighet, att spejaren der bakom lindarna, hvars närvaro hon var långt ifrån att ana, i stället att, såsom han bordt, gå sina färde, stannade för att betrakta och åter betrakta henne.

Den unga flickan var ock värd att betraktas, ty maken till skönhet fanns icke i nejden, på många, många mils vidd. Mjell, som en snödroppa, frisk som ett smultron, lång, smärt, fyllig, med ljusbrunt, snarare blondt än mörkt hår, och med ett par stora, ljusbruna ögon, så talande, att de i nödfall skulle kunnat, i läpparnas ställe, uttrycka alla i själen inneboende tankar, stod hon der för den eldige ynglingens öga, lik en uppenbarelse från drömmarnas verld.

Men hon öppnade de högröda, efter alla konstens reglor sköna läpparna, skrattade skalkaktigt, så att tvenne rader af små perlhvita tänder framlyste, och sade till sig sjelf, halfhögt:

— Jag skall sätta mig här och sy och se alldeles lugn ut; så skall jag väl ändå lyckas öfvertyga honom att han sett galet.

Lars Johansson, hvilken kunde fullkomligt både se och höra allt hvad som tilldrog sig derinom i löfsalen, qvarstod såsom fastnaglad utanför gärdesgården, försänkt i den unga flickans åskådande.

— Detta är då — tänkte han — den nu femtonåriga Magdalena Sjöblad? — Ganska riktigt! . . . jag känner igen ögonen, sedan jag såg henne som barn — och dessutom liknar hon ganska mycket sin far, hvars höga gestalt och vackra ansigte jag rätt väl erinrar mig. Dock . . . hvem skulle väl kunnat tänka, att den ungen skulle bli så vacker? — Hon är ju öfver allt hvad jag, äfven i mina djerfvaste fantasiflygter, kunnat föreställa mig; och den der stackars magistern, som, enligt bondens utsago, blef tokig för hennes skull, hade icke orätt då han qvad:

"Mer grann frodas icke en ros uti park;
"Mer fager växer icke en lilja på mark."

Knappast hade vår unge skald hunnit inom sig upprepa dessa tvenne rader, förrän han hörde jemna, hårda steg trampas på marken och såg en ung man instörta i löfsalen.

Han hade icke sedan fyra år tillbaka sett en skymt af Arvid Storm, ty de båda barndomskamraternas banor hade då skingrat sig i alldeles olika riktningar; men det var honom dock icke svårt att genast, vid första anblicken, igenkänna sin trätobroder, äfven om han icke på förhand vetat att det var för honom, som Magdalena tänkte spela en roll.

Det stack till i den unge svärmarens hjerta vid åsynen af Arvid, för hvilken han hyste en medfödd antipathi, hvarjemte en röst i hans inre tillhviskade honom, i hederns namn, att han genast borde begifva sig bort, och att det vore ett slags nidingsdåd att så der stjäla sig till kännenomen af hvad de förlofvade kunde ha att säga hvarandra, då de trodde sig fullkomligt säkra för alla vittnen; men han var, beklagligen, alltför mycket van att låta hederns röst tala förgäfves, likt en ropande röst i öknen, och nyfikenheten segrade här öfver alla andra känslor, så att han qvarstannade på sin plats, med ansigtet mot gärdesgården och blicken mellan lindarnas blad, sedan han likväl först med en lång forskande blick öfvertygat sig om, att ingen menniska fanns i skogsdungen bakom honom.

Arvid Storm var en reslig och välväxt yngling om tjugutre års ålder, med en öppen och äkta svensk fysionomi, ehuru långt ifrån vacker. Aldraminst var han det nu, då vrede och svartsjuka förställde hans ansigte; ty med flammande ögon, sänkta ögonbryn,

rynkad panna, högröda kinder och sammanbitna läppar rusade han in i löfsalen till Magdalena.

Denna satt, till utseendet fullkomligt lugn, arbetande på en konstig sypung af scharlakan med blommor af guld- och silfvertråd, och hvars pragt den unga flickan ännu ökade medelst påsyende af sina hvita vaxperlor, derunder gnolande, med den sorglösaste min i verlden, på en visa af Stjernhelm, eller snarare ett stycke af en så kallad ballett, en gång till drottning Christinas ära uppförd på Stockholms Slott, men sedermera utkommen och, sedan decennier, lefvande på folkets läppar:

"Vårt rikes fromma
Nu står i blomma,
Bragt i högsta flor . . . ."

Längre hann ej den sköna, ty vid det buller som fästmannen gjorde, då han störtade in i bersån, spratt hon till, uppgaf ett litet rop, släppte sömmen ur handen och spelade således förträffligt den öfverraskade.

— Du, Arvid? — yttrade hon ändtligen till den unge officeren som stod framför henne med korslagda armar och en inqvisitoriskt pröfvande blick.

— Ja — sade han dystert — det är verkligen jag. Förefaller detta dig underligt.

— Icke det minsta — svarade hon med låtsadt lugn; — jag har ju icke sett dig ännu i dag, och då din bostad ligger så nära följer ju deraf, att du dagligen tittar hit. Men du skrämde mig genom att komma så der brådstörtande.

Medan hon så talade hade hon från golfvet upptagit den nedfällda sömmen, hvarmed hon låtsade vara sysselsatt.

Fästmannen teg och förblef i samma ställning.

Nu blickade den konstfulla flickan upp i hans ansigte och tycktes bli förvånad af dess besynnerliga uttryck. Efter att med ett barns rörande oskuld hafva fixerat honom under några sekunder, kastade hon sömmen på bordet, steg upp, närmade sig till Arvid och lade kring hans hals ett par runda, bländhvita armar, så sköna, att den på lur stående unge skalden tyckte sig vilja om ett par timmar gifva sitt lif, för att i denna stund vara i den hatade Arvids ställe.

Men Arvid måtte icke hafva funnit sig det ringaste afundsvärd, ty han gjorde en rörelse, liksom för att slita sig ifrån omfamningen.

— Arvid! — sade hon då med en ton så smältande, att den förekom spejaren derute som den skönaste musik. — Arvid! — min Arvid , . . hvad fattas dig?

Och med en blick af outsäglig, oändlig kärlek, en blick, troligen beräknad på att helt och hållet kufva den trotsige och åter sänka honom för hennes fötter, lade hon sitt sköna hufvud mot hans bröst och lindade de mjuka armarna ännu tätare om hans hals.

Men med det enda ordet *Siren!* löste Arvid den sköna bojan från sina skuldror och sköt skrymterskan något omildt ifrån sig.

Med väl spelad bestörtning fästade hon åter de sköna bruna ögonen på honom och frågade med stadig röst:

— Arvid — hvad i Guds namn fattas dig?

— Fattas? — eftersade han med sammanbitna tänder. — Det fattas mig allt, sedan jag icke mer kan lita på den, till hvilken jag skänkte mitt hjerta och min tro.,

— Du talar i gåtor, käre Arvid!

— Såå? . . . Du förstår mig alls icke?

— Nej, i sanning.

— Nå, så vill jag vara tydligare. Hvad sade dig grefve Stjernhök?

— Grefve Stjernhök? — Jag har icke sett någon grefve Stjernhök.

— Icke sett? — Och han red ju nyss härifrån?

— Väl möjligt — men jag upprepar ännu en gång: Jag har icke sett honom.

— Du har icke sett honom? — Icke? — Och likväl stod han bredvid dig vid fönstret i gäststugan och höll sin arm kring ditt lif och såg dig i ögonen med en ganska förtjust min.

— Så du talar, Arvid! — Blygs du icke att förolämpa mig så? — Jag skulle tillåta . . . Fy! . . . du borde . . .

Och härvid satte hon sig ned på bänken, der hon förut suttit, gömde ansigtet i händerna och brast i en nästan spasmodig gråt.

Den unge mannen betraktade henne härvid med vida mera förundran än ovilja och yttrade häftigt:

— Hvad är detta för uppträde? . . . Tårar? . . . snyftningar? . . . Liksom jag skulle göra dig orätt . . . liksom jag icke med egna ögon hade sett både grefven och dig.

— Väl möjligt — svarade Magdalena — att du har sett grefven; ty såsom min fars förman, rider han ofta hit för att tala med honom i regementets angelägenheter.

— Men din far är ju borta i dag?

— Alldeles: både far och mor reste i morgons, helt tidigt, till Skara.

— Hvad hade grefven då här att göra?

— Underlig fråga! — Skulle då han så precist veta, att min far var frånvarande?

— Kanske äfven det. Emellertid är han en skurk, denna grefve Stjernhök, som ställer sig in med en annans fästmö; och du är, lindrigast sagdt, bra lättsinnig.

— Arvid — sade Magdelena — Jag upprepar för tredje och sista gången, att jag icke har sett grefve Stjernhök i dag; om han har varit här och sökt min far, är mig alldeles obekant, ty jag har icke varit ur trädgården sedan klockan slog fyra.

— Sköna lögnerska! — hviskade Lars Johansson der han stod, likväl så sakta, att blott han sjelf hörde det.

— Det är icke sannt — genmälde Arvid, ty då jag, för en stund sedan kom gående uppför kullen, så nära att jag kunde se byggningens vestra gafvel, märkte jag tydligt två personer, en karl och ett fruntimmer stående vid fönstret i gäststugan. De vände båda ryggen åt fönstret men syntes inbegripna i ett lifligt samtal. När jag kom närmare, igenkände jag din gestalt och såg äfven att mannen var ingen annan än Stjernhök, den usle förförarn, hos hvilken det tyckes vara en vurm att vilja förstöra hvarje ärbar flickas goda namn och rykte. Icke anande att jag var i närheten, gåfvo ni er ganska god ro: han lade, som jag redan sagt, sin arm kring ditt lif och såg dig i ögonen med en oförlåtlig näsvishet; du stod dock stilla och låt det passera.

— Och du stod stilla på landsvägen och fortsatte din dröm — yttrade den unga flickan, skrattande.

— Dröm? — Det var, så sant jag lefver, ingen dröm, och jag stod icke stilla, utan påskyndade tvärtom mina steg; men då vägen nu krökte sig omkring kullen, kunde jag icke mera se det fatala fönstret. En stund derefter, då jag helt andtruten kom upp till gården, såg jag grefven sitta upp på sin stolte gångare och rida i sporrsträck derifrån, åt alldeles motsatt håll med det, hvarifrån jag kom; hvilket ock var hans lycka, ty vid Gud hade jag icke eljest kommit att tala ett par ord med honom.

— För dig var det egentligen en lycka att ni icke sammanträffade — sade Magdalena; — ty du hade, genom att utbrista mot honom, säkerligen gjort dig till ett åtlöje.

— Till ett åtlöje? . . . Huru så?

— Jo, emedan du gjort dig till Ingrids riddare.

— Ingrid? . . . Den nya tjenstepigan?

— Alldeles. Jag begriper nu alltsammans. Min mor befallte, då hon for bort, att Ingrid ändtligen under dagens lopp skulle städa gäststugan, efter det är Söndag i morgon och några af grannarna torde komma hit. Ingrid har väl icke fått tid dermed förrän nu, på eftermiddagen. Säkert var det med henne som grefven ville ställa sig in, då du trodde dig se mig vid hans sida i fönstret.

— Men växten — klädseln — sade Arvid Storm.

— Till växten äro Ingrid och jag lika; och hvad klädseln angår . . . vet jag icke . . . Svartsjukan måtte vara söndagsbarn, ty den ser alltid i syne.

— Magdalena . . . talar du sanning? — yttra-

de Arvid med en min, som tydligen vittnade om strid mellan tvifvel och tillit.

— Du kan ju fråga folket vid gården, framförallt Ingrid — svarade Magdalena.

— Du kan gerna säga så — genmälde den unge fändriken med djupt allvar, ty du vet nogsamt, att jag försmår att begagna ett så lågt medel. Att i en sak, som rör dig, vända mig till tjenarne och begära deras vitsord, vore ju att utsätta dig för förtal, att kanske förstöra ditt rykte. Detta borde du veta, Magdalena.

— Och du borde veta — inföll hon med en mäkta stolt min, i medvetande af att hafva vunnit spelet — att man icke ostraffadt förolämpar sin fästmö och kränker henne genom de skamligaste beskyllningar. Från denna stund äro vi skiljda. Här är din ring.

Härvid drog hon af sitt finger en bred guldring, som hon räckte honom.

Den unge mannen hade icke väntat sig något sådant. Han bleknade och stod der alldeles förbluffad, utan att göra minsta rörelse för att mottaga den blänkande klenoden.

— Se här, tag den! — återtog hon. — Bevare mig Gud från en fästman, som ser mig der jag icke fins! — Jag har redan förnedrat mig alltför mycket, då jag vårdat mig att göra en förklaring.

Och dervid vände hon sig åt sidan, blickande omkring sig så stolt, som en drottning.

Johanssons förvåning ökades med hvar sekund. Han visste väl icke hur det förhöll sig med den så mycket omtalade grefven; men han misstänkte dock att Arvid sett rätt, emedan den unga flickan med så

god smak kunde säga att hon icke sedan klockan fyra varit med sin fot utur trädgården, då han, spejaren och lyssnaren, nyligen sett henne inträda och hört henne skrattande säga: — "Jag skall väl söka öfverbevisa honom att han sett galet."

Arvid besinnade sig ännu några ögonblick. Ändtligen gick han fram till henne, fattade hennes hand och sade:

— Magdalena! — Om jag har gjort dig orätt, så förlåt mig. Men Gud skall veta, att skenet var emot dig. Emellertid skola vi aldrig mera nämna denna sak. — Ännu en gång, förlåt mig!

— Förlåter gör jag gerna, svarade den unga flickan med en mäkta stolt min; men — skiljda äro vi . . . för alltid.

— O, nej . . . nej! — icke så, du engel! — ropade fändriken, kastande sig på knä för den sköna. — Återtag dessa grymma ord! ... Säg att du glömmer denna förolämpning . . . att du ännu älskar mig och att du vill tillhöra mig, mig endast, i lif och död.

Den listiga flickan spelade nu den ädelmodiga. Gråtande sjönk hon till fästmannens bröst och låtsade vara mycket upprörd. Hvarifrån hon fick tårar i hast, är verkligen obegripligt — men gret gjorde hon. Arvid slöt henne med förtjusning i sina armar.

Nu drog den spejande och lyssnande Johansson sig sakta ifrån sitt gömställe och började vandra tillbaka till Runestad, derunder tänkande ungefär så här:

— Det var mig en utstuderad flicka, hvilken alltför väl förtjenar sitt namn af dj—la däka, som bon-

den gaf henne. — Jo, jo — sådana äro qvinnorna! . . . Den som litar på dem, är en riktig stolle. Emellertid skulle väl jag, dels för tidsfördrifs skull, dels för att plåga den förhatlige Arvid, gerna vilja spela en liten kärleksintrig med henne. Älska henne skulle jag visserligen icke kunna; men jag skulle likväl kunna inbilla henne, att jag vore kär, ända till vansinne . . . .

Nå, ja — hvarför icke? — Jag skall försöka.

8.

LEK EJ MED ELDEN.

I djupa tankar gick den unge mannen hemåt Runestad, så drömmande, att han icke märkte huru tre à fyra personer, en i sender, mötte honom på vägen och till och med stannade och blickade efter honom, ytterst förvånade öfver hans förunderliga tankspriddhet. Ett par af dem trodde att han var något rubbad till sinnena; men då de meddelade hvarandra denna sin förundran, kom den tredje och sade att han af ryktet hört att karlen var poet. Allt var således förklaradt; ty der på landet hyste man sina egna tankar om poesiens idkare. Man tog för afgjordt, att sådana egde sina stunder af fullkomlig medvetslöshet; då de, helt och hållet glömmande den yttre verlden, lefde blott i inbillningens verld, eller i ett slags själs-rus. Icke så alldeles orätt hade man heller, hvad vissa poeter beträffade, och från dessa utgjorde vår Lucidor visst icke något undantag; men man irrade sig i så måtto, att man ansåg skaldekonsten synonym med ett slags galenskap eller själsfrånvaro, troende att, när

lusten att dikta öfverföll dem, som dertill voro i stånd, skulle det förhålla sig nästan såsom ett slags fallandesjuka eller mara — ehuru med alldeles egna symtomer.

Så ungefär resonnerade allmogen och hela den råare klassen, och så snart de hörde att en karl var poet, — hvarmed de förstodo en som "kunde dikta visor" — upphörde de genast att undra på hvad densamme företog sig, det måtte nu vara aldrig så underligt. Man upphörde ock derföre snart att tala om den underlige, nye informatorn hos majorns.

Men *han*, deremot, upphörde icke att tänka och grubbla på det, hvartill han bakom bersån varit ett oförmodadt och opåkalladt vittne. Den unga flickan med sin sköna, bländande gestalt, stod ständigt för hans minne, ehvart han gick; men icke såsom en god, älsklig varelse, utan som en för sina år alldeles för mycket ränkfull, listig och konstlad flicka, den han icke satte högt i sin aktning.

Emellertid gladde det honom, att han fått med egna ögon och öron se och öfvertyga sig om att Arvid Storm, hvilken han från barndomen hatat, han visste sjelf icke rätt hvarföre, skulle blifva långt ifrån lycklig med den sköna Magdalena, ja — att han till och med såsom fästman var långt ifrån afundsvärd. Den unge fändrikens blindhet och lättrogenhet väckte dessutom hans ömkan, och det var ju för innerligen ljuft att få *ömka* en fiende, i stället att *afunda* honom.

Sålunda förflöto trenne dagar, hvarunder vår skald mer än en gång ertappat sig sjelf med att, då han gick ensam ut att spatsera, såsom han dagligen gjorde, utan att tänka derpå styra kosan framåt Tunatorp. Men då han blef det varse vände han alltid om, dervid icke så litet förargad på sig sjelf.

Nu kom dock fröken Sjöblad en afton öfver till Runestad, för att helsa på sina särdeles goda vänner, de båda fröknarna Rosenhane. Dessa voro ett par ganska söta, ehuru äfven ganska vanliga flickor om sexton och fjorton års ålder, klena, bleka och långt ifrån vackra, så att den unge studenten, hvilken var lika stor skönhetsdyrkare som han var qvinnoföraktare, ingalunda frestades att på dem se med andra ögon, än den tidens strängaste etikett fordrade i fråga om ett par adliga jungfrur och en ofrälse yngling, som till på köpet åtnjöt lön af deras välborne herr fader.

Mellan de båda fröknarna Rosenhane gjorde Magdalena Sjöblad ungefär samma effekt, som en herrlig, nyutsprucken törnros skulle göra mellan trenne hvitsippor. Denna anmärkning gjorde åtminstone Lars Johansson, då han såg dem tillsammans, gående upp och ner i den stora trädgården, med armarna om hvarandras lif, och språkande, såsom flickor vid den åldern pläga göra, om sina små för dem så vigtiga angelägenheter.

Efter att en stund hafva från sitt fönster betraktat dem, beslöt Johansson att gå ut, för att se den sköna Magdalena på närmare håll. Han tog derföre sin svarta barrett och begaf sig ner i trädgården, låtsande som om han icke visste att någon var der förut.

När han nu snart mötte de tre spatserande unga fröknarna, tog han af sig barretten och helsade höfviskt, men såg dervid så stolt ut, som om han varit en förnäm ädling, och bevärdigade icke ens den främmande unga damen med en blick af uppmärksamhet, än mindre af beundran, hvarvid hon var så van.

Då de kommit så långt ifrån hvarandra, att orden ej kunde höras, stannade Magdalena helt tvärt, tvingande dervid sina två vänner att äfvenledes stanna.

— Hvem var det? — frågade hon, seende sig om efter ynglingen, som med rak rygg och stolta steg vandrade gången framåt, utan att kasta en enda blick tillbaka.

— Det var gossarnas nye informator — svarade Christina, den äldsta af fröknarna.

— Han har varit student i Upsala och heter Lars Johansson — bifogade Sophia, den yngre systern.

— Hm! — sade Magdalena med en något föraktlig dragning på sin vackra mun. — En informator? . . . Johansson! — således en fattig ofrälse! — Och ser ut, som om han rådde om en hel kyrksocken!

— Hvad menar du? — frågade Sophia.

— Åh, ser du icke — återtog Magdalena — hur rak han går och hur han kråmar sig, alldeles som om han vore högmodig.

— Består högmodet i att gå rak — inföll Christina — så måtte väl din fästman vara bra högmodig; ty hvem kan väl gå rakare än han?

— Och han är ju också ofrälse — bifogade Sophia.

Magdalena rodnade något, men hemtade sig och svarade:

— Det är annat med Arvid: han är officer han, och är dessutom mycket rik.

På detta svar hördes tydligt, att fröken Sjöblad var, med alla sina förvånande framsteg i intrigen och ehuru fullbildad till gestalten, ännu till sitt förstånd ett barn.

— Må vara — återtog fröken Christina skrattande — att krigaryrket berättigar fändrik Storm att gå rakare än herr Johansson; men en vacker karl är dock denne senare, och . . . . .

— Och *det* är icke min Arvid, vill du säga — inföll Magdalena.

— Nej, det är han visst icke — återtog Christina. — Dock, hvad gör det till saken? . . . Hela verlden vet dock att han är en bra karl . . . och när din far finner sig uti att taga en ofrälse till måg, hvilket *vår* far aldrig skulle göra, så . . . Men — hvad var det jag ville säga om Johansson? . . . Jo, du kan aldrig tro hvad han skrifver för vackra verser; och det lika bra på flera utländska språk, som på svenska. Han har visat dem allesammans för far, som säger att den unge mannen kan måhända med tiden bli en annan Stjernhjelm.

— Och hvarifrån har ni fått den der klenoden? — frågade Magdalena, åter något spetsigt.

— Om han just är någon klenod — genmälde Christina — derom vet jag icke hvad jag skall säga; ty han lärer, under sin upsala-tid, haft åtskilliga pojkstreck för sig och lefvat friskt, som det heter. Men det der bryr far sig inte om, när han har goda kunskaper; ty far säger att mången som i ungdomen varit en vildhjerna, kan dock med tiden bli en ganska bra menniska. För öfrigt är det hans beskyddare och så godt som fosterfader, riksamiralen och fältmarskalken grefve Wrangel, som har rekommenderat honom hit och . . .

— Ha! då begriper jag! — utropade Magdalena.

— Hvad begriper du?

— Jag begriper hvarifrån majorn i hast fått sitt myckna öfverseende. — I och för Wrangels rekommendation öfverser man med den här unga herrn. Annat var det med den förra informatorn här på Runestad, den stackars borgarsonen, som . . . . .

Men här blef de unga fröknarnas samtal plötsligt afbrutet af en ringklocka, som på slaget åtta kallade till aftonmåltiden. Utan att gifva sig tid till att vidare vexla ett ord, skyndade de alla tre, lätta som

sefirer, in i karaktersbyggningen och inom några minuter satt familjen till bords, tillika med informatorn och fröken Sjöblad.

Redan vid det hastiga mötet i trädgården hade Johansson märkt att hans person gjort på den främmande unga flickan ett icke så obetydligt intryck och han märkte vidare, då han satte sig till bords midt emot henne, huru hon lät sina sköna ögon spela med en eld, som tydligen var beräknad på att göra honom yr i hufvudet. Under måltidens fortgång upprepades detta flera gånger å frökens sida; men den ofrälse studenten, hvilken hon ej kunde hindra sig från att litet smått förakta, just derföre att han var fattig och utan namn, men i hvars ögon hon icke dess mindre ville synas älskvärd, derföre att han var en manspersou, fann för godt att göra sig blind för alla hennes retelser. Vetande om hennes förhållanden vida mer, än hon någonsin kunde ana, åtnöjde han sig med att, för hennes stora behagsjukas skull, i tysthet göra narr af henne, medan dock alla hans sinnen voro intagna af hennes ovanliga skönhet; och troende sig hafva funnit rätta medlet att *locka* henne, just derigenom att han visade sig fullkomligt känslolös, förnyade han inom sig den plan han en gång utstakat, nemligen att vinna hennes bevågenhet, utan att någonsin för henne hysa någon ömmare känsla. Dermed ville han ej allenast roa sig på den lättsinniga flickans bekostnad, utan äfven förorsaka den hatade Arvid Storm litet bekymmer och bryderi. Troligen ingick detta senare till större delen i den föga vackra föresatsen.

Hemkommen till sina föräldrar, berättade Magdalena om den nye informatorn på Runestad, att han förde sig som om han varit en förnäm yngling, ehuru han i sjelfva verket var ingenting annat än en fattig

ofrälse, med det simpla namnet Lars Johansson, och rekommenderad af grefve Wrangel, som var hans välgörare.

Knappt hade föräldrarna hört namnen Lars Johansson och Wrangel, förrän de, båda på en gång, sammanslogo händerna af förvåning och uppgåfvo hvar sitt rop.

Den unga dottern blickade ömsesidigt på både far och mor, förvånad öfver *deras* förvåning.

— Lars Johansson här, i grannskapet? — utropade Sjöblad.

— Den ohyggliga varelsen! — utbrast fru Lisen.

— Ohygglig! upprepade Magdalena. — Åh nej, det kan jag just icke säga att han är; snarare en vacker och ståtlig karl. Men han tycks vara så förargligt högmodig, att han icke ser sin like under sol eller måne.

— Mins du då ingenting, flicka? — återtog fru Sjöblad med ängslig min. — Vet du icke, att det är densamme stygge pojken, som höll på att dränka dig då vi voro i Dalarna?

— Det var blott hennes docka han dränkte — anmärkte Sjöblad.

— Såå? — genmälde frun bittert — jag märker att din lust att taga den der gynnarens försvar ännu icke är förgången. Var det icke för hans kitslighets skull, som vi voro nära att mista vårt enda kära barn, vår Magga, som till all Guds lycka räddades af Arvid Storm, hvilken också var ett barn?

— Jo, visserligen — svarade löjtnant Sjöblad. — Det eger sin riktighet; ty hade icke Lasse Johansson surrat Magdalenas docka långt ut i Dalelfven, så hade icke flickungen gifvit sig af utför den sluttande stranden och rullat bums ned i vågorna. Jag bekänner att äfven jag var vid det tillfället så ond på ostyrin-

gen, att jag gerna gifvit honom stryk, om jag fått; men efter några ögonblick besinnade jag att han var blott en tolfårig pojke och att han i sitt oförstånd var långt ifrån att förutse den stora olycka, som kunnat hända.

— Min Gud! — utropade Magdalena — är detta samma gosse? . . . Ack! — jag mins det der uppträdet. Äfven far var i sjön, för att frälsa mig.

— Hvem var väl närmare dertill? — frågade den ståtlige krigarn med en öm, kärleksfull blick på sin vackra dotter. — Men jag var dock icke nog lycklig att få tag uti din lilla sjunkande gestalt; denna lycka var förbehållen åt honom, som nu är din trolofvade.

— Och *det* allena — inföll fru Elisabeth — kan *någorlunda* . . . jag säger med flit *någorlunda* försona mig med att han *är* Maggas förlofvade, den der ofrälse fändriken, som vågade så dristigt inställa sig som friare här i huset, åberopande ditt, i glädjeruset öfver flickans räddning gifna, förhastade löfte.

— Ingalunda var *det* förhastadt — genmälde Sjöblad, och ingalunda undrar jag öfver att ynglingen åberopade hvad gossen hade fått sig tillbudet.

— Nej, det undrar jag sannerligen icke heller på — inföll frun. — Jag undrar derjemte hvem som — i *hans* ställning åtminstone — icke skulle skattat sig öfverlycklig . . . nå nå . . . jag vill icke säga mera, efter som flickan hör det. I alla fall kan det gräma mig i all min lifstid, om den ock blefve aldrig så lång, att du skulle så der gå och bjuda ut din dotters hand, och det medan hon ännu var späda barnet.

— Men mig grämer det alldeles icke — svarade mannen — ty Arvid är en galant pojke, och dertill en rask militär.

— Militärer finnas många, både galanta och raska — återtog frun — och med någon annan än en militär skulle jag väl icke gerna se att min dotter ginge i brudstol; men hon hade kunnat få en adlig militär . . . ja, mer än adlig till och med.

— Hvad menar du, gumma? — Nu talar du i gåtor.

— Ingalunda — jag vet hvad jag vet och har reda på hvad jag säger. Dock — nog härom nu! . . . Det är ej värdt att spilla många ord på hvad som i alla fall icke kan hjelpas. Nu vill jag bara tala om den der göken, Lars, hvilken i alla tider har utgjort min förskräckelse. Hvad i Guds eviga namn skulle han här på orten och göra?

— Du hör ju att han af grefve Wrangel blifvit rekommenderad till informator hos major Rosenhane — yttrade Sjöblad.

— Jag hör det; men jag finner det icke desto mindre besynnerligt, att han åter skulle komma *hit* på orten . . . just *hit*. — Finns det då i hela vida verlden ingen annan vrå till vistelseort för den der vanbördingen, än att han just alltid skall dväljas i vår närhet, komma hvart vi vilja och bära oss åt hur vi vilja. — Ni skall få se, go' vänner, att här sker någon ny olycka . . . det känner jag på mig.

— Du är för tråkig med dina aningar — utbrast Sjöblad.

— Nå . . . kanske jag sist hade orätt? — frågade frun.

— Hm! — sade mannen — den der lifsfaran, som flickan råkade uti . . .

— Ja — var det icke genom hans förvållande? — afbröt frun. — Öfverföll mig icke en förfärlig ångest, i samma ögonblick jag såg den der pojken sitta till bords med oss, der hos kyrkoherdens?

— Du kan vara lugn — yttrade löjtnant Sjöblad med värdighet — ty du vet väl, såsom hvarje annan god kristen, att intet hår faller af en menniskas hufvud, utan att Gud har sin hand deruti, och att "den Herren vill bevara, han är utan fara." — För öfrigt begriper jag icke hvad spratt Lars Johansson skulle spela oss, nu, sedan han är fullvuxna karlen.

— Åtminstone — inföll Magdalena skrattande — måtte väl mor icke frukta, att han ännu en gång skall narra mig i sjön för en dockas skull.

— Icke det; men han kan göra dig någon annan förtret; du, som så ofta är på Runestad. — Flicka! . . . du får ej gå dit så ofta som förr.

— Säg för all del icke så, moder! Christina, Sophia och jag äro så goda vänner, att vi skulle leds ihjel på ömse sidor, om de icke finge som oftast vara här och jag der. Den lumpne informatorn bryr jag mig icke om . . . låtsar icke ens se honom. Han kan gerna gå der och brösta sig. Dessutom, när han icke tilltalar mig, kan ju icke någon tvist mellan oss uppstå. För öfrigt har jag ju en fästman, som skyddar mig, i fall af ringaste förolämpning.

— Men, åtminstone får han icke komma hit. — Hör du, Sjöblad, han får icke komma hit! — ropade frun med stigande ånnest.

— Nej, det får han icke — genmälde löjtnanten. — Jag vill icke att han skall besöka oss, och det skall jag genast, i morgon dag, nämna för major Rosenhane. Icke af någon vidskeplig fruktan eller oädel hämd stänger jag min dörr för honom; endast derföre att han icke är och aldrig kan *blifva* Arvids vän, samt derföre att jag hört åtskilliga berättelser om honom, under hans studenttid i Upsala, huru han slagits der och druckit och gjort många stygga puts.

— Ser du! — ropade fru Sjöblad — ser du?... Hvad sade jag? ... Spådde jag icke att det skulle bli en galgfågel af pojken och har jag icke rätt i att vara rädd för honom?

— Du har orätt i båda fallen — genmälde mannen. — Det är först och främst icke sagdt, att den, som varit en rumlande student, skall derföre vara en galgfågel, och att den som varit hjelten i några slagsmål, ynglingar emellan, skall derföre vilja skada hvilken fredlig menniska som helst till lif eller gods. — Jag hoppas att Johansson väl stadgar sig med tiden ... ja — jag *önskar* det af innersta hjerta, så väl för alla dem, hvilkas hjertan hafva att af honom fordra glädje och hugnad, som för hela samhället, hvilket han väl en dag skulle kunna gagna, förmedelst sina ovanliga naturgåfvor.

— Nå ... så är jag då någorlunda lugn, bara jag finner att du en gång vill vara rättvis, yttrade frun.

— Jag är alltid rättvis, kära Lisen — menade Sjöblad. — Men *du* är stundom litet besynnerlig, hvilket jag väl icke får undra på, efter som du är fruntimmer.

Magdalena, som fruktade att detta hennes fars yttrande skulle kunna ge anledning till någon ny och förlängd ordstrid makarna emellan, skyndade att göra ett afbrott, derigenom att hon bjöd dem en god natt. Hon utvecklade härvid all den hänförande älskvärdhet, som var henne medfödd och som gjorde henne så outsägligt intagande, så ofta hon icke lät den bortskymmas af de tvenne stora karaktersfelen, *behagsjuka* och *ränkfullhet.*

Först fattade hon moderns händer, kysste dem, lade sitt vackra hufvud intill moderns bröst och pjollrade på detta oefterhärmliga smekspråk, som barn,

äfven fullvuxna söner och döttrar, stundom begagna till sina föräldrar, då det är fråga om att "*kela*", som det heter. Sedan hon sålunda fått moder Lisen i det bästa lynne, flög hon i faderns famn, slog de undersköna armarna om hans hals och underkastade sig med ett beundransvärdt tålamod — hvilket dock icke alltid var händelsen — att han med sitt yfviga skägg gned hennes lilla runda haka alldeles röd.

Äfven fadern råkade nu i det bästa lynne och alla tre begåfvo sig till hvila.

Det var dock endast Sjöblad som genast insomnade, sött och lugnt, som om ingen fara funnits i hela verlden. Fru Elisabeth deremot låg länge vaken och vred sig oroligt af och an; ty hon hade, under afklädandet, åter kommit att tänka på den stygge Lars Johansson och hon kunde icke, om hon ock tog allt sitt förnuft till hjelp, resonnera bort den sorgliga aningen om en olycka för henne eller hennes hus, som ovilkorligt skulle vara förknippad med den unge mannens vistande der i närheten. Tankarna härpå voro dock fullkomligt oredige och långt ifrån att låna någon bestämd bild; aldraminst kom hon att frukta just *det*, som en kort tid derefter inträffade.

Äfven Magdalena låg länge vaken, ehuru icke af aning om en olycka, utan af harm öfver att hafva sett alla sina tjusningsförsök så kärft tillbakavisade af den unge mannens synbara köld.

— Det vore väl nog — sade hon till sig sjelf — om jag icke slutligen skulle lyckas att böja denna stela rygg, ja — att få denne nu så stolte herre att ödmjuk falla till mina fötter, för att tigga om en blick . . . blott en enda. — Och att då få afvisa honom med köld eller hån . . . att få svara honom att alla mina ömhetsblickar tillhöra min fästman, hvilken jag svurit en evig trohet . . . o! det vore dock

en seger . . . en seger öfver honom, just *honom*, som icke ens bevärdigar mig med ett ögonkast, då alla andra tycka att jag är vacker! — Qvinnan får icke *älska* mer än en; men *behaga* flera — det är hennes rätt, som ingen kan förmena henne. — Åt mannen gaf Gud ärelystnaden och begär efter rykte — åt qvinnan deremot konsten att behaga. Ju flera framgångar, vare sig i krigisk eller vetenskaplig väg — ju flera segrar för mannen: — ju flera tända hjertan, ju flera segrar för qvinnan. — Ack! det är så roli t, så roligt, att kunna tjusa och intaga, utan att sjelf vara tjust och intagen; så roligt att, sjelf helt kall, se en man ängslas och sucka! — Jag *måste* bringa Johansson derhän . . . jag måste rätt innerligt forvrida hjernan på honom, och det just till straff för den spotskhet han nu visar.

Emellertid kunde äfven den unge informatorn, i trots af all sin skenbara köld, aldrig ett enda ögonblick få den sköna Magdalena ur sina tankar. Hvart han gick följde honom hennes bild, hvad han förehade tyckte han sig höra hennes namn hviskas. Förgäfves upprepade han hundrade gånger för sig sjelf, att han föraktade hennes svekfullhet och afskydde hennes behagsjuka. Alla dessa försigtighetsmått hjelpte dock icke.

Han hade visserligen föresatt sig att, blott för att plåga och förarga Arvid Storm, ställa sig in med hans sköna fästmö; men, liksom till straff för att han kunnat fatta en så oädel föresats, förvirrade kärleksguden allt mer och mer hans hufvud, så att han snart icke gjorde annat, då han var allena och fri från göromål, än diktade de mest glödande kärleksvisor.

Sannt är väl att i dessa visor ingen verklig person var påpekad, att intet brukligt fruntimmersnamn var nämndt och att de, i hvars händer visorna med

tiden föllo, icke kunde bestämdt veta hvem som menades med de ömma uttrycken, eller om namnen Chloe, Daphne, Iris, Phillis, etc. — anspelade på någon verklig person; men deremot visste den unge skalden sjelf rätt väl hvem han menade med alla dessa eldfulla utgjutelser.

Han, så väl som hvarje ann i verlden uträdande person, vare sig yngling eller flicka, hade inom sig burit en fantasibild, ett drömmarnas ideal, utrustadt med alla de behag som en ungdomlig inbillningskraft förmår att för själen framtrolla. Vi hafva alla i vår ungdom erfarit något dylikt och våra barn och efterkommande skola i sin ordning erfara det, så länge jorden hvälfver sitt klot omkring solen. Ingen bland oss finner någonsin, här i lifvet, detta ideals motbild, ehuru mången inbillar sig hafva funnit det. Blott den, som vid mognare år låter inbillningen med sina skiftande såpbubblor fara och helt beskedligt åtnöjer sig med hvad verkligketen har att bjuda, kan finna sig lycklig: den åter, som *inbillar* sig hafva funnit just det, hvarom han drömde, måste ovilkorligen en gång finna sig olycklig, i och med detsamma han ser sina illusioner gäckade.

Vår hjelte utgjorde dock härifrån ett af de få undantagen. Han kunde väl gäckas af sina illusioner, men aldrig lida deraf, nemligen ifråga om idealet för sin kärlek. I andra hänseenden både led han och harmades, kanske mer än en någon annan öfver svikna förhoppningar. Om qvinnorna hade han dock aldrig gjort sig något högt begrepp och var till sitt inre icke nog ren, för att kunna göra sig en riktig föreställning om oskuld och sanning, sådana de uppenbarade sig i en verkligt oförderfvad qvinnonatur, Det ideal han bar inom sig, hade han således utsmyckat endast med alla tänkbara *yttre* behag, utan att

förläna det några *inre* egenskaper, och det var derföre han nu, i den öfver all beskrifning sköna Magdalena Sjöblad, trodde sig hafva funnit sin drömbild förverkligad.

Att hon var hvarken god, eller i ordets skönaste mening oskuldsfull, bekymrade föga den i sig sjelf så litet moraliske ynglingen. För honom var det nog att hon till det yttre motsvarade det skönhetsideal han städse burit inom sig; ty någon typ för *inre* skönhet, för själens fullkomlighet, hade han aldrig i sin inbillning uppgjort.

Men, fastän han ständigt tänkte på henne, drömde om henne och vid alla tillfällen lät sin fantasi sysselsätta sig uteslutande med hennes bild, iakttog han dock i sitt yttre väsende all upptänklig försigtighet, så att ingen, och minst Magdalena sjelf, anade hvad som föregick inom honom. Med en snabb blick, en vida större verldskännedom, än som eljest är vanligt hos en tjuguett års yngling, uppfattade han genast den unga flickans karakter. Han märkte hvilket högt värde hon satte på den hyllning männerna egnade åt hennes behag, hur hon njöt deraf, hur hon jagade derefter, och hur hon ansåg för någonting alldeles oundvikligt, att hvarenda karl, som blott fick den lyckan se henne en enda gång, skulle genast blifva hänförd, berusad, förvirrad, halftokig. Han märkte att hon gjorde allt för att åstadkomma hänförelsen, underhålla berusningen och hur hon sedan njöt af förvirringen och skrattade åt galenskapen.

"Mig, åtminstone" — tänkte den unge skalden — "mig skall hon hvarken bele eller plåga. På länge skall hon icke veta hur mitt hjerta klappar vid hennes åsyn, hur hennes bild ständigt kringsväfvar mig, så väl i verklighetens som i drömmarnas verld. Icke skall jag öka antalet af dessa dårar, som genast låta

ögonen sqvallra om hur förtjusta de äro i den behagsjuka skönheten, och hvilkas bröst sedan äro färdiga att sprängas af qval för det att de icke få ega henne."

"*Mitt* uppförande skall hon finna besynnerligt" — tänkte han vidare. "Min skenbara köld skall först harma, sedan förvåna och slutligen intressera henne. Med *hennes* begär efter hyllning, hennes önskan att se alla mäns hjertan för sina fötter, skall hon göra allt för att vinna mig och jag skall, förr eller sednare, njuta den triumfen öfver den af mig från barndomen hatade Arvid, att jag lyckats väcka hans svartsjuka.

Längre gick icke i början Lucidors elaka beräkning, förrän kärleken, den skalkaktige, som, sjelf ett lekande barn, aldrig tål att *menniskorna leka med honom*, gjorde vår unge skald det sprattet, att, mot hans vilja och förmodan, i hans hjerta upptända den häftigaste, den mest förtärande låga, hvilken låga blef hans olycka och orsakade hans återstående lefnads totala förderf.

Lars Johansson visade sig aldrig på Tunatorp, ehuru nära han stundom var. Att han spatserade der förbi, landsvägen utåt, tätt förbi grinden, vandrade öfver ängen eller genom rågåkern, dervid fästade ingen af gårdens folk ringaste uppmärksamhet. "Det är informatorn på Runestad . . . det är den der poeten hos majorns" . . . yttrade tjenstfolket och gingo lugna vid sina sysslor.

Men fru Sjöblad var icke lugn; ty så snart hon hörde namnet på denna yngling, hvilken hon, alltsedan han var ett barn, både hatat och fruktat, öfverföll henne liksom en darrning och hon bleknade plötsligt. Sådana sinnesrörelser vore dock hos henne hastigt öfvergående, men de återkommo desto oftare.

Att, till följd af, en blott aning, den man på sätt och vis kunde kalla vidskeplig, helt och hållet afbryta Magdalenas umgänge med fröknarna Rosenhane, det hvarken kunde eller ville fru Sjöblad, helst de båda *familjerna* sins emellan umgingos, ehuru mera sällan. Allt hvad i hennes magt stod gjorde fru Lisen dock för att genom tillställande af göromål, jemte en hel hop andra förevändningar, gång efter annan *hindra* sin dotter från att göra besök hos majorns; men detta lyckades icke bättre, än att Magdalena för sin far beklagade sig huru modern nekade henne göra sina vänner, Christina och Sophia, kontrabesök, då *de*, så ofta tillfället medgaf, besökte *henne*; och följden blef att Sjöblad talade allvarsamt vid sin hustru, förehöll henne sin besynnerliga nyck, som han kallade det, och slutade med att hans önskan vore det Magdalena ej måtte instängas, nu mer än förr. Den gode mannen var till ytterlighet svag för sin blomstrande dotter och tålde derföre icke att modern på hennes frihet lade några band, dem han ansåg lika orimliga som öfverflödiga.

Emellertid vandrade Lars Johansson, drifven af sin oemotståndliga längtan att få se en skymt af den sköna flickan, hvilken mot hans vilja upptog hans själs alla tankar, allt oftare och oftare öfver Tunatorps egor, allt närmare och närmare dess husknutar. Att han *älskade* Magdalena, eller kunde hafva några ondskefulla beräkningar angående henne, föll visserligen icke den ömma modern in; men hon tyckte dock att den gynnaren ej behöfde "gå ständigt der och stryka", som hon utlät sig; och det förargade henne allt mer och mer att han gjorde det; ty för hvarje gång hon såg eller hörde talas om honom, återkom i förökad grad hennes oförklarliga oro.

En gång var hon frestad att vända sig till Arvid med begäran att *han* måtte använda sitt inflytande som fästman, till att förhindra Magdalenas alltför täta besök på Runestad. Men snart förkastade hon åter denna tanka; ty hon trodde det kunde bli menligt för hennes dotter, ifall någon, aldraheldst dess egen moder. i den unge mannens själ väckte farhågor, som ännu slumrade der. Hon visste att Arvid af naturen hade anlag till svartsjuka; hon måste, ehuru moder, inom sig erkänna, att Magdalena genom sitt lättsinne och sin behagsjuka alltför ofta gifvit sin fästman mer och mindre grundade skäl till missankar och harm, och hon vågade derföre icke nämna ett ord om att hon för den unga flickan fruktade *något* — vore sig aldrig så obestämdt, emedan hon räddes att Arvid skulle uppbrusa, vilja försöka lägga band på sin fästmös frihet och såmedelst föranleda något ledsamt uppträde.

Missnöjd, som fru Sjöblad från början var, med förbindelsen mellan hennes dotter och den *ofrälse*, ehuru *rike* fändriken, skulle hon visserligen, som en hvar torde tycka, nu kunnat få ett ypperligt tillfälle att störa deras förhållande och upplösa deras förbindelse. Men dels var fru Elisabeth långt ifrån elak och ränkfull, dels var hon öfvertygad att Arvid, så förtjust som han var i sin sköna fästmö, för intet pris i verlden skulle vilja afstå från henne, om hon än bure sig aldrig så barnsligt och oförsigtigt åt. Modern var dessutom öfvertygad, både att Magdalena *älskade* Arvid och att hvarje uppslagen förbindelse mellan förlofvade personer vore ett slags skandal, hvaraf största skuggan alltid föll på den qvinnliga parten, och hon var således långt ifrån att vilja åstadkomma någon brytning, ehuru mycket hon önskade

att det varit annorlunda och icke så, som hennes man "tillställt"; ty hon kunde aldrig förlåta denne, att han icke allenast *bortlofvat*, utan till och med *utbjudit* dotterns hand medan hon ännu var ett sex-årigt barn.

Det varmt vänskapliga förhållandet mellan Magdalena och fröknarna Rosenhane fortfor således, utan att Arvid hade det ringaste att deremot anmärka. Stundom följde han sin fästmö till Runestad, men likväl icke ofta; ty det hade kommit för hans öron hurusom majorskan Rosenhane en gång skulle hafva yttrat sin förundran öfver att fröken Sjöblad kunde hafva en ofrälse fästman, och från den stunden fann Arvid Storm sig icke rätt väl i denna omgifning.

Deremot var han på det högsta belåten med de unga fröknarnas sällskap åt sin fästmö. Han trodde — ehuru mycket han bedrog sig derpå — att dessa flickor, som sågo så goda ut och röjde så föga anspråk både i klädsel och uppförande, omöjligen skulle kunna vara genomträngda af några aristokratiska idéer, och han önskade ingenting högre än att Magdalena skulle af Christina och Sophia Rosenhane kunna inhemta hur en rätt sedig, mild och intagande ung flicka bör skicka sig, ty mycket hade Magdalena att i det afseendet lära.

Och ändå älskade Arvid henne så outsägligt. Väl fann han henne nyckfull, behagsjuk, ombytlig och trotsig till lynnet, fann henne ega många fel, som fördunklade hennes karakter, och sakna många dygder, som skulle kunnat upphöja den; och ändå . . . ändå var hon honom så outsägligt kär, att han tyckte sig tusen gånger heldre vilja dö, än se sin förbindelse med henne upphäfven och förlora hoppet att en dag få sluta henne som maka i sina armar.

Om Arvid redan förr funnit mindre trefnad på Runestad, så fann han den ännu mindre nu, sedan Lars Johansson vistades der. Ehuru han icke i ordets egentliga mening hatade sin barndomskamrat, såsom denne gjorde med honom, var han dock långt ifrån att älska honom eller vara road af hans sällskap, och de unga männen undveko derför hvarandra synbarligen.

Men aldrig föll det Storm in att vara svartsjuk på Johansson; ty — dels märkte han hvilken stötande köld denne visade Magdalena, dels ville han icke göra henne den orättvisan att tro, det hon, en rik, oberoende och derföre ansedd mans fästmö, skulle fästa sina tankar vid en fattig informator, en stackars namnlös yngling, som hittills lefvat blott af andras välgerningar och nu åt sitt bröd i sitt anletes svett; ty *så* betraktade Arvid en lärares eller lärarinnas ställning, och han hade, minsann, icke orätt.

Emellertid ökades för hvarje dag och timma den unge Johanssons kärlek till Magdalena Sjöblad, ehuru han med sin skenbara köld lyckades förblinda alla, ända till sjelfva föremålet för den inom honom rasande vulkanen. Ty att hans kärlek var en vulkan, en slags Hekla med drifvor på sin hjessa och en eldström i sitt sköte, det erfor han bäst sjelf, der han, skygg för sällskapslifvet och, så ofta det var honom möjligt, sökande ensligheten, vandrade omkring fälten eller satt djupt in i skogen, tänkande på ingenting annat än Magdalena och menande henne allena med de kärleksqväden han diktade till Philis, Amaryllis eller Daphne.

Så hade nu Augusti och hälften af September månad förflutit. Visserligen hade Johansson ännu blott några veckor vistats i Westergöthland, men hans passion för Magdalena Sjöblad var dock icke mera ny-

Henne hade ju mången ung man behöft blott en enda gång se, för att blifva olyckligt kär i henne; och — hur många gånger hade icke vår skald redan sett henne och i smyg berusat sig af hennes åsyn! — Och att hans kärlek var ett *rus*, det är olyckligtvis allt-för bekant, ty hade den varit sansad och förståndig, så hade den troligtvis icke öfvergått till efterverlden, såsom en ömklig och högst bedröflig historia.

Ännu gingo dock ynglingen och flickan temligen säkra, ehuru vandrande vid hvar sin brädd af en gapande afgrund. Ännu spelade de komedi med hvarandra, i det att *han* låtsade köld, då han var nära att förtäras af värme, och *hon* deremot låtsade en värme som hon var långt ifrån att inom sig erfara.

Vi hafva redan lyssnat till hennes samtal med sig sjelf, dervid hon harmades öfver det att den obetydliga informatorn vågade *förbise* henne, som hon kallade det, vågade trotsa allmagten af hennes behag. Ty intet enda ögonblick föll hon på den tanken, att han, en skald, och dertill en af de mest djupkänsliga, icke skulle vara känslig för qvinlig skönhet i allmänhet.

Det blef för henne, såsom redan är nämndt, ett slags hederssak att kunna kufva denne stolte yngling och böja honom för sina fötter, hvarvid hon ämnade med föraktets hånleende bortvisa honom.

Så skickligt hade Johansson spelat sin roll, att hon ännu ingen enda gång ertappat honom med den ringaste blick af ömhet, ehuru ofta han förstulet betraktade henne. Och likväl gjorde han allt, för att exaltera hennes inbillning och förvrida hennes sköna, lätt förvridna hufvud, fastän han *syntes* så långt ifrån att vilja det.

Så hade han, till exempel, i en af trädgårdens bersåer, der de trenne flickorna plägade sitta, så ofta

de kunde få vara allena och råda sig sjelfva, liksom af glömska lagt ett häfte af sina sednast författade "qväden", såsom det hette på den tiden. Han visste alltför väl att de med begärlighet skulle slukas af de unga damerna och han beräknade dervid huru många grader han skulle stiga i den något öfverspända Magdalenas tycke, ehuru han nog trodde henne vara långt ifrån att ana, det *hon* och ingen annan vore dessa ungdomsvarma poetiska utgjutelsers enda föremål. Att hon deremot *önskade* vara det, trodde han med säkerhet, eller ville åtminstone bringa henne derhän, att önska det.

Denna fint lyckades. Flickorna vore knappt inkomna i löfsalen förrän de funno den unge skaldens manuskript, som de genast kastade sig öfver och började läsa.

Svenska skaldekonsten stod, som en hvar torde känna, under loppet af 1600-talet på en ytterst låg ståndpunkt, jemförelsevis mot den höjd, som den i våra dagar hunnit. Och före det nyssnämnda seklet var det än värre; ty man vet knappt om egentliga skalder då funnos, eller om den sköna diktkonsten legat i full dvala, alltsedan forntidens skalder vid sina harpor improviserade metriska hjeltedikter, samt ett och annat klingande drapa öfver hänsofne drottar och krigshöfdingar.

Stjernhjelm, den store, den oförgätlige, bröt för skaldekonsten i Sverige en ny, en hittills otrampad väg. Också stod han sjelf vid den vägens mål omgifven af beundran, ensam, oupphinnelig, liksom Tegnér ett par århundranden sednare. Stjernhjelms efterföljare, de med honom samtida och straxt efter honom lefvande skalderne, diktade äfven och slogo sina lyror; men *hans* eld, *hans* snille saknade de dock. De sågo med hänryckning och helig vördnad upp till

den store mästaren, sökande att härma någon af hans toner, dock alltid förgäfves, liksom när en hop grönsiskor och andra småfoglar söka att eftergöra den ende näktergalens tjusande drillar.

Och likväl voro alla dessa skalder på sin tid och af sin tid älskade och eftersökta. Stjernhjelm benämndes skaldekonstens fader: de yngre skalderna, de nyare Apollosönerna, sträfvade alla, ehuru med mer och mindre framgång, att träda i hans fotspår, eller att åtminstone bilda sig efter honom, och deras samtid hade ej större anspråk, än att de ganska väl kunde fylla dem.

Lars Johansson, eller den i Litteraturhistorien så kallade *Lasse Lucidor*, var, ehuru vår tid helt högvist drager på munnen då någon af hans qväden kommer för dess ögon, på sin tid icke mer och icke mindre än en ung lofvande skald, och icke blott lofvande, utan han ansågs redan, så nybörjare han var, hafva uppfyllt en god del af de förhoppningar hans samtid gjorde sig om honom, ehuru vi måste medgifva att dessa förhoppningar vore alltför billiga. Och fastän han ännu icke var i statens tjenst använd, hoppades dock hans ädle välgörare, att han med tiden skulle blifva det, och det till och med till fördel och ära för fäderneslandet, allenast han kunde stadga sig något och hunnet emellan arbetets och motgångens hårda sköldar utklämma det alltför vilda mod, som rasade inom honom.

Till sin innerliga glädje, lika mycket som till sin öfverraskning, hade grefve Wrangel, under den tid af fem eller sex veckor, som hans skyddling vistats i major Rosenhanes hus, icke hört den ringaste klagan angående hans uppförande eller seder, utan tvärtom. Han hoppades derföre, att den unge mannen redan började bli förnuftig, i samma mån som han aflägsna-

des från stormande dryckes-kamrater och alla de förföriska sällskapsbröder, af hvilka han i Upsala varit omgifven, just emedan han sjelf sökt dem.

Dock, vi måste återvända till de trenne fröknarna.

De hade, såsom nyss är nämndt, knappast varseblifvit Lucidors manuskript, förrän de med begärlighet fattade det och började bläddra deruti. På hvarje sida funno de något skönt, enligt den tidens fordringar; i hvarje rad något, som fann genljud i deras unga, känsliga hjertan. De läste således och läste med allt mera stigande intresse.

Medgifvas måste dock, att det var Magdalena Sjöblad som mest njöt af denna läsning; ty de båda fröknarna Rosenhane voro båda alltför barnsliga, alltför okonstlade och — om vi så få uttrycka oss — *opoetiska*, för att rätt uppfatta de rörande kärleksqvädena. De funno dem dock mycket *vackra*: det var alltsammans.

Men Magdalena, som i allt, både skönt och oskönt, var *vida före* sin ålder, hon icke blott *läste* utan äfven *uppfattade* verserna. I hennes för allt estetiskt svärmande själ funno de ett samklang, ett gensvar, sådant de icke funnit hos mången, och hon fästade i sitt minne en mängd af de mest poetiska uttrycken, utan att behöfva läsa dem mer än en enda gång.

Icke nöjd med hvarken Christinas eller Sophias sätt att uppläsa dikterna, rykte Magdalena snart manuskriptet ur deras händer och började deklamera med hög röst.

Det var känsla och smak i hennes deklamation, behag i hennes rörelser, metall i hennes röst och eld i hennes ögon, der hon stod upprätt och i en nästan theatralisk ställning panderade för de andra flickorna,

hvilka på ömse sidor om henne stodo i en vårdslöst lutande ställning och föga behagfullt stödde sina armbågar mot ett bord i löfsalen.

Men författaren, den skalken, stod tätt utanför den täta syrenhäcken, hvaraf besagde löfsal var bildad. Utan att hans närvaro var anad, rigtade han en blick mellan de gröna löfven samt såg och hörde allt hvad som tilldrog sig derinne.

Det är andra gången vi finna honom bakom en löfhäck spejande på Magdalena, ehuru hans känslor nu voro mycket olika mot förra gången. *Då* beundrade han hennes list, hennes konst att slå puder i ögonen på sin lättrogne och lättledde fästman och en sådan beundran kunde just icke åtföljas af några behagliga känslor; — *nu* deremot beundrade han hennes varma känsla, hennes sinne för det sköna, hennes medfödda talang att deklamera; ty medfödd var den, det visste han nog. Hvar skulle väl den unga flickan i sin landsort och i sina föräldrars enkla krets, hafva *lärt* att deklamera? Hon hade icke ens *hört* en riktig deklamation.

— Ack! . . . hur skönt! . . . Ack, hur herrligt! . . . utropade hon vid en och annan paus, som hon gjorde. — Hvad han skrifver gudomligt, den otäcka menniskan!

Författarens hjerta svällde af stolthet, klappade af glädje, glödde af förtjusning vid alla dessa den sköna flickans utrop. Nu — nu *kände* han för första gången hvad han hittills blott dunkelt *anat*, att han *älskade* henne, han, som hittills blott ämnat leka med henne, för att störa hennes och framförallt hennes trolofvades lugn.

Men ännu kunde han dock beherrska sig; ännu fann han icke tiden vara inne att borttaga köldens

mask för att göra värmen förnimbar. Ännu en tid ville han spela sin roll af likgiltig.

Han lade således handen på det häftigt klappande hjertat, liksom för att genom denna beröring bringa det till tystnad, hvarefter han med stel hållning och högdragen min plötsligt inträdde i bersån.

Magdalena, afbruten midt i en tirad af sin känslosamma läsning, rodnade som en glödande ros och nedslog de sköna ögonen, hvilkas granna emalj fuktades af känslans tårar.

Föga fattades att hon släppt manuskriptet ned på sandgången.

Men hon behöll det dock i handen, kramande det krampaktigt med sina små hvita fingrar, utan att rätt veta hvad hon gjorde.

O! hvad hon var vacker i denna stund och hvad den unge skalden var betagen! Hans ansträngning att ännu visa sig kall var nästan öfvermensklig.

Men han lyckades dock fullkomligt.

— Förlåten, mina damer — yttrade han i afmätt ton — jag måtte hafva glömt några pappersblad här på bordet.

— Ack, ja! — svarade Sophie, den yngsta af fröknarna Rosenhane, som var minst förlägen öfver att hafva blifvit ertappad vid versernas läsning. — Vi funno dessa blad och hafva läst rätt många af de qväden de innehålla. Herr Johansson är väl icke derföre ledsen på oss?

— Ack! var icke det! — bifogade Christina, som nu också tog mod till sig. De äro så sköna, dessa verser, att vi skulle gjort en verklig förlust, om vi ej fått läsa dem.

— Jag ber för allting, mina fröknar! — yttrade den unge informatorn med en lätt bugning för sin prinsipals döttrar. — Så mycket loford förtjena verk-

ligen icke mina anspråkslösa rim. Emedan nu händelsen så fogat att de gjort fröknarna nöje, så skall jag icke längre ångra den vårdslöshet, som kom mig att glömma dem qvar här på lusthusbordet.

— Och som skänkt oss alla tre en stund af oskattbar själsnjutning — inföll nu Magdalena, som från marken lyfte sin blick och låt hela dess eld öfverströmma den inom sig så lycklige författaren, hvilken aldrig tyckte sig hafva skördat en skönare triumf.

Och likväl föll han icke ur sin roll, utan yttrade, klanglöst och uttryckslöst, i det han ur Magdalenas lilla fina hand, den han gerna skulle velat föra till sina läppar, mottog pappersbladen:

— Det skulle fägna mig, i fall fröken verkligen kunnat hafva nöje af mina verser. Jag trodde eljest *icke*, att fröken hade känsla för poesi.

Med dessa ord vände han sig om, lemnade löfsalen och spatserade med stolta steg ut ur trädgården.

De tre unga flickorna stodo stumma och sågo efter honom, tills han hunnit genom trädgårdsgrinden, öfver gården och in i den flygel, der han hade sitt rum.

Då bröt Magdalena tystnaden, i det hon med en blandning af harm och förvåning utbrast:

— Han har icke trott att *jag* skulle hafva känsla för poesi! . . . Har man väl hört på något så oerhördt? . . . Och denna dumma ohöflighet, eller ohöfliga dumhet, hvilketdera jag skall kalla det, säger han mig midt i ansigtet. — Ack, han är dock, med allt sitt snille, ett oförbätterligt nöt, er högmodige informator.

Att Magdalena, under hela denna dag, som hon qvardröjde på Runestad, icke vidare bevärdigade den högfärdige informatorn med en blick, än mindre med

ett ord, var så mycket naturligare, som hon trodde sig begripa, att på honom, den kalle, för alla qvinliga behag känslolöse, voro alla varma blickar och alla behagfulla rörelser fåfängt förspilda.

— Och likväl — tänkte hon under hemvägen — likväl diktar han sånger, så glödande, att man väl skulle tro honom om att hysa den varmaste dyrkan för qvinnokönet.

Ack! hvad hon bedrog sig, den oerfarna, femton-åriga flickan! Visserligen klappade Lars Johanssons hjerta i snabbare takt vid åsynen af nästan hvarje ung qvinna, särdeles om hon var vacker; men det oaktadt var han långt ifrån att *dyrka* qvinnokönet. Han bibehöll snarare en god del af det förakt han i sina pojkår hyst för detta pjåkiga, gnällande slägte, som han då behagade titulera fruntimren; och de qvinnobekantskaper han gjort under sina studentår, de flygtiga förbindelser han derunder knutit vore allesammans af den art, att de snarare sänkte än höjde det s. k. "vackra könet" i hans ögon.

Icke heller ansåg han Magdalena Sjöblad, till hvars, för en ung flicka af hennes år, oerhörda framsteg i förställningskonsten han mer än en gång varit vittne, för någon representant af de *ädla* qvinnorna, om, såsom han hört sägas, sådana verkligen funnes. Men han älskade henne icke dessto mindre; älskade hennes med en hvarje dag mer och mer öfverhandtagande passion, en passion, som hotade att förvrida hans hjerna.

Och då han dertill var öfvertygad om att på henne hafva gjort ett djupt intryck — ty han märkte ju hvilket besvär hon hade gjort sig för att vinna honom — ansåg han tiden just vara inne, att yppa sin ömma låga och bönfalla om genkärlek.

Att hon var trolofvad skulle, i hvilket fall som hedst, aldrig hafva afskräckt honom: att hon var det med Arvid Storm var, som vi redan veta, för honom en sporre mera, för att söka vinna hennes bevågenhet.

Också dröjde det icke länge, förrän han vann den.

Det var en lugn och skön afton, sådan endast September månad förmår skänka, då det är så lagom varmt, så ljufligt svalkande, och då menniskan eftersträfvar att i fulla drag få dricka ur den njutningens bägare, som den snart inslumrande naturen ännu bjuder henne, fullbräddad och fradgande. Ty snart skola ju dessa ännu så mörkgröna löf kylas af nattfrosten och hvirfla för stormens flåsande andedrägt; snart skall detta ännu så ymniga gräs hvitna, likt den åldriges hjessa, alla dessa blommor med förgråtna ögon lägga sig att dö på den gula bädden, alla dessa qvittrande foglar i stora flockar ila hän till fjerrbelägna länders ännu i yppig fägring prunkande lundar.

Det var således en utmärkt skön afton, i medio af September månad. Klockan hade nyss slaget sex, och Johansson, som redan slutat lektionerna med sina disciplar, egde att för det återstående af dagen efter godtycke förfoga öfver sin tid. Att man sällan tog honom i anspråk för familjkretsen och dess tidsfördrif kom sig deraf, att major Rosenhane var temligen högmodig, och hans fru ännu värre, samt att de båda tyckte det den ofrälse ynglingen, om hvilken man dessutom tog för afgjordt att han var ett "kärlekens barn", som det kallas, väl kunde passa till att proppa lärdom i deras pojkar, ehuru icke så egentligen till deltagare i deras sällskapskrets.

Johansson, hvilken redan från första dagen kom underfund med denna hans principalers åsigt, var allt-

för stolt för att utsätta sig för någon afvisande blick. Han sökte derföre tidsfördrif hos sina böcker, sin sångmö och naturen, så vida icke — hvilket ej sällan hände — familjens yngre, mindre inbillska medlemmar, bådo om hans sällskap för en lustfärd, en lek, eller något annat ungdoms-upptåg.

Många aftnar egde således den unge skalden sin fullkomliga frihet, och sådan var just händelsen på den meranämnde vackra September-aftonen, då han med sänkt panna och grubblande, som om han velat forska genom jorden, på hvilken han gick, liksom af instinkt och utan att ens märka det, vandrade den vägen fram, hvilken ledde till löjtnant Sjöblads gård.

Han hade dock icke hunnit lemna Runestads och komma in på Tunatorps egor, förrän några stanser af en af honom diktad visa, som sjöngs med utomordentlig känsla och af en skön, ungdomlig qvinnoröst, nådde hans öra.

Angenämt öfverraskad blickade han upp från marken, såg sig omkring på den omgifvande nejden och varseblef snart hur en hög, smärt qvinnogestalt, i en fladdrande ljusblå kläduing, kom sväfvande utför en kulle vid vägens krökning.

De båda ungas möte var tillfälligt; men tillfällig var icke den vackra sången, ej heller valet af visa; ty Magdalena hade på långt håll blifvit varse den i sina drömmar försänkte vandraren, den hon, så vida hon ej ville vända om, ovillkorligt måste möta, och i blinken hade behagsjukan ingifvit henne, att hon skulle sjunga.

Hon hade dock föreställt sig att den "oartige studenten", som hon stundom kallade honom, skulle nu som förr helsa henne med synbar köld och temlig högdragenhet; men till sin förvåning fann hon denna gång motsatsen, ty Johansson, som fann sig lika smick-

rad af att höra sin visa sjungas med så mycken känsla och af så sköna läppar, samt dessutom ytterst glad öfver det ofrivilliga mötet, helsade — med utmärkt artighet och lät sin blick, hvars glöd han nu var långt ifrån att vilja dämpa, långsamt glida öfver den unga flickans hela tjusande gestalt.

Den unge skalden var, när han blott ville det, en mästare i konsten att tjusa, och han ville det just nu; derföre lyckades han ock. Med ett oefterhärmligt uttryck af beundran lät han derföre sina ögon hvila på den unga flickan, som, öfverraskad af detta för henne så helt och hållet ovanliga uttryck i ynglingens ansigte, i början glömde att nedslå sin blick; men då hon i nästa sekund liksom *brändes* af elden i de förunderliga skaldeögonen, rodnade som ett körsbär och sänkte sina långa mörka ögonfransar.

Så *qvinligt* skön hade Johansson ännu aldrig funnit henne. Ty blygsamhet är ju qvinnans herrligaste skönhetssmycke och aldrig är en vacker flicka så hänförande, som i ett ögonblick af älskvärdt bryderi. Så tyckte ock den unge studenten, som hittills aldrig sett Magdalena annat än spotsk, gäckande eller koketterande.

Han kände i detta ögonblick, att han kunde med ens bortlägga den antagna likgiltighetsmasken och visa sig sådan han var, brinnande af kärlek och smäktande af ömhet; *hon* kände att hon *nu* först visste hvad kärlek var och att den känsla hon hittills hyst för sin trolofvade var på sin höjd vänskap.

— Ni här, herr Johansson! — yttrade Magdalena, som började finna den långa tystnaden plågsam och som ansträngde sig för att kunna säga något.

— Ja — svarade han. — Och ni här, fröken Sjöblad! — tillade han sedan med ett leende, som kom Magdalena att ånyo rodna och slå ned ögonen.

— Jag ämnar mig till Runestad — genmälde Magdalena.

— Och jag till Tunatorp — inföll den unge mannen.

— Till Tunatorp? — Ni ämnade göra *oss* ett besök?

— Nej, min fröken; jag är icke så dristig.

— Dristig?

— Jag ville säga, att jag är icke nog påflugen för att göra besök der, hvarest jag är hvarken bjuden, bekant eller gerna sedd.

— Men ni sade ju att ni *ämnade* er till Tunatorp?

— Och det hade sin riktighet, min fröken; ty knappast har väl någon dag förflutit, alltsedan min ankomst hit till orten, då icke *en*, kanske ock *flere* gånger mina steg burit mig till närheten af era föräldrars boning, ehuru jag hvarken vill eller vågar träda under dess tak.

— Bäste herr Johansson! — yttrade Magdalena med godhet — ni bör ej tro att mina föräldrar äro nog oförståndiga eller nog hämdgiriga, för att ständigt harmas öfver ett litet öfverdåd af er, då ni var barn; — ty jag tar för afgjordt, att ni menar den der händelsen i Dalarna, då ni, med en pojaktighet, förlåtlig vid tolf år, kastade min docka i elfven, hvilket föranledde *mig* att springa efter och rulla utför den branta strandsluttningen. Jag har visserligen hört detta omtalas, dock utan all slags ovilja; och jag är öfvertygad att min far skulle, om ni träffade honom, snart genom sitt uppförande visa, att han fullkomligt hade förlåtit den unge mannen hvad gossen felat.

När Magdalena så talade hade hon ganska rätt; också tänkte hon i detta ögonblick endast på fadern. Att äfven modern hade ett ord i laget och att just

hon hyste en oöfvervinnelig afsky för Lars Johansson, erinrade hon sig först efteråt.

Det ingick dock ingalunda i Johanssons plan att få umgås i Sjöblads hus; ty han var ju, som vi veta, förklarad fiende till Arvid Storm och var dessutom långt ifrån att med sin kärlek till den sköna flickan våga sig hvarken under fästmannens eller föräldrarnas ögon.

Men som han fann tiden vara inne till bortläggande af all förställning inför henne, som han tillbad — han kände det i denna stund mer än någonsin — så lade han nu sina ord sålunda:

— Det är icke er fars förlåtelse jag söker, fröken Magdalena, icke heller umgänget i edra föräldrars hus; ty så kärt det än vore mig under andra förhållanden att tillvinna mig både det förra och det sednare, säger mig dock mitt hjerta, att jag nödgas försaka umgänget med er familj. Samma oroliga hjerta visar mig dock dagligen, stundligen — ja, hvarje sekund och vid hvarje andetag, er bild outplånligen präglad i dess djup och drifver mig att rastlöst vanka, lik en fridlös vålnad, kring egorna af er fars gård, just för att dervid uppfånga någon skymt af er, min fröken, var den ock endast ögonblicklig.

På darrningen i den unge mannens röst, så väl som på uttrycket i hans blickar, märkte Magdalena alltför väl att hon vunnit sitt spel, nemligen att tjusa honom, fullkomligt snärja honom i sin behagsjukas bojor och draga omkring honom en trollcirkel, den han på länge skulle hafva svårt att öfverskrida. I så fall hade hennes uträkning slagit fullkomligt in; men deremot hade hon missräknat sig på sina egna känslor; ty i stället att, såsom hon alltid tänkt sig i händelse af en förklaring å hans sida, förkrossa honom genom hån eller genom att väl spela den för-

fördelade, hade hennes eget hjerta råkat i en så ohjelplig klämma, att hon nu, under en ständig skiftning mellan rodnad och blekhet, blott kunde framstamma de orden:

— Min herre . . . ni vet ju att jag är förlofvad och . . .

Hon stannade här, ur stånd att fullfölja.

— Och — vidtog den oförskämde ynglingen — det är naturligtvis förbjudet för hvarje annan, än den öfverlycklige, som ni kallar er fästman, att på er kasta en enda längtans eller kärlekens blick. Väl möjligt, min fröken. Men om nu denna längtan icke längre kan bemästra sig; om denna kärlek, alltför länge sluten inom skrankorna af det så kallade tillbördiga, icke längre uthärdar sin fångenskap, utan lydig sin natur att vara fri, bryter sina bojor och ilar ut i det fria — skulle väl *ni* . . . ni sjelf, som åstadkommit denna oordning, som gifvit lif åt dessa känslor i min själ, kunna vara nog sträng för att bestraffa, och icke heldre vilja förlåta dem?

— Min herre — yttrade Magdalena med sträng blick, men med en vekhet i tonen, som tillräckligt förrådde hennes sinnesrörelse — jag har ingenting att bestraffa, ingenting att förlåta. Tillåt att jag fortsätter min vandring till Runestad.

— Och ni nekar mig att följa er ett litet stycke? — frågade den unge mannen.

Flickan svarade icke; hon blott vände sig och började gå.

Johansson följde henne; han var minsann icke den, som lät en började kärlekshandel gå sig ur händerna, synnerligast när han såg sig hafva fått redan så mycket insteg.

Hvad han nu sade henne, hvilka ord han begagnade för att tjusa henne, döfva hennes pligtkänsla och bringa henne till glömska af hvad hon var skyldig *honom*, som i föräldrarnas närvaro och på deras uppmaning fått löftet om hennes hand och hennes tro — dessa ord återfinnas blott i *det* lexikon, som af ondskefulle förförare tillitas, då de vilja mörda en qvinnas hela timliga välfärd. Svårt skulle ock vara att söka i minnet bibehålla och sedan återgifva alla de falska sofismer, de förvridna förnuftsskäl, hemtade icke ofvanifrån, från det sanna ljusets urkälla, utan nedanifrån, från afgrundens evigt flammande eld, som den unge mannen förstod att uppduka för den unga, varmhjertade, oerfarna och — tilläggom det — af naturen lättsinniga flickan.

Nog af — hon fann musik i hans röst, sanning i hans ord och — framför allt så mycken skönhet i hans blickar, så mycket behag i hans rörelser, så mycken hänförande älskvärdhet i hela hans person, att hon icke styrde kosan direkte till Runestad, utan lät af ynglingen öfvertala sig att flera gånger vända om, fram och åter, likväl på samma landsväg, der de först råkats, emedan han alltid påstod, att han hade ännu mer att säga henne. På detta sätt förlängdes deras samtal i oändlighet, snart sagdt, och det började redan skymma, då Magdalena, nemligen helt ensam, ändteligen anlände till Runestad, till stor förundran för sina båda unga vänner, som bannade henne för det hon anlände just då, när det redan var i senaste laget att begifva sig hemåt.

— Hvarför det? — frågade Magdalena, som, van vid förställning, redan hade hemtat sig nog för att gifva behörig säkerhet både åt sin röst och sin uppsyn. — Att råka sina vänner är aldrig för sent på

dagen, och ni måtte väl kunna låta en betjent ledsaga mig hem, då jag om en liten stund återvänder.

Hon föregaf derefter att hon hade ett angeläget ärende, angående ett toaletträd, hvarom frågan omöjligen kunde intill morgondagen uppskjutas och hvilket ärende hon, med den hos henne medfödda fintligheten, i hast uppfann. Dertill försäkrade hon att angelägna hushållsgöromål hittills hållit henne hemma, men att hon *föresatt* sig att, om dessa göromål än räckte aldrig så länge, likväl innan aftonen råka sina vänner.

Man satte utan ringaste invändningar tro till hennes ord, och då hon erhållit det så ytterst vigtiga toaletträdet, samt spisat aftonmåltid med familjen Rosenhane, hvarvid äfven informatorn var närvarande, sände man, såsom hon begärt, en betjent med henne, till skydd på hemvägen.

Från den aftonen daterade sig egentligen denna olycksaliga kärlekshandel mellan studenten Lars Johansson och fröken Magdalena Sjöblad, som sedermera fick en sådan förfärlig offentlighet, som hunnit ända till efterverldens kunskap och hvarom troligen ganska länge skall stå att läsa på de blad, der historien förvarar minnet af hänsofne skalder inom Sveriges landamären.

9.

ETT FÄNGELSE.

— Har du nyligen hört något af din vän och fordne lekkamrat, min käre Samuel? — frågade krigsrådet Stjernhjelm den unge Columbus, som en dag, några månader efter ofvanbeskrifne händelse, eller i början af Februari följande året, 1668, inträdde i den lärdes embetsrum.

— Hvilken vän menar farbror? — frågade Columbus.

— Hm! — utlät sig den fromme gubben, denna gången litet otålig — jag trodde du genast skulle veta hvem jag menade, då jag sade *din fordna lekkamrat*. Jag menar naturligtvis Lasse Lucidor.

— Jaså — sade Samuel Columbus. — Nej, honom har jag icke hört af på flera månader.

— Har ni icke brefvexlat med hvarandra?

— Jo, i början af hans vistande i Westergöthland. Han skref då till mig ganska flitigt; skref långa och ganska innehållsrika bref, och jag svarade honom äfven ibland, dock icke alltför ofta; men nu är det

en lång tid — ja, jag tror — tre, fyra månader, sedan jag erhöll en enda rad från honom.

— Och du har icke funnit det besynnerligt?

— Åh nej, jag kan icke säga, min goda farbror. Om jag skall vara uppriktig, så är jag just icke mycket road af brefvexling i för mig främmande ämnen och som ej medföra ringaste nytta, utan tvärtom både besvär och tidsförlust, och jag tycker man kan använda sin tid bättre, än att alltsom oftast fylla flera ark med bara nonsens.

— Du är en gubbe vid dina tjugusex år, kåre Samuel — yttrade Stjernhjelm. — Jag kan dock icke påstå, att du har egentligen orätt. Dock, för att återkomma till din vän, den unge, *mycket* lofvande och *litet* hållande poeten, så säg mig om du vet hvar han nu finns.

— Finns? — upprepade Columbus. — Han finns väl qvar i Westergöthland.

— Nej.

— Nej, säger farbror. Hvar är han då?

— Han är . . . är . . . här i Stockholm.

— Här i Stockholm? — Men då måtte han hafva anländt helt nyligen, efter som jag icke vet något derom.

— Han måtte hafva anländt i början af denna månad.

— Således redan för mer än fjorton dagar sedan! . . . Och hos *mig* har han icke varit! Det är . . .

— Och kommer icke heller — föll Stjernhjelm honom i talet. — Den fågelns vingar äro nu klippta.

Columbus stod under några ögonblick stum och stirrade på den gamle, slutligen utbrast han:

— Farbror! . . . säg mig hvad som har händt Lucidor. — Af den försigtighet, hvarmed farbror går tillväga, anar jag någon olycka för den vildhjernan.

— Ja, väl må du kalla honom vildhjerna — yttrade den grånade skaldekonungen — och eftersom du begär att få veta sammanhanget, är det väl bäst att jag meddelar dig det, så gerna först som sist. Det står illa till med Lucidor: han har blifvit skiljd från sin kondition hos major Rosenhanes och sitter nu i fängelse här på stadshuset.

— Store Gud! . . . men hur vet farbror . . .

— Jag vet det af säker hand, min gosse, vet det af en person, som varit här och bönfallit att jag skulle lägga mig ut för den unge mannen. Ack! hade det varit i min snillrika drottning Christinas eller i min ädle konungs, Carl X:s tid — *då* torde det lönat mödan att vända sig till mig, i fråga om bemedling; men under denna olycksaliga förmyndar-regeringen har jag, ty värr, intet inflytande.

Den bleke Columbus stod med stela anletsdrag och stirrade på honom, utan att uppfatta mer än ljudet af hans ord. Ändtligen hemtade han sig så mycket, att han kunde framstamma:

— Men, hvad har han då gjort, den olycklige?

— Fråga mig icke — sade den ädle gubben — utan begif dig genast till honom, så får du förnimma allt af hans egen mun. Hade jag blott förr varit underrättad om hans olycka, så hade jag förr meddelat dig den; men jag fick först i dag veta derom.

Columbus fattade hatten, räckte handen åt sin gamle vän, som tryckte den hårdt, kastade på sig kappan och ilade bort.

Inom en qvarts timma inträdde han i Lucidors fängelse.

Detta fängelse var, tack vare grefve Wrangels bemedling, långt ifrån så ohyggligt, som Columbus hade föreställt sig och som fängelser i allmänhet pläga vara, synnerligast voro det på den tiden. Det var ett

möbleradt rum — ehuru möblerna icke bestodo af annat än en den simplaste säng af omålade bräder, försedd med en madrass och en kudde med hårstoppning, ett par grofva lakan och en dito filt, ett likaledes omåladt bord, groft och nästan ohyfladt, samt två gamla bräckliga rörstolar. Rummet höll dock icke i storlek mer än fyra qvadratalnar och taket var så lågt, att en icke alltför stor karl godt kunde nå det med handen. Fönstret, litet och anbragdt nära taket, var försedt med ett det aldratjockaste jerngaller, hvars rostiga stänger öfverallt, der de korsade hvarandra, sammanhöllos af grofva jernringar.

Columbus, som af bestörtning och sinnesrörelse knappt kunnat andas, alltsedan han lemnade Stjernhjelms boning, och som hade mera *sprungit* än *gått* till stadshusfängelset, mötte vid ankomsten icke så liten svårighet, ithy att ingen ville insläppa honom till fången. Man fruktade troligen att han kunde bibringa honom några medel till flykt och den unge mannen måste således, ehuru det både förargade och grämde honom, underkasta sig ett slags förolämpande inqvisition, som ganska mycket fördröjde hans inträde till den olycklige barndomsvännen.

Ännu såg det dock ganska problematiskt ut om han skulle slippa in, och han fruktade nästan att få vända om med oförrättadt ärende, då han ändtligen fick se ett ansigte som var honom bekant. Nämnde ansigte tillhörde Hans Dagg, en gammal f. d. fahnjunkare, som alltifrån sin ungdom hade stridt under öfverste Reenstjerna och som till och med varit vid dennes sida i det slag der han stupade, med bröstet genomborradt af en fiendtlig muskötkula. Den gamle Hans Dagg, som hade ilat till öfverstens hjelp, då han signade ned af hästen, erhöll sjelf i nästa ögonblick en svår blessyr, som han dock öfverlefde, men som

gjorde honom oförmögen till vidare krigstjenst. Vid sin hemkomst fick han af enke-öfverstinnan Reenstjerna en liten årlig pension och blef, genom hennes bemedling, anställd som underuppsyningsman vid södra malmens fängelse, eller stadshusfängelset.

Att denne hedersman, så snart han fick se Columbus, skulle igenkänna honom, var ganska naturligt; ty han besökte, så ofta hans tid tillåt, de unga Reenstjernorna, dem han burit på sina armar och gungat på sina knän, medan de voro små. Det var således med mycken fryntlighet som han nu helsade dessa gossars älskade lärare och tog på sitt ansvar att den unge herrn gerna kunde insläppas, utan fruktan för elaka följder.

Och ledsagad af Hans Dagg i egen person, stod Columbus ändtligen vid den med en tung bom tillslutna dörren till Johanssons fängelse, hvilken snart gnisslade på sina rostiga gångjern.

Columbus, den goda menniskan, kunde icke tala för gråt och kom sig icke genast före att gå ifrån dörren, der han stannat några ögonblick, för att betrakta fången.

Denne syntes liksom försoffad till både själ och kropp; ty han fästade icke ringaste uppmärksamhet vid att den tunga dörrn gick upp och att en person inträdde.

Han var, sittande på en af de gamla rörstolarna, helt nära bordet, mot hvilket han stödde armbågen, hvarjemte samma arm stödde hufvudet, hvars bleka tinning hårdt hvilade mot handen. Men fången satt med ryggen vänd mot dörren, så att Columbus icke kunde se hans ansigte.

Ändtligen förmådde den besökande vännen svälja sin gråt och göra sin stämma någorlunda klar, för att kunna tilltala den olycklige. Ett obeskrifligt välljud,

en ömhet, hemtad ur själens innersta djup, låg dock i tonen, hvarmed han uttalade det enda ordet: Lars!

Plötsligt uppvaknande som ur en dröm, spratt den tilltalade upp af stolen, vände sig och störtade i vännens armar.

I flera minuter höllo de hvarandra omfamnade, hvarunder deras tårar sammanblandades; ty de greto begge — den ene af smärta och blygsel, den andre af deltagande och ömkan.

Ja — de greto, fastän de voro män och fastän det anses tadelvärdt att gråta, då man tillhör det *starkare* könet.

Med Lucidors koleriskt-sangviniska och den veke Columbi melankoliska lynne, var det dock icke underligt om tillfällen i lifvet gåfvos, då de dukade under för sina känslors öfversvall och sökte lättnad i de alltid välgörande tårarna.

— Du *här!* — yttrade Lucidor, som först bröt tystnaden. — O, min redlige, min förträfflige vän! . . . nu kan jag äfven kalla dig min *bepröfvade* vän . . . ty nödens tid är nu inne och i nöden pröfvar man vänner.

Columbus förmådde icke genast svara; han tryckte blott närmare till sitt deltagande hjerta den bedröfvade, som åter kastade sig om hans hals.

— Och du anser dig icke för god att besöka en brottsling . . . ty det vet du väl att man är, då man sitter inom galler och bom — utbrast åter den unge studenten, som ändtligen reste sig upp från vännens omfamning och nu rätade ut sig i hela sin längd. — Du begriper väl, att jag begått en förfärlig missgerning, eftersom jag befinner mig här.

Dessa ord beledsagade han med en så bittert hånfull blick och med ett hemskt skratt, som skar Columbus genom själen.

— Men så säg mig då, för himlens skull, hvad du har gjort! — bad denne med ifver.

— O! . . . något alldeles förskräckligt! — utropade fången med nästan förfärande vildhet. — Du skall aldrig kunna tänka dig ett brott så rysligt, som det hvartill jag är saker.

— Du gör mig förfärad! — ropade Columbus och tog tre steg baklänges.

Jo jo, jag visste väl det – genmälde Lars. — Man har åtminstone sökt öfvertyga mig om, att min missgerning är svår.

— Men så säg då, olycklige!

— Hör på, Columbus — du renhjertade! . . . du oskyldige och fromme! . . . Rys, bäfva och skälf! . . . — *Jag har förfört en flicka!*

— Hm! detta var visserligen illa — inföll Columbus, men . . . . .

Han stannade här, för att hemta andan efter den förskräckelse, hvari han nyss sväfvat.

— Hvad? — utropade Johansson med samma ironiska leende som nyss — du ryser icke tillbaka vid åhörandet af sådana gräsligheter?

— Men så håna då icke — bad Columbus — utan tala förnuftigt.

— Förnuftigt! — upprepade Johansson under en ny vildhets-paroxysm — förnuftigt? . . . Men jag *är* ju förnuftig . . . jag har ju hela tiden burit mig förnuftigt åt . . . fastän kanske icke så förnuftigt som de, hvilka låtit föra mig hit att väl förvaras, på det jag icke må förorsaka någon ny olycka inom de *högadliga* familjerna.

Och han gnisslade med tänderna, då han sade dessa ord.

— Arme broder! — suckade Columbus, som började på allvar frukta att han förlorat förståndet.

— Och nu måste jag dö! — återtog Lars Johansson, denna gången mera bedröfvad än hånande.

— Dö? — upprepade Columbus. — Omöjligt! — Jag *ursäktar* icke ditt brott; men döden är det icke värdt. Det kan försonas med böter.

— Böter! — ha ha ha! du enfaldiga lamm! — Med böter kan man försona' hvarjehanda förbrytelser mot folk af de *ofrälse* stånden; men mot *adeln* icke så. — Adelns personer äro *heliga* . . . . äro af en helt annan art, än andra menniskors, må du veta. Flickan, som jag älskade och som jag ännu älskar ända till vansinne . . . flickan, som i mina armar glömde allt för sin kärlek, ty äfven *hon* älskade mig mer än mängden plägar älska — denna flicka var af *adligt* stånd. Begriper du nu att jag måste dö?

Columbus förstummades, ty han visste alltför väl att på denna tiden, då svenska adeln ännu var så mäktig, njöt ett så högt anseende och var i besittning af en sådan mängd företrädesrättigheter, äfven den ringaste adelsman gällde mångdubbelt mer än den ringaste af borgerlig härkomst, åtminstone i fråga om lag och allt hvad dermed hade gemenskap. En förnärmelse mot adelns qvinnor, fläckandet af *deras* dygd eller goda namn och rykte straffades hårdt; och en ofrälse mans klandervärdt förtroliga närmande till en adlig jungfru var belagdt med dödsstraff, då deremot en borgerlig flickas dygd ansågs kunna uppvägas med penningar, eller, rättare — att vilseleda en flicka af ofrälse börd kunde försonas med penningeböter.

— Nå? . . . hvad säger du? — ropade fången vidare, då hans vän på en lång stund icke yttrade ett ord.

— Jag säger — svarade denne — att jag djupt beklagar dig.

— Såå? yttrade fången med en blick, så forskande som om han velat genomskåda Columbi innersta. — Äfven *du!* — tillade han derefter med ett skratt, så vildt och klanglöst, att det lät riktigt hemskt i vännens öron.

— Äfven *jag?* — yttrade denne, helt bestört. — Hvad i Guds namn kan du mena med det?

— Ingenting annat, än att äfven du är genomdränkt af den fördomen, att adeln måste vara för mer, än andra menniskor. Så länge du hörde mitt felsteg helt enkelt omtalas, tyckte du att. . . visserligen var det ju ganska illa, fastän icke ändå *så* illa; men när du hör att frågan är om en *fröken*, då förstummas du af fasa.

— Ja, på sätt och vis kan du hafva rätt, broder, ehuru du missförstår mig i *ett* fall. Din förseelse anser jag, för min del, lika stor mot hvem helst du begått den; men då jag hör att du fått adelsmän till fiender, då först misströstar jag om en god utgång, emedan jag känner lagens stränghet i det fallet.

— Välan! — sade den fångne med sänkt hufvud och nedslagen min — jag måste således dö . . . . dö vid så unga år och medan lifvet ännu har så mycket att erbjuda, hoppet så mycket att lofva! — Det är dock hårdt, Samuel; det måste du medgifva. Men hårdast af allt är att jag måste dö, utan att få återse *henne*, utan att från henne erhålla en enda rad . . . icke ens så mycket som en helsning.

— Men, hvem *är* hon då? — frågade Samuel.

— Sätt dig — bad den fångne skalden, framskjutande åt sin vän en af de tvenne stolar, som funnos i rummet, medan han satte sig sjelf på den andra. — Sätt dig, så skall du få veta allt.

De båda barndomsvännerna satte sig tätt intill hvarandra, och den fångne berättade nu för den frie

allt hvad läsaren redan vet om hans kärleksäfventyr med Magdalena Sjöblad, hvarefter han tillade:

— "Och från den stunden, bror Samuel, från den aftonen då jag lät henne läsa i min själs innersta, hvarvid äfven hon för mig öppnade sitt hjerta och lät mig skåda min egen bild på dess djup — från den aftonen träffades vi ofta, utan andra vittnen än den allt mer och mer aftynande naturen, hvilken med bleknadt anlete blickade på oss, melankoliskt och sorgset, liksom hade den kunnat ana vår dårskaps följder.

"Snart blef det dock fullkomlig höst och vi kunde derföre allt mera sällan sammanträffa i vår älskade lund, på vägen mellan Tunatorp och Runestad. Denna lund stod nu afbladad; gräset deromkring var vissnadt och i stället för de förr så harmoniskt qvittrande sångfåglarnas ljufva stämmor hördes nu höstvindarnas tjut.

"Min kärlek till Magdalena ökades, i samma mån som hindren för de ensliga mötena med henne allt mera hopade sig. På Runestad råkades vi visserligen nästan lika ofta som förr, men det var i närvaro af hela familjen Rosenhane, åtminstone några af dess medlemmar, flere eller färre, och här gällde det att använda all upptänklig förställningskonst, för att lägga band på både blickar och ord. Knappast förunnades oss en sekund, då vi kunde med lifsfara — ja — jag säger med *lifsfara* — smyga oss till att vexla de sammanvikta papper vi alltid medförde och hvaraf de, som jag lemnade, innehöllo ständigt nya skaldeutgjutelser till min Margaris *), som jag kallar henne; då deremot dem hon lemnade mig i utbyte voro bref, sprakande af kärlek, sprittande af lif, brinnande af ömhet och smältande af klagan öfver att ett grymt öde

---

*) Margaris lär på grekiska betyda perla, ädelsten. Sv. Siare och Skalder, 2 Delen, pag. 166.

skiljde oss i en framtid, samt aldramest deröfver att andra, för hvarje dag allt mer förhatliga, band fängslade *henne*."

— Men anade då Arvid Storm ingenting? — frågade Samuel.

— Nej — svarade Lars. — Han misstänkte intet, tack vare den ovanliga förställningskonst, hvaraf Magdalena är i besittning och hvarom jag redan har nämnt för dig. Denna konst att beherrska sig, att genom blickar, åtbörder och ord, alldeles främmande för hvad som föregår inom hjertat, kunna förvilla menniskor och föra dem på helt andra tankar, än de *skulle* kunna fatta, besitter min sköna Margaris till en sådan grad, att man skulle tro henne vara en *gammal*, mycket erfaren qvinna, som genom något slags förtrollning lyckats bibehålla sin första ungdomsvårs blomstrande, morgonfriska skönhet.

— Nå . . . men — yttrade Samuel Columbus — hvad är då orsaken att du sitter här, en beklagansvärd fånge, hotad af lagen och plågad af sjelfförebråelse, som jag väl kan finna?

— Ack, min vän! — genmälde den olycklige ynglingen — du skall få veta allt. — Det var i Januari månad, ett par veckor efter jul, då Magdalena en gång på Runestad berättade, att hennes fästman rest bort, och det alldeles hals öfver hufvud, som man säger. Jag ville naturligtvis veta orsaken till detta plötsliga försvinnande från julnöjena, som varade ännu, ty man dansar och leker der på orten, till firande af julen, långt in i Januari månad — ja ofta till närmare dess slut. Då berättade Magdalena att Arvid Storm fått ett bref från Stockholm, från bergsrådet Berndes, med antydan, att om han ännu en gång ville se sin älskade moster, sin andra — ja — sin *enda* mor, ty den rätta hade han ju aldrig känt, så skulle han

genast begifva sig på väg och resa genom natt och dag till Stockholm, emedan bergsrådinnan var mycket sjuk, utan hopp om vederfående, och längtade att före sin död få se och omfamna den älskade systersonen.

"Jag kan och hinner icke säga dig, Samuel, på hvad sätt det tillgick, att jag nu, under Arvids bortovaro, lyckades råka Magdalena mer än en gång allena och huru denna förstulna lycka af mig uppskattades högre än all himlens lycksalighet, sådan vi tänka oss den, samt huru den i mina ständigt nya skaldeutgjutelser besjöngs med glödande, ofta dithyrambisk inspiration.

"Detta var en dröm, Samuel, eller ett rus; *derföre* vaknade vi båda, vaknade till sans och medvetande, ty ur drömmen och ruset måste man dock en gång vakna. Detta uppvaknande var förfärligt! — Fall på dina knän, Samuel, och bed Gud att du aldrig måtte få erfara något dylikt.

"Jag hade af min tillbedda flicka fått ett bref, från början till slut uppfyldt af förtviflan, af de mest skärande ångestrop. Nu förstod jag hvad det var att vakna ur en lika syndig som vansinnig dröm.

"Arvid väntades åter från Stockholm, der han mottagit sin mosters sista välsignelse och bevistat hennes begrafning. Han var djupt bedröfvad, hade han skrifvit; men han hade dock mot alla lifvets sorger en tröst, den ljufvaste af alla — *den*, att ega ett hjerta till hvilket han kunde fly och finna deltagande, en famn, i hvilken han kunde sänka alla sina smärtor, såsom i en svalkande Lethe-våg, ett par blomstrande läppars nektarbägare, der han kunde dricka glömska af alla jordens sorger, för att endast drömma om alla himlars sällhet.

"Så mälde Magdalena att Arvid hade skrifvit och hon — hon vågade icke möta hans blick... *ämnade* ock aldrig möta den, skref hon.

"Döm om mina helvetiska qval, efter läsningen af detta bref, Samuel! — Dock nej . . . nej . . .! Du skulle, om du ock toge all din poetiska inbillningskraft till hjelp, aldrig kunna föreställa dig hälften af hvad jag erfor.

"Mina tinningar brände, mina pulsar bultade som hamrar medan jag i hela timmar vandrade af och an i min kammare, hvars lilla golf jag mätte med tre eller fyra steg. Slutligen tröttnade jag vid detta oupphörliga trampande, kastade mig på sängen och vred händerna, så att det knakade i hvarenda fingerled.

"Min liftröja satt för hårdt: den förekom mig som ett harnesk af bly. Jag slet upp dess knappar, för att lätta och svalka mitt brännande bröst.

"Oupphörligt såg jag för min inbillnings öga Magdalenas vålnad, i likskrud och öfversköljd af blod; ty den förtviflade flickan hade ju hotat att göra slut på sitt lif och jag kände henne för väl, för att ett enda ögonblick betvifla det hon skulle göra allvar af sin hotelse.

"För att nu fortare skrida till målet för min berättelse vill jag tillägga, att Arvid kom hem ett par dagar förr, än man hade väntat honom. I stället att resa direkte till sin gård, i grannskapet af Tunatorp, körde han först in på sin blifvande svärfars gård. Magdalena, som från sitt fönster såg honom anlända, fick ett nytt anfall af den förtviflan, som på en tid bemäktigat sig henne. Det ohyggliga beslut hon fattat, att afhända sig lifvet, framträdde i detta ögonblick för henne i all dess rysliga gestalt, såsom tvillingbarn till hennes vanära. Till besinning var ingen tid. Hon

kastade en kappa omkring sig och rusade ut ur sin lilla loftkammare, flög utför trappan och genom en dörr, som från förstugan leder ut åt trädgården, kom osedd öfver densamma, vidare öfver den i vinterskrud begrafna ängen och ned till sjön, hvars vågor brusade utan stängsel af is, emedan vintern var ytterst lindrig.

"Här, vid stranden af denna sjö, som skulle blifva hennes Lethe, i hvars böljor hon hoppades finna svalka och glömska, knäböjde hon några sekunder och befallte, med en kort men brinnande bön, sin själ i Guds händer.

"I nästa ögonblick plumsade hon ner i det iskalla vattnet."

Här gjorde den berättande ett uppehåll, hvarunder han, med alla tecken till den häftigaste förtviflan, började röra sig af och an i fångrummet, hvars litenhet dock icke medgaf någon spatsergång.

Samuel satt stum af häpnad . . . af rysning . . . och det varade några minuter innan han förmådde framstappla de tre orden:

— Och hon drunknade?

— Nej — svarade med häftighet Johansson, hvilken, vid dessa ord återkom till sig sjelf, liksom hade de innehållit en besvärjande trollformel mot de onda magter, som under en stund hade bemäktigat sig honom. — Nej, hon dog *icke* . . . Hon blef uppdragen och återkallad till lifvet.

— Af hvem då?

— Af Arvid, som, förr än hon kunnat ana det, frågat efter henne och sprungit att söka henne. Han hade funnit dörren mellan förstugan och trädgården öppen och — vare sig af en oförklarlig aning om något förfärligt, eller af en slump — nog af — han

rusade ut, fann spår i snön . . . spår efter små fruntimmersfötter, sådana blott Magdalena har dem . . . ilade i dessa spår och anlände i samma ögonblick som flodguden i sina kalla armar slöt den sköna flickans herrliga gestalt.

— Räddad af Arvid! . . . och för andra gången! — mumlade Samuel Columbus, för hvars minne den der scenen från hans första ungdom framstod då, vid Husby i Dalarna, löjtnant Sjöblads då sexåriga dotter varit nära att drunkna.

— För andra gången af *mig* lockad i vågorna — ropade Lars — och för andra gången frälsad af Arvid! . . . Förunderliga öde!

— *Lockad* är väl icke rätta ordet — genmälde Samuel.

— Kalla det hvad du vill — sade hans olycklige vän. — Saken får af namnet icke något förändradt utseende. Som barn var jag, genom mitt oförstånd, vållande dertill att Magdalena så när hade drunknat; som yngling blef jag, genom min brottsliga kärlek till henne, vållande till att förtviflan så när gjort henne till ett vågornas rof.

— Och båda gångerna skulle just Arvid blifva hennes räddande engel — utbrast Samuel.

— Engel! — hm! ja . . . om du ändtligen så vill ha det, du med alla englar beslägtade själ! — yttrade Lars Johansson med vildhet i blicken. — Denna senare gång tycker jag dock att räddningsengeln grep något för mycket in på hämde-engelns område.

— På hvad sätt?

— Jo . . . du skall få höra berättelsens slutliga och mest sorgliga del. Då Arvid, hvilken, som du känner, är en bland de skickligaste simmare — ja — jag förutsätter att du känner det, ty han var det ju

redan som barn; — då Arvid, säger jag, lyckades att genast uppfånga sin sjunkande fästmö och med henne i sina armar kom upp på land, stod hela gårdens personal, med Magdalenas föräldrar i spetsen, gråtande och jemrande på stranden, dit Arvids genomträngande ångestrop hade kallat dem allesammans. Man bar den olyckliga flickan, som var afdånad och genomstel af köld, in i en kammare, der man på henne slösade alla upptänkliga medel för att återkalla henne till lifvet. Just i samma ögonblick som fästmannen, hvilken under tiden ömsat af sig de våta kläderna, inträdde i rummet, öppnade Magdalena ögonen. Det första föremål, som nu mötte hennes åter klarnade blick, var Arvid, vid hvars åsyn hon uppgaf ett genomträngande skri, dolde sitt ansigte i händerna och under alla tecken till den häftigaste förtviflan utbrast: "Gå härifrån, olycklige. . . bedragne!. . . Aflägsna dig från henne, som svek ditt förtroende! . . . som bringat sorg och vanära öfver älskade föräldrar och som icke *vill* . . . icke *kan* lefva, sedan hon ej mera vågar höja sin blick mot himlen . . . ej heller mot någon ärlig menniskas ansigte."

Då den fångne sagt dessa ord, började han åter trampa af och an i det lilla fängelserummet.

— Men — frågade Samuel, som med stegrad sinnesrörelse afhörde honom — huru vet du allt detta?

— Jo — svarade Lars — jag vet det genom en gammal trotjenarinna i Sjöbladska huset, som berättade mig hvarje ord och det redan samma dag. Denna beskedliga gumma hade på senare tiden egt förtroende om min och Magdalenas kärlek, ehuru hon icke förstod att ana någon fara, utan alltid hoppats att Försynen slutligen skulle vända det så, att Arvid skulle träda undan och Magdalena blifva min. — Väl och klokt hade jag gjort, om jag följt gummans råd, att

genast begifva mig på flykten; ty på Magdalenas förtviflade utrop, som hade gjort alla närvarande stela af fasa, hade följt en fullständig bekännelse i enrum inför föräldrarna och fästmannen. Den sistnämnde hade rasat . . . hade förbannat mig, sin brottsliga fästmö och slutligen sig sjelf, som kunnat vara nog blind att hysa förtroende till henne. Han hade svurit att på mig, och det på det aldra strängaste, hämna olyckan som händt, och jag var derföre, såsom gumman sade, intet ögonblick säker.

— Du skulle hafva lydt henne, och flytt.

— Kunde jag väl det, så länge Magdalenas lif sväfvade i fara? Ty hon var efter den förfärliga krisen så sjuk, att man hvarje ögonblick fruktade det hon skulle uppgifva andan. Endast *denna* omständighet var det, som hindrade Arvid från att genast låta gripa mig. Ändtligen fick jag, genom ryktet, som hade kring hela orten spridt den förfärliga händelsen som en löpeld, höra att den unga flickan var förklarad utan all fara till lifvet, ehuru förtalad, begabbad, afskydd och för sin hela återstående lefnad förlorad i hela ortens omdöme.

"En brännande feber hade just under de samma tvenne dagarna, då Magdalenas lif sväfvade i fara, hållit äfven mig vid sängen. Jag hade hos min principal låtit anmäla, att jag var sjuk och icke orkade läsa med mina disciplar. Man trodde det och började öfverhopa mig med läkemedel och alla möjliga bevis på deltagande. Som en nåd bad jag då att få blifva lemnad i fred och få vara ensam, hvilket jag försäkrade vara det enda, som *min* opasslighet behöfde. Man beviljade slutligen dessa mina enträgna böner och jag fann mig icke förr allena, än jag rusade upp från sängen och irrade omkring i rummet, än häftigt springande, än sakta skridande, hvarvid jag stundom

knäböjde för att bedja, utan att dock mina läppar förmådde framstappla ett ord, än med förtviflans raseri ryckte håret af mig och slog mig med knytnäfven för det marterade bröstet, som hotade att sprängas af qval. Lyckligtvis låg mitt rum så afskiljdt, att ingen kunde höra hur jag väsnades.

— Men — sade Columbus -- det var väl underligt om icke ditt namn i ryktets mun sammanblandades med Magdalenas.

— Hon lärer icke straxt hafva velat förråda mig — återtog fången — men slutligen blifvit dertill tvungen. Således när jag hörde med säkerhet berättas hur min älskade nu mera var utom all fara för lifvet, tänkte jag på att följa den goda gummans råd och begifva mig på flykten.

"Just som jag då, tredje morgonen efter den olyckliga katastrofen, stod och sammanplockade några småsaker, dem jag jemte min börs ämnade vid rymningen medtaga, inträdde min principal, major Rosenhane, och stängde dörren efter sig.

"Ni är en olycklig, förtappad menniska" — yttrade han sakta, — "och jag borde icke göra mig delaktig i ert brott, genom att befordra ert undkommande ur rättvisans klor, hvilka redan äro spända för att gripa er. Hurudant detta brott är, känner ni bäst sjelf . . . och hela socknen känner det dessutom. En skurk, såsom ni, hvilken ej drager i betänkande att med vanära öfverhölja en hederlig . . . en *adlig* familj, att kringvrida förtviflans dolk i föräldrars hjertan och störa en ung mans hela jordiska lycka — en sådan förtjenar visst icke att en ärlig menniska, icke ens den ringaste, bevärdigar honom med ett ord, eller en blick. Och likväl har jag medlidande med er ungdom och skall derföre söka hjelpa er härifrån, vidare får ni hjelpa er sjelf. Ni har varit en nitisk och

skicklig lärare för mina gossar under den korta tid ni vistats i mitt hus, och jag vill, såsom prof på min tacksamhet, söka rädda er. Mycket gör jag det ock för er välgörares, grefve Wrangels skull. Skynda er till honom, som för närvarande befinner sig i Stockholm, och yppa för honom hela den olyckliga saken, sådan den är. Han är lika slug som han är mäktig: under hans vingars skugga torde ni finna skygd. Men förlora intet ögonblick, så vida ert lif är er kärt. Jag skall, då man kommer hit för att söka er, drilla saken så, att ni, då man vidare eftersätter er, skall hafva tillräckligt försprång. I stallet finner vi en sadlad häst: tag den och rid genom natt och dag, dock icke så att han stupar, min raske Brunte, som ni sedan kan lemna i grefve Wrangels stall, der han kan få hemta sig, tills jag efterskickar honom. Se så . . . skynda er nu! . . . Intet farväl och ingen tack! . . . Jag vill ej veta af någondera. — Gud vare med eder, så vida han någonsin kan vara med dem, som illa hafva gjort. — Gå nu!"

Och den hederlige mannen, som jag intill min dödsstund skall välsigna för hans goda vilja att rädda mig, sköt mig ut genom dörren, oaflåtligen uppmanande mig att skynda.

I stallet fann jag verkligen Brunte sadlad. Jag satte mig, utan ringaste tvekan, upp på densamma och skyndade bort.

Utan, att på vägen blifva uppehållen eller störd af något obehagligt hinder, hann jag till Stockholm och till min välgörares hus. Men den ädle grefven var till min olycka icke hemma, utan hade, just dagen före min ankomst, begifvit sig på väg till Husby kungsgård i din hemort, Samuel. Jag stannade dock några dagar i hans hus i Stockholm och höll mig inne; men det hjelpte icke: Arvid Storm hade ilat

efter mig till hufvudstaden för att uppsöka och låta fängsla mig, och till följd af hans nitiska bemödande och dess framgång, sitter jag nu här.

— Din belägenhet är visserligen ganska kritisk, min stackars vän — yttrade den fromme Samuel Columbus med djupt bedröfvad min — Dock, för Gud är, såsom vi alla veta, ingenting omöjligt, och vi skola hoppas att den nådige himlafadern hjelper dig ur detta trångmål, om du med uppriktig ånger flyr till honom i dina böner.

— Ånger? . . . Böner? . . . utropade den olycklige ynglingen med en nästan hånfull blick. — Ha! — tillade han, i det han hängaf sig åt den vilda sinnesyra och det hjertats öfverdåd, som i allmänhet orsakade hans olycka — jag kan icke ångra . . . jag kan icke bedja! . . . Jag förmår blott tänka på henne . . . tala, drömma, dikta om henne och i hvarje ögonblick sysselsätta min inbillning med henne, som är mitt lifs lif och död, min själs ljus och mörker, och från hvilken jag måste skiljas, utan hopp att någonsin få återse henne.

— Jag förebrår dig icke att du tänker på henne — yttrade Samuel; — jag sjelf skulle, i ditt ställe, göra detsamma. Men du måste nu tänka förnuftigt och icke dåraktigt, rent och icke syndigt. Du måste bedja Gud, att både hon och du . . . .

— Tänker du bli prest, Samuel?

Med denna fråga föll den fångne sin vän i talet, i det han med korslagda armar stannade framför honom och på honom fästade en blick midt emellan spe och vrede.

— Nej — svarade Samuel — hvarföre frågar du så?

— Jag tänkte — återtog den förre — att du var hitkommen blott för att öfva dig i konsten att

predika. Menar du att jag har nog af en moralpredikant, som för mig pladdrar om att ångra och bedja, då jag söker en väns varma, deltagande hjerta, der jag kan få gråta ut?

— Du gör mig orätt, om du tror mig icke vara deltagande — yttrade Samuel med saktmod. — Likväl . . .

— Åh! du är odräglig med dina *om* och *men*, *dock* och *likväl* — afbröt den fångne åter och hans hetta ökades i samma mån han talade. — Du tror väl att jag icke är nog olycklig, utan att jag dertill skall pinas med språk ur bibeln? . . . Du tror att jag icke skulle kunna predika lika bra som du, om det fölle mig in! — Ack, kära du — när man öppnar mitt fängelse för att föra mig till döden, då först är det tid för en prest, att komma och prata sina galenskaper . . . Tid, säger jag: — ja, emedan jag då icke mer förmår hindra det.

Och den olycklige började skratta högt; men det var ett hemskt skratt — ett skratt af förtviflan och gudlöshet, icke af glädje.

Samuel betraktade stum af bestörtning sin olycklige barndomsvän, hvarefter han med sänkt hufvud och sammanknäpta händer helt sakta sade:

— Store Gud! . . . hans förstånd är rubbadt!

— Tror du — återtog Johansson, ännu under inflytande af den underliga paroxysmen — tror du att alla kunna likna dig, som har mjölk i ådrorna, i stället för blod, och is i temperamentet i stället för eld? — Hvad vet du om lifvets frestelser, du, som af naturen blifvit så beskaffad, att du går i en matematiskt rak linia från vaggan till grafven? . . . Hvad vet du om qvinnorna, detta älskvärda kön, som hän-

för oss med sina behag och som med en enda blick kan göra oss galna? . . . Hvad vet du om kärleken, detta jordlifvets Elysium . . . denna stundom idylliska stundom stormande trängtan . . . detta känslornas rus, som jag vill kalla en helvetisk himmel eller ett himmelskt helvete?

— Ja . . . ja — det är som jag nyss fruktade . . . han blir vansinnig — yttrade Columbus för sig sjelf, men denna gången endast hviskande.

Den olycklige ynglingen tystnade för några ögonblick och satte sig på kanten af den usla sängen. Här förblef han länge sittande med sänkt hufvud och händerna i knäet.

Han var dödsblek; de förunderligt ombytliga, stundom sköna, stundom afskräckande ögonen stirrade stelt ner på golfvet, det rika hårets långa lockar hängde oredigt omkring den höga, nu gulaktiga pannan och de aftärda kinderna.

Samuel betraktade honom med både ömkan och fasa.

— Nej! . . . ropade den fångne efter en liten stund och rusade häftigt upp, så att han kom i stående ställning — Nej . . . jag får icke tänka på kärleken, denna gnista från himlen . . . eller från afgrunden . . . jag vet icke hvilketdera . . . som åt mig skänkt lifvets ljufvaste nektar, för att sedan störta mig i olycka, föra mig till döden. — Döden! — ha! . . . hvilket ord!

Han strök sig med handen öfver pannan och tycktes bemöda sig att samla de förvirrade tankarna.

Columbus reste sig upp och nalkades honom med denna mildhet i blick och väsende, som alltid utmärkte den älskvärde, sedan alltför tidigt hortgående skalden.

— Min vän! — yttrade han sakta men allvarligt — kom till dig sjelf och låt oss tala som tvenne kloka menniskor. — Du var ju nyss så förnuftig ... du berättade mig ju så redigt huru allt hade tilldragit sig. — Hvarifrån nu denna förvirring ... denna vilda och hemska blick? ... Kom och sätt dig här.

Och Columbus gick att sätta sig på den ena stolen, i det han framskjöt den andra åt sin olycklige vän, som satte sig derpå, stelt och mekaniskt, liksom hade han sjelf icke vetat hvad han gjorde.

Under några minuter röjde han åter en fullkomlig själsfrånvaro.

Plötsligt lifvades dock den slöa blicken ... den fick eld och började gnistra. De nyss så slappa anletsdragen blefvo äfven plötsligt rörliga och hela fysionomien bar prägel af en återvändande tankekraft.

— Samuel! — sade han — kan du hjelpa mig?

— Arme vän! — suckade denne — min hjelp är vanväktig och mitt inflytande är ringa; likväl skall jag göra allt hvad i min förmåga står, för att röra och uppvärma de mäktiges hjertan, nämligen de, till hvilka jag, i min obetydlighet, kan lyckas framtränga. Men mig förutan har du ju många vänner ... eller snarare *gynnare*, inflytelserikare och mer förmående än jag. Du kan således hoppas att ...

— Hoppas! ... utropade den olycklige med en af sina vildaste blickar, ett af sina hemskaste leenden. — Hoppas någon hjelp af mäktiga, inflytelserika gynnare? — Du enfaldige!

— Hvad menar du?

— Hvad jag menar? ... Mins du, då icke att det är en *fröken*, jag vilseledt från dygdens väg, som det heter? — Om det vore tjuge ofrälse flickor

. . . hvad gjorde *det*? — Jag satte då icke här . . . i detta praktfulla slott . . . i detta prydliga gemak, der jag uppassas af den älskvärde fångvaktaren. — Ha! ha! ha! — Det är dråpligt. Och detta för en förgripelse mot *adeln*, Samuel. Förstår du icke att adelns personer äro, genom oräkneliga prerogativers pallisader, så omhägnade, att de måste vara nästan heliga? — Grip blott med handen uti en af dessa pallisader, och du är dödens.

— Det är sannt — svarade Samuel — och det är ömkligt nog att icke hvarje medborgares lif, heder och gods äro lika skyddade, lika gällande inför lagen. Dock — hvem kan väl hjelpa, att icke så är? Det kunna åtminstone icke du och jag. Det fordras århundraden innan alla missförhållanden inom vår stat försvinna; småningom skola de dock jemka sig: jag är derom öfvertygad, ehuru icke jag får skåda det med mina ögon. Dock — vi måste nu tala om hvad som *är*, icke hvad som *borde vara*. Så länge en lag är gällande, nödgas man efterlefva den, om den än vore aldrig så orimlig, tills den ersättes af en bättre. Du kände ju lagen, min vän . . . du visste hur den kan tillämpas i all dess stränghet. — Du har dock öfverträdt den, och sedan klagar du öfver orättvisa i lagstiftningen. Denna klagan räddar dig icke.

— Jag vet det, Samuel. Men kanske torde vänskapen kunna rädda mig.

— Gud allena kan det.

— Gud! . . . men Gud gör väl ingenting *personligen*, ville jag tro. — Antagom ock att Gud skulle vilja befatta sig med en sådan stympare som jag . . . hvilket lär vara *din* fromma mening, den jag alldeles icke ämnar bestrida, just emedan det är

möjligt att du kan ha rätt och att ingen skulle mer än jag vinna derpå — så måste dock försynen, hvilken du så barnsligt tror på, hafva några medel till utförande af sina beslut. — Vill *du* blifva detta medel i försynens hand, Samuel?

— Om jag vill? — Kan du väl tvifla derpå? . . . Du vet ju hur jag alltid hållit af dig, oaktadt den fullkomliga olikheten i våra karakterer. Och — vore du ock icke min barndomsvän — vore du okänd — ja, till och med min fiende — jag skulle dock uppbjuda all min förmåga, för att rycka dig ur olyckan. Huru mycket heldre nu! — Emellertid vet jag icke . . . Jag känner så få bland de mäktiga och betyder så litet för dem, så att . . .

— Du *skall* icke antasta dessa så kallade *mäktiga* för min skull. Jag har ju en gång sagt dig det, Samuel. — Du skall blott tala vid Stjernhjelm. Den store, ädle mannen skall hjelpa mig . . . vore det ock endast för din skull.

— Han?

— Ja, just han. Genom sitt inflytande på högre ort, så väl som genom användandet af sin stora skriftställare-förmåga, om så behöfves, skall han kunna hos regeringen utverka min befrielse. Bed honom derom, Samuel! för din skull, icke för min, måste han bönhöra dig.

— Du har orätt i båda fallen, min stackars vän. Stjernhjelm har hos den nuvarande regeringen intet slags inflytande. Hans förra stora purpurklädda gynnare äro båda borta — förmyndar-regeringen anser honom visserligen för en stor man; men dess gunstling är han icke. Således må du på hans inflytande vid hofvet icke bygga några falska förhoppningar.

Han har just talat med mig om dig, och hvad jag nu säger dig, angående Stjernhjelms vigt och betydenhet, är blott hans egna ord. För öfrigt må du icke anse honom så ensidig och sjelfvisk, att han blott vid bönerna af sina vänner och gunstlingar skulle bevekas till en handling af ädelmod, barmhertighet eller välgörande, han, den gode, som så gerna skulle vilja trycka hela menskligheten till sitt kärleksvarma hjerta.

— Men om han ingenting kan göra för mig — hvem kan det då?

— Gud i främsta rummet och genom honom några lika goda som inflytelserika menniskor. Jag skall skrifva till grefve Wrangel.

— Det har jag sjelf gjort; men han har lemnat mitt bref obesvaradt; ett tecken till att han tager sin hand ifrån mig. Ack, Samuel . . . menniskorna äro dock hårda . . . de förlåta icke.

— Det är oftast sannt . . . åtminstone är den verldsliga lagen obeveklig, så vida icke undantag kunna *tillskapas*. Endast der uppe thronar en evig mildhet . . . en evig förlåtelse. Blicka dit och hoppas!

— Jag kan icke, Samuel . . . jag är dertill för oren . . . för djupt fallen. Om, såsom du tror, den store länkaren af verldarnas öden skulle befatta sig med hvarje särskildt individ på vårt jordklot, hur illa anskrifven skulle då icke *jag* vara hos honom?

— Icke värre, min vän, än att du ännu kan räddas, både för tid och evighet. Ånger och bön förmår så mycket.

— Jag har icke lust att ångra, icke förmåga att bedja. Dessutom tror och litar jag vida mer på

den materiella verlden, som jag utom mig förnimmer, än på den ideella, om hvars tillvaro jag ingenting vet.

— Det vill, med andra ord säga, att du förlitar dig mera på menniskor än på Gud?

— Som du vill tolka det: min mening har jag uttalat.

— Men du har dock, under vårt samtal, flera gånger uttalat ordet *Försyn*.

— Försyn eller slump. De begreppen äro mig liktydiga.

— Min stackars, stackars vän! hur djupt jag beklagar dig!

— Du tror då att jag omöjligen kan få nåd?

— Det var icke *det* jag menade. Hvad som i menniskoförmåga står, skall jag till din räddning uppbjuda. *Du* behöfver lefva.

— Ja, gode Samuel . . . icke sannt? – Jag, om någon, behöfver lefva. Jag är ju så ung . . . jag älskar . . . jag är älskad! . . . Måhända kunde jag ännu blifva lycklig.

— Så menade jag icke heller. Du behöfver lefva, för att erhålla ett annat sinne. Himlen bevare dig för att dö i din syndiga otro!

— Jag vill icke dö alls, Samuel! . . . Hör du det? — En gång för alla . . . jag vill hvarken dö eller sitta i fängelse. Jag vill hafva nåd! . . . Nåd, hör du! . . . Fullkomlig befrielse från allt straff. — O, att du kunde utverka detta åt sig! . . . jag skulle då tillbedja dig som en Gud.

Den ädle Columbus, som fann att med denna olyckliga menniskas alltför beklagliga sinnesbeskaffen-

het var ingenting att för närvarande göra, beslöt att denna gången lemna sitt omvändelseverk, för att en annan gång återtaga det; ty släppa det ville han dock icke. Han sade den arme derföre ett vänligt farväl, under löfte att snart återkomma, samt att uppbjuda all sin förmåga, ehuru liten han än sjelf ansåg den, för att åt den fångne utverka åtminstone lindring i straffet.

10.

HUSLIGA SCENER.

Maj hade lossat de fängslande böljorna, lockat stora skaror af sångfåglar tillbaka till norden och ur jordens nyss så kalla sköte framkallat den ljusgröna vårbrådden.

Det led mot slutet af månaden och en värme, ovanlig vid denna årstid, utvecklade nästan ögonskenligen naturens fägring, så att det förvånade en hvar att så plötsligt se en svällande bladknopp blifva löf, en ännu sluten blomknopp blifva blomma, en ännu ganska gles häck blifva lummig och ogenomtränglig för solens strålar.

På lätta, hvita skyar, kantade med purpur och guld, sväfvade de milda vårvindarna öfver etherns blåa haf; och solguden kysste sin brud, naturen, så att hon, glad och jublande, smyckade sin gröna mantel med en bräm af millioner vårblommor; och mellan leende stränder bredde sjöar och haf sina glittrande dukar, medan de brusande bäckarna dansade genom ängar och parker, på hvilkas mjuka tufvor den prunkande

gullvifvan, midt emellan ängsviolen och liljekonvaljen, nickade ett högdraget farväl åt den försvinnande sippan.

På ett vackert hemman, just på gränsen mellan Westmanland och Nerike, finna vi, under en med späda syrenlöf öfverskuggad förstuguqvist, tvenne personer, dem vi förr varit vana att finna i landskapet Westergöthland, ej långt från Kinnekulle.

Dessa oss bekanta personer äro löjtnant Sjöblad och hans fru.

Den förre, i en synbart ovårdad hvardagsdrägt, sitter med armen lutad mot staketet, som omgifver förstuguqvisten. I hans långa, mörka, förr så väl skötta, men nu alldeles okammade hår synes ett och annat hvitt strå, som mera tyder på bekymmer än ålder; ty, fastän mannen redan fyllt sina fyratio år, har han dock hittills kunnat liknas vid en jernek, hvars starka grenar ingen härjande storm förmått afblada, till hvars krona ännu ingen blixt hittat vägen.

Nu hade det dock blifvit annorlunda. På en liten, ganska kort tid, hade stormarna till den grad fått magt med den hittills så okufliga jerneken, att de icke blott afbladat dess grenar, utan äfven skakat dess innersta rot. Masken tärde på det ädla trädets merg och en blixt hade träffat dess stolta, mot molnen höjda hjessa.

Dock — vi vilja lemna liknelsen, för att blott tala om personen.

— Du finner dig således icke bättre nu? — Har du icke ännu vandt dig vid den nya bostaden?

Så frågade fru Sjöblad, som satt bredvid sin man på förstuguqvisten, sysselsatt med att nysta garn.

I stället att svara direkte, upprepade han hennes båda frågor.

— Om jag finner mig bättre? . . . Om jag hunnit vänja mig? — Ack! — tillade han vresigt. — Jag kommer aldrig att finna mig på denna obekanta ort och aldrig hinner jag vänja mig vid det odrägliga.

— Odrägliga? — upprepade fru Lisen. — Jag tycker dock att orten är vacker, hemmanet godt och arrendesumman billig.

— Allt det der är godt och väl, kära Lisen. Men du bör begripa, att för en man, som jag . . . en krigsbuss, hvilken varit med i så många drabbningar och dessutom är så godt som uppammad vid trummor och pipor, är det en hård lott att nödgas taga afsked vid knappast ett och fyratio-års ålder.

— Du kan ha rätt, far lille — men tvungen att taga afsked blef du dock icke: du gjorde det ju sjelfmant.

— Ja, emedan jag icke kunde fördraga, att en hvar hviskade om mig eller betraktade mig med ömkan. Hustru — jag vill ej vara begabbad . . . icke heller ömkad.

— Min stackars gubbe! — utropade frun, glömsk af hans nyss yttrade ord, att han ej ville vara ömkad. — Det är endast din öfverspända inbillning, som kommer dig att tro, det man begabbar eller ömkar dig.

— Nej, Lisen, det *är* icke inbillning. Det dyrbaraste jag egde, mitt af alla godkända namn, är besudladt med vanära, min adliga sköld fläckad. Den minsta barnunge i byn, den ringaste piparpojke vid regementet, trodde sig ha rätt att peka på mig med fingret och hviska: se der går han, hvars dotter. . . O, Magdalena! . . . Magdalena! . . . Hvi gjorde du mig detta?

Vid detta utrop, som tycktes bli frampressadt af en smärta, den der hade sin rot i hjertats innersta

djup, sänkte den stackars mannen sitt hufvud mot bröstet och lade armarna i kors.

— Du bör dock söka förlåta och glömma — sade fru Lisen mildt.

— Förlåta? . . . hm! — det skall jag visserligen söka . . . Men glömma . . . aldrig! — Kan jag glömma, att jag nödgats fly från den ort, som sett mig födas, den ort der min husliga lycka uppblomstrat . . . den ort, den enda på hela jordklotet, der jag funnit mig rätt hemmastadd? . . . nödgats fly, för att aldrig mer våga återvända? — Och det för mitt enda barns skull . . . för min dotter . . . min förr så herrliga, sköna dotter, som utgjorde min stolthet och som jag älskade mer än mina ögons ljus.

— Henrik — sade frun och lemnade nystfoten, för att smyga sig närmare mannen och lägga sitt hufvud på hans axel — Henrik, du får icke säga: jag *älskade* henne; du måste säga: jag älskar henne ännu, lika varmt . . . lika ömt; ty nu, Henrik . . . nu, om någonsin, *behöfver* hon vår kärlek.

— Men hon *förtjenar* den icke — svarade mannen dystert.

— Förtjenar! — Ack, min bästa man! . . . frågar väl faders- eller modershjertat efter förtjenst, då det kommer an på att älska barnen?

— Modren kan, måhända, skänka kärleken obetingadt och utan all förtjenst, kära Lisen . . . Icke så en far — han måste kunna akta det barn han älskar.

— Ack, nu talar du oförståndigt och mot din öfvertygelse. Finge väl se det, om flickan doge för oss.

— Doge? . . . Ha! — hvarför dog hon icke då, när . . . Dock — jag märker att jag talar lika oförnuftigt, som okristligt . . . Sorgen har gjort mig besynnerlig, Lisen. Det är förunderligt med en stor,

en riktigt frätande sorg: den förädlar qvinnan, men försämrar mannen. Många hafva sagt det, utan att jag velat medgifva det; men nu ser jag att det är sannt.

Fru Sjöblad suckade och teg.

— Vi hafva bytt lynne och sinnelag, jag och du, min gumma — fortfor den bedröfvade mannen. — Förr var det jag, som predikade förnuft; nu är det du.

Fru Sjöblad sade, efter en paus: — Nå, efter som vi nu komma att nämna ordet *förnuft*, så låt mig på allvar tala ett förnuftigt ord till dig, min gubbe. — Är det väl ditt oåterkalleliga beslut att låta den der vanbördingen gifta sig med Magdalena, nu, sedan domen föll . . . den vanvettiga domen! . . . Jag skulle icke så säga.

— Hvad? . . . Vanvettig dom! — Hur kan du yttra något sådant? Hade det då varit bättre, om den unge mannens blod fått flyta från schavotten?

— Nej! . . . nej . . . jag säger icke det; ty så mordiskt sinnad är jag icke. Men till ständig landsflykt hade han bordt blifva dömd, utan att först komma hit och viga sig vid det stackars offret för hans lastbara kärlek, så genast resa ut i främmande land, slutligen återkomma efter tvenne år, då göra lagliga anspråk på sin vigda hustru och taga henne till sig, för att göra henne olycklig för hela lifvet.

— Det kan väl hända, kära du, att hon blir olycklig med den der vildhjernan; men hvad har väl en vanärad qvinna att vänta annat än olycka? — Hon blir dock nu ärlig mans hustru.

— Jaha . . . om man så vill. Men icke talade du, i din inlaga till Kongl. Maj:t, deruti du begärde nåd för den unge mannen — icke talade du der om något giftermål?

— Nej, det gjorde jag icke, ty jag tänkte icke ens derpå.

— Nå, då kan den der vigseln undvikas.

— Visst icke, så vida han sjelf gör påstående derom.

— Hur var det då den der besynnerliga domen lydde? säg mig det, du, som mins allting utantill.

— Den lydde så, att alldenstund både flickans föräldrar och andra personer lade sig ut för den anklagade, så . . .

— Förlåt mig, min vän! det måtte icke hafva stått flickans *föräldrar*, utan *far;* ty jag vet mig aldrig hafva lagt ett godt ord till för det der odjuret, och jag måtte dock höra till flickans föräldrar.

— Lika godt! det stod *föräldrar*, hvarjemte det tillika nämndes, att då sjelfva hofrätten, vid närmare eftersinnande, funnit skäl till mildare åtgärder *), hade hofrätten understödt föräldrarnas ansökan hos konungen **).

— Mycket tjenstaktigt af hofrätten! — interfolierade fru Lisen.

— Utslaget — fortfor Sjöblad — blef således det, att, då nämnde student ändå icke kan med fog kallas en ofrälse ***) och emedan . . .

— Hvad? . . . ropade fru Sjöblad, kan han icke kallas ofrälse?

— Nej, svarade mannen — ty grefve Wrangel, den store och mäktige riksamiralen, samt en ung herre der uppe i Stockholm, just en son af framl. kyrkoherden Columbus i Dalarna, lära, hvar för sig, lagt sig ut för den anklagade. Grefve Wrangel verkade

*) Historiskt.
**) Historiskt.
***) I historien står "*lösker man*".

genom sitt personliga inflytande, Columbus genom den beröring, hvari han står med en mängd förnäma. — Kort och godt: dessa båda lära hafva ledt i bevis, att den anklagade är en naturlig son af amiral Strusshjelm, och på den grunden har domstolen ansett honom såsom icke så alldeles ovärdig en adlig jungfrus hand, emedan han, på sätt och vis, är adelsman.

— Adelsman! ropade fru Sjöblad med harm. — Nå, det var ett besynnerligt adelskap! — Hofrätten i Stockholm är bra dum. Bättre skulle jag hafva dömt.

— Och till hvad då?

— Till ständig landsflykt, som jag redan sagt.

— Det röjer sig dock, att du och Svea hofrätt hafva olika åsigter. — Denna höga domstol säger, i sin hemställan till Kongl. Maj:t, att, "enär det förspörjes af den unge mannens *föräldrar* och *qvaliteter*, att han förmodligen med tiden skall kunna *sig evertuera* *), så . . ."

— Ack, min Gud! — ropade fru Sjöblad, ännu en gång fallande sin man i talet. — En sådan besynnerlig dom!

— Detta var, återtog mannen, endast hofrättens utslag, jemte hemställan till Kongl. Maj:t att i saken göra hvad han funne bäst. Hofrätten hade dock dömt, att, "när han", såsom orden föllo, "henne till hustru tagit", skulle han för alltid lemna riket. — Denna dom utföll den 11 April **). — Men nu lärer grefve Wrangels nådeansökning hos konungen ansetts ännu mera gällande, och regeringen lärer hafva just vid den fästat det största afseendet; ty konungens utslag i saken, hvilket fallit för några dagar sedan, lyder: att den unge mannen skall, genast efter vigseln — som af

*) Ordagrannt historiskt.
**) Historiskt.

Kongl. Maj:t beviljas, begifva sig utur riket, der han, vid svårt straff, icke får infinna sig på tvenne år. Efter den tiden må dock, hans brott anses försonadt och han ega full rätt att, hvar som helst inom Sveriges landamären, bygga och bo, tillika med sin lagvigda hustru *).

— Nå ja — inföll fru Sjöblad . . . Det må så vara, att han, efter de tvenne årens landsförvisning, får återvända till sitt fädernesland; men aldrig borde det hafva stått att han skulle få taga Magdalena till hustru. Ingen . . . icke hofrätten . . . icke sjelfva kungen, kan befalla mig, som mor, att kasta mitt barn i olyckan, och jag sätter mig bestämdt emot den der vigseln. Ja gör jag så, Henrik.

— Hustru! hustru! hafva vi nu återtagit våra gamla roller? Är du icke oförståndig, nu igen — du, som nyss visade dig så förståndig? — Du, som är qvinna och sjelf så mån om ditt rykte, borde väl vilja se din dotters heder upprättad.

— Den kan aldrig upprättas, min bästa vän; nej icke af tio giftermål, nu, sedan saken, genom Arvids hämdgirighet, blef anhängig inför domstol och derigenom vann en så olycklig ryktbarhet. Den skulle hafva hållits dold, så mycket möjligt var. Nu är det icke nog med det som är, utan vår enda dotter skall dertill bli olycklig för hela lifvet; ty det blir hon med den der göken.

— Jag fruktar att hon blir det; men hon förtjenar icke annat.

— Sjöblad! — sade frun i en förebrående ton — hur kan du vara så hård?

— Hon förtjenar icke annat — upprepar jag ännu en gång — återtog dan förgrymmade mannen.

---

*) Alltsammans historiskt.

— En flicka, som kan glömma hvad hon är skyldig sig sjelf, sitt namn och rykte, sina föräldrar och sin trolofvade, den . . .

Ankomsten af ett ridande postbud afbröt här de båda makarnas samtal, som eljest torde hafva räckt i flera timmar; ty så plägade det gemenligen hända, hvarje gång de stackars föräldrarna började tala om sin lefnads af stormen härjade glädje och sina svikna förhoppningar på ålderdomströst.

Ack! huru många föräldrar hafva icke, i likhet med dessa, nödgats djupt sucka öfver de barn, på hvilkas dygder och lysande egenskaper de byggde så stora förhoppningar!

— Min aning! . . . min hemska aning! — suckade fru Lisen för sig sjelf, i det hon gick till sina sysslor. — Sade jag icke, att den der pojken skulle på ett eller annat sätt bereda vår olycka? — Jo jo, — sådana der inre röster äro icke att förakta: de komma från Gud . . . de äro varningar från Honom, uppmaningar till menniskan, att hon bör vara på sin vakt.

"De der båda — fortfor hon — äro då riktigt skapade till min stackars mans olycka. Modern och sonen! . . . huru hafva de icke båda undergräft hans jordiska sällhet! . . . Modern förbittrade hans första ungdom . . . dock — *det* rådde hon egentligen icke för . . . det var andra menniskor, eller snarare omständigheterna, som skiljde dem åt. Men — hur bar hon sig sedan åt? . . . Ack, ack! hennes djupa fall kostade min stackars Henrik många tårar.

"Och nu sonen, det der olycksbarnet, åt hvilket hon gaf lifvet! . . . Ja ja, det är som ordspråket lyder: "äpplet faller ej långt ifrån trädet."

"Det förfärligaste, som nu kunde hända sedan vi alla en gång äro djupt försänkta i sorg, är att Magdalena skall för hela lifvet förenas med den der ohyggliga varelsen; — ja, ty ohygglig *är* han med sina ögon midt emellan dufva och rofdjur, engel och afgrundsande. Så sannt jag lefver, blir han icke elak emot henne, utom det, att jag icke begriper hvad de skola lefva utaf; — ty icke eger han, efter de tvenne årens landsförvisning, någon indrägtig syssla, hvarmed han kan försörja sig och andra. Om vi ändå alltid finge hafva vår dotter hemma! . . . dock nej — han gör väl anspråk på henne, sedan de en gång äro lagligen vigda.

"För denna nya olycka har jag åter att tacka den der olycksmenniskan, Magdalena Ek . . . eller Johansson, hvad hon nu heter. Hade icke hon skrifvit de der brefven, fulla af rop om barmhertighet, till min man, så hade han ingalunda lagt sig ut för den brottslige hos konungen, och då hade icke heller domen utfallit så, att de skulle få gifta sig med hvarandra, de eländiga unga menniskorna!

"Emellertid kan jag icke förtänka modern, att hon upptänkte alla medel till räddning för sitt barn, som råkat i den djupaste olycka. Såsom sjelf moder vet jag nog hur det känns i hjertat när det älskade barnet lider. — Dock — att hon just skulle vända sig till den förolämpade fadren! . . . Att hon vågade det . . . och att det kunde slå väl ut . . . Det är det obegripliga af saken.

"Hon är då outtröttlig, den der Magdalena, att vid alla tillfällen hänga efter min stackars Sjöblad . . .

Nog vet jag, att jag skulle göra aldeles tvärtom, ifall iag vore i hennes ställe. Men somlige hafva alls ingen försyn.

"Och allt, hvarom *hon* ber honom, gör han genast. Icke så, när hans hustru ber honom om något, eller föreställer honom att det bör vara så eller så . . . Då har han, minsann, icke långt efter invändningar och motskäl.

"Nå, nå — jag vill ändå, för att icke harmas alltför mycket på den der qvinnan, som jag aldrig kan tåla, hoppas att det var aldra mest för vår dotters skull, som far lät beveka sig till den der nådeansökan. Hon låg ju honom ständigt om halsen med tårar och böner, och han kunde icke motstå allt det der. Ty hur det än må vara, så tager dock fadershjertat ut sin rätt hos Henrik, fastän han synes vara förgrymmad och obenägen till förlåtelse.

"I alla fall var det en stor olycka, att Magdalena någonsin skulle få idé om att en nådeansökning från hennes far *kunde* insändas och blifva af den kraft och verkan, som den också blef. Hon borde aldrig hafva fått veta om de der brefven från *hans* mor.

"Dock — hur jag än grubblar, står dock allt på samma ställe. Gud allena kan hjelpa oss och vända allt till det bästa."

Och modern gick in i en enslig kammare, stängde dörren, föll på knä och bad, såsom tusende gånger förut, för sin olyckliga dotter.

Under samma tid spatserade Magdalena i trädgården, som här vid den nya bostaden var stor och ovanligt vacker, för att vara på sextonhundratalet.

Der doftade en mängd blommor, ehuru icke utländska, sällsynta eller utmärkt prunkande, utan sådane som den nordiska Flora med frikostig hand utströr dem; ty vid den tid vi här skildra hade hortikulturen i Sverige icke hunnit särdeles långt.

Men de voro dock så vackra, dessa ängsvioler och pingstliljor, dessa gullvivor och tusenskönor, att den unga flickan, ehuru djupt bedröfvad hon var, stannade för att betrakta dem, hvarvid hon tanklöst afbröt några af hvarje sort och sammanfogade dem till en bukett, den hon omlindade med ett grässtrå.

Under några minuter stod hon alldeles stilla och betraktade den lilla buketten, hvarunder det nyss så stela uttrycket i hennes ansigte småningom öfvergick till uttryck af den djupaste bedröfvelse, så att en tår, brännande het, ty den var hemtad ur smärtans djupaste källa, ångern, nedföll på en bland de vackraste blommorna och glänste der, som en daggperla.

— Stackars lilla blomma! — hviskade hon — hvad gjorde du för ondt, att jag skulle rycka dig upp från den gröna bädden, för att blekna under mina brännande tårar? — Och j, allesammans, den tårdränkta blommans späda systrar, hvita, gula, röda och blå . . . hvarför bröt jag edra späda stänglar? . . . En blommas lif är ju ett oskuldens och glädjens lif, och jag ryckte er upp, för att ni skulle sammanfängslas och sedan vissna vid mitt hjerta . . . mitt djupt förkrossade hjerta. — Ett oskuldens och glädjens lif! . . . Ack! . . . sådant var äfven *mitt* en gång: nu är det ett ångerns och sorgens. — Blommor! blommor! . . . hvi skulle jag då skona er? . . . Ingenting i naturen blir skonadt; ty det går en härjare derigenom och denne härjare heter förgängelse . . . förintelse . . . *död*.

"Och hvarför skulle just ni lefva, späda blommor, skära väsen, sammansatta af solljus och morgondagg, af dagens kyssar och nattens tårar? J skolen dock snart förvissna, förtrampas, försvinna, liksom allt skönt på jorden; hvad skada då om j vissnen i förtid, fästade vid ett hjerta, som förr kände glädjen, men som nu hyser smärtan till hvardagsgäst? Äfven *jag* har vissnat i förtid; ty äfven jag är en bruten blomma, fästad vid ett klappande hjerta. Och detta hjerta är sorgens, den jättelika sorgens, hvilken med härjaresteg går genom verlden och förtrampar allt herrligt. Nyss speglade jag mig i den klara dammen der borta och... o, min Gud! hur olika mot förr! Jag är icke mera vacker... och... för hvem skulle jag också vilja vara det?

— Jag undrar — fortfor efter en liten stund den unga flickan, som ännu icke visste huru Kongl. Maj:ts slutliga dom öfver hennes älskare utfallit, ehuru föräldrarna visste det — jag undrar hvad han i detta ögonblick känner och tänker... han... som jag icke ens för mig sjelf vågar nämna, men hvars bild dock står outplånlig för min blick, ehvart jag vänder den. Ty — blickar jag mot solen, så sväfvar denna bild på en af dess klaraste strålar. Förblindad slår jag då ned ögonen... men jag tycker mig känna dem beröras af en lätt hand: det är handen af honom, som jag nyss såg i solen. På molnen, så väl de purprade och guldfransade, som de mörka, blixtbebådande, ser jag honom sväfva, den älskade gestalten, och himmelens duk, vare sig att den är bildad af ether eller dimma, står för *mina* ögon ständigt fullritad af bilder... bilder, som alla bära *hans* drag. Fäster jag mina blickar på den lugna insjöns blå duk, så uppdyker mellan dess myriader glittrande diamanter ett *hufvud* med rika, mörka lockar... en panna,

hvit som snön . . . ett par ögon som . . . o Gud! dessa ögon, just dessa ögon hafva gjort min olycka. — Jag betäcker mina egna ögon med handen och frågar mig sjelf om i dessa ögon en himlens eller en afgrundens stråle lyser, om en engel eller en dämon har blandat de färger, hvaraf de skifta.

"O, att jag så skall älska honom! — fortfor hon ytterligare. — Att jag, som blott ämnade leka med hans lugn, för att kunna räkna *en* mera till antalet af dem, som redan drogo min triumfvagn, skulle för denna förmätenhet bli så hårdt straffad! . . . Om jag dock förmådde glömma honom . . . glömma allt . . . glömma mig sjelf i första rummet! . . . Dock, det är omöjligt. Så länge han lider, så länge hans lif sväfvar i fara, vore det ett brott att glömma, liksom det är en omöjlighet.

"J glänsande skyar, som kommen seglande öster ifrån, hvad veten j om min älsklings öde? . . . Hafven j tågat öfver hans fängelse, hafven j förnummit hans suckar? — O, att jag finge resa på en sådan der molnvagn dit bort . . . och stiga af vid stranden af den mångbesjungna Mälaren, i hufvudstaden . . . Gustaf Adolphs och Christinas glänsande stad, som de säga är så ståtlig och vacker! — Jag skulle dock icke stanna, för att se mig omkring . . . jag skulle ila . . . ila med bevingade steg, spejande blickar och spörjande läppar, tills jag, bland all den herrlighet, som omgaf mig, bland palatser och kyrkor, yppigare och tarfligare boningar, hittade rätt på — ett *fängelse*.

Den stackars flickan satte sig ned på en gräsbänk och gret bittert.

Medan hon så satt nedlutad och snyftade så, att hjertat kunde sprängas dervid, märkte hon icke att någon sakta nalkades bakom henne, förrän en lätt

hand lade sig på hennes skuldra och en mild röst tilltalade henne med smeknamnet Magga.

Det var modern, som kom för att trösta henne och bringa henne en nyhet.

Vid den älskade, välkända rösten såg den bedröfvade sig om och log mellan tårarna. Det var ett leende af himmelsk hugsvalelse vid åsynen af modern, den enda i hela verlden, som egnade henne ett verkligt medlidande; ty af alla andra var hon tillbakastött och på allas anleten, till och med tjenarnes, läste hon ett skoningslöst förakt.

Ack! . . . hvarför äro då menniskorna strängare än Gud? . . . Hvarför kunna icke de, syndbefläckade och skuldbelastade, som de alla äro, förlåta och glömma hvad Gud, den helige, vid ångrens tårar förlåter och med mildhetens täckelse öfverskyler?

— Moder! . . . älskade, ömma moder! — utropade Magdalena i ett slags exaltation och smög sig till den huldas bröst. Gud har skickat dig hit . . . ty i detta ögonblick behöfde jag just ett hjerta att sluta mig till . . . just *detta* hjerta . . . det enda på jorden, vid hvilket jag kan få gråta ut.

— Och det enda som förstår dig, mitt stackars barn!

— Nej, moder . . . du förstår mig *icke*.

— Hvad? . . . förstår jag dig icke?

— Nej . . . nej . . . säger jag; . . . ty huru skulle väl den rena qvinnan förstå den fallna?

— Jag är moder, Magdalena, och du är mitt barn: derför förstår jag allt hvad som föregår i din själ.

— Och du förlåter, moder . . . förlåter att jag bedragit ditt hopp . . . bedragit dig på hela din återstående lefnads lycka och frid?

— Ja, min dotter, jag förlåter; ty hvad du felat i ungdoms oförstånd, det förlåter Gud . . . och hvad Gud förlåter, det förlåter ock modershjertat, som är Guds kärleks renaste, klaraste spegel.

— O, min mor, hvad du är englagod!

— Säg icke det, mitt barn. — Jag är . . . jag är . . . *moder*, med ett ord . . . Det är alltsammans.

— Men hvarför är då min far så sträng? . . . Hvarför bevekes icke han af mina tårar? . . . Hvarför säga mig, från morgonen till qvällen, hans rynkade ögonbryn och hans ljungande blickar mer än de bitande orden, att jag oåterkalleligen har förlorat hans hjerta?

— Det har du icke, mitt barn . . . tro mig det! — Din far älskar dig och önskar af innersta hjerta ditt väl.

— Men, hvarför visar han sig då så hård? . . . Hvarför stöter han mig ständigt tillbaka . . . hvarför är hans famn för alltid stängd för mig, utan hopp att jag någonsin mer får sjunka deruti?

— Du bedrager dig, min stackars flicka. Visserligen är din far förtörnad på dig, men en gång skall äfven *han* förlåta.

— *Om* han *kan* förlåta, hvarför hafva då mina böner, mina knäfall, mina heta tårar icke kunnat beveka honom, liksom dig?

— Emedan en fader icke är en moder. Deruti ligger hela skilnaden. Mannen är, i alla lifvets förhållanden, sjelfvisk. Han är sjelfvisk såsom förman, såsom husbonde, såsom make och fader; och der han har att klaga öfver kränkta rättigheter eller fläckad ära, der hjelper icke en gång blodstårar, förrän vreden, som rasar inom honom, och som han kallar *rättvis*, har hunnit lägga sig . . . och den slumrar

icke så snart inom mannens bröst. Äran är för honom allt. Äran är för honom det heligaste: — maka och barn, föräldrar och syskon, konung och fäderneslaud, gods och lif — allt detta är ett intet mot äran. — Du torde vilja invända att detta är skönt och berömvärdt — Åh, ja — hvarför icke? . . . Men äran bör dock icke vara allt . . . Äfven hjertat har sina fordringar. — Mannen förblandar begreppet om *ära* med begreppet om *heder* — och . . .

— Men de äro ju också ett, moder — inföll Magdalena. Ära och heder äro ju liktydiga ord, liktydiga begrepp, som icke kunna åtskiljas.

— Jag tror dock att de *kunna* det — svarade modern. Men då hon märkte att Magdalena åter hade betäckt ansigtet med sina händer, mellan hvilkas hvita ehuru afmagrade fingrar den ena tåren efter den andra framträngde, slog hon sin arm om dotterns lif och sade med ömhet:

— Du får icke gråta så mycket, min stackars flicka, ty om du det gör, så kan jag icke tala vid dig och jag kom dock för att säga dig något af vigt.

— Ack, snyftade Magdalena, för mig är ingenting af vigt nu mera, utom mina föräldrars kärlek. Jag har förverkat deras kärlek. Min mor skänker mig dock sin af medlidande och derför är jag djupt tacksam; — min fars kan jag deremot aldrig återvinna och deröfver är jag otröstlig. O, min mor! . . . min ömma, hulda, englagoda mor! . . . hvad jag älskar dig!

— Det gör mig godt att höra — genmälde fru Sjöblad, i det hon aftorkade dotterns tårar och kysste henne. — Nog mins jag att du förr alltid älskade din far mer än mig, men . . .

— Säg icke det! — ropade Magdalena.

— Jo, barn, jag säger det, ty det är sannt. Din far har skämt bort dig med smek och smicker, hvarpå jag alltid varit mindre frikostig. — Dock . . . lemnom detta nu och låtom oss tala om något annat, hvarföre jag just gick att söka dig här. Domen har nu ändtligen fallit öfver . . . öfver . . . honom der . . .

— Öfver Johansson! — ropade den unga flickan och bleknade i detsamma, så att hon blef hvitare än de hvita blommorna i gräset vid hennes fötter. — Är det nu afgjordt?

— Ja, återtog fru Sjöblad. — Men så krama då icke min arm så förskräckligt och tag icke så illa vid dig, ty med den junkern är det ingen fara. Mot honom hafva Gud och menniskor varit vida nådigare, än han förtjenat.

— Han får då behålla lifvet? — hviskade Magdalena och drog ett djupt andetag.

— Han får mer än det.

— Han har blifvit fri! — skrek Magdalena med en glädjeblixt i sina förgråtna ögon.

— Ja . . . äfven det . . . på sätt och vis.

— På sätt och vis?

— Ja; ty han är dömd till landsflykt.

— Store Gud! . . . Landsflykt! . . . Och det för alltid?

— Nej, blott på tvenne år.

— O! jag kan således hoppas att ännu en gång i lifvet få återse honom? — Jag *måste* återse honom en gång! . . . Säg att jag får det, moder . . . ty jag älskar honom . . . älskar honom så, som ännu ingen qvinna älskat . . . älskar honom med hela styrkan af en häftig, men oöfvervinnelig passion.

— Skulle jag icke veta det, mitt stackars förtrollade barn! . . . ty förtrollad är du i den der otäcka karlen.

— Moder! . . . moder! — ropade Magdalena, utan att ge akt på moderns sista ord — Hur lång är tiden för hans landsförvisning?

— Endast två år . . . det var ett alltför lindrigt straff.

— Två år! — Ja, jag medger det är lindrigt, då man fruktar det värsta. Två år kunna visserligen å ena sidan utgöra en hel evighet; men å andra sidan kunna de dock uthärdas, när hoppet står i förgrunden. — Lofva mig, moder, att jag får se honom en gång, när han återkommer!

— Det är visst något att se.

— Säg icke så, moder, du, som dock sjelf vet hvad kärlek är. — Det är ett budskap från himlen du förkunnar mig, då du säger att den ende jag någonsin älskat och någonsin *kan* älska, får lefva och att jag kan hoppas få återse honom en gång.

— Du får återse honom förr än du tror.

— Förr? . . . Före afresan, således? . . . Är väl detta möjligt?

— Ja, och mycket mer än det. — Du måste vigas vid honom.

— Vigas? . . . Måste? . . . Måste vigas? . . . Är då äfven jag landsflyktig dömd?

— Om så vore, ansåge du väl det för en lycka, då du finge följa *honom*?

— Jag kan icke neka det . . . och likväl . . . Jag vet icke hvad jag säger . . . hvad jag skall tänka. — Men så förklara dig då . . . jag bönfaller på det ömmaste!

— Mitt barn, det är så, att domen innehåller, det Lars Johansson skall taga dig till hustru och der-

efter genast lemna riket, dit han likväl, efter tvenne års vistande utomlands, har tillstånd att återvända.

— Himlens Gud! . . . hvilken lycka! utropade den unga flickan med sammanknäppta händer och ansigtet strålande af hänryckning. Dock — tillade hon och mulnade betydligt — min far skall aldrig tillåta . . .

— Tvärtom . . . det är just din far, som tillåter. Att jag söker afböja denna olyckliga förening, gör ingenting till saken . . . Din far är herre i sitt hus och när han sagt en sak, så . . .

— Men, hvarför . . . Ack, min bästa mor . . . förklara mig . . . jag begriper icke ett ord af alltsammans.

— Du vet ju att din far, på Johanssons mors förbön, tillika med henne och hennes man gått in med en nådeansökning för den olycklige?

— Visserligen vet jag det, och det allena har gifvit mig mod att lefva.

— Mod att lefva! . . . flicka! . . . tala icke så, ty då kommer såren i mitt bröst att alltför häftigt blöda. Du skulle således än en gång kunna hafva den grymheten att . . .

— Nej! . . . nej! älskade moder! . . . Frukta icke det. Och nu, i himlens namn, fortfar! — Hvad var det du ville säga?

— Jag ville säga att din far, som dock skulle *kunna*, ifall han ville det — förbjuda den i domen äskade vigseln, likväl påstår att den skall gå för sig.

— Och hvarför skulle min far vägra?

— Emedan han icke borde vilja se dig, sin enda dotter, olycklig; och det blir du vid sidan af den der unga vildhjernan. Tror du att, när han om tvenne år återkommer till fäderneslandet, han har samlat erfarenhet och stadga nog för att blifva en rättskaf-

fens äkta man? Tror du att han egnar sig åt något egentligt yrke, hvarmed han kan försörja eder båda? . . . Tror du icke snarare att hans lättsinne, hans böjelse för utsväfningar, slår nya rötter i de främmande länderna?

— O, hvad min mor målar i svart!

— Och hvad du, när du blott vill det, kan se i rosenrödt! . . . Tro mig, Magdalena . . . tro din mera erfarna moder! . . . Låt bli den der vigseln . . . åtminstone tills vidare.

— Men du säger ju att min far *vill* att det skall ske?

— Han vill icke, om du undanbeder dig det.

— Jag skulle undanbedja mig hvad jag anser för mitt lifs högsta lycksalighet . . . en förening med honom, som jag älskar? — Kan du väl tänka det, o moder?

— Jag tänker det icke blott, utan jag ber dig derom . . . Ja, jag fordrar det af dig, så vida du hyser den ringaste ömhet för din stackars moder, som aldrig skall kunna lefva, den dag hon ser dig olycklig.

— Olycklig, moder! . . . hvad tänker du på? . . . Olycklig har du ju redan sett mig under en tid af fyra månader. Kan jag väl blifva det mera, än jag nu är?

— Ja, mitt barn; du är olycklig nu, men du kan blifva det gränslöst . . . ohjelpligt, om du för hela lifvet fäster dig vid en man, som eger anlag till en hel hop laster. Han skall snart ledsna vid dig. Måhända skall han sedan missakta, misshandla — kanske till och med öfvergifva dig.

— O, moder! . . . moder! — det är förfärliga ord du talar och jag trotsar hvem som helst att hafva sådana inbillningsdrömmar. Upphör en gång att

tänka dig min älskling som ett vidunder af allt ondt . . . Han förtjenar, vid Gud, icke dessa svåra beskyllningar. — Gläd dig snarare med mig, att himlen i sin nåd låtit den dödande blixten gå förbi hans hufvud, just då den var nära att krossa honom. Endast några få år — och mina älskade föräldrar skola, vid den lycka, som kring mig uppblomstrar, glömma den sorg jag tillfogade dem. Och mina och min makes förenade bemödanden skola blifva att från en älskad faders och en dyrkad moders lefnadsstig upprycka hvarje törne, som vi förut hafva ditstrött. Och jag skall älska, vårda och tjena eder, och min man skall för eder våga sitt lif, om det gäller.

— Dig kan man åtminstone icke beskylla för att måla i svart — yttrade fru Sjöblad, sorgligt leende. — Gifve Gud att du finge en annan man! . . . då skulle jag roa mig åt dina framtidsmålningar och till och med hjelpa dig att färglägga dem. Men nu . . . nu . . . Med dessa snart ramlande luftslott kan jag icke sysselsätta mig. — Låt oss dock lemna detta samtal, så länge. Det är något sent och aftonen börjar blifva kylig. Vill du icke gå in?

— Nej, goda moder. Här är så vackert i det gröna. Låt mig tillbringa ännu en stund här ute.

— Gerna, blott du icke förkyler dig. — Jag går emellertid till mina hushållsbestyr. Stina skall jag skicka ner med din gamla sindals-kåpa, att du må kasta den öfver axlarne; ty koftan, som du har på dig, är tunn och i den der silkeshalsduken är det just ingen värme.

Modern nickade och gick. Magdalena öfverlemnade sig åt drömmar, lika ljufva, glada och guldskiftande, som de, hvilka en stund förut sysselsatt hennes inbillning, varit bittra, bedröfliga och svarta.

Stina kom med den utlofvade kåpan, hvaruti Magdalena dock icke insvepte sig, utan lade den på gräsbänken, medan hon steg upp och började vandra under de ljusgröna, till ett hvalf sammanvuxna träden.

Allt hvad hoppet har herrligt, kärleken ljuft och ungdomslifvet gladt, hägrade nu i fantasiens trollspegel för den hittills så sörjande, i djupaste bedröfvelse nedsjunkna flickan. Han skulle blifva fri . . . han skulle ila till henne . . . hon skulle, med hennes fars samtycke, räcka honom sin hand inför altaret . . . blifva med honom, inför Gud och församlingen, med heliga, oupplösliga band förenad. O, höjd af sällhet, öfver allt hvad hon hittills kunnat tänka sig!

Alla de förfärliga olycksmoln, som under sednare tiden skockat sig på hennes lefnads-himmel, betraktade hon nu såsom hastigt öfvergående dunster. Hon såg ju på den mulna himmelen en klar fläck; denna fläck vidgade sig ögonskenligen; den var så solbeglänst, så riktigt vårblå. Och den vidgade sig allt mer och mer . . . och den svartgrå molnslöjan sammanlade allt mer och mer sina mångdubbla veck; och hoppets och glädjens vingade genier drogo den allt längre och längre bort mot synkretsens rand. Snart var hela den omätliga horizonten klar och strålande i vårsolens prismatiska sken.

-- O, det är dock skönt att kunna glömma och — hoppas!

Den unga svärmerskan inträdde i en berså af syrener, der hon satte sig att fullfölja sina glada drömmerier. Ty *glada* voro de verkligen — märkvärdigt nog för henne, som på så lång tid icke hyst en enda glad tanke.

Medan hon så satt försänkt i sin inre verld, helt och hållet glömmande den yttre och i full sysselsättning med att smycka sin drömda framtid med inbillningens mest lysande färger, hoppets mest doftande blommor — märkte hon icke att någon med sakta steg nalkades bakom bersån, förrän det brakade i löfhvalfvet och en person trädde under detsamma.

Det var en lång, reslig militär i kyllerdrägt och ridstöflor, hvars bruna, långt ned öfver en stor hvit halskrage nedhängande lockar skuggades af en hatt med stort bräm, från hvilken en hvit fjäder svajade åt venstra sidan.

Nämnde person kunde vara omkring tjugufyra år gammal, men en djup, förfär'lig sorg tycktes hafva stämplat hans ungdomliga, förr så friska anlete med en prägel af oförgänglig smärta: det var blekt och aftärdt, och under ögonen hade stora mörka fläckar bildat sig. Men just i dessa ögon tycktes all kraft och allt lif hafva samlats, ty de lågade, flammade, gnistrade och sköto blixtar, dessa stora, mörka ögon, så att en hvar, som mötte personen, ovillkorligt ryste tillbaka, inom sig undrande om det kunde vara hämd eller ett ondt samvete som i denna blick tände sin aldrig slocknande fyrbåk.

Det var hämden, i förening med vrede och en tärande sorg. Sådane känslor i förbund kunna väl härja äfven det friskaste anlete, som förr strålade af ungdom och helsa, och tända en hemsk, afgrundslik låga i ögon, hvilka nyss blickade så hoppfullt och gladt ut i Guds herrliga skapelse, och som med välvilja helsade hvarje medvandrare på lifvets väg.

Den i bersån inkomne yttrade icke ett ord till helsning, lyftade icke ens på den storbrämade hatten, utan ställde sig midt för Magdalena, med öfver bröstet korslagda armar, stod så, under några sekunder

stel och orörlig och betraktade henne med sina förfärliga ögon.

— Arvid! — ropade den unga flickan med ett skärande anskri och nedsjönk mot bänken, hvarpå hon satt.

Det blef en ryslig paus . . . en paus af flera minuter, hvarunder den arma flickan fortfor att, med ansigtet doldt i sin näsduk, ligga nedsjunken mot bänken, hvarjemte Arvid, stel som om han varit en mumie med lefvande ögon, fortfor att med sin hämdfulla blick genomborra henne och liksom njuta af hennes synbara ehuru icke hörbara vånda, ty hon var tyst, som en död.

Ändtligen måtte den vredgade unge mannen hafva ledsnat vid sin stumma roll, ty han öppnade de nyss så hårdt hopknipta läpparna och sade, ehuru med sammanbitna tänder:

— Min trogna fästmö . . . jag kommer för att taga afsked af dig.

Hon svarade icke, rörde sig icke, utan fortfor att ligga framstupa på bänken.

— Du svarar icke — återtog han i en ton af bitande ironi. — Har nu ärbarheten hos dig tagit så öfverhanden, att du icke ens vågar kasta din blick på en ung man?

Detta var mer än den af naturen lifliga och häftiga Magdalena kunde fördraga. Hon reste sig nu med häftighet upp från sin nedlutade ställning.

I detta ögonblick var hon så skön, att den svikne älskaren vid hennes åsyn kände både sin sorg och sin harm tusendubblas; ty hvad hade han icke hoppats få ega? . . . hvad hade han icke förlorat?

Magdalenas sexton-åriga anlete var, ehuru tärdt af ånger och frätande hjertesorg, ännu lika skönt. Nyss öfverhöljdt af bestörtningens blekhet, lågade det

nu af harmens rodnad och de stora ögonen tindrade af en nästan underbar eld, emedan ett par stora tårar sakta gledo utför de fina kindernas ögonblickliga rosor.

— Arvid! — yttrade hon med stadig röst — hvad vill du här?

— Hvad jag vill? — upprepade han. — Jag kommer för att taga afsked af dig, min trogna, min hulda trolofvade!

— Den mödan hade du kunnat spara dig, Arvid.

— Och hvarför det? — Jag ämnar öfvergifva Sverige på några år och taga tjenst vid tyska hären. Före afresan måste jag dock återse dig.

— Och hvad kan vara din mening med detta återseende?

— Ingen annan än den, att djupt i min själ inprägla minnet af den sedesammaste bland Sveriges jungfrur, hvilken en gång hedrade äfven mig med sin bevågenhet.

— Arvid! . . . detta uppförande är icke ädelt af dig.

— Hvad vågar du säga, Magdalena?

— Jag säger att du kunnat bespara dig mödan att uppsöka oss här, i denna främmande ort, dit vi dragit oss undan, mina föräldrar och jag, för att få lefva i frid.

— Icke för att få lefva i frid, ty er frid störde ingen der hemma i födelseorten, utan för att dölja det vanärans brännmärke, som *ditt* uppförande tryckt på allas eder panna.

— Detta språk, Arvid, är . . . .

— Magdalena! . . . det är icke med denna fräcka panna, denna säkra blick, som den fallna qvinnan

bör möta den, hvars förtroende hon svikit, hvars hjerta hon genomborrat, hvars tillit till menniskodygd och tro på menniskovärde hon för alltid stört, och hvars hela lefnadslycka hon förhärjat, liksom dunster från ett pestartadt träsk härjar den omgifvande nejdens blommor.

— Arvid! — sade Magdalena nu, i den vekaste ton hennes läppar förmådde antaga och under det att hennes nyss så blossande anlete återfick sin förra blekhet. — Du gör mig orätt om du tror mig vara en förhärdad, förstockad varelse, otillgänglig för blygsel öfver ett begånget fel. Betrakta mig noga och säg sedan om icke mitt ansigte vittnar om sorg, om förtviflan, om långa månaders outhärdliga qval. Att jag förorsakat sådana äfven åt dig, vet jag nogsamt och aldrig skall jag trösta mig öfver att hafva förbittrat din lefnad. Lyckliggöra den hade jag dock aldrig kunnat; ty jag älskade dig aldrig, Arvid. Jag trodde blott så, när min far befallte mig, det ännu icke femton-åriga barnet, att vara din fästmö och betrakta dig som min blifvande make. Sedan först fick jag veta hvad kärlek är.

— Såå — svarade den unge mannen bittert — Du älskar då ännu denne lastbare yngling, denne förhärdade bof, som lik en tjuf bröt sig in i min lefnads paradis och för alltid sköflade dess rosor? — Du fortfar att älska denne olycklige?

— Om jag älskar honom, Arvid?

— Flicka! . . . är du vid dina sinnen? . . . Den karlen har gjort dig och dina föräldrar och hela din slägt, mig oberäknad, så mycket ondt, att det icke genom förlusten af tio lif, om han hade dem, skulle kunna afplanas . . . och du älskar honom ännu? — Denne föraktlige är hemfallen åt döden, och du älskar honom ännu?

— Och hvem var det väl som öfverlemnade honom i lagens händer, hvilket var nästan detsamma, som att föra honom till döden?

— Hvem var det? — Det var jag. Kanske hade han icke förtjent det?

Må så vara, Arvid, och jag undrar icke på din vredes första uppbrusning . . . den var ju så naturlig. Men om du varit blott en gnista mera menniska, än du verkligen är, så hade du icke hyst ett hjerta af sten för mina tårar och böner. Mins du hur jag knäföll för dig, Arvid . . . hur jag vred mig i stoftet, på det du skulle skona Lars och låta din hämd hvila? — Mins du mina långa bref, så sönderslitande, som hade de varit skrifna med mitt hjertblod? . . . Du ville dock ingenting se, ingenting höra och förnimma. Du stötte mig ifrån dig och öfverlemnade din medtäflare i lagens händer. — Mellan oss är det således qvitt, Arvid.

— Nej, Magdalena det är icke qvitt och blir det aldrig; ty den usle pliktar blott med sitt lif, och hvad är väl förlusten af ett i alla fall uselt och befläckadt lif mot de marter jag stundligen lider och under hela min återstående tid får lida, vid tanken på dig?

— Du har således icke hört hur domen fallit? — frågade Magdalena med en viss skadeglädje.

— Nej. — Är den fallen? . . . Är han redan dömd?

— Ja, men icke till döden, utan till äktenskap med mig.

— Äktenskap? . . . med dig? . . . Du yrar, flicka!

— Visst icke, min stränge herre. Vid det här laget är Lars redan ute ur fängelset och på vägen hit. Så snart han anländer, skola vi sammanvigas, ty min far *vill* det. Det är sannt att domen äfven innehåller tvänne års landsförvisning, genast efter vigseln, men dermed är också allt försonadt och han får, efter de

tvänne åren, återvända, för att lefva hos sin maka . . . sin *maka*, Arvid! . . . sin lyckliga maka. — Det är sannt, att tvenne år långt ifrån den man älskar äro långa; men de förkortas betydligen af hoppet . . . hvad säger jag? . . . af *vissheten* om en sällhet för hela lifvet. — Jag är nu mera icke något barn, Arvid. Dessa långa månader af ett gräsligt själslidande hafva brådmognat mitt förstånd och gjort min själ visst tio år äldre. Lättsinnet är borta: jag *vet* nu huru jag skall göra en man lycklig . . . och vid Gud skall jag icke göra *honom* lycklig, denne ende, som jag någonsin älskat och någonsin kan älska.

Och efter dessa för den unge fändriken förkrossande ord, skred Magdalena med långsamma steg ur bersån, utan att han sökte hindra det, och aflägsnade sig ur trädgården.

Stel som en bildstod med vidöppna ögon och läppar stod Arvid och stirrade efter henne.

Efter några sekunder återfick han dock tanke och lif.

Hans första rörelse var att slå sig för pannan, hvarefter han lade handen på hjertat, liksom för att känna om det upphört att slå.

— Gud! . . . Gud! . . . — utropade han ändteligen. — Var det en dröm? . . . Eller är det väl verklighet, hvad jag hört och förnummit? . . . Var det verkligen hon, denna förr så ångerfulla, som jag kom för att ytterligare förkrossa och böja i stoftet? . . . Och nu så stolt . . . så triumferande! . . . Och han . . . denne usling . . . denne bof! . . . är det väl sanning, att han skall få ega henne . . . ega henne för hela lifvet? O! det är för mycket . . . för mycket! — Hvad har jag nu för min hämdplan? . . . Intet! . . . platt intet. — Och med allt hvad jag för hennes skull lidit, älskar jag henne dock lika varmt, lika ur-

sinnigt . . . jag känner det. Hennes åsyn är förtrollande, ty . . . vid Gud . . . hon är skönare än alla andra qvinnor. — Men en kameleont är och förblifver hon, hvad sinnelaget beträffar; en karakter, som skiftar med hvarje ny solstråle. — Och ändå . . . Magdalena! . . . Magdalena! . . . Dock — min hämd skall icke hvila . . . en gång skall dess pil träffa sitt mål.

Med dessa ord rusade den unge mannen i vild förtviflan ut ur trändgården, kastade sig på den väntande hästen och ilade bort, utan att tala vid Magdalenas föräldrar.

II.

EN UNG FLICKA.

Det var en vacker vårmorgon, några dagar efter ofvanbeskrifna uppträden. Solen sken så klar öfver de ljusgröna ängarna, de glittrande böljorna, de för morgonvinden nigande blommorna, de höga trädtopparna och de i violett och guld skiftande molnen. Ännu aldrig tycktes våren hafva svept en så grann mantel kring den till lif återvaknade naturens yppiga skuldror.

På en af de större landsvägarna i Stora Kopparbergs län såg man, en morgon, vid solens uppgång, en ung man färdas till häst. Ryttaren var vacker och välväxt, vig och smidig, och handterade med utmärkt skicklighet det vackra kreaturet, som ömsom dansade, ömsom kabriolerade, böjde sin vackra hals med den yfviga, välkammade manen och förde sina fina ben med ett behag, som hade det yfts öfver sin lätta börda.

Det var vackert att skåda både häst och ryttare, huru de passade tillsammans, liksom hade de af naturen varit ämnade att höra till en och samma grupp.

Den unge mannen var blek och ehuru hans ansigte var särdeles välbildadt, bar det dock tydliga spår

af så väl djupa lidanden som häftiga lidelser. Nu hade dock glädjen bredt sitt solsken derutöfver, liksom dagens herrliga morgon öfver den tjusande nejden, och ur de vackra, förunderligt djupa ögonens eljest med hvarje sekund skiftande blick strålade idel förnöjelse.

Förmodligen har läsaren redan gissat att ryttaren var denna berättelses hjelte, den unge Lars Johansson.

Han hade, sedan Kongl. Maj:ts — eller rättare — den under konung Carl XI:s minderårighet tillförordnade förmyndareregerings dom öfver honom så nådigt utfallit, sluppit ur fängelset, lemnat hufvudstaden och var nu stadd på resa till sin mor, som ännu oafbrutet vistades, med sin man, på Kungs-Husby eller Husby kungsgård, der den unge Johansson äfven skulle träffa sin välgörare, riksamiralen grefve Wrangel, som för några få veckor vistades i Dalarna och hvars häst det var, som den unge studenten red, emedan den blifvit, på grefvens i ett bref tillkännagifna önskan, af grefvens folk utlemnad till grefvens gunstling, aftonen förrän denne begaf sig från Stockholm.

Den unge skalden kände en fröjd, sådan fågeln måtte erfara, då han länge suttit fängslad i en trång bur uti kammarens qvafva luft och nu helt oförmodadt återvinner friheten, får bada sina vingar i sol och ether, inandas blommornas doft och örternas aromer, samt fjerran öfver slätter och skog, öfver sjöar och fjäll, får ila, jemte sina likar, långt bort i det oändliga blå och blanda sina toner med naturens allmänna jubel-chör.

Så glad, så lycklig, så fri, säga vi, kände sig nu den unge skalden, då han undan fängelsets murar och undan den hiskliga förespeglingen af en plågsam och vanärande död, fick ila ut i den sköna naturen, och i det lyckliga medvetandet af återvunnen frihet fick, på en ståtlig gångares rygg, flyga hän öfver

grönskande slätter, förbi böljande sädesfält, spegelklara sjöar och blomsterprydda ängar, skåda på nytt sin barndoms bjerta, storartade naturtaflor, med mörka skogar, brusande vattenfall, slingrande åar och hvitstammig björkskog. På hans själs alla strängar spelade glädjen sitt allegretto med oändliga skalor i dur; men stundom ilade dock öfver dess aldra vekaste strängar en ljuf melankoli, slående sakta ett adagio i moll, som dock snart öfverröstades af det klingande allegrot.

Än lånade han sitt öra till den i skyn uppsvingande lärkans toner och tyckte sig vilja drilla i kapp med henne; än lyssnade han på grönsiskans och bofinkens qvitter i de yfviga hängbjörkarne, än på talltrastens sång i den evigt gröna furuskogen. Hans hjerta var så fullt och han kände inom sig, ehuru nyligen så matt och aftynad af stillasittandet och fängelseluften, ett sådant öfvermått af lifskrafter, att i denna stund ingenting fattades honom, annat än vingar, med hvilkas tillhjelp han kunnat förflytta sig allt fortare och fortare, allt längre och längre.

Ånger, sorg, vanära, fruktan — alla dessa nattens hemska spöken lemnade han bakom sig, medan dagens ljusgestalter, de blomsterprydda, de guldbevingade — hopp, frihet, fröjd och kärlek, vinkade honom med palmer i svanhvita händer. Det fanns, för närvarande, ingen dröm så ljuf, som han icke drömde, ingen plan så djerf, som han icke utstakade, ingen fantasiens perspektivmålning, hvartill glädjen och ungdomsmodet icke lånade honom färger.

Han skulle återse henne, som han älskade, dyrkade, tillbad; dock icke för att, såsom först varit beramadt, i all tysthet och knapphändighet sammanvigas med henne och derefter genast begifva sig bort, flykta ur riket och under två långa år hålla sig på utländsk

botten. Långt derifrån! — Välgöraren, den outtröttlige, den faderlige — grefve Wrangel, med ett ord — hade, icke nöjd med att ynglingen af konungslig gunst och nåde förskonades till lifvet, ytterligare användt sitt stora inflytande till hans förmån, så att han äfven helt och hållet befriades från landsförvisningen; hvarjemte grefven lofvade att framgent sörja för honom, så länge han uppförde sig väl, samt till en början bidraga till hans och hans unga hustrus bergning.

Att kärleken till Magdalena stod främst bland de blomsterprydda genier, mot hvilka hans längtan ilade med allt snabbare och snabbare vingar, vilja vi förlåta ynglingen; ty han älskade för första gången och afståndet, olyckan, skiljsmessan för alltid, som så länge och så grymt varit förespeglad, hade stegrat hans passion till yttersta höjd, förenlig med hans häftiga temperament och lifliga lynne.

För att dock göra honom rättvisa, måste vi, sanningsenligt, nämna, att den sonliga kärleken stod nästan i jemnbredd med kärleken till älskarinnan, om ock denna sednare hade ett stegs försprång. Den unge skaldens mor hade, under denna tid, då han varit nedsänkt i olyckans djup, lyckats tillvinna sig hans barnsliga tillgifvenhet, tacksamhet och högaktning, vida mer än under hela hans öfriga lefnad. Ja — hon hade, hvad mera är, genom sin outsägliga, ihärdiga, aldrig tröttnande och allt uppoffrande ömhet, lyckats höja hela qvinnokönet i den unge mannens omdöme, så att han icke, nu såsom förr, ansåg qvinnorna för ett underordnadt slägte, hvilket man icke ens vet om man skall bevilja rang, heder och värdighet såsom menniskor. Nu, nu hade denna villfarelsens bindel fallit från hans ögon; ty han hade sett af hvilken sjelfförsakelse qvinnan är mäktig; han hade sett hvad

en mor kan uthärda och våga för sitt barns väl, sett hvad hon kan uppoffra för dess sällhet. Han hade — med ett ord — lärt att rätt älska och uppskatta, att till och med *beundra* sin egen mor och med henne hela det kön, hvaraf hon var en medlem, ty — sådan var nu hans öfvertygelse — hvad en mor gör, lider, vågar och uppoffrar för sitt barn, dertill *kan* endast qvinnan vara mäktig; och ett kön, som är af naturen ämnadt till idel mödrar, måste dock vara ett älskvärdt, ett aktningsvärdt kön, menade han. Vid de otaliga jemförelser han, under sin eländes-tid, hade anställt mellan menniskoslägtets båda hälfter, lutade känslans och ädelhetens vågskål betydligen åt qvinnans sida och han ångrade, för första gången, djupt och bittert allt det förbiseende, det hån och den uppenbara missaktning, hvarmed han hittills ofta hade bemött detta nu i hans ögon så älskvärda kön.

Öfver tvenne veckors tid hade ynglingen varit sluten inom lås och bom, innan berättelsen derom — en mundtlig, nämligen — genom någon från Stockholm anländ resande hann till modrens öron; ty någon brefvexling på Stockholm hade hon icke; så mycket mindre, som hon icke, ehuru dotter af en kommminister, någonsin fått lära skrifva. Det brefvet, hvarom vi förut nämnt, från Magdalena Johansson till löjtnant Sjöblad, var skrifvet af hennes beskedlige man, förvaltar Johansson, men efter *hennes* diktamen, och modershjertat förnekade sig icke i dessa bevekande och enkelt vältaliga rader.

Denna åtgärd, att skrifva till den unga flickans far och anhålla om hans bemedling, var dock en sednare, tillgripen i nödens stund, då alla andra försök syntes stranda mot oöfvervinneliga hinder. Mor Magdalena hade först bedt sin man om en häst, för att få resa upp till Stockholm, se sin son och, om möjligt,

utverka nåd för honom hos drottningen, för hvars fötter hon ville kasta sig. Johansson hade dock, fogligt men bestämdt, afböjt detta förslag, hvilket han betraktade såsom fullkomligt overkställbart och såsom blott en starkt uppdrifven inbillnings dåraktiga dröm, alstrad af moderlig förtviflan, enär den goda qvinnan aldrig förr varit i hufvudstaden och kände der ingen enda menniska.

När har dock icke en förtviflad moder, hvars barn sväfvade i lifsfara, förstått att undanrödja hinder och besegra svårigheter, vida större än den ofvanbeskrifna? Mor Magdalena skaffade sig en dalkullas drägt, inpackade i en rensel några oundgängliga nödvändighetspersedlar, jemte alla de pengar och nipper, som vore henne enskildt tillhöriga, lyfte renseln på ryggen och vandrade, i sällskap med några män och qvinnor af dalallmogen, som voro stadda på resa till Stockholm för att söka arbete, och till hvilka hon sällade sig, landsvägen utåt, ända till Westerås.

Här tröto dock hennes krafter, hittills uppehållna af den öfverdrifna själsspänning, hvari sorgen öfver sonens olycka och sträfvan att kunna rädda honom, från första ögonblicket försatt henne. Ovan, som hon var, att vandra milslånga vägar, än mer att vandra, snart sagdt, genom natt och dag, kunde hon ej annat än uppgifvas af trötthet, så att hon vid ankomsten till Westerås omöjligen orkade släpa sig längre, utan blef derstädes liggande, dödssjuk och så godt som tillintetgjord till kropp och själ.

Att mannen, bestört öfver hennes flykt och orolig öfver hennes tillstånd, skulle skynda efter, var ganska naturligt, äfvensom att hon, i trots af alla böner och föreställningar, ej stod att öfvertala till att vända om; utan nödgades Johansson, ehuru trägna hans göromål än voro, på eget bevåg och utan sin

herres särskildta tillstånd, göra sin hustru sällskap till hufvudstaden, dervid begagnande ett af den tidens lika fula som obeqväma åkdon, tillhörigt en handtverkare i Westerås.

Uppträdet mellan mor och son, då hon första gången besökte honom i hans fängelse, var nästan sönderslitande. Olyckan och den djupa bedröfvelsen hade gjort ynglingen vek, så att han, mera kärleksfull än någonsin, sjönk i modrens armar; dessutom rördes han till den mest brinnande tacksamhet, vid underrättelsen om hvad hon gjort och ämnade göra för att utverka hans befrielse.

Förgäfves var dock den goda qvinnans bemödande att få tillträde till Hennes Maj:t drottning Ulrika Eleonora och få kasta sig för hennes fötter. Vare sig att de, som det vederborde, aldrig anmälde saken för drottningen, eller att drottningen rent af vägrade henne tillträde till sin person — allt nog: den arma modren nödgades, tröstlös och med förkrossadt hjerta, återvända till hemmet. Det var då hon skref till löjtnant Sjöblad det rörande brefvet, efter hvars inhändigande han beslöt att till Kongl. Maj:t ingå med en böneskrift om den fångne ynglingens benådande.

Emellertid hemkom grefve Carl Gustaf Wrangel från en längre resa, och vi veta att hans inflytande på högre ort, samt den omständigheten att han, rörd af den stackars mor Magdalenas bittra tårar, värdigades använda detta inflytande till hela dess kraft, uteslutande verkade fångens befrielse från döden, utsläppande ur fängelset och till slut fullkomliga förskoning, till och med från landsförvisningen.

Ju närmare den unge ryttaren, som nu reste till föräldrahuset, nalkades de trakter, der han tillbringat sina goss-år, ju häftigare klappade hans hjerta af återseendets glädje. Besjälad, som han var, af den åter-

vunna frihetens lycksaliga känsla, helsade han med jubel hvarje kändt föremål som mötte honom på stora landsvägen inom Husby socken, der han färdades.

Och de voro ju honom så väl bekanta, så kära, alla dessa sköna ställen. I trots af hans många och stora ungdomsförvillelser var dock hjertat ännu temligen oförderfvadt, så att det kunde med en viss älskvärd barnslighet trycka sig intill naturens hjerta, för att gråta eller jubla, allt efter beskaffenheten af de känslor, hvaraf det för stunden bestormades.

Ju närmare han nalkades den stranden af Dalelfven, der man har Kungsgården midt emot sig och Hysby kyrkoherdeboställe på andra sidan om den klara vattenspegeln, ju mer vidgades hans hjerta och han afundades fåglarna, som förmedelst några vingslag kunde förflytta sig dit deras längtan drog dem. Han lät då den stolte, glänsande springaren sträcka ut öfver fält och backar; men i nästa ögonblick höll han åter in honom och tvang honom att nästan stanna, ty han hade kommit till en flat sten, som i barndomen varit hans lekplats, eller till en björk, der han en gång som gosse ristat sitt namn, hvilket nu vuxit ut, så att det var nästan oläsligt; eller till en ovanligt hög fura, i hvilken han plägat uppklättra, för att förskaffa sig en vidsträcktare utsigt öfver den sköna nejden, eller till en hög kulle, på hvars spets han ofta stått och diktat sina visor och drömt sina framtidsdrömmar.

Framtidsdrömmar! . . . Ja — ty gossen hade ju ständigt drömt om storhet och rykte, om ära och utmärkelse. Till storheten och äran syntes dock, efter hans första utflygt i verlden, icke många spår; rykte och utmärkelse hade han deremot vunnit, ehuru det förra var dåligt och den sednare ganska bedröflig.

På allt detta tänkte han dock icke nu, då han var så innerligt glad, eller ock slog han bort de tan-

karna, då de ville tränga sig inpå honom. Hvad han mindes, var att han redan var en icke så litet läst och uppburen poet; — hvad han hoppades, var att han snart skulle kunna, genom sitt snille och sina kunskaper, förvärfva sig ett stort namn, hvars klang skulle vida öfverrösta pratet om hans ungdoms förseelser.

Föresatsen var god, var berömlig; men den, som, efter ett flyktigt och bullersamt ungdomslif, ett lif af otaliga förseelser, stundom förbrytelser, skall kunna *fullfölja* den lofliga föresatsen till ett förbättradt lefverne, skall ha en mindre svag och ombytlig karakter, samt fastare grundsatser, än den stackars Lasso Lucidor egde.

Från alla de föremål, som erinrade honom om hans förflutna barndom, ilade hans tankar nu åter till den tillbedda Magdalena och han njöt i hoppet en försmak af återseendets glädje, då han skulle få sluta henne i sina armar, såsom sin maka, sin tillhörighet i lif och död, utan att någon mensklig magt förmådde åtskilja dem.

Och likväl öfverföll honom — besynnerligt nog — en oförklarlig ångest vid den tanken: *för hela lifvet.* Han kunde sjelf icke göra sig egentlig reda hvarifrån denna ångest kom, men säkert var att han erfor den.

Månne han, sig sjelf ovetande, bäfvade tillbaka för äktenskapets boja? . . . månne han anade att de rosor, hvarmed denna boja är omlindad, stundom kunna affalla, så att jernlänkarna både synas och kännas? . . . Månne han fann det svårt att vid så unga år sträcka sin hals under Hymens ok — han, som lik fjärilen älskade ombyte och frihet? — Vi veta det icke; men säkert är att, hur mycket han än längtade efter den älskades åsyn, kunde han dock icke lösslita sig

från en oredig föreställning om tvång . . . om fjettrar . . . en känsla, med ett ord, lika obehaglig som oförklarlig.

Medan han så färdades hemåt, belyst af den sköna vårmorgonens gyllene strålar och omflägtad af dess ljufva vindar, vandrade en täck, sjuttonårig flicka i kungsgårdens stora trädgård, ifall man kan benämna det *vandra;* ty hon skred ömsom, lik en skugga, gången utåt, ömsom sväfvade hon, lik en elfva, från den ena blomsterrabatten till den andra.

Grefve Wrangel hade, under sina många, längre eller kortare vistanden i främmande land, inhemtat en hel hop saker, de der icke voro kända af hans landsmän i allmänhet. Så hade han ock af munkar i de katholska länderna erhållit till skänks åtskilliga i norden förut okända blomster- och växtfrön, jemte beskrifningen på deras rätta behandling, hvarmed han vid sin hemkomst till Sverige gjorde försök, så snart en dertill passande årstid var för handen. Såsom en varm vän af naturen och en enthusiastisk dyrkare af allt skönt, särdeles inom Floras rike, lyckades han merändels i sina försök med de utländska växternas odling, så att på alla honom tillhöriga egendomar trädgårdarna befunnos i vida bättre skick än öfverallt annorstädes inom Sverige, de kungliga lustslotten icke ens undantagne. Äfven på Husby Kungsgård, der han stundom vistades, hade han låtit efter sin smak uppodla trädgården.

O! huru njöt icke den store mannen vid åsynen af dessa "sitt hjertas barn", som han kallade de af honom sjelf uppdrifna växterna och med hvilken värma prisade han icke inom sig de fromma kyrkofäderna, som meddelat honom både frön till dessa växter och konsten att odla dem; ty munkar voro, på den tiden, som en hvar torde känna, i besittning af en hel hop

vetenskaper, särdeles botanik, den de med förkärlek studerade, så att de till deras kloster hörande trädgårdar vanligen innehöllo en mängd sköna, för privatpersoner okända både praktblommor och medicinska örter.

Vi nämnde att en täck sjuttonårig flicka sväfvade omkring blommorna i Husby kungsgårds trädgård, och vi vilja taga denna unga flicka i närmare skärskådande.

Hon var blond och mjell, liten och smärt; håret gult, som man tänker sig Frejas, ögonen uttrycksfulla och dertill blå, som vårhimmeln, läpparna röda, som smultron, hyn som liljor och rosor. Hvarje anletsdrag fint och tjusande, ehuru långt ifrån regelbundet, hvarje rörelse ledig, mjuk och okonstladt behaglig, som ett barns; hals, armar, händer, fötter — allt efter skönhetssinnets aldra strängaste fordringar.

Den unga tjusande flickan var klädd i en hvit morgondrägt, af tyg och snitt sådan den tidens förnäma damer plägade bära dem. Det rika blonda håret var icke, efter senare århundradens barbariska mod, afklippt, eller upptornadt ända till löjlighet och friseradt, utan hängande i lockar på halsen, såsom drottning Christina plägade bära det, och hvilket vackra mod ännu på 1670-talet bibehölls af några bland Sveriges damer, särdeles på landet. En lätt halmhatt, med ett rundt skygge af oerhörd storlek, nästan som ett nutidens thébord af mindre sorten, satt dock med breda himmelsblå sidenband fastknuten på den unga flickans vackra hufvud, skuggande icke allenast den snöhvita pannan och de fina, friska kinderna, utan äfven hela halsen mot solens strålar.

Denna besynnerliga hatt, hvarom hela sockNen talade, emedan man aldrig förr hade sett en sådan, hade grefve Wrangel en gång haft med sig utifrån

och skänkt den åt en af sina döttrar, hvilken, då hon ledsnade vid densamma, sedan den ej mer egde nyhetens behag, skänkte den åt den unga jungfrun, som nu bar den och för hvilken den var outsägligt kär, just emedan grefven hade hemfört den.

Wendela, så hette hon, om hvilken vi nu tala, var lika litet svensk, som den stora, underliga halmhatten. Hon hade, liksom de utländska blomfröna, blifvit af den ryktbare krigaren till Sverige öfverflyttad och ingen — om icke grefvens maka, som nu slumrade i grafven — hade fått riktig reda på hennes egentliga ursprung.

Många rykten, det ena underbarare än det andra, voro i svang om den täcka Wendela. Somliga sade att hon var dotter af en nunna, som för det hon brutit sitt klosterlöfte blifvit lefvande begrafven, då grefve Wrangel, som vid tillfället vistats i närheten af det klostret och varit åsyna vittne till den grymma bestraffningen, skulle begärt och erhållit tillstånd att åtaga sig barnet och uppfostra det. Andra åter berättade att en kringstrykande zigenartrupp fört med sig detta vackra barn, hvilket de påtagligen stulit, ehuru de icke tillstodo när och hvar. Grefve Wrangel skulle då med sina krigare hafva kringränt zigenartruppen och tvungit den att lemna ifrån sig barnet, som han sedan till Sverige hemfört och hos sig behållit.

Hvilken af dessa berättelser som var sann, eller om någondera var det, förblef städse oafgjordt; säkert är dock att icke många satte tro till hvarken den ena eller den andra. Ty folk hafva i alla tider haft en särdeles fallenhet för att tro på det skandalösa och man trodde — derföre att det hviskades derom — att lilla Wendelas mor i ett främmande land stått den ståtlige grefvens hjerta ganska nära; — ja,

man ville till och med påstå att vissa drag i hennes ansigte liknade fosterfaderns.

Vare nu härmed huru som helst, så var den lilla älskad af hela familjen. Hon hade varit den nu mera aflidna grefvinnans ögonsten och döttrarna, som redan allesammans voro gifta, samt sönerna, som redan voro ute i verlden, älskade och hyllade henne som en liten syster, med hvilken de hade lekt och roat sig, som med en docka, intill dess dockan växte dem ur händerna.

Hvad grefven sjelf berättade, var att då hans krigare en gång plundrat en liten tysk stad, hade man bland ruinerna efter ett nedrifvet hus funnit den lilla Wendela, som då var ett årsgammalt barn, ungefär. Hon hade varit så illa skadad, att blott en liten lifsgnista var qvar. Denna gnista ville de råa soldaterna förmedelst ett dråpslag utsläcka; men grefven, som oförmodadt kommit till stället, hade hindrat det, tagit barnet i sina armar, burit det till sitt qvarter, efterskickat en munk, som förbundit det och en qvinna, som vårdat det, hvarvid det hade repat sig och, då han icke ville släppa det ifrån sig, kommit att medfölja till Sverige.

Det vissa är, att grefven outsägligt älskade den unga Wendela, samt att hon nu, sedan alla hans och hans grefvinnas barn voro bortflyttade från hemmet, utgjorde hans största glädje och samtalen med henne hans käraste tidsfördrif, då han, hvilket sällan hände, fick hvila ut i hemmet.

Och Wendela älskade grefven icke blott som man älskar en far, utan hennes känsla för honom var blandad med en dyrkan — syndig, torde mången påstå — ty den hade något af hvad man plägar egna det Högsta väsendet. Grefven hade ju, som hon många gånger hört, räddat hennes lif; han hade gifvit henne

skydd och vård, uppfostran och faderskärlek, gifvit henne ett hem, en mor och syskon, och derjemte en bildning, vida öfver hvad qvinnorna på den tiden plägade ega. Dessutom var han ju en stor man — i *hennes* ögon den störste, som någonsin funnits.

Här gick hon nu och betraktade de vackra blommorna, hvilka utgjorde hennes högsta nöje och ögonfägnad. Men hon var ej så glad, som vanligt; tvärtom hvilade ett visst allvar öfver det barnsligt skuldlösa anletet, och den lilla näpna munnen log icke, såsom den vanligtvis plägade le, vid betraktandet af något skönt, hvilket var underligt nog, ty Wendela plägade sällan taga något från den sentimentala sidan.

— God morgon, barn! — yttrade plötsligt en välkänd röst bakom henne och en hand lade sig sakta på hennes skuldra.

Rösten och handen voro grefve Wrangels.

Den unga flickan vände sig hastigt om och fattade den smekande handen, hvilken hon med vördnad och kärlek tryckte till sina läppar.

Riksamiralen och fältmarskalken grefve Wrangel, som på de sexton åren, från 1652 till 1668, hunnit att från en man i sina bästa år blifva en *gammal* man, såg ännu ganska väl ut och bibehöll ännu denna ståtliga, martialiska hållning, hvarför han i ungdomen var så omtalad, då han under den store Gustaf Adolf gjorde sina första fälttåg, och som icke heller så litet bidrog till att göra honom omtyckt af drottning Christina, hvilken hos sina härhöfvidsmän älskade ett skönt och manhaftigt utseende. Men de fina, man kan med allt skäl säga aristokratiska dragen, voro af år och strapatser betydligt illa medfarna, och i det förr så vackra mörka håret voro ett oräkneligt antal hvita strån blandade.

— Du går här och ser på blommorna, dina systrar, och speglar dig i dem — yttrade han, halft allvarligt och halft skämtande, till den unga Wendela.

— Speglar mig i dem? — eftersade hon, förvånad.

— Ja, visserligen, ty du sjelf är ju en blomma.

Wendela rodnade och sänkte sin lilla runda haka.

— Blif ej förlägen för detta yttrande, barn, och anse det icke såsom smicker — fortfor grefven med vänligt allvar. — Unga flickor äro alltid blommor — äro de herrligaste blommor på jorden. De hafva samma lott och bestämmelse, som blomstren på marken: — de fägna ögat en liten tid, för att sedan förvissna och — glömmas; men de måste ock *dofta*. Blommorna måste sprida vällukt, hvilket är mer än att tjusa med färgprakt: qvinnorna måste lyckliggöra genom sina dygder, hvilket är mer, än att tjusa genom sin skönhet.

— Jag förstår — svarade Wendela; — och likväl kan jag försäkra, att jag aldrig har tänkt på detta; utan jag älskar blommorna, för det de äro så vackra och fägna mina ögon.

— Nå, nå! — jag begär icke heller att du, vid dina år, skall anställa några djupa betraktelser öfver lifvet och dess förhållanden. — Har du varit länge uppe, min tös?

— Ack ja, herr grefve; alltsedan klockan fyra.

— Hm! det var besynnerligt! Ungdom plär hafva godt om sömn. Hvad var det som förmådde dig att så tidigt lemna sängen?

— En elak dröm, herr grefve.

— Nå, jag kan säga! . . . Om hvad drömde du då?

— Om en yngling.

— Ingenting annat? ... Men det är ju en vanlig sak, det der ... Flickorna drömma ju om ynglingar, både när de sofva och vaka.

— Åh, nej; tro icke det. Det är bara förtal och grefven har ju sagt, att man aldrig skall tro hvad elaka tungor utsprida.

— Såå ... du slår mig med mina egna vapen, du lilla näsperla! — Men hur var det då med den der ynglingen, som var så förskräcklig?

— Ja ... det var han visst ... och vargen med.

— Vargen? — du tycks blifva så tankspridd, att du icke vet hvad du säger.

— Jo, jag vet mycket väl: — det var först en ung karl och sedan en varg.

— Som åt upp den unga karlen?

— Nej, bevars: karlen och vargen var en och samma.

— Hur hängde det ihop?

— Jo — först såg jag en ung man i svarta kläder, sådana studenterna pläga hafva dem, med slitsade ärmar och underkläder, samt tätt åtsittande jacka. På barretten hade han ingen plym, utan hade den, såsom somliga studenter bruka, prydd med ett stålspänne, som sammanhöll ett bredt band, hvars båda ändar fladdrade.

— Du såg också fasligt noga på din drömbild.

— Ja, det gjorde jag. Jag skulle kunna rita af honom ur minnet; och om jag råkade hans motbild i verkligheten, skulle jag bland tusende andra igenkänna hans anletsdrag.

— Nå, än vargen då? ... hur var det med den?

— Jo, först såg jag ynglingen med de underliga ögonen ... ty grefven bör veta, att han hade

ögon, på en gång så vackra och så konstiga, att ingen menniska kan hafva dem sådana. Jag tyckte att han vinkade mig, men att jag icke ville nalkas honom. Plötsligt förbyttes han då till en stor varg, som spärrade sitt gap och sina klor emot mig. Jag flydde; men odjuret förföljde mig och kastade kring min hals en blomsterkedja, som var så stark, att jag i trots af allt mitt bemödande ej förmådde afslita den. Då tyckte jag att herr grefven kom, i det samma, afhögg kedjan med sitt svärd och räddade mig.

— En besynnerlig dröm, i sanning!

— Ja, var den icke? — Också hade den på mig gjort ett intryck, så att jag darrade och kunde icke åter insomna. Klockan var då tre på morgonen. När hon blef fyra, steg jag upp och gick ned i trädgården, hvarest jag nu vistats under alla dessa timmar. Knappast var jag dock hitkommen, förrän jag helt och hållet hade glömt den stygga drömmen, tills nu, då grefven frågade hur tidigt jag stigit upp.

Grefven gick försänkt i djupa tankar: det var som om drömmen, hvarom han nyss hört talas, skulle hafva gifvit honom mycket att fundera på.

Wendela, som icke märkte det, hoppade än framom honom, för att bryta en blomma; än lemnade hon sig några steg efter, i samma ändamål.

— Slutligen frågade hon helt naivt?

— Är det sannt, herr grefve, att den unge Johansson, som de kalla Lasse Lucidor, har fått nåd och är utsläppt ur fängelset?

— Ja, men hvarför frågar du det? . . . Hur kom du just att tänka på honom?

— På honom tänker jag natt och dag, undrande hvad ondt han hade gjort, eftersom de ville taga lifvet af honom.

— Det var en politisk förbrytelse — svarade grefven.

— Politisk? — upprepade den unga flickan. — Omöjligt, tillade hon efter en paus och skakade sitt vackra hufvud.

— Omöjligt! — upprepade grefven i sin ordning och syntes lika stött som förvånad. — Hvarifrån tager du den idéen, Wendela? Har du någonsin beträdt mig med att tala osanning?

— Visst aldrig, herr grefve, i den mening, hvarmed man vanligen betecknar osanning. Men jag har hört er sjelf säga, att fall kunna gifvas, då en liten osanning blir en nödvändighet och då den snarare kan betraktas som en dygd, än ett fel.

— Du försvarar dig icke illa. Och ett sådant fall tror du nu vara för handen?

— Jag icke blott tror det, utan jag är, till och med öfvertygad derom.

— Det vore roligt att veta på hvad du grundar denna öfvertygelse.

— På det mest giltiga skäl i verlden, ty se: grefven har två gånger lagt sig ut för Lucidor hos regeringen; — det vet jag, fastän jag icke vet hvad ondt den unge mannen har gjort.

— Och derom har du icke frågat någon vid hela godset?

— Nej, ty grefven förbjöd mig ju, en gång för alla, att för någon menniska nämna honom, och jag är aldrig olydig mot min välgörare.

Då hon sade dessa ord, förde hon grefvens hand till sina läppar och såg med en engels blick upp i hans öga.

Wrangel klappade henne på axeln ock sade:

— Jag tror dig, min snälla Wendela. Men jag begriper icke ändå . . .

— Jo — sade Wendela, fallande honom i talet — jag vet att grefven har för grundsats, att aldrig,

aldrig — vare sig huru som helst, medla för dem, som hafva begått politiska förbrytelser. Jag vet likades att grefven aldrig skulle kunna taga den i försvar, som gjort något egentligt *ondt*. Således tror jag att den der unge Johansson, mor Magdalenas son, har varit oskyldigt anklagad, eller för strängt dömd, och att han aldrig begått någon värre handling, än den herr grefven sjelf i sin ungdom kunde hafva begått.

Grefve Wrangel studsade, tog ett steg tillbaka och rodnade starkt. Det var som om han funnit sig träffad af den lilla flickans anmärkning, ehuru *hon* icke kunde komma på en sådan tanke.

— Wendela! — yttrade han nu med mera stränghet, än han vanligen plägade använda mot den medkelade gunstlingen — du pratar en hel hop dumheter, som du icke begriper. Jag råder dig att bli förnuftigare och eftertänksammare, ty det är nu längesedan du var barn. Och det säger jag dig, flicka, att, när den der ifrågavarande unge mannen kommer hit, för att tala vid mig, måste du hålla dig på din kammare, så länge han är här. Hans fästmö, en skön flicka, som han nu far att gifta sig med, har den svagheten att vara ytterligt svartsjuk; och hon skulle aldrig få någon ro, i fall hon ryktesvis finge veta, att hennes trolofvade hade här sett eller råkat en med henne jemnårig ung flicka, som ser bra ut . . . ty det tycker du väl att du gör ändå?

— Jag tillstår uppriktigt, att jag icke finner mig ful, och icke heller på långt när så dåraktig, som somliga flickor äro. — Vilja hålla sin trolofvade i sådana bojor! . . . börja grubbla öfver att han tillfälligtvis har mött en annan flicka! . . . Ha! ha! ha! — det var mig en lustig flicka! . . . Om jag gjorde

rätt, skulle jag gifva henne en hel hop myror i hufvudet, efter hon så gerna har dem.

— Hur skulle du då göra?

— Jag skulle — femton gånger, så visst som en, gå öfver gården, genom trädgården eller genom rummet — likgodt . . . hvar helst herr grefven befann sig i samtal med den unge herrn, och helsa på honom, alla gångerna . . . och tala honom till, när så passade sig . . . och låta hela verlden se, att jag alldeles icke behöfver undvika honom, för den der dumma, svartsjuka fästmöns skull, och låta hvem som helst sedan inberätta det för henne.

— Wendela! Wendela! Jag trodde dig icke om att vara så elak.

— Är det elakt, att lära menniskor bruka sitt förnuft? Pass på bara, när jag en gång får en fästman! — Jag skall icke bära mig så stolligt åt, som att neka honom se på andra fruntimmer. Det vore ju att alldeles tråka ut honom. — Nej, han må gerna se på och tala vid hvem han vill, allenast han icke älskar någon annan än mig.

— Men, *om* han nu älskade en annan?

— Då vore det mitt eget fel, som icke bättre förstått att tjusa honom.

Grefven log medlidsamt och sade:

— Det hörs, min flicka, att du är ytterst oerfaren. — Jag upprepar, emellertid, just emedan jag har mina vigtiga skäl dertill, att jag *önskar*, det du kommer i så liten beröring, som möjligt, med skalden Lasse Lucidor; och när jag *önskar* något, så vet du hvad det betyder.

— Det betyder detsamma som en befallning, hvarefter jag bör rätta mig — sade den unga flickan — och jag lyder med glädje alla grefvens befallnin-

gar, om jag ock icke begriper *hvarföre* de gifvas. Bland sådana är denna den besynnerligaste, dock skall jag, efter grefven så vil . . .

Hon hann icke fullborda meningen, ty de samtalande veko i detsamma om hörnet af en tätt häck, der de gått vid hvarandras sida, och midt för dem stod en reslig yngling med rodnande kinder och glad min. Det var Lucidor.

Wendela hade knappt kastat en blick på honom, förrän hon uppgaf ett genomträngande rop, satte båda händerna för ögonen och flydde ur trädgården.

Grefven, ytterst bestört, skyndade efter och upphann henne vid grinden, der han fasthöll hennes hand och besvor henne att upplysa hvad som kom åt henne.

Men Wendela var så upprörd, att hon ej förmådde mer än framstamma de orden: — Min dröm! . . . min oroliga dröm i natt! . . . ynglingen! . . . vargen! . . .

Och hon ryckte sin hand ur grefvens och ilade öfver gården, in i venstra flygel-byggningen, i hvars andra våning hon hade sitt rum.

Bestört och liksom bäfvande för en nära förestående olycka, återvände grefven till den nykomne gästen, som icke var mindre förvånad öfver det för honom oförklarliga uppträdet.

12.

BRYTNING.

— Moder! — sade Magdalena Sjöblad, som satt och arbetade vid det öppna fönstret i sin kammare, der den första Juni dagen blickade in med sin molnfria himmel, sina milda solstrålar och sina på en gång ljumma och svalkande vindar, — bästa moder! du ser icke glad ut, när din dotter är så lycklig! ... Än mer — du ser ledsen, nästan förtörnad ut. — Kan då du, liksom min fader, aldrig förlåta?

— Förlåta kan jag — svarade modern — och jag kan hvad ännu mera är: — jag kan *glömma*. Och likväl ... ju närmare detta giftermål nalkas ... du känner mina tankar derom och det lönar icke mödan, att vi åter börja göra våra olika meningar gällande. Gifve Gud, att den ömmaste mors önskningar förmådde afböja all fara! ... dock — *det* är icke händelsen; så mycket ha vi redan sett. *Ett* blott ber jag dig om, Magdalena: — bry dig icke om att jag ser sorgsen ut, utan var glad, du, efter som du *kan* vara det.

— Glad? . . . O, moder! . . . kan jag väl vara det fullkomligt, när du sörjer?

— Jag undrar storligen på att du ens kan vara lugn, mitt barn; dock, du må öfverlemna dig åt din korta glädje.

— Korta? . . . Men har då min mor glömt, att min brudgum blifvit helt och hållet benådad . . . att han slipper gå i landsflykt, slipper lemna mig straxt efter sedan vårt förbund blifvit knutet för tid och evighet?

— Så mycket sämre, mitt barn.

— Hvad hör jag? . . . Så mycket sämre? . . . Hvad menar min mor?

— Ingenting annat, än hvad jag hittills har menat. — Dock . . . bry dig icke derom, kära flicka! . . . Var lugn du, så länge, och sy på din svarta sidenklädning. — Den skulle hafva varit hvit, om . . . O! . . . mycket . . . hade kunnat vara annorlunda, derest icke . . .

Tala ut, moder . . . säg så gerna hela din mening, — jag förstår ändå den halfqvädna visan, hvars hundrade verser sjungas för mig, från morgon och allt intill afton. — Annorlunda hade det visserligen kunnat vara, om jag, som ett offerlamm utsmyckad i hvitt och grönt, hade förts till altaret vid sidan af Arvid, som jag aldrig kunde älska, och som älskade mig med en vanlig mans kalla, beräknande kärlek.

— Det var icke jag, Magdalena, som öfvertalade dig att bli Arvids brud . . . det var genom din fars förhastade löfte, som du dertill blef utsedd. — Någonting helt annat hade *jag* i tankarna. Jag såg, redan från din späda barndom, i hoppets fjerrglas, huru du, vårt enda, älskade barn, ett föremål för hela

ortens beundran och dyrkan, skulle en dag föras i brudstol af en ädling . . . en . . .

— En prins måhända! — afbröt Magdalena med ett harmset leende. — O, det är präktigt, att föräldrarna redan vid barnens vagga utstaka sina fåfänga planer och göra sina sjelfviska beräkningar för deras framtid! — När skola de då lära sig inse att Gud icke skänkt dem barnen endast till leksaker, till främjande af deras högmod, deras girighet, eller andra, mer och mindre framstående själslyten? . . . när skola de erinra sig, att barnen icke äro en handelsvara, hvarmed de kunna handla och schackra . . . att de icke äro känslolösa, liflösa ting, hvarmed de kunna tanklöst leka och öfver hvilkas lott de kunna efter godtycke bestämma, utan ansvar eller redogörelse, hvarken inför Gud eller inför deras egna samveten?

— Magdalena! . . . du glömmer dig! . . . Hvad kommer åt dig flicka? Aldrig har jag sett dig sådan. — Du trampar ju på sidentyget, som du kastat på golfvet . . . du går af och an i rummet, med åtbörder af en ursinnig . . . Dina kinder låga . . . dina läppar skälfva . . . dina ögon spruta eld. — Men så sansa dig då, mitt barn och var förnuftig! — Betänk att det är din mor, inför hvilken du, till denna grad förgår dig.

— Ack! . . . ack! — ropade Magdalena utbristande i snyftningar och sjönk på knä vid en stol, mot hvars dyna hon gömde sitt ansigte. — Tänka . . . besinna . . . qväfva hjertats röst . . . lägga band på själens alla ömmare rörelser — se der hvad man fordrar af den stackars flickan, allt ifrån dess tionde år. — Moder! . . . du har aldrig älskat!

— Icke som du, Gud vare lof! — yttrade fru Sjöblad kallt.

— Såå? . . . åter en förebråelse! — ropade Magdalena och den häftiga känsloparoxysmen, som nyss var i aftagande, började genast åter. — Min far är hård som klippan . . . Ända intill denna dag har jag förgäfves tiggt om en vänlig blick af honom. För en stund sedan, då vi gingo från frukostbordet, ville jag kasta mig i hans armar, men han sköt mig ifrån sig och gick ut. — Jag sväljde tårarna och beslöt att stålsätta mig, hoppandes att isen kring hans hjerta väl en gång måtte smälta; dock . . . hvad har jag väl att hoppas af min far, då till och med min mor, som tusende gånger lofvat mig förlåtelse och glömska, icke kan upphöra att plåga mig med dessa eviga nålstyng, dem jag ej längre mäktar uthärda, och som dock icke kunna ändra en bokstaf af det förflutna, der det med outplånliga bokstäfver står inristadt i tidens bok.

Den unga flickan snyftade häftigt under några minuter. När hon åter upplyfte hufvudet och såg sig omkring, var hon ensam i rummet, ty modren hade, dels öfverväldigad af bedröfvelse och dels för att icke förifra sig, sakta smugit sig ut genom dörren.

— Hon är borta! — sade Magdalena långsamt, i det hon reste sig upp, gick till dörren, tittade ut genom densamma och sedan slog igen den tem igen hårdt.

— Hon blef ond! — fortfor hon, medan hon gick till den plats hon förut vid fönstret innehaft, upptog och skakade det nyss så illa medfarna svarta sidenlifvet och satte sig åter att sy derpå. — Det var illa, att jag skulle förtörna henne . . . men . . . hon är så innerligt god, min mor! Ett ömt ord och några kärleksfulla smekningar skola snart blidka henne. — Det skulle för öfrigt icke skada, om hon en gång väcktes på tanken att taga sig till tillvara för det

eviga kåxet, hvars uthållighet skulle kunna förvandla en dufva till en gam.

Magdalena satt nu, under vid pass en fjerdedels timma, helt stilla och sydde med mycken flit. Men med hennes rörlighet i själ och sinnen varade denna stillhet icke alltför länge. Hon lade, gång efter annan, sömmen ifrån sig och satt försjunken i tankar; åter fattade hon arbetet och började att flitigt sy.

— I morgon! — utbrast hon, sakta talande för sig sjelf — redan i morgon är han här, mitt hjertas älskling . . . han, för hvilken jag uppoffrat så mycket . . . lidit så mycket . . . och som jag just derför hundradubbelt älskar. Redan i morgon skall jag åter slutas till detta hjerta . . . säkert den ende mans på jorden, som rätt förstår att uppskatta en qvinnas ömhet och hängifvenhet . . . Och min skall vara gränslös, såsom evigheten.

Den exalterade flickan upptog härvid ur sin kjortelsäck en liten plånbok, den aldra nättaste i verlden, öppnade den och framdrog derutur ett sammanviket papper, innehållande en mörk hårlock.

Denna hårlock betraktade hon länge, hvarefter hon med hänförelse tryckte den till sina läppar, sitt hjerta och sina ögon.

— Ack! — suckade hon medan hon varsamt lade hårlocken tillbaka i sin gömma — måtte jag aldrig förlora detta minne af hans kärlek, hvilket under långa nätter af tårar, under långa dagar af qval, varit mig en talisman mot förtviflans furier.

— Snart . . . om några få dagar — fortfor hon efter en ny paus — skall jag vara hans maka . . . hans outsägligt lyckliga maka. — Då, om icke förr, skola mina föräldrar blidkas och slutligen finna sig uti hvad som ej mer kan ändras. — För öfrigt måste

jag ju, vid sidan af min man, lemna föräldrahuset; och när jag då, såsom främmande gäst, dit återkommer — då är allt väl . . . allt glädje och gamman.

— En ny verld öppnar sig nu för mig — fortsatte hon ytterligare i sina tankar; — en verld af nya förhoppningar, men också af nya pligter och, måhända, nya pröfningar. — Hvad jag dock med säkerhet tror, är att förhoppningarna skola verkliggöras, ty med *hans* snille skola alla stötestenar snart undanrödjas och en bred och jemn väg till ära, utmärkelse och rikedom snart öppnas. — Och pligterna . . . de skola blifva ljufva, då de utöfvas mot *honom*, som jag älskar mer än mitt lif. — Men pröfningarna? . . . Skall jag bestå äfven i dem? — Ja . . . ja! . . . mitt hjerta säger mig att jag skall det; ty *han* står ju vid min sida — han, den älskade, den starke, mot hvars bröst jag kan luta mig och säga: — Öde! . . . jag bjuder dig spetsen! . . . *Här* är min kraft och min tillflygt.

Sålunda svärmade den sextonåriga och sydde, derunder, flitigt på den svarta sidenklädningen, som skulle bli hennes brudskrud.

En tjenare inträdde, lemnade henne ett bref och gick åter ut.

— Hvad? — ropade Magdalena och bleknade synbart. — Från honom? . . . I dag! . . bref, då han skall komma i morgen! . . . Hur hänger det ihop? . . . Har han sjuknat? . . . O, Gud, om han har sjuknat! . . . Jag måste veta . . . . .

Hon slet med mycken brådska upp förseglingen, men hennes händer darrade så, att hon så när fällt brefvet, och bröstet hotade att spränges af andedrägten som stockade sig derinne.

Hon ville läsa; men något, som liknade aningen om en annalkande olycka, bredde en slöja för hennes ögon, så att bokstäfverna flöto tillsamman.

Ändtligen klarnade blicken något och hon läste:

"Min goda Magdalena!"

— Hvad för slag? — ropade hon och sprang upp af stolen. — Min *goda* Magdalena! — Hvilket isigt uttryck! . . . så skrifva *bekanta*, icke älskande. — Låt se!

"Blif icke förskräckt, när du öppnar och läser "detta bref och ser att du icke kan vänta mig i mor- "gon, såsom aftaladt var. En tillfällighet . . . men "skräm dig nu icke; det är ingenting farligt — en "tillfällighet, säger jag, som oförmodadt tillstött, gör "att jag, i stället att resa till dig, nödgas hufvudstupa "begifva mig till Stockholm. Jag var, nämligen, den- "na morgon ute och red, då hästen blef skrämd och "durkade med mig, så att jag kastades långt bort och "i fallet afbröt venstra armen. För att få den rätt "väl skött, måste jag skynda till hufvudstaden, ty här "är ingen som förstår sig på kirurgi. Visst har "klockaren här spjelat armen, men jag fruktar att han "icke gjort sin sak rätt, ty värken är förfärlig.

"Farväl, så länge, älskade Magdalena! . . . så "snart jag blir återställd, skyndar jag till dig, för att "fullborda vårt giftermål . . . Skulle, deremot, För- "synen hafva så beslutit, att jag icke blir bra, utan "dör af denna åkomman, så . . .

"Jag orkar icke mer. . . Gud vare hos dig! . . .

"Din Lucidor."

— Himmelens Gud, hvilket bref! — ropade Magdalena efter slutad läsning. — Hur kallt! . . . hur besynnerligt!

Hon läste det än en gång och med spänd uppmärksamhet.

— Besynnerligt! — sade hon åter — *Har* han verkligen brutit armen? . . . Det är, som om jag icke skulle kunna, eller ens böra tro det. — Hvilken ond anda ingifver mig detta tvifvel?

— Och brefvet här . . . är *det* ett bref från en älskare till sin älskarinna, med hvilken han är färdig att inför altaret förena sig för tid och evighet? — Har *han* någonsin skrifvit så här lugnt . . . så här torrt . . . *han*, hvars skrifvelser andats ömhet och tillbedjan i hvarje rad, hvarje ord? . . . Och detta *goda* Magdalena! . . . och blott på ett enda ställe i brefvet *älskade* Magdalena! . . . Huru? . . . Om . . . Nej, kläd dig icke i ord, förfärliga tanke . . . du skulle kunna göra mig vansinnig.

Hon kastade brefvet på golfvet och sig sjelf på den lilla sängen med rosenrödt sindalstäcke; ty det var i sin egen sängkammare hon befann sig.

Orörlig, med stirrande ögon och flämtande bröst, blef hon så liggande ungefär en halftimmas tid.

Då inträdde plötsligt hennes far, hvilken icke på långa månader satt foten inom hennes kammare.

Han studsade, då han fann henne utsträckt på sängen.

— Hvad fattas dig? — frågade han; — är du sjuk?

— Jag vet icke — svarade Magdalena och lade handen på hjertat.

— Vet icke? — upprepade Siöblad och närmade sig dottern.

— Barmhertige himmel! . . . om hon är sjuk? . . . om hon dör? . . . Och jag har varit hård emot henne!

Dessa tankar flögo med b'ixtens hastighet genom den starke mannens själ, så att han bleknade.

Med ett uttryck af faderlig ömhet, sådant Magdalena icke på länge sett i hans ansigte, närmade han sig, drog en stol till sängen, satte sig derpå, fattade dotterns hand och sade med mild röst, i det han lutade sig ned till henne:

— Hur är det med dig, min stackars flicka?... Säg ... säg, för Guds skull!

Vid detta faderns kärleksfulla bemötande, så nytt för den felande dottern, brast hon i en helsosam gråt, som lättade hennes beklämda bröst. Hon lade, derunder, sina armar om faderns hals och kände med saig förtjusning hur han tryckte henne till sitt hjerta, alldeles som förr, i de lyckliga dagar, då intet fel hade stött henne derifrån.

Ännu en gång förnyade fadern, med stegrad oro, sin fråga, men Magdalena förmådde icke svara, utan pekade på golfvet, hvarest brefvet låg.

Sjöblad upptog och genomögnade det.

— Hm! hm! hvad vill det här säga? — mumlade han, sedan han slutat läsa. — Brutit armen! ... Nå ja! ... det är väl möjligt ... ehuru det också kan vara osanning. Men, behöfde han derför skrifva så här förb—dt torrt och kärft ... han, som förr skrifvit bref, så glödande, ja sprakande, så att man kunnat tända en svafvelsticka på dem? ... ty jag har läst dem, Magdalena ... din mor har visat mig dem. Nej, det här hänger ej rätt ihop; — den skurken har blifvit dig otrogen ... det är alltsammans.

Magdalena gaf till ett anskri, hvarvid modren, som var i närheten, förskräckt instörtade i rummet.

— Hvarför skriker du? — sade Sjöblad. — Jag tänker, mitt stackars barn, att du längesedan sjelf har hyst samma tanka.

— Ja, men jag har ej vågat kläda den i ord.

— Det är detsamma; du har dock hyst den; eljest vore du ej nu i detta tillstånd af själsskakning.

Snart fick äfven modren del af brefvets innehåll, hvaraf hon, liksom de öfriga, hemtade idel ledsamma aningar. För sin del hade hon, såsom vi redan känna, ingenting emot att giftermålet blef uppskjutet och hon skulle till och med hafva gladt sig åt den i hennes tycke så olyckliga förbindelsens fullkomliga upphäfvande, om hon icke bäfvat för Magdalena, för våldsamheten af hennes lidelse och med skäl fruktat för hennes lif, eller hennes förstånd, ifall af aningens öfvergående till visshet.

Ehuru harmsen — ja verkligen ond hon nyss var på dottern, hvars uppbrusande lynne kommit henne att yttra ord som sårade, så hade hon dock, den ömma modren, redan glömt alltsammans, då hon såg Magdalena lida. Hon förenade sig således med sin man i att trösta den stackars flickan med att brefvet väl kunde innehålla en sann uppgift, angående den afbrutna armen, och att brefskrifvaren möjligen varit genom olyckshändelsen så lidande, att han utelemnat alla kärleksfulla uttryck och skrifvit så rätt och slätt.

Men dessa efteråt, liksom genom öfverenskommelse, uttalade tröstegrunder verkade alls icke på den bedröfvade flickan, helst som föräldrarna båda, i likhet med henne sjelf, hade i början ansett hela saken högst tvifvelaktig.

— Jag skall hafva reda på det der — yttrade löjtnant Sjöblad med sitt vanliga allvar. — I morgon kan jag icke . . . men i öfvermorgon, helt bittida, vill Gud, skall jag begifva mig på väg till Husby kungsgård, för att tala med grefve Wrangel. Han skall — så vida han ännu uppehåller sig der på godset — gifva mig besked om alltsammans; åtminstone

måtte jag väl der få veta om det är sannt med det uppgifna armbrottet.

— Det få vi nog veta ändå, min gubbe lilla, utan att du försätter din tid och ger ut dina penningar för en längre resa — yttrade fru Sjöblad, som, fastän så många år rullat omkring, ännu var svartsjuk på mor Magdalena och icke ville att hennes man skulle personligen sammanträffa med denna hennes hatade medtäflerska.

Men Sjöblad förklarade att han *skulle* resa och dervid blef det, tills vidare.

Ett par dagar derefter, just då han hade tillsagt, att hans häst skulle sadlas, och då han var sysselsatt med att inpacka några på resan honom nödvändiga persedlar, sprängde tvenne ryttare in på gården.

Sjöblad skyndade till fönstret, för att se hvilka de kunde vara, då han till sin glada förvåning igenkände just den, till hvilken han stod i begrepp att begifva sig, nämligen riksamiralen och fältmarskalken grefve Carl Gustaf Wrangel.

Grefven åtföljdes nu, liksom förr i verlden, af sin trogne tjenare, korpral Erik Bom, som ännu satt lika rak i sadeln, men hvars grå hår utvisade, att han blifvit betydligt äldre.

Att så väl löjtnant Sjöblad, som hans hustru, på ögonblicket ilade ut, för att välkomna den höga gästen, var naturligt. Men dottern, den bleka, förgråtna, inneslöt sig i sin kammare, och ville, på inga vilkor, visa sig för grefven.

Hon hade härtill många skäl; men det vigtigaste för närvarande var, att hon tog för afgjordt, det riksamiralen bestämdt visste hur det stod till med hennes utkorade brudgum och att hennes sällhets lif eller död berodde på ett ord af hans mun. Ehuru mycket hon marterades af den förfärliga slitningen mellan hopp

och fruktan, hade hon dock icke styrka att personligen öfvervara den dom, som nu skulle afkunnas öfver hela hennes framtids öde; — så *tyckte* hon, åtminstone i början.

Väl ångrade hon sig i nästa ögonblick och skulle hafva velat gifva allt i verlden, för att få inträda i helgdagsstugan, dit grefven blifvit införd. Hon lyftade då flera gånger foten för att begifva sig ditin . . . men hon drog den lika många gånger tillbaka och förblef der hon var.

Den höge gästen hade icke väl hunnit sätta sig ned på en af de i rummet befintliga stolarna med rakt, högt ryggstöd, förrän frun i huset sjelf inträdde med den stora välkomstbägaren af silfver, konstigt ciselerad och fylld med kirsedrank *), af henne sjelf tillredd. Med en djup nigning ställde hon dryckeskärlet på ett bord, jemte ett par mindre bägare, äfven af silfver, och var just i begrepp att aflägsna sig, för att lemna den främmande full frihet att framföra sitt ärende till hennes man, då grefven hejdade henne med de orden:

— Stanna, min fru, jag ber er, ty jag har att språka, icke allenast med er man, utan äfven med er.

Fru Sjöblad stannade således qvar i rummet.

— Äro vi allena? — frågade grefve Wrangel och såg sig omkring.

Sjöblad gick att stänga dörren och återkom sedan att ställa sig bredvid sin hustru, midt emot fältmarskalken, som yttrade i en ytterst vänlig och förbindlig ton:

— Sätt er, herr löjtnant, skulle jag säga, om jag icke vore bortskämd af den gamla vanan att säga

*) Körsbärsvin.

du *Henrik*. — Och ni, min bästa fru Sjöblad, haf den godheten att intaga denna stolen vid min sida.

— Det ärende som fört mig hit, är — Gud bättre — icke af den angenäma sorten, och likväl af sådan vigt, att det lika litet kunde uppskjutas, som skriftligen framföras.

De båda makarna vexlade en betydelsefull blick. Grefven som märkte det, fortfor:

— Då jag säger, att hvad jag har att framföra, ej kunde sättas på papper, har jag rätt endast till hälften; ty ingenting finnes väl, som ej kan både skriftligen och mundtligen framställas. Likväl — då det gäller något ledsamt — är det lefvande ordet bättre än den döda bokstafven; ty den sednare står ju der så trög, så kall och obeveklig, då det förra deremot eger många medel till mildrande af det sår det nödgas gifva.

— Gud! jag anar en ny olycka för min arma dotter! — suckade fru Sjöblad.

— Ja, emedan *hon* säkerligen anser det så; — svarade grefven. — Vi, deremot, som icke äro bestuckna af kärleken, eller förblindade af dess bindel, vi kunna betrakta saken från dess rätta sida. — Kort och godt: — jag har kommit för att säga er, att ni, mina vänner, oaktadt den öfver Lars Johansson fällda domen, som lyder att han måste gifta sig med er dotter, icke bören gifva henne åt honom, ty — tro mig — han gör henne aldrig lycklig.

— Hvad har jag sagt? — hviskade frun och såg på sin man.

— Min hustru — tog denne till ordet — har aldrig varit för den der sammanvigningen; men *jag* önskade den, emedan jag fann flickans, och vår, genom hennes fall kränkta heder fordra denna upprättelse, så vidt den någonsin *kan* upprättas.

— Så är det — genmälde grefven — och det synes att de, som förkunnade domen, hafva varit af samma tanka som vi. Äfven jag var, på den stackars flickans, så väl som på hennes hederliga föräldrars vägnar, innerligt glad öfver att de älskande kunde blifva ett par och hela den förargliga händelsen sedan så småningom kunna komma i glömska. Ty — ser ni, mina vänner — om vi nu skola tala uppriktigt oss emellan, såsom förståndiga och erfarna menniskor — så måste vi bekänna, att verlden är bra sträng mot en stackars flicka, som råkar att snafva, och lagen, utöfvad i all dess kraft, barbarisk hård mot den yngling, som vållat hennes felsteg. Menniskor äro vi ju alla — och att fela är menskligt, helst när det sker af ungdoms-obetänksamhet. Så tyckte jag, och derföre lade jag mig tvenne gånger ut för den fängslade ynglingen, dertill bevekt, så väl af inre öfvertygelse, som af hans moders tårar. — Dock se — att framhärda i lättsinne, då man varit nära att så dyrt få umgälla det; att icke låta hvarken bojor, vanära eller fruktan för döden verka till förbättring . . . det är förfärligt; och från den dagen då jag märkte att Lars var sådan, upphörde jag att hoppas något af honom och har nu tagit min hand ifrån honom.

— Huru? . . . Hvad? . . . ropade på en gång Sjöblad och hans fru. — Skulle väl herr grefven . . .

— Hafva kommit öfver honom med något nytt streck — ifyllde grefven. — Jo, derom kunnen j vara vissa, mina vänner.

— Himmel! — ropade de båda makarna.

— Med hvad jag nu vet, tyckte jag mig icke med godt samvete kunna tiga — fullföljde grefven. — Jag skyndade således hit, för att förekomma den olyckan, att er vackra dotter, redan tillräckligt beklagansvärd, skulle blifva det ännu mer, blifva det all-

deles ohjelpligt, genom föreningen för hela lifvet med en man, som icke älskar henne djupare, trognare, än att han, i begrepp att inför altaret räcka henne sin hand, kan slösa sitt smicker på och använda tid och möda hos en annan, en för honom alldeles okänd.

— Se! — ropade fru Sjöblad — hvad sade den stackars Magdalena? . . . hvad tänkte *vi* båda, då brefvet kom med berättelsen om den afbrutna armen?

— Hvad var det? — frågade grefven.

— Han skref — svarade Sjöblad — till vår dotter, att han brutit en arm.

— En arm! — ropade grefven förvånad.

Ja — skulle det väl vara osanning? — frågade fru Sjöblad.

— Fullkomlig osanning, så visst som solen skiner — yttrade fältmarskalken. — Har han föregifvit, att han brutit en arm?

— Ja — genmälde löjtnanten — och att giftermålet måste uppskjutas, derföre att gunstig herrn nödgats hufvudstupa resa till Stokkholm, att erhålla nödig läkarevård. — Men vi trodde honom icke.

— Och hvarföre?

— Emedan brefvet var så kallt och kärft, att Magdalena genast, med den hos älskande vanliga skarpsinnigheten, insåg att intet kärleksfullt hjerta dikterat det.

— Kan jag få se nämnde bref?

— Här är det. Jag stoppade det på mig för att hafva äran visa det för högvälborne herr grefven, till hvilken jag ämnade taga min tillflykt, för att i djupaste ödmjukhet begära råd och upplysningar.

— Gif hit, kära Henrik, så får jag se hur långt oförskämdheten kan gå.

Sjöblad upptog ur fickan och lemnade brefvet till grefven, som genomögnade det och derefter med stor harm utbrast:

— Ja — är det icke en skälm, den der? — Brutit armen af sig? — Liksom det icke snart skulle blifva kändt att detta är osanning! — Derifrån hans yttrande om *ok* vid så unga år . . . om *bojor* för lifstiden — kanske tyngre, än dem han nyss undsluppit . . . jemte mera af samma kram.

— Gud! . . . hvad kan *det* vara? — frågade fru Sjöblad. — *Ok!* . . . *bojor!* . . . jag begriper icke . . .

— Jag undrar alls icke derpå — föll grefven henne i talet. — En del menniskor äro temligen outgrundliga och till dessa hör vår gök, den sig så kallade Lasse Lucidor. — Förtörnad — ja till yttersta grad uppbragdt på honom, något hvarpå ni mina vänner, visst icke skolen undra, när ni får höra hans allra nyaste meritlista — tillsade jag honom att jag var trött att förlåta och utledsen vid hans oupphörliga snedsprång; att jag nu, en gång för alla, toge min hand ifrån honom och att han aldrig mer måtte visa sig för mina ögon. — Jag ämnade genast skrifva till dig, Henrik, och bedja dig ändra förslaget, angående din dotters giftermål med denne oefterrättlige; men just som jag hade brefvet färdigt, föll den tanken mig in, att jag heldre borde mundteligen tala vid dig, så väl som vid din maka, den vackra Magdalenas mor. Då jag icke betviflade att jag här skulle finna syndaren, hoppades jag dock hinna tillräckligt fort, för att hindra giftermålet och jag motsåg, icke utan en viss skadeglädje, det ögonblick, då jag skulle få afslöja bedragaren inför den älskades

ögon. Emellertid sände jag till hans föräldrar ett bud, för att höra om gynnaren hade rest, och fick då veta, att han väl lemnat hemmet, men icke begifvit sig åt Nerike och Westmanland, utan till Stockholm.

— Men — sade fru Sjöblad, på hvars ansigte det syntes hur hon brann af nyfikenhet att få veta hvarmed Lars ådragit sig sin välgörares vrede; denne hittills outtröttlige välgörare, som i trotts af hans oregelbnndna uppförande, ändå icke förr än nu ledsnat vid honom och aldrig velat släppa ur sigte de många och lysande förhoppningar han fästat vid ynglingens ovanliga snillegåfvor.

— Min goda fru — inföll grefven, som såg hur nyfikenheten — vid detta tillfälle så naturlig — plågade den stackars qvinnan; — det är tid att jag ändtligen skrider till sjelfva ämnet, hvarför jag kom hit. Länge har jag med mina ord sväfvat af och an: ni har billiga anspråk på att jag en gång skall hålla mig till sjelfva ämnet.

"Saken förhåller sig nämligen så, att jag i mitt hus har en ung flicka, fosterdotter till mig och min aflidna hustru — ja, jag kan till och med säga — till mina nu mera gifta döttrar, ty hon är betydligt yngre än de alla. Denna nu sjuttonåriga flicka utgör min tröst, min ro och mitt enda sällskap i det eljest så öde hemmet, derifrån min älskade maka flyttat ner i grafven och mina barn flyttat ut i verlden och ingått i nya förhållanden. — Wendela, så heter hon, är ett inbegrepp af allt godt, rent och oskuldsfullt, som kan dväljas i ett ungt, af verldens villor oförderfvadt qvinnohjerta; hon är dessutom vacker som en dag, snillrik och väl uppfostrad. Döm om jag icke skall älska henne, som om hon vore min egen dotter, och om jag icke skall samvetsgrannt vårda denna skatt intill dess jag får öfverlemna dess vård åt en

hederlig ung man, en för henne passande make, vid hvars bröst jag med trygghet kan lägga min älskade skyddling och säga: — gör henne lycklig!"

Grefvens anlete strålade och han talade med en ifver, som kom honom att förbise hur föga grannlaga det var, att inför Magdalena Sjöblads olyckliga föräldrar prisa en dygdig, ren, god, skuldlös och af verldens villor oförderfvad flicka.

Också hade de båda suckat djupt, och från fru Sjöblads öga stal sig till och med en tår; men grefven märkte det icke.

"Då Lars Johansson — fortfor han — blef fullkomligt fri, for han genast hem till sina föräldrar. Att han äfven skyndade till mig, var naturligt. Wendela, hvilken natten före hans ankomst haft en ledsam dröm, som väl kunde anspela på den unge mannen, fruktade honom derföre och gömde sig för hans åsyn. Men han hade dock fått se en skymt af henne, och det var tillräckligt, för att väcka hans önskan att få se henne om igen. I detta ändamål smög han omkring slottet vid, snart sagdt, alla tider på dygnet. Wendela, som märkte det, beklagade sig för mig, att hon kunde hvarken närma sig till fönstret eller gå ut och in i den flygel, der hon bor, utan att möta den unge mannens lurande blickar. Jag, som förut varnat Wendela för att göra hans personliga bekantskap, ändrade nu mening, i det jag tillsade flickan att hon ej behöfde hålla sig inne; att jag sjelf ville vaka för hennes säkerhet och att jag önskade det hon måtte, nu som förr, spatsera i trädgården, i parken och hvar som helst omkring slottet. — Jag ville just se hur långt han kunde drifva sitt spel, denne som stod färdig att endera dagen inför altaret räcka sin hand åt en skönhet, som älskade honom."

— Men, herr grefve och riksamiral — yttrade Sjöblad — värdes förlåta mig om jag säger, att detta var ett vågspel, som kunde hafva misslyckats.

— Nej, nej! . . . icke med en sådan flicka som Wendela — svarade grefven, och att detta svar innehöll ett ofrivilligt nålstygn märkte han först då, när han såg Sjöblad slå ned ögonen och hans fru rodna. Dessutom — tillade grefven — höll jag mig alltid i närheten, utan att någondera anade det.

— Det dröjde icke länge — fortfor han — förrän den lättsinnige ynglingen tilltalade flickan. Hon svarade honom höfligt, men kallt. Utan att häraf låta afskräcka sig, återkom han snart, träffade åter Wendela och dristade sig då att i de mest poetiska ordalag tala om hennes tjusande skönhet. — Hon svarade, såsom sig borde, att då hon visste honom vara färdig att inom några dagar träda i brudstol, fann hon det, lindrigast sagdt, bra lättsinnigt, att han hänfördes af behaget hos någon annan, än sin blifvande maka. — Härpå gaf han i början undvikande svar; men yttrade slutligen, att, ju mer han tänkte sig in i det tvungna förhållandet af en äkta man, ju mer kände han sin kärlek förminskas, och att det var nu mera endast pligt och tvång, men icke hjertats böjelse som fästade honom vid sin utkorade brud.

— Den eländige stymparen! — utbrast Sjöblad med vrede.

— Detta var just också *mitt* utrop — då Wendela redogjorde för sitt sednaste samtal med den främmande — vidtog grefve Wrangel. — Jag uppmanade henne, icke desto mindre, att fortsätta bekantskapen, emedan jag ville se hur långt han kunde gå.

Det töfvade icke heller länge förrän den lättsinnige återkom till trädgården, der han plägade träffa Wendela. Jag höll mig på afstånd och han hade in-

gen aning om att jag var medvetande af alltsammans; men jag hade nu utfunderat ett gömställe, hvarest jag, utan att upptäckas, och utan att ens Wendela drömde derom, kunde se de unga menniskorna och höra deras samtal, hvaraf flickan sedan förtäljde mig hvarje ord. Knappt i stånd att bemästra min förtrytelse, märkte jag då hur den uslingen — ty *det* kan jag kalla honom — använde all sin förförelsekonst för att tjusa min Wendela, ehuru förgäfves. När hon åter med billig harm förebrådde honom hans otrohet mot sin brud, dristade han slutligen svara, att han icke erkände sig *hafva* någon *brud*, ehuru han icke ville neka, att han *haft* en *fästmö*. — Jag är — tillade den oefterrättlige — alltför ung att räcka min hals under äktenskapsoket, och ju mer jag tänker på att ag var nära att bli smidd i en boja för hela lifstiden, ju mer utplånas bilden af henne, som jag förr älskat; och jag svär att heldre dö än underkasta mig tvånget af ett äktenskap, innan jag hunnit de år, då det kan vara *beqvämt* att hafva en hushållerska, en sjuksköterska och ett dagligt sällskap.

— Den nedrige! — ropade Sjöblad, vida högre än förut.

— Det var väl, att du fick lära känna honom innan vårt barns olycka var fullkomligt ohjelplig — yttrade frun.

— Det är just hvad jag också tycker — återtog grefven. — Den arma fröken Sjöblad har lidit nog af sin kärlek till denne ovärdige, utan att som *maka* se sig af honom försummad, tillbakastött, kanske slutligen öfvergifven.

— Men hvad svarade det unga fruntimret på allt detta? — frågade Sjöblad.

— Hon flydde med afsky ur trädgården — svarade grefven — och hon bad mig sedermera försko-

na henne från alla vidare samtal med en karl, som gjorde sin kärleksförklaring och talade om sina ömma känslor i samma ögonblick, som han uttalade sin motvilja för äktenskap.

— Men skulle då hon möjligen velat gifta sig med honom, om han ordentligen friat till henne? — frågade Sjöblad.

— Omöjligt, min vän — genmälde grefven. — Dertill var hon för mycket intagen emot honom. Ehuru oskyldig och oerfaren min lilla Wendela är, anar hon dock — af instinkt må jag säga — det omoraliska hos denne yngling, och afskyr det.

— Och från den stunden upphörde han att förfölja henne? — frågade fru Sjöblad.

— Visst icke, min fru; ännu gjorde han ett försök, och det just sådant att jag skulle få i mina händer ett talande bevis på hans otrohet mot er stackars dotter. — Se här: detta bref sände han till Wendela, samma afton, sedan hon lemnat honom ensam i trädgården, derifrån hon flydde undan hans fåfänga bemödanden att behaga henne.

Grefven upptog härvid ur bröstfickan af sin kyllerrock ett bref, som han räckte Sjöblad och bad honom läsa högt. Det lydde:

"Dygdeädla jungfru! *)

"Förlåt om den olycklige, som till råga på alla "sina missöden, haft *det* att misshaga er, vågar skrift-

*) Läsaren torde benäget ursäkta detta brefs moderna stil och betrakta det endast som en lyckad öfversättning af det, som vår hjelte, i de då brukliga ordalagen, skref till Wendela. Hela berättelsen är ju hållen i den stil, som vår tid brukar och bäst förstår, och i alla deri förekommande samtal äro vår nuvarande tids språk och ordställningar använda.

"ligen nalkas er med sina tankar, sedan ni förklarat
"er för alltid vilja fly hans mundtliga bekännelser om
"en kärlek, hvilken ni tände i samma ögonblick, som
"han första gången såg er. Mycket har jag hört or-
"das om edra behag och själsegenskaper, utan att,
"vid de få besök jag personligen fått göra i min väl-
"görares hus, vara nog lycklig att få se er, förrän
"just nu.

"Jag vet att min välgörare är eder fosterfar;
"jag vet att han älskar er med en faders ömhet och
"jag vet desslikes, att han skulle förkrossa mig med
"sin vredes blixtar, den stund han finge veta hur högt
"jag värderar och beundrar er. Men jag hyser till
"ert ädelmod det förtroendet, att ni icke yppar för
"honom att jag ens talat er till . . . ens någonsin
"sett er. Att ni icke hittills omtalat det, bevisas bäst
"deraf, att ni icke undandragit er mina samtal, utan
"alltid — *händelsevis*, förstås — varit att råka i
"trädgården. Hvarför då, sköna Wendela, i ord och
"åthäfvor spela grym, när edert uppförande i öfrigt
"visar att ni icke är det? — En flicka, som på allvar
"vill undvika sammanträffandet med en ung man, håller
"sig undan från de ställen, der hon bestämdt vet att
"hon skall träffa honom. Detta har ni icke gjort,
"sköna jungfru; och jag tror derföre att, ju hårdare
"edra ord och blickar äro, desto vekare är ert hjerta.

"Ack, Wendela!'. . . herrliga, förtrollande flicka!
"... upphör med denna skenbara hårdhet, som dock
"icke finnes på djupet af er själ' och skänk mig den
"genkärlek, hvarom jag på mina knän skall tigga, så
"vida ni, som jag hoppas, beviljar mig ännu ett sam-
"tal i trädgården, der vi flera gånger — *af en slump*
"— sammanträffat.

"Ni har, till skäl för er känslolöshet, alltid an-
"fört att jag är fästad vid en annan. Men om detta

"för er varit enda hindret för besvarandet af min öm-
"ma låga, så svär jag nu och bedyrar, vid sol, måne,
"stjernor och allt hvad skönt är i hela naturen, att
"jag fast beslutat göra mig fri, ja — att slita dessa
"bojor, hvari jag var nära att för alltid fängslas.

"Jag svär er ingen evig trohet, sköna Wendela;
"icke heller fordrar jag någon sådan af er; ty jag är
"en för varm vän af frihet och oafhängighet, för att
"hylla den utnötta satsen om en beständighet, som
"aldrig kan finnas, men hvars yrkande gör oss, död-
"liga, olyckliga och borttager fjunet af sällhetens fjäril-
"vingar. Icke heller erbjuder jag er äktenskap; ty
"jag har ju redan sagt er, att, då jag nu bryter med
"min tilltänkta brud, jag aldrig ämnar gifta mig —
"om icke på äldre dagar, när jag känner mig mätt
"på lifvet, mätt på kärlek, nöjen och njutning. Icke
"heller skulle begges vår välgörare vilja höra talas
"om en förbindelse oss emellan.

"Emellertid — hvad hindrar att vi älska hvar-
"andra? — Alla väsen i naturens rike älska och äl-
"skas. Fåglarna, djuren — ja — sjelfva blomstren
"på marken hylla kärlekens bud. Hvi skulle då men-
"niskan tveka att göra det?

"Skynda derföre — tjusande Wendela, att öppet
"bekänna hvad jag, i trots af er skenbara köld, länge-
"sedan trott mig läsa i edra ögon, nämligen, att jag
"icke är er likgiltig.

Lucidor."

— Har man väl någonsin — började grefven, då
Sjöblad slutat läsningen af detta underliga bref, och
både han och hans fru sutto stumma af bestörtning,
harm och vrede — har man väl någonsin sett en så-
dan rapsodi? . . . Kan man väl någorstädes påträffa
ett sådant mönster af lättsinne och fräck egenkärlek?

— Nej; visserligen icke, svarade Sjöblad med sänkt hufvud.

— Och nu — återtog grefven — tog jag och behöll denna i sitt slag kostliga skrifvelse, som Wendela genast visade mig; hvarefter jag skickade bud på junkern, visade honom att brefvet var i mina händer och sade honom att jag visste allt och att det var med mitt medgifvande, som Wendela gått att råka honom, hvilket han så spefullt påpekar. — Ni kan föreställa' er, mina vänner, att mitt ansigte icke härvid strålade af vänlighet och att de ord icke voro milda, hvarmed jag förehöll honom sitt mer än klandervärda uppförande, yttrade min ånger öfver att för en så ovärdig menniska hafva användt mitt inflytande vid hofvet, samt antydde honom att genast lemna orten och att väl akta sig för att någonsin mer komma för mina ögon *).

Fru Sjöblad utstötte ännu några rop af förvåning, ovilja och harm, hvarefter hon snyftande sade:

— Och för en *sådan* skulle min herrliga Magdalena falla ett offer!

— Det är just sådana naturer, som kunna stifta mycket ondt i verlden — genmälde grefven. — Emellertid fruktade jag att han, i trots af allt sitt prat, skulle fara hit och fullborda giftermålet, hvarför jag skyndade att förhindra det medan tid ännu var. Jag hör dock att han står fast i sin föresats, att icke vilja sträcka sin hals under äktenskapets *ok*, som han kallar det; och det är troligen för att draga ut på tiden, som han uppfunnit den der historien om armbrottet.

---

*) Af historien vet man att bandet mellan den unge poeten och Magdalena Sjöblad blef slitet, innan det tilltänkta äktenskapet hann fullbordas.

Ännu en stund samtalade Magdalenas föräldrar med den ädle fältherrn, som sökte intala dem mod och tröst i deras bedröfvelse, hvarefter han reste, utan att hafva sett Magdalena.

Denna såg honom knappast stiga till häst och aflägsna sig, förrän hon störtade till sina föräldrars möte, halfdöd af den grymma själsspänning, hvari hon varit under deras långa samtal med den främmande.

Det var ingen lätt sak för de stackars föräldrarna, att bereda henne på mottagandet af den förkrossande underrättelsen. Ehuru varsamt de än gingo tillväga och huru de än silade droppe efter droppe af den malörts-kalk de hade att åt henne iskänka, dukade hon dock under för den hiskliga smärtan af att se sin kärlek gäckad, sedan hon uppoffrat allt, lidit så mycket och nu trott sig vara nära målet för en fortvarande sällhet, som skulle ersätta henne för allt hvad hon utstått.

Det var för mycket . . . alldeles för mycket!

Den arma flickan dånade i föräldrarnas armar man bar henne sanslös in i sin kammare.

13.

TILLFÄLLIGHETSRIMMAREN.

Från den dagen, då grefve Wrangel, med rätta förtörnad öfver så mycket lättsinne och en sådan märkvärdig ombytlighet i lynne och åsigter, tog sin hand ifrån *honom*, som från barndomen varit hans skyddling, började för Lasse Lucidor ett besynnerligt, oroligt, äfventyrligt lif, svårt att uppfatta och ännu svårare att teckna.

Brefvet till Magdalena Sjöblad, deruti han uppfunnit den osanning, att han råkat bryta en arm, hade, i den sinnesförvirring, hvari ynglingen då befann sig, blifvit skrifvet endast för att vinna uppskof med det tillämnade bröllopet och att få rådrum att samla sina tankar, ty någon egentlig brytning visste han ännu icke sjelf om han önskade.

Den kärlek han så ifrigt förklarat Wendela, grefve Wrangels fosterdotter, var, såsom man lätt kan begripa, blott en hastigt uppflammande låga, som, då den icke längre hade någon näring, genom föremålets åsyn, och icke heller kunde få den genom dess genkärlek,

ovillkorligen skulle slockna lika hastigt, som den uppkommit.

Härtill bidrog icke heller litet hans vrede mot den unga flickan, som på sätt och vis narrat honom att gå för långt, i det hon för honom dolde sin fosterfars medvetande af hela saken, samt att hon med denne hade ingått ett slags komplott, för att se huru långt den unge poeten kunde drifva sitt lättsinne.

Man har ju, från urminnes tider, gjort det rön, att kärleken — hos somliga naturer åtminstone — trifves bäst bland hinder och motstånd. Den liknar då en bäck, hvars lopp man söker hämma, men som just derför, med sina på ett enda håll samlade böljor, bildar en strid forss, hvilken, öfversvallande de i hans väg satta hindren och trotsande allt motstånd, vildt rusar ned öfver slätterna, växer med hvarje ögonblick och skummande hoppar från sluttning till sluttning, tills den hinner hafvet, i hvars famn den kastar sig, för att försvinna — tillintetgöras.

Just af den beskaffenheten var skalden Lucidors kärlek till Magdalena. Så länge hon var en annans fästmö växte med hvarje minut hans kärlek till henne, dels för hennes egen skull, dels för det pikanta i att kunna lura Arvid, hvilken han både hatade och afundade. Och när hon snart, med all den brinnande kärlek, hvaraf *hennes* eldiga själ var mäktig, älskade Lucidor . . . och *honom* uteslutande, då gjorde hindren, svårigheterna, den hemlighet, hvarmed de unga nödgades omgifva sig, den oaflåtliga förställning de måste iakttaga, att ynglingens passion, hvilken under andra förhållanden troligen varit föga betydande, nu växte med förvånande både hast och våldsamhet.

Johansson — eller *Lucidor*, som vi hädanefter vilja beständigt kalla honom — hade, bland alla sin ungdoms olater, haft den att vara spelare. Men skiljd

från alla jemnåriga kamraters förföriska sällskap och efterdöme, och förflyttad till en från den bullersamma akademien aflägse landsort, der inga tillfällen till utsväfningar erbjödo sig, samt i skötet af en familj, der gudsfruktan, dygd och sedlighet både predikades och utöfvades, måste spelpassionen hos honom ovilkorligen inslumra. Så mycket välkomnare blef honom då den i hans bröst uppvaknande kärleken till Magdalena, en kärlek, som han i början trotsigt och gäckande utmanade, men som snart på ett obarmhertigt sätt hämnade både trotset och gäckeriet. Ty just denna onaturliga själsspänning, denna ständiga fruktan, denna ända till tortyr stegrade längtan efter den älskades åsyn, och sedan dessa förstulna fröjder, dessa med sitt rusande doft och sin förföriska färgprakt lockande glädjeblommor, under dödsångest brutna vid yttersta kanten af en afgrund — allt detta var just i den vilde ynglingens smak och öfverensstämmande med detta oroliga hjerta, som i lugn besittning af det älskade föremålet snart skulle funnit enformighet och afsmak. Själsspänningen af hans förbjudna kärlek liknade den själsspänning som spelpassionen åstadkommer och som, ehuru i de flestas tanke ohygglig och pinsam, likväl måste hafva sina retelser, emedan så många finnas, som frivilligt underkasta sig denna själskamp.

Och sedan, inom fängelsets murar och med döden eller ständig fångenskap i perspektiv, huru växte icke, ända till jättestorlek, den i början så lilla amorinen inom ynglingens fridlösa själ! Då var Magdalena hans första och sista tanka och i hans drömmar, så väl när han vakade med sin smärta, som när en orolig slummer för korta stunder tillslöt hans ögonlock, föresväfvade honom tvänne tjusande tvillinggenier, lika sköna, lika hänförande, ehuru gyckelbilder båda, enligt hvad han då, i stunder af sans och eftertanka,

trodde: — de voro *fullkomlig frihet* och *egandet af Magdalena.*

Dock — hurudant var väl nu den älskades befinnande? Lefde hon ens? . . . eller hade den kalla jorden slutit henne till sitt hjerta, liksom den slutit så många andra olyckliga, förgråtna och lefnadströtta? — Detta var frågor, som han gjorde i början af sin fångenskap, men hvarpå de stumma murarna — hans smärtas enda förtrogna — ej förmådde svara.

Och sedan, när han ändtligen fick veta att hon lefde — hvilken mängd af nya frågor? — Månne hon fann sig mycket olycklig? . . . Älskade hon honom ännu? . . . Skulle han väl någonsin återse henne? — Ack, för ett återseende, om ock endast för några få minuter, skulle han velat gifva — hvad? — Jo, en hel veckas sömn; eller, rättare, alla de stunder af själsdomning och glömska, som genom sömnens välgörande gudom förlänades honom under en hel veckas tid. — Sömnen var ju den olycklige fångens enda goda.

Men när nåd beviljades, förlåtelse från alla håll förkunnades, frihet förlänades och — till råga på allt — tillåtelsen att för hela lifvet förena sig med henne, som han tillbad — då först röjdes, i all dess besynnerlighet, och väl värd att begrunda, den i psykologiskt hänseende märkvärdiga företeelsen af den unge mannens egna lynne.

Att glädjen skulle, i början, bemäktiga sig hela hans själ, var naturligt, äfven som att längtan efter den älskade, som han nu fick kalla sin brud, skulle allt mer och mer höja sina vingar och rycka i sina fjettrar; men, vi hafva redan sett huru, vid tanken *för alltid*, denna längtan saktade sin otålighet, slokade vingarna och lade sig att slumra.

En lycka för Magdalena var det ock — ehuru hon var långt ifrån att tro det — att ynglingen, till följd af hennes föräldrars tydligt uttalade vilja, ej fick besöka henne förr, än just i de sista dagarna, då altaret redan skulle stå smyckadt, till mottagande af de älskandes eder om trohet för hela lifvet. Ty just under denna väntningstid var det ju, som den flyktige gjorde Wendelas bekantskap, fann henne förtjusande och i den lilla episoden med kärleken till henne sökte en angenäm förströelse under väntningstiden; hvarvid han kom på den tanken, att ett giftermål vid så unga år vore en galenskap och att *friheten*, äfven i *detta* hänseende, är det yppersta goda. Den lilla kärleksintrigen med Wendela hade öfvermåttan roat den unge mannen och allt mera stärkt den hos honom en gång vaknade öfvertygelsen, att då Guds herrliga skapelse är lika rik på sköna qvinnor, som på sköna blommor, vore det en dårskap att, genom frivilligt påtagande af en endas bojor, sjelf stänga vägen för sig till en fri dyrkan af alla öfriga, dem man under vandringen på lifvets bana kunde möta.

Det var, säga vi, således en lycka för Magdalena, att äktenskapet icke fullbordades; — en sanning, den ingen torde vilja bestrida.

Bland *Lasse Lucidors* samlade poetiska försök finnas flera afskedsvisor, dem man med skäl trott vara Magdalena Sjöblad tillegnade, just under den tid, då ynglingen var dömd till den två-åriga landsflykten, hvarifrån han sedermera — och det ganska snart, genom grefve Wrangels bemedling, förskonades. Men dessa känsloutgjutelser, vid tanken på en tvungen, för älskande ganska lång skiljemässa, kunde lika så gerna hafva varit skrifna till någon annan af de skönheter, dem skalden under sin lika äfventyrliga, som korta lefnad, dyrkade, helst det på ett ställe talas

om Ekolsviken, vid hvars strand han sitter och i den våta sanden ritar den älskades namn.

Det vissa är, att ynglingen, efter de skarpa förebråelser han af grefve Wrangel erhöll, hade svårt att reda sina tankar och att han nu, mindre än någonsin, var böjd för att stå brudgum. Åtminstone ville han först bringa sin själ i någorlunda jemnvigt, samla sina sinnen och bereda något slags ordning i sitt oroliga både hufvud och hjerta.

Tacksamhet utgjorde ingalunda hufvuddraget i Lucidors karakter, ty om så varit, hade han ju, genomträngd af tanken på de välgerningar, hvarmed grefve Wrangel, ända ifrån hans barndom omfattat honom, varit djupt bedröfvad öfver att hafva ådragit sig välgörarens misshag. I stället var han nu ond öfver de förebråelser, hvarmed denne öfverhopat honom, kände sin stolthetskänsla uppresa sig deremot och beslöt att, oberoende af all främmande inverkan, hädanefter bryta sin egen väg.

Berömlig var visserligen hans föresats, att bestå genom egen flit, egen omtanka, ett träget arbete och ett förnuftigt lefnadssätt; deremot var hans alltför hastiga glömska af, eller afvikelse från denna föresats ganska beklaglig.

I följd af vankelmodet och ombytligheten i hans lynne, hände sig ock, att han knappt var kommen inom Stockholms murar, förrän en outsäglig längtan efter Magdalena åter vaknade i hans bröst. Lika mycket som han, några få dagar förut, hade afskytt en äktenskaplig förening, lika mycket började han nu att önska den, och hans nyss försmådda brud steg åter, med förvånande hastighet, i hans tycke, så att den till större delen slocknade tillgifvenheten för hen-

ne snart började åter upplifvas, den nära förkolnade kärleken återvakna.

Utan att ana, det Magdalena och hennes föräldrar redan kunde vara underrättade om hans lilla episod med Wendela, beslöt han alt, som om intet afbrott i hans tillgifvenhet någonsin egt rum, skrifva till Magdalena ett glödande kärleksbref, som snart skulle försona henne med det oförmodade uppskofvet af bröllopet.

Det var, på tiden för vår berättelse, lika lätt som nu att få bref sända öfver hela Sverige; ty postkommunikationen hade redan en lång följd af år varit öppnad mellan alla rikets orter. Brefvens försändande hade dock hittills varit på entreprenad öfvertaget af enskild man*), men var nu af kronan öfvertaget, så att ett kungligt postkontor, med hufvudstation i Stockholm, redan från 1669 existerade, jemte smärre sådana ett i hvarje stad.

Vår unge äfventyrare, med den kameleontiska karakteren, hade just nu slutat sitt bref, deri han för Magdalena skildrade sin evigt fortvarande kärlek, sin glädje öfver att armbrottet ej varit farligare än att det snart tillät honom resa till henne, för att med henne för hela lifvet förenas, samt slutligen sin längtan efter denna förening. Just som han nyss hade förseglat detta och stod färdig att bära det på posten, erhöll han sjelf ett bref.

Redan vid första ögonkastet derpå, märkte han att det var från Magdalena, och det var icke utan en ofrivillig hjertklappning och darrning, som han bröt sigillet och tog del af innehållet.

Detta innehåll — hur stolt! . . . hur förkrossande! . . . Så mycket mer, som Lucidor var beredd på

*) Stockholm af Elers.

att brefvet från älskarinnan skulle vara i en helt annan anda, vara smältande af ömhet.

Med en bestämdhet, hvaremot alla böner tycktes böra vara förgäfves, uppsade Magdalena sin otrogne brudgum all kärlek, påstående sig aldrig mer vilja höra talas om en äkta förening dem emellan.

Vi behöfva icke säga att *han* önskade den nu, mer än någonsin, just emedan *hon* uppställde ett hinder, och att Hymens bojor, som nyss förefallit honom tunga, kanske odrägliga, just nu syntes honom önskvärda.

Af sådan besynnerlig art var den unge mannens karakter.

Det var nu han skref de poëmer, eller *visor*, som de då kallades, hvilka igenfinnas bland hans samlade dikter, och som handla om hans eviga kärlek, hans aldrig vacklande trohet. Äfven sökte han att, i ett rörande bref till Magdalena, öfvertyga henne om, att han aldrig svikit sin tro mot henne och att hvad hon kunnat få höra, angående Wendela, vore för det mesta ogrundadt, och — att hvad som *varit*, skett endast på narri, m. m.

Men af detta sanningens fräcka förnekande lät Magdalena ingalunda förleda sig till förlåtelse och glömska af ett fel, hvarpå hon hade det skriftliga beviset i sina händer. Hon lät således den otrogne i ett ytterligare bref, uppfyldt af allt hvad den bedragna kärleken eger djupt förebrående och bittert bestraffande, erfara att det vore förgäfves om han vidare skulle bjuda till att blidka henne, och att alla hans ytterligare försök i den vägen, om än aldrig så många, skulle vara fullkomligt fruktlösa.

Häremot uppreste sig nu ynglingens stolthetskänsla, så att han, i stället att besvära sin f. d. älskarinna med några vidare böner om förlåtelse och återupp-

tagande till nåd, började sända henne det ena rimmeriet, eller "qvädet" efter det andra, deruti han, i en försmädlig, gäckande ton, påstår sig vara — icke blott fullkomligt likgiltig för hennes afslag af hans hand, utan till och med ganska glad öfver att hon fattat och vidblifvit ett så klokt beslut, som att icke förena sig med honom; tillåggande att han icke ville sälja sin frihet . . . icke ämnade "fria, utan vara fri" . . . att "äktenskapet medför endast sorger och förtret" . . . jemte mycket annat nonsens, hvilket man kan — om man vill göra sig det besväret — få läsa uti hans samlade dikter och som utgör det mest talande bevis på hans märkvärdiga inkonseqvens.

Det i smyg knutna bandet mellan dessa i lika grad besynnerliga karakterer, hvilket band af sorgen blifvit tilldraget och härdadt genom tårar, men som deremot icke tålde en enda stråle af medgångens solsken, var nu slitet, för att aldrig mer sammanfogas — åtminstone icke förrän i döden.

Från den stunden knöt den unge mannen oräkneliga förbindelser — naturligtvis af en ganska kort varaktighet, samt med mer och mindre aktningsvärda fruntimmer. Båda slagen vann han genom sina förtrollande blickar och sina — när han ville det — tjusande manér; men af de förra blef han straxt öfvergifven, då de kommo underfund med hans flyktiga väsen; — de senare öfvergaf *han*; ty så snart han ej mer i den knutna förbindelsen fann nyhetens behag, upplöste han den helt kallt och likgiltigt, för att med oförlåtligt lättsinne och samma oefterrättlighet ingå en ny.

Emellertid hade Samuel Columbus, hvilken den store Stjernhjelm ända intill sitt sista ögonblick höll kär som en son, förkofrat sig i vetande, talanger och alla goda egenskaper, medan hans vän och barndoms-

lekkamrat med hvarje dag allt mer försämrades. Columbus var mild, from, gudfruktig, redlig, rättänkande, samvetsgrann, och så ren till sitt sinne, att Lucidor just icke hade så orätt, då han på honom lämpade uttrycket; — *du med alla englar beslägtade!* — ty Columbus var i sanning en *engel*, så vidt en af Adams och Evas ätteläggar någonsin *kan* vara det.

Äfven *han* var, som en hvar torde veta, skald, ehuru mer theorethiskt än praktiskt, i fall det är tillåtet att begagna dessa uttryck i fråga om en sak som är rent andlig. Vi vilja härmed hafva sagt, att Samuel Columbus var till själ och hjerta skald, d. ä. — svärmande för allt skönt och herrligt i naturen, varm för allt stort, ädelt och godt, samt i djupet af sin själ hänförd af allt, som på ädlare menniskonaturer plägar göra ett djupt intryck, ehuru han saknade förmåga att i sång, eller rättare — dikt, framställa det så, som han önskade och som han kände det inom sig sjelf. Man har klandrat hans poëmer såsom torra och konstlade: — Att de äro det förra, kommer sig troligen af den för öfrigt så älskvärde unge mannens brist på hvad man egentligen menar med skaldeanlag; det senare, eller stelheten, härrör troligen af författarens noggrannhet, af det samvetsgranna nit, hvarmed han granskade och nagelfor hvarje vers, förrän han lät den komma inför allmänhetens ögon; ty om dikterna i grunden voro mindre flytande, så vunno de ock ingalunda på den stränga censur, som författaren sjelf lät dem undergå och som blott gjorde dem rätt innerligt tröga.

Den tidens fordringar, i afseende på litteratur, voro dock så billiga och så lätta att uppfylla, att Columbus bland sina samtida gällde för en skald af andra ordningen. Flera af hans psalmer äro i den

gamla Svenska psalmboken upptagna; dessutom läste man med mycket nöje hans epigrammer, eller s. k. *Siaredikter*, hvilka *vår* tid förkastar, såsom tröga och intet sägande. Helst skref han dock i den allvarsamma genren, såsom mera förenlig med hans eget allvarliga lynne, deribland ett större arbete, med titel af *Biblisk Verld*, hvaraf en ny upplaga efter hans död lemnade pressen, tillökt med hans smärre, samlade dikter.

Som det hörde till den tidens skaldskap att rimma äfven på främmande språk, så författade Columbus äfven tyska verser, som påstås vara bättre än dem han diktade på modersmålet, och hvilket blott bevisar, säger Hammarsköld i sin *Svenska Vitterhetens Historia*, pag. 97. att — "vid de tillfällen, då någon lyckas, bättre än på modersmålet, versifiera ett främmande språk, detta är mer poetiskt än skalden sjelf, och att det har öfver honom ett herravälde, som han tvärtom borde besitta. Hvi skulle han annars icke äfven kunna tända denna poetiska gnista i sitt eget modersmål, i hvilket han dock måste röra sig både naturligare och lättare?"

Efter sin faderlige vän, Stjernhjelm, sökte Columbus i början att bilda sitt skrifsätt och — vare sig att äfven denne fromme och i allo rättskaffens man kunde blifva bestucken af fåfänga, eller slagen med blindhet, i fråga om dem, som stodo hans hjerta nära — allt nog, han var långt ifrån att klandra att hans skyddling på trycket utgaf det ena poetiska arbetet efter det andra; — tvärtom uppmuntrade han honom till ett ständigt fortfarande af sånggudinnornas dyrkan.

Genom Stjernhjelms bemedling hade Samuel Columbus, ehuru ännu anstäld som informator för enke-öfverstinnan Reenstjernas båda söner, blifvit befordrad

till Cancellist vid *Collegium Antiqvitatum*, som stod under den höglärde mannens förmanskap *).

Att Lucidor, straxt efter sin återkomst till Stockholm, begaf sig till sin vän Samuel, är ganska naturligt, äfven som den bestörtning och billiga harm, hvarmed denne afhörde den oförbätterliges sanningsenliga berättelse om allt hvad som förefallit. Ty för Columbus dolde Lucidor ingenting af rätta förhållandet; för honom biktade han uppriktigt allt hvad som föregick inom honom.

Vi förbigå alla de moraler, dem den exemplariske Columbus lät regna öfver sin vän, som med ett i sanning beundransvärdt tålamod afhörde dem alla, utan att dock lägga dem på minnet, och nämne blott, att Lucidor genom Samuels bemedling erhöll en skrifvarsyssla, visserligen ganska obetydlig, att börja med, men som dock skulle, om ynglingen uppfört sig väl och på ett förnuftigt sätt användt sina naturgåfvor, snart blifvit utbytt mot en högre och mera betydande.

Denna befordran skedde dock mest genom Stjernhjelm, som aldrig kunde neka sin älskling, Columbus, hvad denne begärde af honom och som derföre lade sig ut för Lucidor, likväl med det uttryckliga förbehållet, att slippa hans mundtliga tacksägelser, emedan han, på intet villkor, ville se honom i sitt hem.

Stjernhjelm hade icke haft orätt, då han med sin skarpblick bedömde grefve Wrangels skyddling, helst nu, då denne gjort sig ovärdig sin höga gynnares beskydd. "Af *den* ynglingen blir ingenting, om icke en namnkunnig usling", hade Stjernhjelm sagt **), och dessa profetiska ord slogo beklagligen in, ty en *sådan* ryktbarhet var det egentligen som den oförbätterlige Lucidor förskaffade sig.

---

*) Sv. Vitt. Hist. pag. 96.

**) Historiskt.

Då sysslan, som han erhållit, var både för litet trägen, att kunna helt och hållet upptaga hans tid, och för litet indrägtig, att kunna försörja honom, bör ingen förtänka den unge mannen, att han sökte någon passande biförtjenst. Columbus, hans verksamme och nitiske vän, skaffade honom derföre fullt upp med renskrifning; men derpå ledsnade han snart. Med en själ, så orolig som hans, och ständigt jagande efter nya äfventyr, var det icke möjligt att oupphörligt sitta stilla vid ett lika träget som enformigt arbete. — Ut ville han; ut, att svärma omkring bland stojande kamrater, der det vankades vin och sång. Fri ville han vara, så mycket som möjligt, och för att tillfredsställa denna böjelse för frihet och dagdrifveri, blef han *tillfällighets-poet*, något som på den tiden var ganska lönande.

Hans första försök i den vägen var en så kallad "Gifte-Ros", hvarmed han, redan samma höst, eller några få månader efter sedan han på allvar nedsatt sig i Stockholm, nämligen i Oktober 1668, förherrligade en köpmans bröllopp, dervid icke begagnande sin vanliga pseudonym, *Lucidor*, utan fignerade en annan, i det han, under bröllоppsqvädet, skref "Asthold Skaldskär den Olycklige *).

Columbus var med detta hans beteende ytterst missöjd och uppmanade honom att hålla sin sångmö i mera helgd, än att han lät henne vara med vid hvad tillfälle som helst, äfven de mest triviala menniskors familjefester; men till denna uppmaning lyssnade Lucidor ingalunda; ty han var förtjust öfver ett påhitt, som förskaffade honom medel att, nästan utan någon möda, underhålla sin smak för sysslolöshet och nöjen. Också dröjde det icke länge förrän han, i egenskap

*) Historiskt.

af tillfällighetsrimmare, blef så känd, att man tidt och ofta öfverhopade honom med anhållan om verser till än ett bröllopp, än ett graföl, än en namnsdag o. s. v.

Man skulle kunna tro, att han nu fick mycket att göra, men det var icke fallet. Den unge mannen hade så lätt för att skrifva vers, att han "skakade dem ur armen", som man säger, och då han lät betala sig hederligt, samt alltid lagade så, att han hade eftermiddagarna lediga, lefde han, en tid bortåt, ett ganska sorgfritt lif, ett lif, fullkomligt efter hans sinne.

Magdalena tycktes han snart hafva helt och hållet glömt, eller, om han erinrade sig henne, sökte han genast att i nya, honom ovärdiga förbindelser, samt i ständigt förnyade, bullersamma orgier, nedtysta minnet af de flydda dagarnas både fröjder och sorger.

Besynnerligt förefaller det *oss* huru man på den tiden kunde vara road af verser så verkligt råa och platta som Lucidors voro, alltifrån den tid han började uppträda såsom offentlig tillfällighetsrimmare. Visserligen stod bildningen då på en ojemförligt låg ståndpunkt, mot nutidens, och förfiningen i smak hade icke ännu hunnit göra sig gällande inom alla klasser; men sederna, ehuru under drottning Christinas tid och vid dess hof mycket vårdslösade, höllos dock i temlig helgd under hennes båda närmaste efterträdare, tills den tredje, den lika dygdige som tappre Carl XII, höjde och renade dem ännu mer genom sitt exempel, så väl som genom den stränga tillrättavisning han vid flera tillfällen gaf de personer, hvilka föraktade eller öfverträdde sedlighetens bud. Det kan således icke annat än förundra *oss*, huru *litet* kinkig man på den tiden var, i fråga om sättet att uttrycka sig i

skrift, och vi hafva på denna gåta ingen annan upplösning, än de ord Professor Atterbom yttrar i andra delen af sin bok, Svenska Siare och Skalder, pag 175, der det är fråga om Lucidors verser:

"Sällskapslifvets tänkesätt i den tiden lärer varit att när man är nogräknad med gerningarna, behöfver man ej vara det så särdeles med orden; åtminstone icke med poeters ord. Sjelfva Stjernhjelm hade ju föregått med ett slipprigt exempel, i sin allvarsamma gåta, ställd till alla vackra damer."

Professor Atterbom säger vidare om Lucidor, att han till sina mest sjelfsvåldiga verser begagnade *franskan*, hvilket icke var underligt, då på detta språk de största frivoliteter låta mindre stötande än på hvilket annat som helst. — "Men eget är", säger vidare tecknaren af Svenska Siare och Skalder — "att i *tyskan*, det språk som Lucidor skref fullkomligast, beter han sig alltid anständigt."

Efter som vi nu en gång äro i farten med att låna, må det icke illa upptagas, om ni ännu ytterligare taga oss friheten anföra några rader af ofvanciterade författare och om samme forntidsskald, der det i fråga om hans uppförande efter brytningen med Magdalena Sjöblad, heter:

"Säkert är att, om han var oefterrättlig förut, så blef han det från denna tidpunkt fullkomligt. En ton af likgiltighet, af trotts och hån, ingjöt sig hädanefter i hans qväden, och öfvergick skyndsamt nog till en skiftning, som bevittnade huru han nu mera sökte sin ro hos Bacchus. Äfven i de "Bröllopsskrifter", som tillika med "Lyckönskningar", och "Grafskrifter" utgöra största delen af hans så kallade "Helicons Blomster", förråder sig ofta en frestelse, att behandla kärlek och äktenskap med ironi. Det var denna benägenhet, som redan följande året (1669) ådrog

honom en ny rättegång, genom det vidtberyktade förbjudna, indragna och således nu sällsynta "*Giljarequal*", för hvilket han blef kastad i fängelse. Det är alls icke mera rått, än flertalet af hans Bröllopsqväden; det är till och med sedligare, än månget af dessa. Men brudgum och brud voro här förnäma personer — en friherre Gyllenstjerna, en greflig fröken Oxenstjerna; och förmodligen derför granntycktare." *)

Vi se således *den olycklige*, som han sjelf med allt skäl kallade sig, för andra gången kastad i fängelse och denna gången i ett vida svårare, än förra gången. Långvarigt blef ock detta; ty brudskriften var daterad d. 17 Aug. 1669, och domen utföll icke förrän 1670, mot slutet af Januari; — således öfver fem månader af kropps- och själsqval, af vägande mellan fruktan och hopp!

Flerahanda pseudonymer hade han förut, på sina rimmerier, begagnat, såsom en gång, enligt hvad vi hafva sett: "*Asthold Skaldskär, den Olycklige*"; äfven hade han, redan såsom helt ung, antagit pseudonymen *Lucidor*, eller *Lasse Lucidor*; men under det omnämnde brudqvädet till friherre Gyllenstjerna och hans brud, hade han, såsom hans häfdatecknare anmärker, för första gången satt *Lucidor, den Olycklige*, en signatur, som han sedermera till sin död bibehöll.

Detta ständiga påpekande, eller tillkännagifvande, att han var olycklig, bevisar nogsamt hurudant den unge mannens själstillstånd var under de stunder af sans och allvar, då han blickade i sitt inre och anställde en jemförelse med hur det var och hur det *kunnat* vara.

Och sådana stunder af besinning voro nog icke så få, fastän han genom yttre medel, lika skadliga

---

*) Svenska Siare och Skalder.

som föraktliga, sökte nedtysta den manande rösten i hans själ.

Kanske hafva få personer funnits med ömtåligare samvete, än just denne så lättsinnige, till utseendet så trotsige och för all efterräkning skenbart likgiltige Lucidor; kanske hafva få funnits, som i djupet af sin själ känt så bittra förebråelser, så mycken ruelse öfver en förspild ungdom och illa använda natursgåfvor. Men också hafva få funnits, hvilka så skickligt förstått att nedtysta "den skrikhalsen, samvetet", som han plägade uttrycka sig, och som så fermt kunnat uppväcka passionernas storm, så att de bullrade som ett stormande haf och tumlade och brottades och tjöto och hånskrattade, vid klangen af kastade tärningar, sammanstötta bägare, förfärliga eder och skrålet af visor : — ett lefverne, hvarifrån hvarje sedig och finkänslig menniska måtte bedja Gud bevara sig.

Längesedan hade den ädle, af alla aktade Samuel Columbus afbrutit allt umgänge med sin oefterrättlige barndomsvän, hvars tilltagande sedeförderf han i djupet af sin själ beklagade. Men vid underrättelsen om, att Lucidor ånyo var arresterad, skyndade han dock till hans fängelse, i afsigt att trösta och, om möjligt, upprätta honom; ett ädelt bemödande, som dock kröntes med föga framgång.

Columbus hade föreställt sig att Lucidor skulle, liksom förra gången, då han i fängelset fick det första besöket af sin ädle barndomsvän, flyga denne om halsen och i de varmaste ordalag tacka honom för sin godhet, att vilja besöka och trösta en olycklig.

Men häraf blef ingenting. Den fångne satt, vid Columbi inträde, helt orörlig på stolen, med korslagda armar och hånfull blick, gnolande på en visa, hvars innehåll icke var det vackraste.

Den gode Columbus, som hade tårar i ögonen, stannade vid dörren och betraktade den olycklige, som dock icke låtsade se honom.

— Lars! — ropade han ändtligen och tillade med det milda uttryck i rösten, som han så väl förstod att antaga:

— Känner du icke igen mig?

Den tilltalade fann ej för godt att svara.

— Känner du icke igen mig? — upprepade Columbus och närmade sig.

— Jo — var fångens lakoniska svar.

— Men, Herre min Gud! så tala då — utbrast Columbus med ifver. — Ser du icke, att det är jag, din barndoms lekkamrat . . . din vän, din . . .

— Ha! ha! ha! — föll fången honom med ett vildt och försmädligt skratt i talet. — En vacker vän, i sanning!

— Hvad kan du mena med det? — frågade Columbus.

— Jag menar, min herre — svarade Lucidor med sänkta ögonbryn och sammanbitna tänder — att ni genast bör aflägsna er.

— Aflägsna mig? . . . Hvad kan du mena?

— Men, betänk då . . . om verlden finge nys om detta besök? . . .

— Än sedan?

— Så kunde ert helgonrykte lida af att ni har bekantskap med en sådan, som jag är, och . . . det vore ju skada! . . . Ha! ha! ha!

— Lars! . . . du vet icke hvad du säger.

— Åh, jo — ännu så länge. Fångar kunna också tänka och reflektera, fastän ingen tror dem derom. Man tänker att själen skall kunna fängslas, tillika med kroppen . . . men, man bedrager sig.

— Min vän, så återkom då till dig sjelf och tala icke till mig sådana saker, som om jag hade del i ditt fängslande.

— Hvem som har del deruti, kan göra mig detsamma; men jag tycker dock att de, som försmådde mitt sällskap då jag var fri, borde undvika att besöka mig i mitt fängelse, emedan jag här, inom dessa murar, hvilka gömma mig undan all lifvets glädje, också borde vara gömd undan hånande blickar.

— Och hvilka äro då de, som besökt dig här?

— Ingen, Gud ske lof, till dato.

— Jag är således den förste, som visar det jag erinrar mig att du ännu finnes i verlden, då alla dina öfriga vänner tyckas hafva glömt det?

— De lemna mig åtminstone i fred, och det håller jag dem räkning för.

— Och hvad ondt har då *jag* gjort dig, att jag *så* skall bemötas, jag, som med djupt deltagande i din olycka, kommer hit för att se dig, för att, om möjligt, trösta dig — och om jag *det* icke kan, åtminstone gråta med dig.

— All den der mödan hade du kunnat spara dig.

— Lars! . . . Lars! . . . för himlens skull säg, hvad har kommit åt dig? — Månne olyckan rubbat ditt förstånd?

— Jag har just aldrig varit så förståndig.

— Medgifves, emedan du så sällan velat *bruka* ditt förstånd. Men emot mig, din barndomsvän, har du dock aldrig varit sådan, som nu.

— Samuel, jag är ond på dig, och det är förgäfves du nu kommer och hycklar en vänskap, hvarpå jag dock icke tror.

— Himmel! . . . hvad säger du? . . . Detta yttrande till *mig* . . . till mig, som dock, enligt hvad

jag tror, måtte hafva gifvit dig tillräckliga prof på min vänskap?

— Såå? — Äfven då du skydde mig . . . då du afsigtligen undvek mig . . . då du, när jag, åtföljd af flera bekanta, mötte dig på gatan, lemnade min helsning obesvarad och icke låtsade se mig . . . då du, trenne gånger å rad, sade dig borta för mina besök, fastän jag alltför väl vet att du var hemma . . . då du med ett kort nej vägrade min bjudning, när jag skickade och bjöd dig till en aftonvard på Holmlunds källare? . . . Äfven vid alla dessa tillfällen har du bevisat mig din vänskap . . . denna trogna . . . varma . . . oförlikneliga barndomsvänskap, som du så vackert vet att åberopa?

— Jaså . . . nu begriper jag hvarför du vredgas på mig och nu först löser sig gåtan af ditt besynnerliga uppförande. — Ja, min stackars gosse; jag har undvikit dig — undvikit dig lika sorgfälligt, som uppsåtligt, och jag har aldrig ämnat göra någon hemlighet deraf. Tro dock att mitt hjerta varit oförändradt . . . att min vänskap för dig varit och är lika varm, fastän ditt oregelbundna uppförande, som vunnit en viss olycklig ryktbarhet, och de sällskaper du på sednare tiden sökt, tvungit mig att afbryta allt umgänge med dig. Undra icke derpå, Lars: i mitt ställe hade du gjort detsamma.

— Nej; det hade jag icke. — För öfrigt: hvarför slingrade du dig så der? . . . Hvarför kom du icke till mig och sade helt öppet: — Johansson, du är en dålig menniska! . . . jag vill icke umgås med dig?

— Jo, först, emedan jag aldrig plägar öfverfalla någon, och sedan derföre, att du icke skulle tålt ett sådant tilltal. — Hvad jag, såsom uppriktig vän, borde göra, det hade jag längesedan gjort: — jag hade ju mångfaldiga gånger bedt dig vända om från den lika

syndiga som skamliga väg, hvilken du under sednare tiden beträdt; jag hade ju, med en redlig väns oförskräckthet, oräkneliga gånger förehållit dig dina dårskaper och laster, tills du blef lika granntyckt som öfverdådig och antydde mig, i föga valda ordalag, att jag borde sköta mig sjelf och låta andra vara i fred.

— Det gjorde jag, Samuel, och du insåg billigheten af denna erinran?

— Som du vill taga det. Jag lemnade dig åtminstone i fred, och det är hvad du nu har att förebrå mig.

— Jag ämnade icke förebrå dig, Samuel, och jag skulle icke heller längre visa dig någon ovilja, *nu*, sedan jag kommit att säga mina tankar, så vida jag icke visste, att du ännu en gång, då jag kommer på fri fot, undandrager dig mitt sällskap.

— Det kommer att helt och hållet bero på ditt framtida uppförande. Dock, låtom oss först tala om det närvarande. — Hur mår du? . . . Jag menar: hurudan är din helsa, din sinnesförfattning?

— Du tror, måhända, att jag mår illa här?

— Väl kan du ju icke må i detta usla fängelse.

— Dock icke så illa, som du tror. En beskedlig fru har skickat mig sängkläder . . . och hvad mat beträffar, så . . . skall jag säga dig, att jag har ingen brist, hvarken på stek eller fisk, öl eller vin, tack vare en huld och medlidsam . . . Dock — jag tiger . . . det kunde såra dina fina öron, om jag fortsatte.

Samuel Columbus skakade hufvudet och teg.

— Och hvad det angår, att jag måste sitta fången — fortfor den oefterrättlige — så gör det egentligen ingenting. Själen förmå de dock icke fängsla, de der stormäktiga magnaterna, som icke förstå sig på narri och som tycka sig göra storverk, då de låta en så-

dan som jag se hvilka högdjur de äro och hvad de kunna åstadkomma. — Jag diktar här, i min enslighet, visor, dem jag, medelst fångvaktarens försorg, låter sprida bland allmänheten, och deraf mina fiender kunna förnimma att deras uppsåt att plåga mig varit förgäfves och att deras skadeglädje tillintetgöres af min stoiska köld.

— Du har då ingenting att säga mig, enskildt? — frågade Columbus.

— Ingenting annat, Samuel, än hvad jag redan sagt. — Du går en helt annan väg än jag genom lifvet; din är rak, min deremot något slingrig; din är försakelsens och den stränga pligtens törnströdda, min det glada skämtets och de många njutningarnas blomstersmyckade väg. Båda föra de dock en gång till det gemensamma målet — grafven.

Den fromme Columbus, som insåg att med den sinnesförfattning, hvari hans olycklige vän nu befann sig, ingenting var att göra, för att bringa honom till eftertanka och besinning, fattade hans hand, tryckte den, under en djup suck och aflägsnade sig, innerligt bedröfvad.

14.

SLUTET.

Något mer än två och ett qvart år efter ofvananförda samtal, eller i medio af April 1672, satt Columbus vid Stjernhjelms sjuksäng. Den ädle gamle, som nu var på sitt sjuttiofjerde år, hade hittills haft en beundransvärd helsa. Ja, han hade, till och med vid fyllda sjuttiotre års ålder, utgifvit ett större arbete, nämligen en lärd afhandling angående *Göthiskan*, sökande deruti bevisa, att *fornsvenskan*, som är den ursprungliga *göthiskan* eller åtminstone dess dotter, bör kunna göra anspråk på att gälla såsom verldens äldsta språk *).

Detta arbete, som kallades Stjernhjelms *Ulphilänska verk*, lärer, utom den göthiska texten deruti, varit försedt med svensk, isländsk och latinsk öfversättning. Det lärer hafva blifvit af författarens samtida med stort intresse mottaget, samt mycket berömdt och högt värderadt.

---

*) Historiskt.

Columbus, hvilken efter sin store väns och ledares död skildrade hans lefnad, berättar äfven, på ett okonstladt och rörande sätt, åtskilliga drag ur de sista dagarna deraf, vittnande om den gamle skaldefaderns sanna religiositet, fromma förtröstan på försynen, samt varma, menniskoälskande hjerta.

En eftermiddag, under mellanståndet af de hastigt påkommande och temligen långvariga plågor, som slutade Stjernhjelms ärofulla bana, satt Columbus vid hans säng, såsom alltid, när hans göromål förunnade honom någon ledighet. Den ädle gamle, som, alltifrån början af sin sjukdom, icke varit så upprymd och språksam, som just nu, talade med sin älskade lärjunge om mångahanda saker, men blef på en gång ganska allvarsam och sade:

— Har du hört något af Lucidor, den olycklige?

— Ja, bästa farbror — svarade Columbus; — det är icke längesedan jag var hos honom.

— Hos honom? Du hade ju redan en gång brutit din bekantskap med honom? . . . Och sedan, då du under hans sednare fängelsetid besökte honom, och han visade sig så stursk och ovänlig, hörde jag dig säga, att du aldrig mer ämnade påtruga honom din vänskap.

— Och likväl, min ädle farbror, har jag ännu en gång påtrugat honom den och nu med vida bättre framgång. Under två års tid, eller från Januari 1670, då han slapp ur fängelset, intill Januari innevarande år . . .

— Förlåt mig – afbröt Stjernhjelm — hvad var det för dom han fick? . . . Jag har förgätit det.

— Åh, den domen var lindrig, såsom man väl kunde vänta sig, då han icke begått något värre, än att i ett bröllopsqväde, författadt under rusigt tillstånd, såsom väl kan märkas, yttra några oskickliga ord,

hvilka den högvälborne brudgummen och hans ännu mera högvälborna brud ansågo för deras personer missfirmande, men som egentligen var blott en halfgalnings förflugenhet. Utan att något straff tillämpades, blef han slutligen ställd på fri fot, med förständigande att "hädanefter med mera försigtighet bruka sin penna *)." — Det egentligaste och värsta straffet var dock den svåra fångenskap, hvaruti han, under fem månaders tid, försmäktade.

— Ja, deruti har du fullkomligt rätt, kära Samuel, och jag tycker att, om den stackarn en gång till skulle förgå sig på samma sätt, borde intet afseende fästas dervid. De kunna ju låta bli att anlita honom vid deras familjefester.

— Visserligen; men då skulle han också bokstafligen få svälta ihjäl. Det är annars förunderligt, så väl att han ständigt, vid alla upptänkliga tillfällen, anlitas, som att han lika ofta kan lyckas hopsmida verser.

— Hopsmida, ja; det var det bäst passande ordet, ty verserna måste vara *derefter* — oftast, åtminstone.

— Ja, Gud skall veta, att de äro inga mästerstycken. Jag har läst en hel hop af dem, hvaribland blott en ringare del röja någon egentlig poesi, inspiration, eller själslyftning. Emellertid är det ju väl, att smaken är så litet fordrande, så att alla de, för hvilka de otaliga bröllops-, grafföls-, barnsöls-, namnsdags-, födelsedags- och andra tillfällighetsqvädena äro sammanskrifna, finna sig belåtna dermed.

— Tycker du det är väl, att smaken är så litet fordrande, eller, med andra ord, att den litterära bildningen inom Sverige står på så dåliga fötter? —

---

*) Historiskt.

Jag, deremot, finner detta ganska beklagligt, och kan icke annat, än från grafvens brädd, der jag står, misslynt blicka tillbaka på min långa bana, så rik på träget arbete i andens rike, men — beklagligen — så arm på detta arbetes frukter.

— Säg icke så, ädle, store man! — utbrast Columbus rörd, i det han fattade och till sina läppar tryckte den gamles hand, denna hand, som under så många decennier oförtröttad burit upplysningens fackla. — Ditt namn, du oförgätlige — tillade han — skall lefva i välsignelse för kommande slägter, som i ryktets Pantheon skola betrakta din blild, omgifven af stjernor.

— Det är också hvad jag hoppats — genmälde Stjernhjelm — och detta hopp har underlättat mödan af mitt arbete och skall underlätta min flyttning till ett sällare lif. Men jag skulle vilja att redan mina samtida skulle fatta och uppskatta mitt värde.

— Det göra de ju, bäste farbror.

— Må vara, min gosse; — men de göra det icke *så*, att de hafva nytta deraf; och att lyfta min samtid, jemte mig sjelf, till upplysning och vetande, var dock mitt myckna sträfvandes förnämsta ändamål. — Dock, lemnom detta och återvändom till vårt samtals utgångspunkt, hvarifrån vi gjort en alltför lång utflygt. — Säg mig, käre Samuel, hur kom det till, att du åter besökte Lucidor?

— Jag hade hört så mycket talas om hans oerhörda fattigdom, som visserligen härflöt från hans oordentliga lefnad, men som dock skar mig djupt i hjertat, vid alla de skildringar man deraf gjorde. Man sade mig att fängelset förhärdat honom, gjort honom bitter mot hela menskligheten och förvandlat honom, från en rumlare, som han förut var, till en fullkomlig cyniker. Förr vårdade han åtminstone sin

yttre menniska; ja, han satte ett slags heder uti att, inbilsk, som han var öfver sitt vackra utseende, äfven genom en väl vårdad och utsökt, om ock på kredit tagen klädsel ådraga sig alla qvinnors uppmärksamhet. Men nu — hvilken skillnad! — det vackra rika håret okammadt och tofvigt hängande kring panna och axlar, eller flygande för vinden; ansigte och händer smutsiga; skägget oputsadt, linnet orent, armbågarna ute genom jackan, som dessutom saknar sina flesta knappar, strumpor och skor söndriga, samt hela den usla drägten nedfläckad af vin och andra starka drycker — sådan beskref man mig nu den fordne sprätten, som gjort så många eröfringar bland det vackra könet, och skrutit af ännu flera.

— Bedröfligt! — suckade Stjernhjelm. — Och fann du denna målning träffande, då du besökte originalet?

— Ja, farbror: jag hade, beklagligen, intet skäl att finna den i det ringaste öfverdrifven. Snarare var min fordne lekkamrats belägenhet vida sämre, än jag kunnat föreställa mig den. Betänk att det var i Januari månad och mannen bodde i ett *lusthus*, långt uppe på Norra Malmen, i S:t Olofs församling *).

— I ett lusthus, säger du?

— Ja, der det icke fanns och aldrig funnits någon eldstad. I ett sådant hybble, sammanspikadt af tunna bräder och der taket på långt när icke skyddade mot väta, bodde Lucidor, emedan han icke hade råd att betala någon hyra, utan fick bo här af barmhertighet, honom bevisad af en beskedlig svarfvare, som eger huset **).

— Förskräckligt! . . . Utan eldning midt i vintern!

---

*) Sedermera Adolph Fredriks.
**) Historiskt.

— Ja; och om han ändå haft sängkläder; men dertill fanns icke ringaste spår, ty hela hans bädd bestod af ett fång halm.

— Gud! . . . hvad säger du? . . , Än säng då . . . hade han någon sådan?

— Nej, visst icke; och icke heller några andra möbler, utan halmen var lagd i ett hörn af det lilla lusthuset och på den låg han, klädd, nämligen, för att någorlunda hålla sig varm. Äfven nätterna tillbringade han på samma sätt, men fick aldrig upptända något ljus, af den fruktan värden hyste, att han genom ovarsamt umgående dermed skulle kunna förorsaka eldsvåda *). *En* möbel fanns dock — jag hade glömt det; — det var en simpel trästol, hvilken han begagnade som bord och som stod utmed bädden. På denna stol fanns bläck, pennor och papper. Rundt omkring densamma stodo krus och stånkor, fyllda med bränvin, porsöl, mumma och kirsedrank **). — Min goda farbror finner således att den arme, förvillade ynglingen, som saknade det nödvändiga till lifvets uppehälle och beqvämlighet, likväl hade försett sig med tillräckligt *liqvidum*, för att fukta sin strupe ***).

— Förfärligt, min käre Samuel! — Och visade den olycklige sig lika vrångsinnad emot dig, som när du besökte honom i fängelset?

— Nej . . . nej . . . långt derifrån! Tvärtom syntes han nu blifva innerligt glad öfver att få se mig, ty han räckte mig handen och log med de tunna, nästan köttlösa läpparna och det aftärda ansigtet lifvades för ett ögonblick. .

---

*) Historiskt.

**) På den tiden brukliga rusdrycker.

***) Alla här anförda detaljer om Lucidor äro historiska. Vi se deraf att han mycket liknade skalden Lidner, som lefde ett århundrade sednare.

— Var han då så mager?

— Ända till oigenkännelighet, bästa farbror. Hunger, köld, nattvak, den beständiga inre oron och, framför allt, de täta libationerna hafva tärt på hans fysik, så att han nu är blott skuggan af hvad han varit. De förunderligt brinnande ögonen se nu förfärligt hemska ut, der de ur sina djupa kaviteter kasta hemska och vilda blickar.

— Ja, du har rätt, min gosse . . . *hemska* — det är just rätta ordet. Jag glömmer aldrig första gången jag såg honom . . . hvad hans blick verkade obehagligt på mig. Du vet att jag länge hade önskat se den unge mannen, men du mins ock hur mätt jag blef på hans åsyn, redan i första ögonblicket. Annars var han en vacker karl; men de ögonen! . . . de ögonen! — Dock, säg mig nu något om hans beteende. Lyckades du i någon mån upprätta den fallne?

— Nej, ty värr fann jag honom så djupt sjunken, att han ej mer stod att rädda. Alla mina så väl hugsvalande, som bestraffande ord voro spilda, som på klippan.

— Har grefve Wrangel helt och hållet öfvergifvit honom?

— Ja, i så måtto, att han aldrig personligen besöker eller befattar sig med honom. Men genom andra lärer han dock gifva honom en årlig pension, tillräckligt stor att, i brist af all annan tillgång, skydda honom för hunger, men hvilken den olycklige använder lika illa, som allt hvad han erhåller för sina af honom beställda verser, hvilket lärer vara ganska betydligt.

— Men du sade väl, min käre Samuel, allt förnuftigt och godt, hvartill ditt samvete och din fordna vänskap för den olycklige uppfordrade dig?

— Det gjorde jag, farbror. Obekymrad om, antingen det tog illa eller väl, sade jag allt hvad mitt hjerta förestafvade mig och uppmanade den fallne, i himlens namn, att samla sina sista krafter, för att uppstå från förderfvet, småningom rycka sig undan de många laster, som nu förnedra honom och börja en ny, en bättre väg, på hvars fortskridande himlen säkerligen skulle förläna honom sitt stöd, om han allvarligt bönfölle derom.

— Och hvad svarade han på allt detta?

— Ack! . . . hvad han svarade var mångahanda, eller intet, allt som man vill taga det. Jag fann hos honom så många kontraster: en sådan besynnerlig blandning af vildhet och apathi, af svärmeri och cynism, af nedslagenhet och trots, af fritänkeri och samvetsagg, af blixtrande snille och ömklig själsslöhet, att jag snart insåg omöjligheten att på något sätt upprätta honom. Allt hvad jag förmådde göra för honom, var i yttre måtto, i det jag skaffade honom ett riktigt rum, med eldning och betalade några månaders hyra i förskott, samt hos en klädmäklerska köpte litet sängkläder för hans räkning.

— Det var vackert af dig, Samuel, och vittnar om ditt goda, medlidsamma hjerta, som vid alla tillfällen gör sig gällande. Emellertid få vi icke helt och hållet misströsta om den olyckliges räddning för — åtminstone ett bättre lif. Vi skola tillsammans bedja Gud för honom och du måste lofva mig att icke taga din hand från den uslingen, så länge du möjligen *kan* vara honom till någon andlig eller lekamlig nytta. — När jag är död — ty förr lönar det icke mödan — skall du helsa honom ifrån mig och säga, att jag, i min dödsstund, förmanade honom till besinning. En döendes ord bör han dock behjerta, helst sedan munnen, som talade dem, för alltid har tystnat.

Stum, men med tårar i ögonen tryckte Columbus den ädle menniskovännens hand och lofvade, med en vältalig blick, att följa hans uppmaning.

Två och ett halft år derefter, d. v. s. en vacker höstafton 1674, stod Columbus i Sånga kyrka på Svartsjölandet och betraktade, väl för trettionde gången — ty så många gånger hade han varit der i samma ändamål — en likkista af koppar, som bar följande påskrift:

"Fordom Kongl. Maj:ts Troman Herr Krigsrådet den Ädle och Wälborne Georg Stjernhjelm, född år 1598 d. 7 Aug. och i Herranom saligen afsomnad i Stockholm d. 22 April 1672."

Klockaren, som stod bredvid, när Columbus med tårfyllda ögon läste nämnde inskription, undrade storligen öfver att "den resande icke längesedan kunde den utantill, samt att han icke mindes hur likkistan såg ut, hur hög, lång och bred den var, utan att så ofta komma igen och taga den i ögonsigte." I alla fall var han långt ifrån missnöjd med denna tröghet i minnet, ty han hade hvarje gång ett tredalersstycke för sitt besvär att öppna kyrkan.

Den gode Columbus, som aldrig kunde trösta sig öfver förlusten af sin faderlige vän, fann dock en liten lindring i sin sorg vid betraktandet af den hvilokammare, der stoftet förvarades efter en bland Sveriges ädlaste och visaste män; och då han nu stod färdig att lemna fosterlandet, för att med de unga Reenstjernorna, hans fordna disciplar, som nu i några år varit studenter, göra en resa genom flera af Europas

länder, ville han taga afsked af den förr så högt värderade mannens för honom så dyrbara stoft och liksom utbedja sig den hädangångnes beskydd och välsignelse till den förestående långresan.

Då han lemnade kyrkan, erinrade han sig Stjernhjelms uppmaning att se till den olycklige Lucidor. Detta hade Columbus gjort, och det ganska ofta, men alla hans bemödanden att upprätta den fallne strandade mot dennes oförbätterlighet och tillgifvenhet för alla menskligheten förnedrande laster.

Emellertid föresatte Columbus sig att följande dagen åter besöka Lucidor, för att ännu en gång förmana honom, samt i och med detsamma bjuda honom farväl, oviss om de någonsin mer skulle återse hvarandra.

Tänk om den gode Columbus kunnat ana hvilken syn, som vid det tilltänkta afskedsbesöket skulle möta hans blickar!

Efter *Casten Hof*, en utlänning, som under konung Johan III:s regering blef den första privilegierade värdshusvärden i Stockholm och hvars namn blef odödligt, derigenom, att källaren, der han dref sin rörelse, efter honom kallades och ännu i dag kallas Castenhofs-huset *), eller ock rätt och slätt Castenhof, hade den ena värden efter den andra ditkommit

*) Nämnde hus inköptes sedermera af kronan och tillbyggdes, så att fängelser der inrättades, hvarjemte ett boställe för Svea Gardes chef der inreddes i våningarne åt Norrmalmstorg.

och sedermera med döden afgått. Men källaren bibehåller sig, som hvar man vet, ännu i våra dagar.

Flera källare eller värdshus hade emellertid uppstått under slutet af sextonde, samt början och fortgången af sjuttonde århundradet, deribland äfven den efter dess första värd Munk, så kallade Munkens källare, belägen ett stycke upp på norra Malmen.

Just på denne källare, som, i parenthes, var Lucidors högqvarter, eller det ställe der han allrabäst trifdes, emedan der vanligtvis gick lusteliga till, satt han samma afton, som Columbus gjorde sitt nyss omtalade besök i Sånga kyrka.

Den olycklige, så väl till sin yttre som inre menniska förfallne poeten hade, framför sig på bordet, en stor mugg fylld med någon rusgifvande dryck, hvaraf han som oftast smuttade. Stundtals sjönk han tillbaka i stolen och öfverlemnade sig åt sina inre betraktelser, hvarvid de nu mera ständigt hemska ögonen började vildt rulla och det aftärda, likbleka ansigtet fick en anstrykning af ångest — ja, af förtviflan.

Men hastigt vexlade tankar och bilder inom denna oroliga själ, så att mannen blef helt annorlunda; dock icke lugn — ty det var han aldrig — utan han öfvergick från smärta till löje, lika hastigt som en vindflöjel vänder sig på sin stång. Då utstötte han ett rop af öfverdådig glädje och föll i ett vildt, lika hemskt som obehagligt skratt, hvarunder han bullrade förfärligt, såsom vansinniga, eller mycket druckna, pläga göra.

— Den der stackarn är bestämdt rubbad till sitt förstånd — yttrade sakta till sin granne en af de fyra borgare, som sutto vid ett bord längst bort i källarsalen, hvilken för öfrigt var tom, med undantag

af den olycklige poeten, som hade placerat sig vid ett bord närmast dörren.

— Nej — svarade den, som blifvit tilltalad. — Tokig är han ej, ty han kan ännu, sådan som du ser honom, skrifva rätt vackra verser, och det på alla möjliga språk. Det märkvärdigaste är att han kan afpassa sina rader eller sitt versmått, så, att det blir hvilken figur som heldst. När min lilla flicka dog, i våras, beställde jag begrafniags-verser af honom, och tänk — de voro i façon af den allra nättaste lilla likkista. Likaså hade mor Görgensen, segelsömmarens hustru, på sin mans namnsdag, Eriksdagen, beställt verser af Lucidor, och f-n annamma mig voro icke raderna så inrättade, att de bildade en dryckeskanna på pappersarket, der de stodo.

— Så underligt! . . . Men, heter då karlen *Lucidor*? . . . Är det möjligt, att han kan hafva ett så befängdt namn?

— Han måtte väl hafva det; åtminstone har jag aldrig hört honom benämnas annorlunda.

— Men, min store Gud! — började åter den som först talat — är väl detta ett Guds beläte, som de ändå påstå att menniskan skall vara? — Se hur förstörd han ser ut, den arme uslingen . . . Kläderna hänga ju knappast ihop, för idel trasor . . . Och så smutsig, okammad och oborstad . . . Och denna vilda blick och dessa underliga façoner! . . . Man kan ej annat än ömka sig öfver honom.

— Ja, det är sannt — yttrade en af de fyra stilla och beskedliga dryckeskamraterna. — Man kan ej annat än med yttersta ömkan betrakta honom . . . och det så mycket mer, som han verkligen har varit en prydlig ungersven.

— Den der?

— Ja, just den der. För några få år sedan var han, min sann, en sprätt, rätt så god som någon bland dem vi nyss sågo mäta torget här nere; — och hvad han var vacker sedan!

— Obegripligt! — yttrade den tilltalade, skakande på hufvudet.

— Bedröfligt! — inföll en annan. — Den, som sjelf har söner, såsom jag, kan riktigt blifva sorgsen till mods vid betraktandet af en sådan der stackare; och med sammanknäppta händer ber jag att Gud måtte hålla sin hand öfver . . . .

— Han hann ej fullborda meningen, förrän de fyra hedersmännen hoppade till på sina stolar och bleknade af förskräckelse, vid det att föremålet för deras samtal uppgaf ett genomträngande skrik och nedföll på golfvet, öfverhöljd af blod.

Det svartnade för deras ögon och som de voro af den minst tappra sorten och dertill fullkomligt ovana vid ett uppträde af detta gräsliga slag, kommo de sig i första ögonblicket icke till så mycket, som att resa sig upp af sina stolar och skynda fram till den sårade, till hvars undsättning källarmästaren och hans kypare emellertid hade ilat.

Att en storväxt karl, klädd i uniform, hade störtat ut ur källarsalen i samma ögonblick som skriket hördes, det märkte alla närvarande, ehuru ingen bland dem hade nog själsnärvaro för att eftersätta den flyende.

Att Lucidors mördare var löjtnant Arvid Storm, känner en hvar, som läst historien om den olycklige poeten; men för dem, som icke känna den, vilja vi i korthet nämna, att Arvid, den af Lars Johansson från barndomen hatade och sedermera af honom så grymt förolämpade, hade, alltifrån det ögonblick, då Magdalenas otrohet blef honom bekant, andats den hätska-

ste, den mest brinnande hämd mot hennes förförare. När denne, som Arvid Storm öfverlemnat i rättvisans händer, slutligen blef befriad från allt straff, beslöt Arvid att sjelf ikläda sig en hämde-andes skepelse och förr eller senare straffa den lättsinnige, som enligt hans öfvertygelse, plundrat honom på hans lefnads hela lycka.

Storms långvariga vistande utomlands, der han trädt i främmande krigstjenst, uppsköt hans hämd, utan att dock förmå svalka den.

Han hade i Juli 1674, med ett från Lübeck ankommande handelsfartyg, återkommit till Sverige och landstigit i hufvudstaden, der han visste sig skola träffa sin dödsfiende, hvars undergång han svurit.

Längesedan hade en mängd rykten, det ena förfärligare än det andra, angående Johanssons till följd af utsväfningar iråkade elände, hunnit till Storms öron, och hvarje känslig menniska tycker säkerligen att detta borde hafva afväpnat den förorättades hämd; ty när ödet — eller ock den olyckliges allt mer och mer tilltagande laster sålunda blifvit hans lättsinnes hämnare, tyckes det väl som skulle allt vidare straff varit öfverflödigt.

Men så tyckte icke den af sina illusioner svikne Arvid, hvars vredes kokpunkt, som år och afstånd ej förmått minska, snarare ökades ju närmare han nalkades det för honom så kära men i många år frivilligt försakade fäderneslandet.

Utan framgång hade han redan i flera veckors tid sökt den stackars Lacidor; ändtligen träffade han honom på Munkens källare den ofvannämnde Augustiaftonen.

Den virrige poeten hade, försänkt som han var i sin inre, oroliga verld, icke gifvit ringaste akt på de gäster, som i källarsalen ut- och ingingo. Icke heller

hade de fyra borgarna, som sutto vid ett bord i salens öfra ända, fästat något afseende vid att en militär inträdt, om de ens blifvit det varse.

Värden och kyparen sysslade vid disken och skänken, båda med ryggen vänd åt dörren, så väl som åt de innevarande gästerna.

Detta ögonblick hade Arvid Storm förstått att skickligt begagna. Vig som han var, och öfvad att handtera vapnen, hade han, innan någon hunnit märka det, dragit värjan, rusat på den i sina drömmar försänkte poeten och under en dof hviskning af: *Magdalena Sjöblad!* — genomborrat hans bröst.

Och med samma snabbhet som han gifvit det mördande stynget, hade han störtat ut genom dörren, hållande den bloddrypande värjan sträckt framför sig.

Så snart han kom utom porten till hällarhulet, stack han mordvapnet i slidan och begaf sig bort.

Hvarthän? — det var hvad ingen visste, eller någonsin kunde utspana.

Några trodde att han rusat i Norr Ström, emedan han var spårlöst försvunnen; men de flesta förmodade att han seglat bort med ett af de fartyg, hvilka just samma afton, då illgerningen skedde, hade lagt ut från redden, för att begifva sig till Hamburg, Gent och andra tyska orter, der svenskarna på den tiden drefvo stor handel.

Och härmed hafva vi tagit farväl af löjtnant Storm, hvilken, i likhet med den naturrevolution, hvarefter han hade sitt namn, verkade både förstörande och välgörande — vi mena på den beklagansvärde unge man, hvars bane han blef, ty då döden icke följde förrän långt efter den undfångna värjstöten, hade den sårade god tid till besinning af sitt fordna öfverdådiga lefverne, och han begagnade den äfven till sin oroliga själs frälsning.

Knappt hade den arme Lucidor, simmande i sitt blod och under en först högljudd, sedan alltmera af-tagande jemmer, nedfallit på golfvet, förrän källar-mästarn och kyparn, såsom vi redan hafva nämnt, skyndade till hans undsättning. Äfven de fyra förskrämde borgarena fingo snart nog sans att följa värdens uppmaning, för att dels eftersätta den flyende mördaren, som de dock fåfängt sökte, dels hjelpa till med den sårades upplyftande från golfvet.

På den tiden stod det ännu ganska klent till med läkarekonsten inom Sverige, och kirurgien existerade icke ännu, såsom vetenskap. Den öfvades dock, hvad det *yttre* beträffar, ganska skickligt; ty huru skulle svenskarne, som från början varit ett tappert och stridbart folk, icke förstå att behandla sårade? — Likväl voro de skickliga operationer för en hop lokala åkommor, hvilkas lyckliga utgång uppfylla *vår* tid med på en gång förvåning och glädje, på 1600-talet ännu alldeles okända i vårt land; men att förbinda i strid erhållna sår, att amputera armar och ben, etc. — till sådana operationer saknades icke skickliga kirurger, och denna gren af kirurgien, den här ensamt kända, utöfvades af s. k. *barberare*, som tillika voro fältskärer.

En sådan barberare var mäster Elias Brandt, som vid olyckstillfället med Lucidor genast eftersändes. Lyckligtvis bodde han ganska nära, just i grannskapet af *Lejonet*, ett af de fem privilegierade apothek*) som på den tiden existerade i Stockholm.

---

*) *Lejonet, Markattan, Engeln, Svanen* och *Morianen*. Lejonet var i början det enda på Norra Malmen, dit Morianen sedan flyttades. (Elers).

Nu uppstod dock en kinkigare fråga: — hvart skulle man föra den sårade? — Till hans bostad, högt upp på Södra Malmen, var alldeles för långt, och något lazarett existerade icke förrän ett hundrade år efter den händelsen vi nu omtala; dessutom voro de redan vid Stockholms anläggning stiftade s. k. Helgeandshus, der fattiga sjuka, så väl främlingar som infödingar, barmhertigt mottogos och vårdades af munkar och nunnor, med den katholska tiden försvunna, eller förändrade, så att blott Danviks hospital qvarstod, såsom sjukvårdsanstalt för så väl kroppsligt sjuka som sinnessvaga personer. — Icke underligt då, att man stod rådlös omkring den afbleknade.

Då framstod en af de fyra borgarena, nämligen densamme, öfver hvars aflidna lilla dotter Lucidor författat en grafskrift. Han erbjöd sig att i sitt hus mottaga den dödligt sårade och sålunda bereda åtminstone *någon* lindring i hans sista strid.

Det var här, som Samuel Columbus, efter att länge hafva sökt och efterfrågat den olycklige poeten, ändtligen fann honom.

Under de återstående åren af Columbi lefnad — och de voro just icke många — följde honom ständigt, liksom en hemsk skugga från lifvets mörkaste sida, den arme skalde-ynglingens blodiga vålnad, särdeles minnet af den stund, då han, bestört öfver det rykte, som redan hunnit sprida sig till större delen af staden, skyndade att uppsöka den olycklige och fann honom sådan han nu var.

Fältskärn var, vid Columbi inträdande, just sysselsatt med att förbinda såret, som vid den första förbindningens borttagande åter började att ymnigt blöda. Den sårade var, af den myckna blodförlusten, så godt

som afdånad, och så blek, att man skulle kunnat tro honom redan vara död.

En fullkomlig bild af det personifierade medlidandet, stannade Columbus vid dörren, då fältskärn, mäster Brandt, vinkade åt honom att vara tyst.

Ändtligen då såret var väl omskött, öppnade den olycklige sina ögon. Vid åsynen af Columbus föll han i en häftig, nästan konvulsivisk gråt, hvarunder denne, på Brandts inrådan, lemnade rummet.

— Nu är han någorlunda lugn, men det var långt ifrån bra, att han blef så förfärligt upprörd — yttrade fältskärn, då han efter en stunds förlopp trädde in i det rum, der Columbus nu befann sig.

— Hvad säger ni om honom, käre mästare? — frågade Columbus. — Månne han kan räddas?

— Räddas? — upprepade den tillfrågade med ett besynnerligt leende. — Just som det skulle vara något att spara på — tillade han.

— Jag frågar er — återtog Columbus med en hos honom sällspord stränghet — om ni tror att såret är dödligt.

— Ja, herre, det tror jag, för visso. Hade värjstynget inträngt i hjertat, så hade döden ögonblickligen följt; det halkade nu der förbi, men skadade dock inelfvorna, och det ohjelpligt, så att intet annat än döden är att vänta. Dock tror jag det kommer att gå långsamt, och att veckor, kanske månader skola åtgå, innan lidandets slut följer.

Columbus, hvars utrikes resa just nu var för handen, hann blott en gång till besöka sin olycklige barndomsvän, hvars plågor den stunden voro drägliga och hvars sinnesförfattning likaledes var lugn och stilla.

Det var med ett fromst, nästan förklaradt leende som den döende nu räckte den gode Samuel handen, och en hel grufva af kärlek och tacksamhet tycktes nu finnas på djupet af hans själ; så vackert talade han om den vänskap som från yngre år förenade dem och om den erkänsla han hyste för Samuels godhet att uppsöka honom och säga honom sitt sista farväl, nu då de för alltid skulle skiljas.

— Du tror således att det blir för alltid? — yttrade Columbus.

— Bäste broder! — svarade den sjuke med ett sorgligt leende — skulle jag väl tvifla derpå? — För alltid . . . för alltid, Samuel! — O, att jag sluppe tänka — för evigt!

— För evigt! — O, min vän! . . . en sådan tanka bör du icke hysa. Guds nåd är stor mot oss, arma menniskor.

— Men jag har fallit alltför djupt, Samuel, för att jag skulle kunna trösta mig med Guds nåd och förlåtelse.

Den gode Columbus sade honom härvid allt hvad en varm menniskokärlek i förening med en sann kristlig kärlek fösestafvade honom; besvor honom, vid allt hvad heligt var, att icke öfverlemna sig åt hopplöshet och förtviflan, utan fly med sina brinnande böner till Gud och med förtroende kasta sig i hans fadersarmar.

Beklagligen hade han dock den sorgen att se huru föga hans tröstegrunder slogo ann på den olycklige, som från att se så lugn och fridfull ut, som han vid vännens inträde gjorde, småningom öfvergick till ett tillstånd af oro och misströstan vid den vaknande tanken på sin syndfulla lefnad.

— Ser du, Samuel — yttrade han efter en stund — ser du hur underligt naturen stundom leker med våra böjelser och själsanlag? . . . Du påminner dig min medfödda fasa för eggjern . . . Ett sådant skulle blifva min bane.

— Hm! — sade Columbus. — Men du kan ju möjligen bli frisk igen.

— Du vet, ganska väl, att jag det icke kan — svarade Lucidor — och det tjenar till intet, att du talar mot din öfvertygelse. För mig finnes ingen räddning . . . Jag har förtjent mitt öde.

Med lika mycken förvåning som glädje hörde Columbus honom säga, att han af uppriktigaste hjerta förlåt sin mördare, hvarefter den olycklige började att under strida tårar tala om sin mor och om Magdalena Sjöblad, för hvilken sednare han kände sin kärlek återvakna.

— Min ömma, goda mor! — yttrade han med en nästan hjertskärande smärta — du, som älskade mig så ömt, så varmt, som någonsin en mor kan älska, fastän jag i barndomen bemötte dig med kallsinnighet och i ungdomen genom mina laster beredde dig outsägliga qval — skall jag aldrig mera återse dig och höra dig med din ljufva röst hviska att du förlåter mig?

— Och du — fordom så älskade Magdalena! . . . hvad skall väl du säga, då du erfar att jag blifvit straffad, straffad till lifvet af *honom*, som du för min skull bedrog? Månne du skall offra en tår åt mitt minne? . . . Månne mitt olyckliga slut skall försona dig med det lättsinne, hvarmed jag förstörde hela din lefnads lycka och frid?

Columbus märkte nu att, ehuru mycket den olycklige förut anklagat Magdalena för nyckfullhet och påstått att hela skulden till deras brutna förbindelse var å hennes sida, gjorde han henne nu, då döden var i annalkande, fullkomlig rättvisa genom att erkänna sig sjelf vara den egentligen felande.

Det var först sedan Columbus rest och ingen tröstande vän längre besökte den arme Lucidor, hvars kroppslidande, i följd af det erhållna såret, varade en hel månad, innan döden slutade det, som han började allt mer och mer försjunka i en mörk och djup förtviflan, orsakad af hans med hvarje stund ökade samvetsqval öfver sina många synder, sin illa använda lefnad. Det var då som han, bland många andra alster af ungefär samma beskaffenhet, diktade den i vår gamla svenska psalmbok upptagna och äfven i den nyare, under n:o 463 bibehållna psalmen: "O, evighet, din längd mig fast förskräcker."

Ju längre tiden framskred och ju mer de kroppsliga plågorna ökades, ju mer ökades ock, i samma mån, den olycklige unge mannens själsqval.

Förut så helt och hållet obekymrad om själen, denna eviga lifsgnista, från Skaparens thron nedfallen i stoftet, för en tid fängslad i materiens bojor, sedermera derutur löst, men dock evigt lefvande, evigt beståndande — hade Lucidor varit, om icke en religionens bespottare, åtminstone oförlåtligt glömsk af dess heliga läror och kall för dess herrliga tröstegrunder.

Nu var förhållandet omvändt. Den lekamliga nöden, den sista han iråkat, hade ändtligen lyckats besegra hans lättsinne, så att tanken på ett kommande lif hastigt framställde sig för hans själ. Dock icke som en tröstande engel, den der med fridens palm

flägtar svalka öfver ett lidande bröst, utan som en hämnande cherub, den der står vid paradisets slutna port och med ett flammande svärd visar den fallne huru denna port är för honom i evighet tillsluten.

Det hörde till den tidens predikosätt att med de gräsligaste färger, hemtade ur en uppjagad inbillnings mörkaste schakter, skildra de fördömdas qval i afgrunden och tala om eviga lågor och stinkande svafvelsjöar, så att man tyckte sig känna huru hela kyrkan bokstafligen *luktade svafvel*; och ehuru sällan vår stackars olycklige poet under de sednare åren bevistat gudstjensterna, hade han dock, såsom gosse och under sina första ynglingsår, hört tillräckligt många af sitt tidehvarfs lika fantastiska som nitiska predikanter, för att med sin lifliga inbillning nu kunna måla sig ett helvete i stor skala. Allt hvad synden har afskyvärdt och dess följder förskräckligt framstod på en gång för hans exalterade sinne, och det under fullkomlig glömska af Guds nåd, och den genom all kärleks urbild vunna försoningen, så att han, vid den allt mer stadgade öfvertygelsen, att han ej *kunde* tillfriskna, stundom storgret af ångest, stundom rasade af förtviflan.

Den medlidsamme borgaren, som åt honnm upplåtit en fristad, var, med all sin fromhet och menniskokärlek, långt ifrån vuxen det kallet att i en så orolig själ kunna ingjuta någon gnista af tröst eller hopp; men han hade, af fromt kristligt nit, efterskickat en prest, som dock efter flera besök hos den sjuke slutligen ledsnade och lemnade honom åt sitt öde, med påstående att hans förstånd var rubbadt och han således var oförmögen att mottaga någon tröst.

I ett så bedröfligt både kropps- och själstillstånd hade han nära trenne veckors tid sväfvat och derun-

der författat en hel hop verser, alla bärande stämpeln af själsqval och fullkomlig hopplöshet. Det sista han diktade var en psalm, till tendens fullkomligt lik den förr omnämnda. och som i vår psalmbok igenfinnes under n:o 467, "Herre Gud, för Dig jag klagar." Emellanåt ropade han med hög röst på sin mor och på Magdalena Sjöblad, bedjande dem, under djupa snyftningar, om förlåtelse.

Stundom, ehuru mera sällan, hände det ock att han ropade sin fosterfaders, samt sin välgörares, grefve Wrangels namn. Denne sistnämnde, som då var utomlands, hade han icke sett sedan han med blygd blef bortvisad från hans ögon, efter det förr omtalade lättsinniga skämtet med den vackra Wendela; ty såsom ett skämt hade den unge mannen alltid sjelf ansett denna sin besynnerliga kärleksförklaring, hvilken just för sin djerfhets och oförskämdhets skull på det mest i ögonen fallande sätt afmålade hans egenkärlek, hans sjelfförtroende, till följd af redan vunna segrar öfver svaga qvinnohjertan, samt hans ännu föga stadgade tro på verkligt qvinnovärde.

De personer, som händelsevis voro närvarande då han ropade alla dessa namn, hörde honom i början med undran, men sedan med likgiltighet, emedan de trodde att han yrade.

Det var en mild och klar eftermiddag, i början af September. Solen blickade på sjukrummets igendragna fönstergardiner och smög mellan deras springor en leende stråle, som lekte öfver den sjukes bleka anlete.

Det var första gången han fägnade sig åt solstrålen, första gången, under hela sin plågotid, som han låg fullkomligt tyst och stilla, ehuru vaken.

Sjuksköterskan, som på några ögonblick lemnat rummet, inträdde sakta och frågade om han orkade mottaga besök.

— Ja — svarade han. — Men, hvem kan det vara?

— Det är ett vackert, medelålders fruntimmer, blef svaret.

— Min mor! — utropade den unge mannen, fattad af en ljuf aning, och i nästa ögonblick stod den ömma modren vid hans säng, slutande hans båda händer i sina och sköljande ned sina varma tårar hans aftärda anlete.

— Moder! . . . älskade moder! — stammade han, förande än den ena än den andra af hennes händer till sina läppar. — Du kommer då till den förlorade sonen . . . Ack, i ordets vidsträckta mening förlorad!

— Säg icke så, mitt stackars barn! — snyftade modern. — Gud är god . . .

— Dock icke mot sådane som jag, moder! . . . mot dem är han en sträng . . . en rättvis domare.

Mor Magdalena var en enfaldig qvinna, men hon var af naturen from och de pröfningar hon genomgått hade gjort henne ännu frommare. Med blicken vänd mot skyn och tanken på ett bättre lif hade hon tåligt fördragit, så väl de lidanden hon sjelf i ungdomen ådragit sig, som dem, hvilka hennes son under en mera framskriden ålder förorsakade henne, och hon bemödade sig derföre nu att vända denne olycklige sons blick och tanke just åt detta *enda* håll, hvarifrån någon egentlig tröst och själslindring var att vänta.

Var det modersröstens underbara makt öfver det oroliga barnahjertat, eller var det en osynlig engel, som med den fromma qvinnan inträdde i rummet och lade sig öfver det i dubbelt hänseende sjuka bröstet för att deröfver flägta svalka och gjuta frid? . . . alltnog — den olycklige somnade och modren vakade vid hans bädd under tysta tårar och ännu tystare böner.

Ännu hade intet ord vexlats mellan mor och son angående Magdalena Sjöblad; men den sofvande började drömma och nämnde i drömmen flera gånger med hög röst namnet af henne,som en gång var hans utkorade brud.

Sista gången var hans röst så högljudd och hans åtbörder så lifliga, att han dermed väckte sig sjelf.

Då — hvilket under! . . . Vid det han öppnade ögonen, låg hans drömbild, förkroppsligad, på knä vid sängen.

Ja, det *var* Magdalena . . . det var hon, som en gång för alla hade förskjutit honom, *hon* — som han trodde sig kunna glömma, utan att dock lyckas deruti, emedan hon varit den enda han *verkligen* älskat. Det var hon: — visserligen icke såsom förr, skön, blomstrande, prydd med alla upptänkliga behag, utan blek, aftynad, redan i ungdomsåren beröfvad ungdomens alla rosor — och det oaktadt vida intressantare än under hennes gladaste dagar.

— Drömmer jag ännu . . . eller är det verklighet? — frågade den sjuke.

— Verklighet! — stammade den gråtande flickan.

— Himmel! . . . hviskade den unge mannen, utmattad genom den starka sinnesrörelsen, — hvilket under! . . . Och jag, ovärdige, som tviflade på Guds nåd!

Han låg under en längre stund alldeles tyst; men hans ansigte, som hittills varit förvridet än af smärta, än af förtviflan, hade nu antagit ett uttryck af lugn, af frid, af stilla glädje, sådant det icke haft på tiotal af år.

— Magdalena! — hviskade han åter — kan du förlåta mig?

— Jag? — sade hon — jag förlåta *dig*, du arme martyr för en ursinnig hämd!

— Som dock var rättvis — hviskade Lucidor.

— Rättvis? . . . Hvad? . . . du förlåter din mördare! — utbrast Magdalena hänförd. — Skulle då icke Gud förlåta *dig*?

— Jo — svarade han med nästan strålande anlete — nu *tror* jag att Han förlåter, ty hvem, om icke Han, har sändt dessa tvenne englar till min dödsbädd? — Jag skall då icke dö bland idel främmande.

— O, min son! . . . du skall lefva! . . . utbrast modren.

— Nej — sade han med ett melankoliskt, ehuru icke sorgligt leende — jag skall dö . . . och nu mera fruktar jag icke döden och bäfvar för evigheten, ty jag tror på en försoning. — Dyra moder! . . . och du, min ungdoms ljufva älskarinna! . . . hafven tack för det ni skyndade till den olycklige, som hade behof af att se er, för att kunna dö! — Nu tror jag att den himmelske Fadern för den så djupt fallne syndaren öppnar sin famn och sin himmel . . .

Efter dessa ord talade han icke mer, utan försjönk i ett dvallikt tillstånd, ett slags mellanstånd mellan sömn och vaka, lif och död.

Så låg han i flera timmar medan de båda Magdalenorna vakade vid hans säng och ångestfullt lyssnade till de djupa andetagen.

Ändtligen öppnade han åter ögonen, fästade en redig, klar, fridfull blick på de älskade och sade helt tydligt:

— Moder! . . . Magdalena! . . . försoning!

Och med dessa orden svingade sig den förr så oroliga anden fridfullt ur materiens bojor till ett bättre land.

Slut.

UPSAL. BIBL. REG. UNIV.

UPPSALA UNIVERSITETSBIBLIOTEK
16000 001739100

Nytt
ORIGINAL
BIBLIOTHEK.
13.

Hög och Låg.

Lasse Lucidor.